C 18956
Přílohy k čj. 002383/56
Pořadové číslo: 11
PŘÍSNĚ TAJNÉ
EV. ČÍS. 367
Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

Čas. arch. sv. č. 40.

6

1956

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Vojensko-politická část

Kapitán Dr Jarolím Skalka:
»Základy komunistické morálky« 3

Operační umění a taktika

Generálmajor Jan Knotek:
»Úvaha o pravděpodobném charakteru počátečního období války« 8

Generálmajor Ladislav Kolovratník:
»Mechanisovaná armáda ve frontové útočné operaci« 18

Plukovník Jiří Vodňanský:
»Poznatky o organisaci PVO při průlomu připravené obrany v taktické nebo operační hloubce ve zkrácené lhůtě« 35

Major Ladislav Soldát,
major Antonín Petříček:
»Použití řízených PL střel v systému PVOS« 44

Podplukovník Vladimír Lesný:
»Radiolokace v protivzdušné obraně« . . 53

Plukovník Jaroslav Šolc:
»Zásady rozmisťování a přemisťování týlových útvarů a zařízení vojskového týlu v armádní útočné operaci« 67

Operační a bojová příprava

Major Ladislav Jaček:
»Volit nové formy při zpracovávání cvičení« 78

Informace o cizích armádách

Major František Cvrček:
»Některé otázky studia hodnoty americké armády« 83

Diskuse

Diskusní příspěvky k článkům:
— »O některých otázkách nových forem velení« (VM čís. 3/56) 92
— »Některé otázky práce štábu« (VM čís. 5/56) 97
— »Některé otázky útoku na nepřítele vedoucího mobilní obranu« »VM čís. 3/56) 100

— »Úkoiy vědeckovýzkumné práce v otázkách organisace a činnosti týlu« (VM čís. 5/56) 106

Na pomoc vojenskovědecké práci

Podplukovník Bohumil Malý,
kapitán Bohuslav Havlíček:
»Určování pravděpodobných ztrát na živé síle a bojové technice po napadení vojsk atomovými výbušnými zbraněmi« 111

»Zajímavosti z organisace a techniky cizích armád« 123

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů 126

СОДЕРЖАНИЕ

Военно-политическая часть

Капитан Др. Яролим Скалка:
«Основы коммунистической морали» . . 3

Оперативное искусство и тактика

Генерал-майор Ян Кнотек:
«Обсуждение о вероятном характере первоначального периода войны» . . . 8

Генерал-майор Ладислав Коловратник:
«Механизированная армия в фронтовой наступательной операции» 18

Полковник Иржи Воднянский:
«Познания об организации ПВО при прорыве подготовленной обороны в тактической или оперативной глубине в сокращенном сроке» 35

Майор Ладислав Солдат,
майор Антонин Петршичек:
«Применение управляемых зенитных снарядов в системе ПВОС» 44

Подполковник Владимир Лесный:
«Радиолокация в противовоздушной обороне» 53

Полковник Ярослав Шольц:
«Принципы размещения и перемещения тыловых частей и учреждений войскового тыла в армейской наступательной операции» 67

Оперативная и боевая подготовка

Майор Ладислав Ячек:
«Избирать новые формы при разработке учений» 78

Информации об иностранных армиях

Майор Франтишек Цврчек:
«Некоторые вопросы изучения качества американской армии» 83

Дискуссия

Прения по статьям:
— «О некоторых вопросах новых форм управления войсками (ВМ № 3/56) 92
— «Некоторые вопросы работы штаба» (ВМ № 5/56) 97
— «Некоторые вопросы наступления на противника ведущего мобильную оборону» (ВМ № 3/56) 100
— «Задачи научно-исследовательской работы по вопросам организации и работы тыла» (ВМ № 5/56) 106

В помощь военно-научной работе

Подполковник Богумил Малы,
капитан Богуслав Гавличек:
«Определение вероятных потерь живой силы и боевой техники после нападения войск атомным оружием взрывного действия» 111

«Занимательные особенности в организации и технике иностранных армий» . 123

Информации о содержании иностранных военных специальных журналов . 126

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU 2
pořadní číslo: 11

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník šestý

6

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY
PRAHA 1956

Upozornění redakční rady

Redakční rada »Vojenské mysli« s radostí konstatovala, že se okruh přispěvatelů tohoto časopisu v tomto roce podstatně rozšířil. Vedle tohoto kladného zjevu dosáhly mnohé příspěvky i značně vysoké diskusní úrovně, zvláště svým tvůrčím vztahem k dalšímu propracování důležitých problémů, čímž přispěly k rychlejšímu rozvoji vojenskotheoretického myšlení v naší armádě.

Redakční rada chce v příštím ročníku »Vojenské mysli« využít všech kladných získaných poznatků k dalšímu zvýšení úrovně tohoto časopisu. Proto žádá, aby se všichni zpracovatelé vojenskotheoretických pojednání, která mají být uveřejněna ve »Vojenské mysli«, zabývali vždy jen zásadním problémem, který nově řeší nebo který rozšiřují o další praktické i theoretické poznatky. Bude vítáno, aby z těchto vojenskovědeckých pojednání, která řeší jen omezený počet hlavních problémů (po případě jen jeden), byly odstraněny problémy nepodstatné a přímo nesouvisící s projednávanou problematikou. Vojenskotheoretické pojednání v časopise »Vojenská mysl« nesmí mít charakter všeobsahující přednášky nebo v různých obměnách uváděná známá ustanovení předpisů a řádů čs. lidové armády. Jenom tím, že zpracovatelé příspěvků věnují hlavní své úsilí podstatným problémům, budou moci svá pojednání omezit na menší počet stran (20 až 25 A4), čímž se nejen zvýší zájem čtenářů, ale umožní se uveřejnit větší množství zásadních vojenskotheoretických problémů, které řeší řada přispěvatelů, jakož i větší množství diskusních příspěvků a informací z jiných, zvláště zahraničních vojenských časopisů.

S hlediska koordinace zpracování thematiky bude redakční rada vítat, aby příspěvky zpracovávané z vlastní iniciativy mimo ediční plán »Vojenské mysli« byly redakci oznamovány dříve, než je počne přispěvatel zpracovávat. Oznámení řešeného problému a krátké osnovy zpracování umožní redakční radě usměrnit ho vzhledem k předem zadaným pracím a vytknout správný směr příspěvků, čímž se odstraní jejich případná paralelnost.

Redakční rada je přesvědčena, že těmito pokyny usměrní práci svých přispěvatelů a tím jim poskytne i pomoc, aby vojenskotheoretická pojednání uveřejňovaná ve »Vojenské mysli« dosáhla ještě vyšší úrovně a tak pomohla k dalšímu rozvoji jak v theoretické výchově, tak i v praktickém výcviku vojsk.

VOJENSKO - POLITICKÁ ČÁST

ZÁKLADY KOMUNISTICKÉ MORÁLKY

Kapitán Dr Jarolím Skalka

V současné etapě našeho vývoje, v době, kdy do popředí vystupuje hospodářsko-organisátorská a kulturně výchovná činnost lidově demokratického státu, věnuje naše strana čím dál tím větší pozornost komunistické výchově pracujících. Vysoká uvědomělost, kulturnost, vzdělanost a morální pevnost našeho lidu je totiž jednou z rozhodujících podmínek úspěšné výstavby a aktivní obrany socialismu. Důležitou součástí komunistické výchovy pracujících je výchova v duchu komunistické morálky.

Studium otázek komunistické morálky bylo až do nedávné doby ztíženo tím, že u nás v podstatě neexistovala marxisticky zpracovaná souhrnnější práce z tohoto oboru. Naši velitelé a političtí pracovníci proto často studovali otázky komunistické morálky z různých brožur a článků, které zpravidla nedosahovaly odpovídající vědecké úrovně. Proto tím více je třeba uvítat první obsáhlejší a hodnotnou knihu A. Šiškina*), která je odrazem současného stavu bádání v oblasti komunistické morálky. Práce A. Šiškina je rozdělena do čtyř kapitol.

*

V I. a II. kapitole podává A. Šiškin materialistický názor na vznik, podstatu a vývoj morálky. Morálkou rozumíme pravidla, principy, normy života a jednání lidí, které určují jejich vztah k sobě navzájem a ke společnosti (ke státu, ke své třídě a p.). Předmarxistická filosofie vyvozovala vznik morálky z vůle a existence Boží, z absolutní ideje, z neměnné přirozenosti a dědičnosti člověka, z názoru, že člověk je od narození dobrý nebo špatný a p. Vědeckou odpověď na otázku vzniku a podstaty morálky dala po prvé v dějinách lidského myšlení marxistická filosofie. Marxismus vysvětluje vznik morálky z podmínek materiálního života společnosti. Morálka jako jedna z forem společenského vědomí je odrazem společenského bytí a především odrazem výrobních vztahů společnosti. Neexistuje nějaká věčná, jednou provždy daná a platná morálka, stejná pro všechny členy společnosti. Morálka se mění a vyvíjí s vývojem společenského řádu, se změnami společensko-ekonomických vztahů. Morální principy a normy, jako jsou čest, dobro, zlo, spravedlivost, nespravedlnost a jiné, podle nichž lidé ve všech dobách hodnotili svoje činy a chování, mají vždy v třídní společnosti různý třídní obsah. Tak na př. čest v pojetí aristokrata znamenala projev úcty k šlechtickému původu a k privilegiím. Buržoasie spojuje pojem cti s množstvím peněz; čím více má člověk peněz, tím vyšší je i jeho důstojnost a čest. Pracující masy žijící pod feudálním a kapitalistickým útlakem mají jinou představu o cti. Čestný je u nich ten člověk, který bojuje za právo a pokrok lidu, který obětavě a oddaně slouží lidu.

*) A. Šiškin, Základy komunistické morálky; Státní nakladatelství politické literatury; Moskva 1955; str. 320.

Základem a měřítkem cti socialistického člověka je uvědomělé plnění společenských úkolů a povinností při budování nebo při obraně socialistické vlasti. Podobně i jiné morální principy a normy mají v třídní společnosti různý třídní obsah (srovnej na př. rozdílné pojetí spravedlnosti nebo vlastenectví u buržoasie a proletariátu). Z toho vyplývá, že morální principy a normy mají v třídní společnosti vždy třídní ráz proto, že vyjadřují zájmy jednotlivých tříd. O tom svědčí i ten fakt, že se všechny morální systémy vykořisťovatelských tříd přes to, že mají různé formy a modifikace, vyznačují jedním společným podstatným znakem, a to tím, že obhajují a posvěcují soukromé vlastnictví a vykořisťování člověka člověkem. Naproti tomu v morálce vykořisťovaných mas se výrazně projevuje láska k svobodě a nenávist k vykořisťovatelům. Zákonitým pokračováním a vyvrcholením této morálky je morálka komunistická. Komunistická morálka zahrnuje v sobě nejlepší rysy morálky vykořisťovaných tříd všech předcházejících historických epoch. Komunistická morálka je však současně novým, kvalitativně vyšším stupněm v rozvoji pokrokové morálky, neboť jsou v ní obsaženy a ztělesněny morální rysy a vztahy lidí, kteří bojují za odstranění kapitalistického řádu, likvidovali vykořisťování a budují socialistickou a komunistickou společnost. Theoretickým základem komunistické morálky je marxistická filosofie — dialektický a historický materialismus. Nositelem komunistické morálky je dělnická třída, jejíž třídní zájmy jsou v souladu se zájmy všech pracujících, s objektivními potřebami společenského vývoje. Třídní, proletářská komunistická morálka je proto základem budoucí všelidské morálky, která bude plně uplatňována v lidských vztazích, v jednání a chování pracujících, po vítězství socialismu ve světovém měřítku.

Závažnou otázkou při posuzování typu, charakteru a významu každé morálky je otázka kriteria, měřítka morálky, jinými slovy, k čemu morálka slouží, které jednání a chování je mravné. Podle kriteria morálky nejúplněji a nejzřetelněji poznáme také třídní zaměření té nebo oné morálky. Vezměme na příklad pragmatickou morálku, která je oficiální morálkou jisté části soudobé buržoasie, zejména americké. Kriteriem pragmatické morálky je osobní úspěch, zisk; morální jednání je takové, které přináší zisk, užitek. Jestliže v určité morální situaci moje jednání mi přineslo zisk, osobní úspěch, jednal jsem, podle pragmatické morálky, správně, mravně. Je naprosto jasné, že jakýkoli zločin, vykořisťování nebo zrada v politice i v osobním životě mohou být zdůvodněny a ospravedlněny kriteriem pragmatické morálky. Nelze se proto divit, že pragmatickou morálku vysoce hodnotili a používali ji ve své praxi fašisté typu Rosenberga a Mussoliniho a že tato morálka zcela vyhovuje určité části soudobé buržoasie, která k dosažení svých zisků a osobního prospěchu se řídí heslem »účel světí prostředky«.

A. Šiškin v II. kapitole při rozboru kriteria komunistické morálky uvádí, že nejvyšším kriteriem komunistické mravnosti je boj za komunismus. Boj za komunismus je jediným vědeckým kriteriem komunistické morálky, protože správně odráží historický vývoj současné společnosti, která zákonitě směřuje k nejvyššímu pokroku lidstva, ke komunismu. To znamená, že s hlediska komunistické morálky je mravné takové jednání a chování, které slouží »boji za upevnění a dovršení komunismu« (Lenin).

Boj za komunismus nelze ovšem chápat abstraktně, nýbrž je nutno vidět, že tento boj má vždy v každé etapě vývoje dělnického hnutí svůj konkrétně historický obsah. Tak v Rusku, jak uvádí A. Šiškin, hlavním úkolem v boji za komunismus v období do Velké říjnové socialistické revoluce bylo svrhnout carismus v buržoasně demokratické revoluci a dále svrhnout buržoasii v proletářské socialistické revoluci. V období po Velké říjnové socialistické revoluci hlavním úkolem dělnické třídy a všeho pracujícího lidu v boji za komunismus bylo potlačit vykořisťovatelské třídy, postupně je zlikvidovat a vybudovat socialismus. V současné době historickým úkolem sovětských pracujících vedených KSSS je uskutečňovat postupný přechod od socialismu ke komunismu. V ideové a mravní výchově bojovníků za komunismus v období do uchopení politické moci na prvním místě stál úkol nesmiřitelné kritiky buržoasie, výchovy nenávisti ke kapitalistům, rozvíjení třídní solidarity, jednoty a víry v konečné vítězství socialismu. V období po uchopení politické moci současně s uvedenými úkoly vystupuje do popředí úkol výchovy pracujících v duchu oddanosti novému společenskému řádu, socialistickému státu a komunistické straně, výchova k novému socialistickému vztahu k práci a ke společenskému vlastnictví, výchova k uvědomělé kázni, kolektivnosti v duchu socialistického humanismu, socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu.

Domnívám se, že by při rozboru kriteria komunistické morálky bylo třeba důkladněji osvětlit otázku vztahu cíle a prostředků k dosažení tohoto cíle, to jest komunismu. Někteří lidé si myslí, že budovat socialistickou a komunistickou společnost je možno jakýmikoli prostředky a metodami. V tom byla konečně i tragedie J. V. Stalina, že mnohé amorální činy, na př. hromadné represálie, činil v přesvědčení, že tím slouží budování komunismu. Je třeba zdůraznit, že takové a podobné názory a praxe nejenže nepomáhají budovat socialismus a komunismus, nýbrž objektivně mu škodí. Bezzásadovost ve výběru prostředků a používání neleninských metod při uskutečňování konečného cíle při budování socialistické společnosti je přímým porušováním zásad komunistické morálky, neboť je v naprostém rozporu se socialistickým humanismem, který je stěžejním principem komunistické morálky, marxismu-leninismu a politiky komunistické strany.

V III. kapitole, nejrozsáhlejší, zabývá se A. Šiškin rozborem nejdůležitějších principů a norem komunistické morálky, které nevyplývají z nějakých abstraktních všeobecných morálních úvah, definic a frází, nýbrž z konkrétních podmínek boje a potřeb socialistické společnosti. Přesvědčivost výkladu jednotlivých morálních problémů v této kapitole je zvýšena tím, že autor osvětluje protikladnost morálních rysů buržoasní a socialistické osobnosti nejen theoretickým rozborem, ale i konkrétními typickými příklady z kapitalistického a socialistického morálního života. Velmi zdařile je v této kapitole zpracován zejména oddíl o kolektivismu a socialistickém humanismu.

Kolektivismus je jedním z nejdůležitějších principů komunistické morálky. Materiálním základem pro vznik a utváření kolektivismu, stejně jako i pro vznik a utváření ostatních rysů komunistické morálky, je při budování socialistické a komunistické společnosti společenské vlastnictví výrobních prostředků. Soukromé vlastnictví výrobních prostředků přispívá naopak významnou měrou k vytváření individualismu. Individualista

staví zájmy osobnosti nad zájmy celku, společnosti. Kolektivismus vyjadřuje solidaritu a organisovanost pracujících a jejich oddanost společenským, socialistickým zájmům a cílům. Člověk-kolektivista uvádí proto do souladu zájmy osobní se zájmy společnosti, podřizuje první druhým.

Na otázku, co je to vlastně kolektiv, odpovídá A. Šiškin Makarenkovou definicí kolektivu, podle níž »kolektiv je cílevědomý komplex osobností-jednotlivců organisovaný a vedený orgány kolektivu«. Vztahy mezi jednotlivými členy kolektivu nejsou »otázkou přátelství, lásky nebo sousedství, nýbrž jsou vztahem odpovědné závislosti«. Charakteristickými znaky kolektivů jsou jednota cíle, jednotná vůle, jednota činů a jednotná kázeň. Kolektiv odpovídá za práci všech svých členů a každý člen kolektivu je odpovědeň za práci celého kolektivu především tím, že řádně, svědomitě a iniciativně plní na svém úseku úkoly a povinnosti vytyčené kolektivem. Kolektiv je významným výchovným činitelem. Pod jednotným organisovaným působením a cílevědomou činností kolektivu se přetváří nejen příroda, ale i sám člověk. Nový socialistický člověk se nevychovává isolovaně nebo pod »skleníkem«, nýbrž je vychováván ve společné práci a boji jednotlivých kolektivů na závodech, na polích, v armádě, v úřadech, na školách a ve vědeckých pracovištích. Boj za zájmy kolektivu, společnosti je zároveň zdrojem rozkvětu tvůrčích sil, schopností a důstojnost jednotlivé osobnosti. Osobní zájmy a rozvoj jednotlivce v socialistické společnosti jsou uskutečňovány a uspokojovány tím více a tím plněji, čím více jednotlivec uskutečňuje společenské zájmy, zájmy celého kolektivu.

Při výkladu o kolektivismu opominul A. Šiškin zdůraznit nutnost individuálního přístupu k jednotlivým členům kolektivu. Při výchově a utváření kolektivu a jeho jednotlivých členů musíme vzít totiž v úvahu, že kolektiv není nějakým aritmetickým součtem jednotlivců nebo beztvarou šedivou masou lidí, nýbrž že je to organisovaný celek jednotlivých osobností. Každý člen kolektivu má svoji individualitu, která je odrazem jeho třídního původu, výchovy, prostředí, zděděných i získaných vlastností. Úspěšné provádění výchovy vyžaduje, abychom při utváření kolektivu přihlíželi k uvedeným okolnostem zejména v tom směru, že budeme individuálně přistupovat k jednotlivým členům kolektivu, rozvíjet jejich schopnosti, zájmy a kladné charakterové rysy a zároveň tlumit a odstraňovat jejich záporné morální vlastnosti v souladu s potřebami kolektivu a celé společnosti.

V souvislosti s osvětlováním principu socialistického humanismu A. Šiškin správně ukazuje, že neoddělitelnou stránkou socialistického humanismu je nenávist k nepříteli a bdělost a ostražitost. Uvědomit si tuto skutečnost je velmi aktuální a důležité zejména v současné době, kdy se pod vlivem aktivního mírového soužití dvou světových soustav projevují u některých našich pracujících v občanském životě i v armádě různé pacifistické nálady, recidivy křesťanského a masarykovského pseudohumanismu a p. Nositelům a šiřitelům těchto nálad a názorů je třeba otevřeně říci a je přesvědčovat, že socialistický humanismus nemá nic společného s křesťanským nebo masarykovským pseudohumanismem, s hlásáním abstraktního lidumilství, abstraktní »lásky k bližnímu«, k člověku vůbec, s názorem, že všichni lidé jsou si navzájem rovni, atd. Takové názory a fráze jsou ve své podstatě demobilisující, neboť zastírají a ospravedlňují třídní rozdíly mezi lidmi, vykořisťování člověka člověkem, odvádějí pracující masy

od politického boje, snižují bdělost a ostražitost vůči nepřátelům a podstatně oslabují bojeschopnost lidové armády. Objasňovat správně otázky socialistického humanismu a vychovávat naše pracující i vojáky v souladu se zásadami socialistického humanismu znamená ukazovat a v praxi dokazovat, že smyslem politiky naší strany a vlády, veškerého našeho socialistického snažení je pracující člověk, soustavná a trvalá péče o zvyšování jeho hmotné a kulturní úrovně. Proto tím více a tím důsledněji musíme nenávidět všechny nepřátele, kteří by chtěli snižovat životní úroveň našeho lidu, vzít mu jeho revoluční socialistické vymoženosti a vrhnout jej zpět do kapitalistického otroctví. A o tom, že aspiranti na návrat »zašlých zlatých starých časů« nespí a nesložili ruce v klín, svědčí mimo jiné i nedávné uzákonění a zavádění všeobecné vojenské povinnosti a obnovování wehrmachtu v západním Německu, jehož cíle, poslání a praxe, jak víme velmi dobře z vlastní zkušenosti, jsou zaměřeny na výboj.

Určitý nedostatek, který proniká celou III. kapitolou, je, že A. Šiškin rozbírá jednotlivé principy komunistické morálky odděleně a neukazuje při tom na jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Tento metodický postup vede k tomu, že se čtenářům ztrácí celkový pohled na morální profil a osobnost socialistického člověka. Při studiu III. kapitoly nesmíme zapomenout na to, že ve skutečnosti osobnost člověka není rozštěpena na jednotlivé isolované vlastnosti, nýbrž že tvoří kompaktní celek, v němž jednotlivé vlastnosti a rysy jsou organicky spjaty, vzájemně se prolínají, ovlivňují a prostupují. Na př. kolektivismus je nerozlučně spojen se socialistickým poměrem k práci a ke společenskému vlastnictví, s uvědomělou kázní, se socialistickým humanismem, s čestností a s jinými morálními vlastnostmi.

Práci A. Šiškina — Základy komunistické morálky — uzavírá stručná kapitola nazvaná »Komunistická strana — rozum, čest a svědomí naší epochy«, v níž je osvětlena vedoucí úloha strany v politickém a morálním působení na masy. Kladem této kapitoly je, že je v ní zdůrazněn význam stanov strany nejen jako zákona stranického života, ale i jako vyjádření základních požadavků komunistické morálky. Nejdůležitější principy komunistické morálky jsou zformulovány v stanovách v části o povinnostech člena strany. Komunisté tím, že plní povinnosti člena strany, zajišťují na všech úsecích hospodářské, politické a kulturní výstavby vedoucí úlohu strany, stávají se příkladem uvědomělých a morálně vyspělých budovatelů a obránců socialistické vlasti a tím současně vykonávají velký politický a morální vliv na ostatní pracující.

*

V poměrně krátké recensi jsem se nemohl zabývat všemi principy a normami komunistické morálky, jež jsou osvětleny v práci A. Šiškina. Dotkl jsem se proto jen některých, abych poukázal na význam i aktuálnost recensované práce a podnítil zájem o její studium.

Celkově je možno říci, že práce A. Šiškina je krokem vpřed v theoretickém rozpracování otázek komunistické morálky i přes to, že autor je v ní poplatný dogmatismu, a to v těch místech, kde dokazování a rozbor jednotlivých problémů a tvrzení nahrazuje povšechnými frázemi a citáty. Práce A. Šiškina je vhodným studijním pramenem, v němž naši velitelé a političtí pracovníci najdou mnoho cenných podnětů pro zkvalitnění komunistické výchovy vojáků u svých jednotek, útvarů a svazků.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ÚVAHA O PRAVDĚPODOBNÉM CHARAKTERU POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

Generálmajor Jan Knotek

V souvislosti se zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje soudobých armád a se změnami, které si tato skutečnost vynucuje ve vojenské vědě, vystupuje do popředí zájmů vojenské theorie otázka charakteru příští války a zejména jeho počátečního období. V poslední době můžeme proto sledovat v řadách vojenských theoretiků Západu velmi živou diskusi o tomto problému. V souvislosti s názvem »atomový věk«, který sám o sobě je prozatím víc perspektivní než oprávněný proto, že využití atomové energie ve prospěch našeho věku je zatím v samých počátcích a zatím se víc plánuje k ničení než k budování, vzniká i nový název vojenské theorie »atomová strategie«.

Nejednotnost a často i protichůdnost názorů vojenských theoretiků na formy a způsoby této »atomové strategie« a z ní vyplývajícího charakteru příští války nám jenom potvrzují nevyzrálost, aktuálnost a živost této otázky. Setkáváme se s názory, o nichž je možno vážně přemýšlet, stejně jako s názory utopistickými a fantastickými, nepodloženými ničím jiným než bujnou obrazotvorností. Zdálo by se, jako by si vojenská věda nevěděla se zbraněmi hromadného ničení rady a jako by rozpačitě stála nad jejich kolébkou. To je však zjev zcela přirozený. Vojenská věda se vždy opožďuje za rozvojem bojové techniky a ještě nikdy v období mezi jednotlivými válkami charakter budoucí války nebyl zcela jasný.

Vojenská věda — to je theorie vedení války, která má určitou zvláštnost proti ostatním vědním oborům. Zákonitosti vztahů theorie i praxe pro ni platí stejně jako pro každou jinou lidskou činnost, ale možnost jejich uskutečňování je odlišná.

Zatím co v ostatních vědních oborech jsou dány rozvojem výroby předpoklady pro více méně soustavné a nepřetržité prověřování theorie praxí a naopak — v oboru vojenské vědy je tomu jinak. Vojenskou praxí a prověrkou theorie je válka a ta je zjevem přechodným a periodickým. V obdobích mezi jednotlivými válkami se může vojenská věda opírat jen o praxi minulé války a nanejvýš o dílčí praktické prověrky nových theoretických otázek, pokud mírové podmínky tyto prověrky dovolují v omezeném měřítku a za skreslených podmínek. A proto se charakter příští války pohybuje v oblasti theorie, vždy byl a zůstane do značné míry otazníkem. Není sporu o tom, že zbraně hromadného ničení svými vlastnostmi představují kvalitativní skok ve vývoji bojové techniky. Ale tyto zbraně nebyly vyzkoušeny v hromadném použití. Dílčí zkoušky nemohou dát správný obraz a závěr o jejich vlivu na způsoby vedení operací a boje. Proto vidíme, že na př. v Americe byl zřízen speciální vědecký ústav zabývající se problematikou budoucí války, zejména s hlediska organisace.

Z čeho můžeme usuzovat na charakter příští války a jejího počátečního období?

Tady je třeba vzít na pomoc objektivní zákonitosti a dosavadní zkušenosti vojenské vědy a logickou pravděpodobnost.

Je třeba vyjít ze základní these, že válka je pokračováním třídní politiky násilnými prostředky, ke které se přistupuje tehdy, kdy dosavadní prostředky vládnoucí třídy k dosažení politických cílů neměly úspěchu.

Tedy podstatou každé války je politika, jejíž cíle určují i její spravedlivý nebo nespravedlivý charakter.

Hlavním nástrojem státu pro vedení války je armáda, jejímiž hlavními činiteli jsou člověk a technika ve vzájemných a neoddělitelných závislostech a vztazích.

Politika tedy určuje cíle války a armáda — tedy organisované společenství člověka a techniky — jako produkt politického i ekonomického potenciálu země plní tyto cíle formami a způsoby, které jí určuje vojenská věda — tedy strategií pro válku jako celek, operačním uměním pro vedení jednotlivých operací a taktikou pro vedení boje.

Je přirozené, že v souvislosti s politikou vznikají i otázky možnosti nebo nutnosti nové světové války. Tuto otázku ve své úvaze nebudu rozbírat. Dal na ni jasnou odpověď XX. sjezd KSSS, jehož závěry jsou známy. Stejně tak nebudu rozbírat otázku, kdo je možným útočníkem, proto, že to je rovněž notoricky známé a mírumilovná politika tábora socialismu, reálné a praktické návrhy a činy SSSR i ostatních států našeho tábora stejně jako postoj imperialistických kruhů Západu k této politice mluví jasnou řečí a téměř každodenně se potvrzují.

Nás v této úvaze zajímá otázka pravděpodobného charakteru války, kdyby se jí podařilo imperialistům rozpoutat.

Cíl takové války, byť byla jeho diplomatická formulace sebekomplikovanější, je v podstatě jednoduchý: zničit socialistické zřízení, podmanit si svobodné národy, dobýt světové nadvlády, obnovit kapitalismus, tedy zmocnit se surovinových zdrojů, levných pracovních sil a finančně výhodných trhů a zabezpečit si tak další zisky.

Prostředky k dosažení politických cílů

Především ty »dosavadní«, kterých, jak jsme toho denně svědky, imperialismus bohatě využívá.

Je to nejprve buržoasní ideologie, kterou se v nejrůznějších formách a nejrůznějšími způsoby snaží k nám pašovat s cílem desorientovat lidové masy a zamaskovat skutečné cíle své politiky. Jak vidíme, k tomuto cíli nerozpakuje se draze kupovat »mrtvé duše« a křivé charaktery, používat hospodářských diskriminací a nátlaku všech druhů, i diplomatických lží a podvodů, frází, úsměvů a »darů« — prostě veškeré té veteše staré diplomacie.

Vývoj mezinárodní politiky a vztahů, zejména v poslední době, nám ukazuje, že tyto »dosavadní« prostředky, kromě dílčích úspěchů ve vlastním táboře, setkávají se čím dále s menším úspěchem. Rozvoj a úspěchy zemí socialismu, mírového hnutí, silná aktivisace pokrokových sil na celém světě, hnutí koloniálních národů a rostoucí potíže ve vlastním táboře nutí

imperialisty ke krokům, které se už vymykají rámci těch »dosavadních« prostředků. Rozhodně už nelze nazvat normálním politickým zjevem zákaz a rozpoutaný teror proti KSN ve Spolkové německé republice, šílené zbrojení a urychlené budování nového wehrmachtu v našem přímém sousedství, 60% státního rozpočtu USA věnovaných na zbrojení a vyzbrojení »atlantické armády« stejně jako postoj kapitalistických zemí k otázce Suezu. To všechno jasně ukazuje na zcela otevřenou přípravu násilných prostředků, kterých konečně už bylo použito v Koreji i v Indočíně. Zkušenosti z Koreje, z Indočíny a v poslední době z Egypta by se zdály potvrzovat pacifistický názor, že imperialismus nehodlá použít zbraní hromadného ničení. To by ovšem byl těžký omyl. Tyto místní ozbrojené akce rázu provokačního a zkušebního jen potvrzují, že Západ není ještě připraven na rozpoutání nové světové války, že dosud jeho strach před vnitřními rozpory vlastního tábora a před rozhořčením lidstva a odvetou je zatím silnější než chuť a na místě ne posledním jsou tyto akce jen součástí usilovně a horečnatě chystaného »velkého překvapení«.

To potvrzují i veřejné projevy některých amerických státníků i vojenských theoretiků Západu, kteří časem mluví velmi nepokrytě. Konečně budování základen po celém světě a dislokování na nich strategického letectva — nosičů atomových pum, zvětšování počtu atomových baterií a odpalovacích zařízení raket všech druhů v západní Evropě mluví jasnou řečí. Všimneme si proto tak horečně vyzbrojovaných kapitalistických armád, jejich bojové techniky a jejich vojenské theorie, abychom si mohli udělat obraz o tom, jak si představují imperialisté těchto prostředků použít a jaký podle toho může být charakter počátečního období války.

Je jasné, že počáteční období války bude mít takový charakter, jakými formami a způsoby bude použito armád a jejich bojové techniky. Tyto formy a způsoby — tedy v podstatě vojenská věda — jsou závislé na rozvoji výroby, na vlastnostech a možnostech člověka a techniky.

I v kapitalistických armádách hlavním činitelem ve válce je člověk a technika — jenom jejich vzájemný poměr je odlišný. Kapitalistickým řádem vykořisťovaný pracující, nezaměstnaný nebo příslušník utlačovaného národa nemůže být nadšeným bojovníkem za cíle odporující zájmům jeho národa nebo třídy. Proto se člověk v kapitalistické armádě, v závislosti na stupni svého stále rostoucího politického uvědomění, stává pro vládnoucí třídu čím dále tím méně spolehlivým činitelem v armádě. A proto také u vojenských theoretiků Západu vidíme snahu člověka co nejvíc nahradit tím pro ně spolehlivějším činitelem — technikou. Extrémy této snahy jsou všechny ty theorie »blitzkriegu«, »superblitzkriegu«, »knoflíkové války«, »atomových koberců« atd. Tyto výstřelky jsou v poslední době podrobovány kritice a revisím a nabývají vrchu reálnější theorie počítající s masovými armádami a součinností všech druhů vojsk. Přesto však ve vojenské theorii Západu má technika hlavní úlohu a více peněz a pozornosti je věnováno »myslící střele« než »myslícímu vojáku«.

Bojová technika zaváděná do soudobých armád si vynucuje radikální změny ve vojenské vědě. To však není způsobeno tím, že by tato technika byla ve své podstatě tak nová a neočekávaná. Vždyť v základní myšlence supersonické letadlo je jen zlepšené letadlo staré, rakety různého druhu

jsou jen zdokonalené V1 a V2 z poslední války a atomová puma byla shozena už před 11 lety na Hirošimu.

Podstatou »novosti« této bojové techniky je její hromadné použití, kdy se kvantita mění v kvalitu. To je ta skutečnost, která si vynucuje změny ve formách a způsobech vedení ozbrojeného boje. V masovosti těchto zbraní je jejich síla. Jejich množstvím jsou nejen násobeny účinky a možnosti, ale v podstatě se mění smysl i platnost dosavadních theoretických pouček vojenské vědy.

Vlastnosti a možnosti nových zbraní

1. Je to možnost jejich použití s překvapením. Tuto možnost dává výkonnost a způsob dopravy ničivé zbraně k cíli. Soudobé letadlo nebo řízená střela je schopna velmi rychle dopravit ničivou zbraň z libovolné hloubky vlastního území, v nejrůznějších výškách na libovolný cíl na území napadeného. Možnost manévru palbou těchto prostředků po směrech i vzdálenostech vzrostla z desítek na stovky a tisíce kilometrů. To neobyčejně zvyšuje možnost překvapení a jeho význam. Dnes není třeba, aby se k provedení úderu na zvolený cíl vojska přiblížila bojem na dostřel děl, který dříve činil maximálně desítky kilometrů. Řízené střely nebo rakety nejrůznějšího druhu dávají možnost v libovolnou denní dobu a za všech povětrnostních podmínek napadnout cíl ze značných hloubek, z odpalovacích zařízení připravených třeba v míru a utajených před průzkumem všech druhů. Současné bombardovací letectvo může na cíl vzlétat ze značně vzdálených letišť a nadzvukovými rychlostmi ve značných výškách se přiblížit k cíli. Proto nenadálé nepadení cíle se značně ztíženými možnostmi průzkumem odhalit přípravy k němu neobyčejně zvyšuje nebezpečí překvapení pro napadeného a možnosti jeho využití útočníkem.

2. Další charakteristickou vlastností soudobé bojové techniky je její veliký ničivý účinek. Názor některých západních theoretiků o tom, že jedno atomové dělo nahradí 5000 klasických děl, může být značně přemrštěný. Přesto však faktem zůstává, že použití vodíkových a atomových pum anebo raket různých druhů s atomovou náplní dává možnost jediným úderem v okamžiku zničit cíl takových rozměrů, na jehož zničení dříve bylo třeba celých leteckých svazků nebo desítek až stovek dělostřeleckých hlavní. Kombinací nukleárních zbraní se zbraněmi chemickými a biologickými se pak ještě násobí rozsah a doba jejich účinku. To prakticky znamená, že dnes jediné letadlo nebo bezpilotní prostředek je pro napadeného nebezpečnější, než byl dříve celý svaz bombardovacích letadel. To vyžaduje vést aktivní boj s každým jednotlivým letadlem nebo řízenou střelou. Tento požadavek při vlastnostech soudobých letadel a bezpilotních prostředků, které umožňují rozptýlený útok jednotlivými letadly nebo malými skupinami na různých směrech a výškách v potoku za sebou neobyčejně komplikuje otázky PVO.

3. Nová bojová technika je vzhledem k svým vlastnostem méně zranitelná obrannými prostředky napadeného. Faktem v současném stavu rozvoje bojové tcehniky je, že prostředky útočné mají předstih před prostředky obrannými.

Tak vidíme, že rychlosti a dostup letadel předstihly možnosti protiletadlového dělostřelectva, vlastnosti bezpilotních prostředků (rychlost

2700 km/hod., dostup 30 km), předstihly vlastnosti stihačů, prostředky průzkumu předstihly prostředky maskování atd. Tím se značně komplikuje organisace pasivní obrany a ta se stává méně účinnější. Zvětšuje se význam aktivních způsobů a prostředků boje s nimi a neobyčejně vzrůstá význam předstihujících a včasných úderů po nich před jejich použitím.

Pro ohroženého je výhodnější a účinnější včas zjistit a zničit letounynosiče na letišti nebo odpalovací zařízení, než se před jejich účinkem pracně zakopávat do země. Je jistě účinnější proti nadzvukovému bombardéru postavit dokonalejšího a rychlejšího stihače a sestřelit bombardovací letoun nad jeho vlastním územím než chránit sám sebe třeba 130mm protiletadlovými kanony. Prostě vlastnosti současných nových zbraní vyžadují nečekat a udeřit tak, aby útočníku bylo znemožněno jich použít.

Současně s rozvíjením zbraní hromadného ničení zdokonaluje se i všechna ostatní bojová technika. Vývoj letectva imperialistických států naznačuje linii k atomovému leteckému motoru a k přechodu většiny letadel na bezpilotní režim buď formou bezpilotních letounů vracejících se po splnění úkolu na svou základnu nebo formou řízených střel s výbušnou tříštivou nebo atomovou náplní typu kontinentálního až mezikontinentálního.

Nadřaděnost vzdušných sil nade všemi ostatními druhy vojsk, která je charakteristická pro atlantickou armádu, je diktována zájmem a snahou dosáhnout zásadního rozhodnutí v prvních dnech války převahou vzdušných sil s použitím zbraní hromadného ničení. Prozatím mezi vojenskými theoretiky Západu není ještě zcela jasno, zda tento první mocný úder má být veden na ekonomická a politickoadministrativní centra napadeného nebo především na jeho vojska, zejména letectvo.

Základním požadavkem tohoto prvního úderu má být překvapení. Jsou studovány způsoby, jak tento hromadný úder všemi prostředky provést rozptýleně časově a prostorově, malými skupinami nebo i jednotlivými letouny a bezpilotními prostředky na všech výškách od přízemního letu po stratosférické výšky ve dne i v noci a za každého počasí mimo dosah stihačů, protiletadlových zbraní a radiolokační techniky. Zároveň je značná pozornost věnována rozvoji proudového dopravního letectva a útočných proudových vrtulníků. Těžké dopravní letectvo pro rychlou dopravu výsadků a vojsk na bojiště je součástí prvku překvapení.

Zvětšení doletu současných bombardovacích letounů 8000 až 10 000 km a jeho prodlužování parasitními letadly nebo raketami vypouštěnými z mateřského letadla má být umožněna široká schopnost manévru vzdušnými silami z jednoho válčiště na druhé.

I když některé z těchto myšlenek mají v současné době ještě ráz studia a pokusů, je nutné je brát v úvahu a počítat s nimi.

Pozemní vojska zdokonalují svou organisaci a bojovou techniku a způsoby jejího použití vzhledem k těm změnám, které do taktiky i operačního umění vnáší použití zbraní hromadného ničení.

Poslední úvahy vojenských theoretiků Západu už upouštějí od fantastických theorií »války bez lidí« a počítají s nutností součinnosti všech druhů vojsk při použití zbraní hromadného ničení. Přitom v organisaci je sledována linie menší početnosti pozemních armád, zato je zvyšován požadavek jejich vysoké pohyblivosti, zejména mimo komunikace, požadavek schopnosti samostatně plnit úkoly, t. zn. vybavení veškerou potřebnou bo-

jovou technikou, a požadavek vysoké průbojnosti, t. zn., že je kladen důraz na tankové a mechanisované svazky, schopné rychle a silou využít provedených úderů zbraněmi hromadného ničení. Velký důraz je kladen na přesuny vojsk na bojiště vzduchem a na používání taktických i operačních výsadků. Přitom je zvyšován požadavek na odolnost vojsk proti účinkům zbraní hromadného ničení a na zvýšení dosahu i účinku aktivních prostředků boje s nimi.

Tyto požadavky mají vliv na vývoj soudobé techniky. Snaha o zvýšení pohyblivosti jednotek vede na jedné straně k plné jejich motorisaci terénními vozidly, jednak k odlehčení od těžké a málo pohyblivé techniky, zejména dělostřelecké. Proto vývoj dělostřelecké techniky jde po linii bezzákluzových děl a raket všech druhů, které by dovolovaly podporovat jednotky s dostatečnou přesností a možností manévru palbou na vzdálenost desítek, stovek kilometrů. Přitom hlavní důraz je kladen na účinky atomových zbraní, které radikálně zmenšují potřebný počet dělostřelectva.

Tankové a mechanisované vojsko nabývá větší důležitosti jako úderná síla schopná využít účinků atomových zbraní do velkých hloubek a při vysokých rychlostech. Ráže tankových děl se zvětšují a tím roste i váha tanků, která u těžkých tanků přesahuje 70 t.

Od bojové techniky pozemních vojsk se žádá její obojživelnost usnadňující přechody vodních toků bez ztráty času. Hluboké úkoly určované jednotkám vedou k požadavku nepřetržitosti boje ve dne i v noci, čemuž pomáhá rozvoj techniky k vidění v noci a za špatných povětrnostních podmínek.

Radiolokační technika směřující k plné automatisaci různých průzkumných a naváděcích systémů pro letectvo i pozemní vojska nabývá značného významu a proniká čím dále tím hlouběji do organisační struktury vojsk.

V poslední době je mnoho pozornosti věnováno otázkám radiového a radiolokačního rušení, které má desorganisovat systém velení a průzkumu napadeného a tím snížit jeho obranyschopnost. V západních armádách se věnuje zvýšená pozornost otázkám způsobů zásobování vojsk při dnešních velkých tempech útoků a spotřebách materiálu všech druhů. V poslední době je studována možnost zásobování a odsunů vzduchem při použití těžkých vrtulníků a letounů s krátkým startem, přistávajících za pomoci nylonových sítí.

V celku je možno říci, že vývoj bojové techniky západních států je rychlý, a bylo by krajně nebezpečné tuto techniku podceňovat. Její vývoj je určován třemi základními požadavky: rychlostí, dosahem a účinkem. Přitom hlavní důraz je kladen na vzdušné síly.

Zbraně hromadného ničení, zejména atomové a vodíkové, jsou základem mocného úderu. Pozemní síly jsou určeny k využití výsledků těchto zbraní a k ovládnutí prostoru. Technika a automatisace má hlavní úlohu.

Charakter počátečního období války

Všechny vpředu naznačené prvky je třeba vzít zároveň v úvahu, chceme-li dojít k nějakému závěru.

V této úvaze jsem se nezabýval jednou ze základních otázek, to jest otázkou ekonomických možností realisovat theoretické myšlenky. Široký

a hluboký problém ekonomického potenciálu západních států není a ani nemohl být rozbírán v této úvaze.

Je známo, že armáda, její organisace a bojová technika stejně jako vojenská věda závisí především na ekonomických podmínkách, tedy na dosaženém stupni rozvoje výroby, charakteru a síle společenského řádu. Tato úvaha se nezabývá otázkami poměru sil existujících táborů a jejich ekonomických možností. To je už jiná otázka.

My hledáme odpověď na naléhavou otázku »Jaký může být pravděpodobný charakter počátečního období příští války vzhledem k soudobým podmínkám«. Nás zajímá především to, jaké zvláštnosti přinášejí nové podmínky a čím se může počátek budoucí války lišit od počátku poslední války.

Faktem je, že zbraně hromadného ničení jsou vyvinuty tak, že jich může být použito jako taktických i strategických zbraní. S jejich použitím za války se počítá, o tom jasně hovoří články vedoucích funkcionářů americké armády a samého ministra Wilsona z poslední doby. Ekonomické možnosti státu dovolují jejich hromadné použití v takovém rozsahu, že tento rozsah je schopen mít podstatný vliv na charakter počátečního období války, aspoň na zvolených strategických směrech. V americkém odborném tisku se uvádí na př., že jen síly Atlantického paktu, dislokované v Evropě, mohou za několik hodin provést 800 atomových úderů.

To jsou předpoklady, z nichž vyjdeme. Jedním z rozhodujících prvků úspěchu, zejména v počátečním období války v soudobých podmínkách, je překvapení. Nenadálý mocný současný úder provedený letectvem a bezpilotními prostředky na široké frontě a do značné hloubky při použití všech zbraní hromadného ničení, dává reálnou možnost vážně ohrozit obranyschopnost napadeného proto, že tímto úderem mohou být rozrušena průmyslová a politická střediska, letiště, sklady pohonných hmot, komunikační uzly, spojení a velení a způsobeny vážné ztráty jednotkám v místech jejich pobytu. Tím může být vážně ohrožena mobilisace a uvedení armády i národního hospodářství do stavu válečné pohotovosti. Tento úder podle názorů Američanů bude proveden z mírových letišť a zařízení na cíle již v míru určené a osádkami letounů prostudované a známé.

Požadavek překvapení sám sebou tedy vylučuje jednotlivá období vzniku války charakteristická pro minulé války — to jsou období výrazného politického napětí, vypovězení války a nástup armád. Už počátek poslední války v tomto směru byl nový, i když před ním v celku předcházelo období politického napětí.

Budoucí válka toto období výrazného politického napětí mít nebude. Je třeba vzít v úvahu dravčí charakter imperialismu a jeho diplomatické metody. Přepadení Pearl Harbouru Japonci a SSSR Němci v poslední válce to jenom potvrzují. O vzniku budoucí války nebudou rozhodovat žádné společenské nebo diplomatické ohledy. Imperialisté válku připravují, to dokazují mimo jiné i směrnice ministra USA Wilsona na rok 1956 až 1957, které nařizují, aby se pozemní vojska, letectvo i námořnictvo připravovaly na počáteční období války.

Kriteriem rozpoutání nové války imperialisty bude bojová připravenost jimi požadovaných 100 divisí a 10 000 letadel NATO v Evropě, a to do jaké míry se budou v této době cítit silnými politicky i vojensky při hodnocení celkové mezinárodně politické situace a poměru sil. Je třeba počítat s tím,

že právě před zvoleným dnem »D« může být jimi všemi prostředky rozpoutána široká »mírová kampaň« k oklamání protivníka a že válka může začít právě v okamžiku, kdy se diplomati sejdou, aby jednali o míru. To všechno patří k překvapení.

Další pravděpodobnou zvláštností počátečního období války bude to, že před jejím zahájením nebude prováděno rozsáhlé soustřeďování vojsk k hranicím napadeného. Američané ve svých úvahách počítají s tím, že první úder pozemních sil bude proveden jednotkami postavenými plně již v míru bez očekávání na zmobilisování ostatních svazků. Úder tedy bude veden kádrovými svazy, jejichž základem a hlavní silou budou tanková a mechanisovaná vojska, silně podporovaná taktickým letectvem, při čemž na př. v armádním sboru je požadováno více obrněných divisí než pěších.

Tyto svazky, podle názorů vojenských theoretiků Západu, dislokované již v míru na příslušných směrech, využijí doby, kdy strategické letectvo a řízené střely z mírových letišť a odpalovacích zařízení zahájí údery zbraněmi hromadného ničení k tomu, aby zejména v noci z hloubky třeba 300 až 500 km od hranic napadeného státu zahájily přesun.

V oněch prostorech soustředění setrvají jen dobu nezbytně nutnou k upřesnění úkolů a pokračují ihned z chodu, bez zaujímání výchozího položení, v útoku na území napadeného, aby plně využily účinků provedených úderů zbraněmi hromadného ničení. Američané předpokládají, že hloubka úkolů těchto svazků může dosahovat až 200 km za den, pokud to dovolí zásoby pohonných hmot v tancích, a snaží se o to, aby tyto hluboké údery zabránily napadenému manévrovat svými zálohami.

Údery těchto svazků mohou být vedeny na široké frontě na jednotlivých směrech, aniž by byla vytvářena souvislá fronta.

K dovršení zmatku a desorganisace, které američtí vojenští theoretikové míní vyvolat silným a neočekávaným počátečním úderem ze vzduchu jako prvním sledem, počítají i s širokým použitím vzdušných taktických výsadků v prvním období války, jejichž úkolem má být »pronásledování nepřítele po atomových úderech«. Je pravděpodobné, že část těchto výsadků bude vysazena i dříve a nebude v uniformách. Ne zbytečně cvičí Američané své »diversní skupiny«.

Americká strategie počítá s tím, že počáteční období války, jehož délku někteří theoretikové odhadují na 12 dní, je rozhodujícím obdobím války, které musí přinést buď vítězství nebo porážku. Je vidět, že značně zdokonalili Hitlerův »Blitzkrieg«. V této době hodlají naznačenými způsoby zničit důležité průmyslové rajony, strategické i taktické letectvo na letištích i ve vzduchu, komunikační uzly, vojska v pohraničních územích a zmocnit se značného území napadeného a tím si připravit výhodné podmínky pro rychlé zakončení války. Hlavní úlohu v počátečním období války má letectvo, jehož úkoly jsou již připravovány do té míry, že časopis »Canadian Aviation« z února letošního roku mluví o tom, že bombardovat cíle v Československu a Polsku »v prvních hodinách války« je úkolem kanadského letectva. Je charakteristické, jak se vedoucí funkcionáři USA snaží vzbudit dojem, že všechna jejich opatření jsou rázu obranného a jsou diktována nebezpečím napadení Západu Sovětským svazem a zeměmi tábora socialismu, ale zároveň v různých náznacích prozrazují své pravé myšlenky. Tak mluví o tom, že v počátečním období války rozho-

dující význam nemá obrana, nýbrž rozhodný a zničující útok, kterému říkají »odvetný«. Tento »odvetný« úder vysvětluje mimoděk lépe plukovník Reinhardt, který v souvislosti s požadavkem, aby »mobilisace« ozbrojených sil USA dovolovala bojovou pohotovost vojsk v »kterýkoli den D«, žádá, aby k přípravě operace v počátečním období války bylo přistoupeno »neodkladně« a aby byla nazvána krycím názvem »průlom«, tedy názvem, který už sám sebou charakterisuje tuto operaci. V knize »Vedení války« jiný autor zdůvodňuje nutnost provedení předstihujícího úderu a D. Smith v knize »Vojenská doktrina USA« píše, že se velení musí řídit ideou »provést hromadný úder dříve, než protivník může použít nových zbraní«. Pro nás konečně pravé cíle a úmysly imperialistů nejsou žádnou neznámou. Takový tedy může mít charakter počáteční období války. Je třeba říci, že v podstatě představy vojenských theoretiků Západu o něm odpovídají těm možnostem, které dávají soudobé bojové prostředky. Všechny zprávy nasvědčují tomu, že i prováděné přípravy atlantické armády odpovídají této linii.

O některých vyslovených názorech mohou být rozličná mínění. Vlastnosti soudobé bojové techniky dávají možnosti použít jí i jinými formami a způsoby, které se na konec mohou ukázat i účinnějšími. Není sporu o tom, že počátečnímu období války vtiskne charakter ten, kdo bude silnější a dovednější. Bylo by však nesprávné a i nebezpečné neznat názory, představy a úmysly možného nepřítele a nebrat je v úvahu. Známé nebezpečí je vždy poloviční. Není důvodů se lekat, ale není ani důvodů podceňovat. Je třeba vidět, že by cílů, které vojenská theorie Západu staví před počáteční období války, mohlo být i dosaženo, kdyby plánovaným zdrcujícím úderem ze vzduchu i po zemi byl napaden slabý a nepřipravený protivník, který se připravoval na »minulou« válku. Jiná otázka je, zda takového protivníka v budoucnu imperialisté najdou. Historie se neopakuje a učí národy. Podmínky a možnosti, které dal kapitalistický řád Hitlerovi v počátečním období minulé války, už žádný nový Hitler mít nebude. Myslím, že i kapitalističtí theoretikové jsou si vědomi toho, že rozpoutat dnes válku znamená rozpoutat síly, které jsou pro ně do značné míry neznámou.

To ovšem neznamená ukolébávat se k spánku. Umírající imperialismus ve svých bezvýchodných vnitřních rozporech je schopen riskovat všechno — i sebe. To znamená být připraven — dnes, zítra a nepřetržitě. Náš společenský řád, hospodářská i politická síla, veliké úspěchy naší socialistické vědy a techniky — ta mohutná a nezádržná síla pokroku a kultury tábora socialismu nám dává všechny předpoklady nejen k tomu úspěšně odrazit každý úder, ale i k tomu, takový úder nedopustit.

Je několik základních požadavků, které jsou podmínkou úspěchu.

1. Nedat se překvapit, ale překvapit sám. To znamená pečlivě sledovat, studovat a dokonale znát možného nepřítele po všech stránkách, tedy jeho politiku a morálku, organisaci, bojovou techniku, politický i ekonomický potenciál a jeho vojenskou vědu. Pečlivě sledovat jeho činnost v celé hloubce a ze zjištěných skutečností dělat včas správné závěry.

2. Být v stálé bojové pohotovosti. To není jen otázka odborně vojenská, ale především politická a hospodářská. To není jen věc armády, ale celého státu. Armáda je jen zbraň v rukou lidu. Soudobé podmínky vedení války

a operací musí znát a správně hodnotit především političtí a hospodářští činitelé, to nesmí být věcí jen vojáků. Dnes nelze spoléhat na to, že bude čas na uvedení do »plné« bojové pohotovosti. V soudobých podmínkách je jen jedna bojová pohotovost — to je vysoká a nepřetržitá. Doby mobilisačních vyhlášek a vojenských hudeb na náměstích patří do kalendáře. Nadzvukové rychlosti zmenšují prostor a zkracují čas. Bojová pohotovost, to není jen namířená a nabitá zbraň nebo nastartované letadlo — to je také a především splněný plán v dolech, továrnách a v zemědělství, to je kvalita mírového svazku armády stejně jako kvalita ČSM, to je stejně počet zásahů na střelnici jako stupeň znalostí studenta na vysoké škole. Bojovou pohotovost armády není vidět jen na přehlídkách a leteckých dnech, ale zejména při odvodech a nástupech záložníků na cvičení.

3. Hluboce studovat, ovládnout a rozvíjet způsoby použití nové bojové techniky, jejíž možností není ani zdaleka ještě využito. Zároveň s tím tvůrčím způsobem rozvíjet vojenskou vědu a zbavit se starých představ. To není vždy snadné. Není jistě správné fantasírovat, ale stejně špatné je čekat. Ten, kdo čeká, může se dočkat jenom toho, co bylo vzadu, ale nikdy nepředhoní to, co je vpředu.

Je proto třeba učit sebe, armádu a celý národ vysoké aktivitě ve všech směrech. Jakákoli pasivita je v přímém rozporu se soudobými podmínkami života vůbec, a tím více s podmínkami soudobého boje. To znamená aktivitu stejně politickou a hospodářskou jako aktivitu ve způsobech vedení vojenských operací a boje. Tak jako je pasivita brzdou pokroku, tak je i hrobem úspěchu.

Závěrem této úvahy chci poukázat na to, že není, myslím, sporu o tom, že počáteční období války, tedy jeho charakter, způsoby vedení operací je období velmi důležité. I když nesouhlasíme s názorem, že se v tomto období rozhoduje o výsledku celé války a že stačí 12 dní k tomu, aby byla zlomena síla protivníka, je jisté, že výsledky operací v tomto období mohou mít podstatný vliv na průběh a trvání celé války. O tom nás poučují zkušenosti Sovětské armády a zejména západního vojenského okruhu z počátečního období poslední války. Nepřipravenost sovětských vojsk v pohraničních oblastech západní Bílé Rusi jak po stránce zpravodajské, tak po stránce velení, spojení a materiálně technického zabezpečení způsobila, že vojska nebyla včas přivedena do bojové pohotovosti, byla překvapena fašistickým úderem, nemohla se včas rozvinout a vstupovala do sražení neorganisovaně a po částech. Následkem toho byla počáteční porážka vojsk západního frontu, veliké ztráty na živé síle i materiálu a nakonec proniknutí fašistické skupiny armád »centr« do hloubky 450 až 600 km na sovětské území. Tento neúspěch měl vážné následky a jeho náprava si vyžádala od sovětských národů a hrdinné Sovětské armády obrovského úsilí a nezměrného hrdinství. Není sporu, že výsledek počátečního období války měl značný vliv na délku celé války.

Tím více stoupá význam bojové pohotovosti a připravenosti a informovanosti dnes, kdy nové bojové prostředky dávají nesrovnatelně větší možnosti, než tomu bylo před 15 lety. U nás v Československu je tento význam ještě mnohokrát násoben strategickou polohou a přímým sousedstvím našich západních hranic s urychleně budovaným wehrmachtem, jako částí úderné síly imperialismu. To je třeba mít vždy na paměti.

MECHANISOVANÁ ARMÁDA VE FRONTOVÉ ÚTOČNÉ OPERACI

Generálmajor Ladislav Kolovratník

I. Úloha a předurčení mechanisované armády (MA)

Předchůdci MA ve Veliké vlastenecké válce byly tankové armády, kterých se používalo k splnění různých úkolů:

— k dokončení průlomu nepřátelské obrany,
— k obklíčení a zničení silného nepřátelského uskupení,
— k rozvíjení úspěchu na vnější frontě obklíčení.

Tak tomu bylo na příklad v korsuň-ševčenskovské operaci, kdy 5. tanková armáda 2. ukrajinského frontu a 6. tanková armáda 1. ukrajinského frontu spolu s vševojskovými armádami dokončily průlom nepřátelské obrany, čtvrtého dne operace spojily se u Zveningorodu a rozvíjely úspěch na vnější frontě.

Nebo ve východopruské operaci 5. tanková armáda 2. běloruského frontu, zasazená jako rychlá skupina 4. dne operace, již sedmého dne přitiskla k moři východopruská uskupení nepřítele a spolu s 48. armádou vytvořila vnější frontu obklíčení.

V jiných operacích prováděly tankové armády hluboké přímé údery k rozetnutí operačního uskupení nepřítele, což později vedlo k obklíčení a zničení nepřítele po částech (viselsko-oderská nebo sandoměřsko-slezská operace).

V berlínské operaci u 1. běloruského frontu bylo tankových armád použito k narůstání sil vševojskových armád při průlomu hluboko učleněné a předem obsazené nepřátelské obrany.

Zkušenost ukázala, že hlavním nedostatkem tehdejších tankových armád byl malý počet motorisované nebo mechanisované pěchoty a ostatních druhů vojsk v jejich sestavě.

Proto se přikročilo k organisaci mechanisovaných armád. Mechanisovaná armáda v sestavě (na příklad) dvou tankových a dvou mechanisovaných divisí, protiletadlové divise, dělostřelecké brigády, ženijní brigády a raketometného pluku je méně zatížena dělostřelectvem a automobilní technikou a využívajíc tanků a samohybných děl jako úderné síly může provádět manévr daleko rychleji a s větším překvapením nežli vševojsková armáda. Proto může také úspěšněji využívat následků úderů atomových zbraní.

Pro velitele frontu je MA hlavním prostředkem k rozvinutí úspěchu.

Při použití MA v nových podmínkách současných operací třeba vycházet z toho, že vševojsková armáda má nyní větší počet tanků, větší údernou sílu a je schopna nejen prolamovat nepřátelskou obranu na celou taktickou hloubku, ale i ovládnout důležité prostory v hloubce.

Rovněž motorisace vševojskových armád dovoluje jim rychle pomáhat MA v boji se zálohami nepřítele v operační hloubce, a proto MA již nebojuje sama a při střetnutí s nepřátelskými zálohami může se rychle uvolnit k další činnosti.

Z toho vyplývá, že MA je předurčena

— k rozvíjení taktického průlomu v operační hloubce,
— k zakončení obklíčení a zničení silného nepřátelského uskupení,
— k rozvinutí úspěchu až do cíle frontové útočné operace rozdrcením záloh nepřítele po částech,
zmařením jejich plánovitého soustředění,
desorganisací velení a práce týlu,
ovládnutím a udržováním důležitých čar do příchodu hlavních sil frontu,
— k činnosti v prvním sledu frontu.

II. Zásady útočné operace MA.

a) Operační učlenění frontu

V operačním učlenění frontu může být jedna nebo i více MA.

Jedna téměř vždy, dovoluje-li ovšem terén použít svazků tankových a mechanisovaných vojsk.

Dvě nebo více, má-li front rozhodující úkol v strategické operaci.

Může jí být použito v prvním sledu frontu nebo může být zasazena do sražení k rozvinutí úspěchu operace.

1. V prvním sledu zdá se nejvýhodnější použít MA:

— na počátku války s úkolem předstihnout nepřítele a zmařit plánovité soustředění vojsk a ovládnout zvláště důležité prostory;
— v útočné operaci, která je rozvinutím druhého nebo třetího období strategické útočné operace a nezačíná průlomem připravené obrany, zvláště má-li nepřítel v tomto případě v prvním sledu tankové a mechanisované jednotky;
— není-li taktická hloubka obrany veliká a v operační hloubce nepřítel nemá silných záloh;
— je-li připravená obrana nepřítele dostatečně rozrušena AZ, i když má nepřítel v hloubce silné zálohy;
— vyžaduje-li situace pokračovat v útoku bez operační přestávky, nejsou-li vojska frontu ještě soustředěna nebo vázána ničením obklíčeného nepřítele, a konečně
— při zahájení útočné operace na novém směru.

2. Začíná-li útočná operace průlomem připravené obrany nepřítele, která není dostatečně rozrušena AZ, zdá se výhodnější zasadit MA do sražení k rozvinutí úspěchu.

MA může být zasazena do sražení na směru hlavního úderu frontu, nebo jsou-li v sestavě frontu dvě MA a front vede údery na dvou směrech, každá na jednom směru.

Rovněž možno zasadit dvě MA do sražení na směru hlavního úderu současně nebo postupně.

V posledním případě pak mohou být obě zasazeny do sražení k rozvinutí úspěchu nebo druhá dočasně jako druhý sled frontu, v kterémžto případě na dobu plnění úkolu druhého sledu je třeba jí určit hranice pásma činnosti.

b) Činnost MA zasazené do sražení k rozvinutí úspěchu

V tomto případě provádí MA svoji útočnou operaci v rámci útočné operace frontu.

Ta se liší od operace vševojskové armády, pokud jde o obsah, cíl, způsob provedení a rozmach operace. Vševojsková armáda provádí v útočné operaci frontu obyčejně dvě operace, každou na hloubku 150 až 200 km.

Cíl útočné operace MA je totožný s cílem operace frontu a MA musí ho dosáhnout dříve nežli vševojskové armády. Proto je hloubka útočné operace MA totožná s hloubkou útočné operace frontu a MA provádí tak jednu útočnou operaci na hloubku 350 až 400 km.

Nelze však vyloučit použití MA na vnitřní frontě k obklíčení a zničení nepřátelského uskupení, nestačí-li k zničení protivníka síly vševojskové armády nebo nemá-li nepřítel v hloubce záloh.

V tom případě provede MA dvě operace, z nichž

— v první obklíčí a zničí v součinnosti s vševojskovými armádami silné uskupení nepřítele a
— v druhé provede přeskupení sil a rozvinutí úspěchu na vnější frontě.

To bude ovšem výjimečný případ, protože se nepřítel bude jistě snažit silnými zálohami osvobodit obklíčené uskupení, a proto MA po zakončení obklíčení bude rozvíjet úspěch na vnější frontě obklíčení a zničení obklíčeného nepřítele připadne zpravidla vševojskovým armádám.

Úspěšné rozvíjení útočné operace vyžaduje, aby byly postupně zničeny armádní zálohy a zálohy skupiny armád, dříve než se budou moci spojit k provedení protiúderu nebo k vytvoření nové souvislé obrany.

Tento úkol možno splnit

— rozhodnou činností MA;
— překvapením, nezádržným postupem a širokým manévrem;
— provedením úderů zbraněmi hromadného ničení ve prospěch MA;
— nepřetržitou a pružnou součinností s letectvem, zbraněmi hromadného ničení, výsadkovým vojskem a s ostatními prostředky frontu.

Zvláště důležité je udržet vysoké tempo útoku, které nám umožní získat čas a udržet iniciativu a překvapení. Jaké bude tempo MA, takové bude i tempo frontu.

Za Veliké vlastenecké války bylo tempo tankových armád různé — od 20 km při průlomu obrany do armádního pásma do 100 km v hloubce.

V soudobých podmínkách bude tempo útoku záviset

— na operační sestavě MA,
— na síle odporu nepřítele, jeho sestavě i možnosti provádět protiopatření,
— na vybudování obrany,
— na technickém stavu materiálu,
— na počasí,
— na operační i taktické součinnosti s vševojskovými armádami, letectvem, dělostřelectvem, zbraněmi hromadného ničení a s výsadkovým vojskem,
— na umění provést manévr k rozdrcení nepřítele po částech.

Za průměrné tempo v prvním období frontové operace možno pokládat 30 až 50 km, v dalších 50 až 60 km.

V tom případě provede MA útočnou operaci na hloubku 350 až 400 km za 7 až 9 dní, to jest o 3 až 4 dny dříve než vševojskové armády. Do té doby musí MA udržet dosažený prostor a připravit podmínky pro novou útočnou operaci.

Proto je délka útočné operace MA shodná s délkou útočné operace frontu — 12 až 15 dnů (po odečtení doby do zasazení MA).

Protože MA působí před vševojskovými armádami a základním rysem její bojové činnosti je manévr, neurčuje se jí útočné pásmo, nýbrž jen všeobecný směr. To umožňuje veliteli MA iniciativně volit nejvhodnější způsob manévru při srážce s nepřítelem.

Přesto však vzhledem k velení a k možnosti soustředit síly na směru úderu působí MA obyčejně v pásmu 35 až 40 km širokém, to jest 10 až 15 km na divisi v prvním sledu.

Při průlomu spěšně zaujaté nepřátelské obrany v operační hloubce prolamují divise na úseku do 6 km, MA 12 až 18 km.

III. Plánování útočné operace MA

Velitel frontu určuje MA, vycházeje z úkolu a zámyslu frontové operace, bližší a další úkol.

Bližším úkolem MA může být

— zasazení do sražení, rozvinutí úspěchu, rozdrcení bližších operačních záloh mezi pásmem sborových a armádních záloh v součinnosti s mechanisovanými divisemi armád prvního sledu,
— odříznutí ústupových cest nepříteli a obklíčení a zničení jeho hlavních sil v součinnosti s vševojskovými armádami a vzdušným výsadkem nebo rozvíjení úspěchu na vnější frontě obklíčení a rozdrcení přicházejících záloh.

Často souhlasí bližší úkol MA s bližším úkolem frontu a dosahuje hloubky 120 až 200 km.

Další úkol obyčejně obsahuje rozvinutí úspěchu do operační hloubky (nebo účast při ničení obklíčeného nepřítele), rozdrcení nepřátelských záloh po částech, odrážení protiúderů, ovládnutí výhodných čar (předmostí) a vytvoření příznivých podmínek pro další frontovou útočnou operaci. Hloubka okolo 200 km.

Hlavní práce spojené s přímou přípravou MA k operaci provádějí se v prostoru soustředění, vzdáleném 80 až 100 km od úseku průlomu.

1 až 2 dny před začátkem útoku přesune se MA obyčejně do vyčkávacího prostoru — ne blíže než 30 až 40 km od předního okraje, aby velitelé měli možnost seznámit se s terénem budoucí bojové činnosti a aby bylo možno lépe organisovat součinnost.

Základem plánování je — jako při každé operaci — rozhodnutí velitele, jehož kostru tvoří zámysl operace, v němž třeba určit:

— hlavní úder,
— jaké síly nepřítele, v kterém prostoru a dokdy zničit,
— operační sestavu armády,
— způsob součinnosti mezi svazky MA, se sousedy, s letectvem a s výsadky.

Po zpracování rozhodnutí určuje velitel MA postupné úkoly, které je nutno splnit k dosažení konečného cíle operace a k jejichž splnění je třeba určit operační sestavu MA, způsob manévru a způsob součinnosti s ostatními svazy frontu.

Přitom konkrétní operační sestavu a způsob bojové činnosti armády obyčejně bude možno určit jen do splnění bližšího úkolu.

K splnění dalšího úkolu určuje se jen zásadní obsah, hloubka a doba trvání.

Divisím MA určují se úkoly na jednotlivé dny, a to

— bližší, další úkol a směr dalšího útoku (divisím prvního sledu na první den a orientačně všeobecný úkol na druhý den),
— předvídané čáry zasazení a úkoly divisí druhého sledu,
— vyčkávací prostory divisí, způsob a doba jejich zaujetí,
— pochodové osy a čáry zasazení do průlomu,
— čáry rozvinutí,
— způsob úpravy komunikací z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení a doba jejich uvolnění,
— posilové prostředky,
— způsob zabezpečení zasazení divisí prvního sledu do sražení a boje silami a prostředky frontu, úkoly dělostřeleckého a leteckého zabezpečení,
— způsob a doba organisace součinnosti s vševojskovými armádami, druhy vojsk a letectvem jak při zasazení, tak i v hloubce,
— doba pohotovosti k přesunu z vyčkávacího prostoru i k zasazení do průlomu,
— hlavní opatření materiálně technického zabezpečení.

Při plánování operace MA třeba však počítat s tím, že její úkoly mohou být v průběhu operace změněny nebo upřesněny v souhlase se změnami situace.

Tak tomu bylo na příklad v sandoměřsko-slezské operaci 1. ukrajinského frontu. Tehdy 3. gardová tanková armáda měla za úkol v součinnosti s 4. tankovou armádou pronásledovat nepřítele a překročit řeku Odru severovýchodně od Breslau.

Poněvadž zesílením odporu nepřítele ve Slezsku vzniklo ohrožení zpožďujícího se levého křídla frontu, byla 3. tanková armáda obrácena na jih podél východního břehu Odry do týlu slezského uskupení, což způsobilo jeho rozdrcení.

Proto také plán operace musí být pružně upřesňován podle měnící se situace nebo podle upřesňovaných úkolů v průběhu operace.

IV. Součinnost MA s vševojskovými armádami, letectvem a vzdušným výsadkem

1. Operační součinnost

MA bez ohledu na to, bude-li zasazena do sražení již první den operace nebo bude-li jí použito v prvním sledu frontu, začne se již na druhý den operace odtrhávat od vševojskových armád. Součinnost s nimi, s letectvem

a s leteckým výsadkem bude uskutečňovat v souladu se zámyslem frontové operace, se situací a s úkoly.

Zásadou této součinnosti musí být sladění bojové činnosti všech druhů vojsk a letectva a v organisaci vzájemné pomoci, pokud jde o úkoly, prostor i čas ve všech obdobích frontové útočné operace.

Součinnost organisuje již v přípravném období velitel frontu a jeho štáb.

a) **Součinnost se vševojskovou armádou**

Nejpodrobněji je třeba propracovat součinnost na zasazení do sražení nebo na průlomu taktické hloubky obrany a rozdrcení bližších operačních záloh nepřítele.

V této době jsou vševojskové armády povinny zabezpečit vyjití MA na čáru zasazení, samo zasazení nebo spolupracovat při průlomu nepřátelské obrany MA a spolu s ní ničit bližší operační zálohy.

MA po zasazení do sražení nebo po prolomení taktické hloubky obrany rozvíjí taktický úspěch vševojskových armád, značně zrychluje tempo útoku vojsk frontu a zabezpečuje rychlý postup vševojskových armád.

V období rozvíjení operačního úspěchu bude součinnost mezi vševojskovou a MA záležet ve společném pronásledování odcházejícího nepřítele, v rozdrcení jeho hlubokých záloh, v pomoci MA vševojskovou armádou v boji se silnějšími nepřátelskými zálohami.

V přípravném období je tato součinnost předvídána v celkovém plánu útočné operace frontu při stanovení úkolů armádám; podrobněji ji organisuje velitel frontu během operace podle konkrétní situace.

Při organisaci součinnosti s vševojskovou armádou je třeba počítat s tím, že MA předstihne vševojskové armády, a proto její boj v operační hloubce bude nejčastěji probíhat v součinnosti s leteckými výsadky, s letectvem a s jednotkami zbraní hromadného ničení nebo při obklíčení silného nepřátelského uskupení s MA vlastního nebo sousedního frontu.

b) **Součinnost s letectvem**

Letectvo je nejdůležitějším prostředkem k zabezpečení a podpoře MA v operační hloubce.

Letectvo je schopno působit do velké hloubky a rychle soustředit síly, jak k přímé podpoře MA, tak i k úderům na nepřátelské zálohy samostatně s cílem ničit a zdržovat jejich příchod do prostorů bojové činnosti MA a umožnit tak zničení nepřátelských záloh po částech. Tímto způsobem letectvo značně zvyšuje důraznost akcí MA v operační hloubce.

Letectvo plní obdobné úkoly ve prospěch MA jako vševojskové armády s tím, že bombardovací letectvo vyrovnává částečný nedostatek dělostřelectva MA.

Kromě toho může letectvo provádět zásobování MA pohonnými hmotami, střelivem a proviantem.

Taktickou součinnost organisuje velitel MA podle pokynů velitele frontu.

Přitom však není možno uvažovat o součinnosti s letectvem jen jako o pomoci letectvem MA; letectvo bude mít značné potíže s přemístěním letišť, a proto je třeba, aby MA zabezpečovala činnost letectva ovládnutím co možná neporušených letišť v operační hloubce.

I když poloha těchto letišť bude nepříteli známa, přece jen za určitých maskovacích opatření jich bude možno využít.

c) **Součinnost se vzdušným výsadkem**

Tato součinnost může záležet

— v jejich společné bojové činnosti s úkolem dokončit obklíčení hlavních sil nepřítele,
— ve společném rozdrcení hlubokých záloh nepřítele,
— v podpoře MA vzdušnému výsadku, který drží ovládnuté předmostí nebo důležité prostory v operační hloubce.

Jakmile se vzdušný výsadek spojí s MA, podřizuje se zpravidla veliteli MA.

d) **Taktická součinnost**

Jejím cílem je sladit podle úkolů, prostorově i časově bojovou činnost svazků a různých druhů vojsk MA i podpůrných mezi sebou, jakož i upřesnění taktických podrobností součinnosti s podpůrným letectvem a sousedními svazky v souladu se zásadními pokyny velitele frontu.

Uvnitř MA mezi svazky a posilovými prostředky organisuje součinnost velitel MA v terénu nejčastěji, jakmile učiní rozhodnutí.

Podrobně může být organisována jen na první den operace.

Při organisaci součinnosti pro zasazení MA do sražení je velitel MA povinen

— upřesnit způsob přesunu svazků MA k čáře rozvinutí a zasazení,
— upřesnit bojovou činnost prvního sledu pro případ jeho rozvinutí na čáře zasazení,
— upřesnit úkoly svazků a organisovat úkoly dělostřelectva, prostředků atomového napadení, přiděleného i podpůrného letectva a organisovat mezi nimi součinnost jak při zasazení, tak i v operační hloubce;
— vyjasnit způsob součinnosti se svazky vševojskových armád,
— nařídit organisaci přesunu průzkumných odřadů, OZP, PO a způsoby jejich bojové činnosti,
— určit způsob zasazení druhého sledu a jeho zabezpečení,
— určit cíle, čáry a prostory pro dýmování se stanovením jeho začátku a konce,
— určit součinnostní signály.

Tyto úkoly mohou být zásadním obsahem plánované tabulky součinnosti.

V. Organisace a zabezpečení zasazení MA do sražení

Úspěch operace MA v operační hloubce do značné míry závisí na správně organisovaném a včasném jejím zasazení do sražení. Používání zbraní hromadného ničení tento požadavek ještě více podtrhuje. Zasazení MA do sražení bude velmi důležitým a odpovědným údobím frontové operace, a proto bude řízeno velitelem frontu a jeho štábem.

Úspěšné zasazení bude záviset na tom,

— do jaké míry se podaří zasadit MA na daném směru s překvapením,
— na udržení převahy ve vzduchu,
— na správně organisovaném a přesně provedeném zasazení,
— na rozdrcení hlavních sil nepřítele a jeho blízkých záloh při průlomu jeho taktické hloubky obrany, aby nebylo nutno rozvinovat hlavní síly MA na čáře zasazení a provést zasazení z chodu, a tím zabezpečit nezádržný postup MA do operační hloubky,
— na terénu na čáře zasazení a na směru úderu MA.

Velitel frontu určuje čáru (čáry) zasazení, dobu zasazení, pásma přesunu, směr pro zasazení a stanoví úkoly pro zabezpečení zasazení MA do sražení.

Stanovení čáry a doby zasazení závisí hlavně na zámyslu operace, na způsobu použití zbraní hromadného ničení, na obraně nepřítele, na umístění a síle jeho záloh a na terénních podmínkách.

MA v operaci začínající průlomem připravené nepřátelské obrany může být zasazena do srážení již první den nebo zrána druhého dne.

Zdá se velmi výhodné zasadit MA již první den, třeba i ke konci dne. Tím je dána MA možnost rozhodnou bojovou činností v noci prolomit z chodu armádní obranné pásmo a v rychlém tempu rozvíjet operační průlom. Mimo to překvapující úder MA poskytuje jí možnost rychle proniknout do operační hloubky před příchodem nepřátelských záloh k úseku průlomu.

Průlom taktické hloubky nepřátelské obrany musí být proveden vševojskovými armádami prvního sledu frontu; používat MA k dokončení průlomu taktické hloubky nebylo by účelné. Proto je-li prolomeno druhé pásmo obrany až ke konci prvého dne operace, bude pravděpodobně MA zasazována do sražení zrána druhého dne.

Stejně tak, zaujal-li nepřítel zavčas obranu na armádním pásmu nebo je-li na směru zasazení MA terén nedostupný tankům, bude MA zasazována později, po průlomu armádního pásma nebo po ovládnutí nedostupného terénu vševojskovými armádami.

Pásmo přesunu na čáru zasazení šířkově bude ovlivněno nejvýhodnější sestavou MA pro danou situaci, vlastnostmi terénu a komunikační sítě a nutností přesunu vojsk k čáře zasazení na široké frontě se zřetelem na protiatomovou ochranu a překvapení. Ovšem poslední podmínka má svoje meze vzhledem k potížím při větších přesunech. Pro každou divisi prvního sledu MA třeba 2 až 3 komunikací a pro celou MA 6 až 8. Při minimální vzdálenosti komunikací mezi sebou 3 km je nutná šířka i se zabezpečením boků 20 až 27 km.

Směr zasazení MA bude vázán směrem hlavního úderu frontu. Nepřítel při svých manévrovacích možnostech může zadržet útok našich vojsk na předvídaném směru zasazení MA, z čehož by mohla vzniknout potřeba oddálit dobu zasazení MA nebo nás přinutit spotřebovat část sil MA k dokončení taktického průlomu. Obojí by bylo nevýhodné.

Proto, abychom to předešli, jeví se nutné již při přípravě operace předvídat záložní čáry zasazení a organisovat i na nich zabezpečení zasazení MA. Tyto čáry třeba určovat tak, aby MA mohla z nich rozvíjet úspěch ve směru předvídaném zámyslem frontové operace.

Čára zasazení kromě již známých podmínek, pokud jde o pozorování, skryt, terén, který má být v předpolí výhodný pro použití všech druhů vojsk (hlavně tankových a mechanisovaných) a jejich součinnost, musí vyhovovat základní podmínce, a to být v terénu, který nepřítel nemá ženijně vybudován k obraně, aby bylo možné zasazení MA z chodu.

Na čáře zasazení může se MA setkat s odporem odcházejících jednotek nebo v nepříznivém případě s odporem záloh přisunutých z hloubky nebo z úseku fronty, na němž se neútočí.

Byla-li vhodně volena, bude nepřítel přinucen přecházet spěšně do obrany, nebude mít možnost organisovat odolný systém protitankových i protipěchotních paleb ani rozvinutou síť ženijních úprav. Často bude obrana soustředěna na udržení opěrných bodů na křižovatkách nebo v osadách.

Úkol zmocnit se čáry zasazení plní svazky vševojskových armád v součinnosti s PO divisí MA.

Proto velitel frontu určuje, jakých prostorů na čáře zasazení i na bocích musí se zmocnit vševojskové armády a PO mechanisované armády k době zasazení, úkoly vševojskových armád k rozšíření průlomu do stran a úkoly na zničení bližších záloh nepřítele.

Velmi výhodné bude zasazovat MA do plánovitě vytvořené mezery mezi vševojskovými armádami, poněvadž tím dosáhneme rychlejšího zasazení a vyhneme se nebezpečnému nahromadění vojsk na malém prostoru.

Použití zbraní hromadného ničení na čáře zasazení bude opodstatněno jen tehdy, když nepřítel organisoval před ní silnou obranu nebo připravuje v době zasazení protiúder. V každém případě nutnost použití AZ třeba považovat za výjimečný případ.

Vždy však nutno předem organisovat všestranné zabezpečení zasazení MA do sražení.

a) Dělostřelecké zabezpečení

Při zasazení MA do sražení první den operace bude těžko počítat se silným dělostřeleckým zabezpečením, protože v té době k čáře zasazení mohou vyjít jen dělostřelectvo prvního sledu MA, DDS divisí vševojskových armád na čáře zasazení.

Armádní skupiny v té době snad jen částí sil zaujmou nová palebná postavení.

Proto hlavní tíži zabezpečení zasazení v tomto případě ponese letectvo.

Bude-li se zasazovat MA zrána druhého dne, může být k zabezpečení jejího zasazení použito ADS; tím se může zvýšit hustota hlavní na 50 až 70 na 1 km.

Dělostřelecké zabezpečení závisí na rázu a síle odporu nepřítele před čarou zasazení.

Byl-li odpor nepřítele zlomen mechanisovanými divisemi vševojskových armád a PO mechanisované armády, stačí místo dělostřelecké přípravy jen krátký palebný přepad nebo se vůbec neprovádí. V tom případě nebude pravděpodobně třeba provádět ani dělostřeleckou podporu a uskuteční se jen doprovod na výzvu na maximální dálku střelby.

Bude-li na čáře zasazení organisován odpor nepřítele, bude třeba dělostřeleckého zabezpečení formou dělostřelecké přípravy, podpory a zabezpečení boje v hloubce.

Dělostřelectvo pak plní normální úkoly jako v útočné operaci.

Dělostřelecká příprava je závislá na rázu nepřátelské obrany a na množství dělostřelectva, které je k disposici. Může trvat 20 až 40 minut. Začíná tak, aby tanky a pěchota na obrněných transportérech při jejím ukončení dosáhly čáry zasazení. Podpora bude prováděna nejčastěji postupným soustředěním palby do hloubky asi 4 km podle určených čar. Přenos palby se provádí na signál dávaný tanky.

Zabezpečení boje v hloubce se provádí soustředěním na žádost velitelů pluků prvního sledu do maximální dálky střelby beze změny palebných postavení dělostřelectva, které zasazení jen zabezpečuje.

Třeba rovněž připravit k ochraně boků přehradné palby na směrech možných protiztečí.

Protiletadlové dělostřelectvo v součinnosti se stíhacím letectvem chrání zasazení MA s úkolem nedopustit hromadné údery nepřátelského letectva. Ochrana se provádí podle plánu PVO frontu. Přitom je třeba, aby protiletadlové dělostřelectvo těch vševojskových armád, v jejichž útočném pásmu je MA zasazována, provedlo do jejího zasazení takové přeskupení, aby většinou sil mohlo chránit MA.

Toto přeskupení je plánováno velitelem dělostřelectva frontu v souhlase s rozhodnutím velitele frontu.

Protiletadlové dělostřelectvo MA se přemisťuje v její sestavě tak, aby mohlo chránit jednotky MA po jejich průchodu sestavou vševojskových armád.

Dělostřelectvo MA je výhodné, není-li to nutné, nerozvinovat, aby nezůstalo pozadu za MA.

b) L e t e c k é z a b e z p e č e n í zasazení plánuje v souhlase s rozhodnutím velitele frontu velitel letecké armády. Uskutečňuje je frontové letectvo jak samostatně, tak i v součinnosti s dělostřelectvem.

Hlavních sil letectva se využije k umlčení a zničení nejvážnějších ohnisek odporu a dělostřelectva v pásmu zasazení a na bocích a část sil zabraňuje příchodu nepřátelských záloh k čáře zasazení. Množství letectva závisí na konkrétní situaci a určuje je velitel frontu. Může to být jeden vzlet bombardovacího sboru a 1 až 2 vzlety bitevního sboru (bude-li bitevního letectva používáno); k ochraně jeden stíhací sbor.

Zabezpečení zahrnuje leteckou přípravu a podporu (doprovod). Není-li silného odporu nepřítele a MA se nerozvinuje, letecká příprava se nekoná.

Přitom plní letectvo tyto hlavní úkoly:

— ničí a umlčuje základny atomových zbraní, dělostřelectvo, tanky a protitankové zbraně,
— umlčuje nejdůležitější ohniska odporu,
— napadá a zdržuje přicházející zálohy,
— pomáhá při odrážení protiúderů,
— chrání vojska MA ze vzduchu,
— provádí zadýmování,
— provádí průzkum.

Důležité je, aby úderů letectva bylo s překvapením využito tankovými jednotkami MA.

Velitel letecké armády bude pravděpodobně na předsunutém velitelském stanovišti velitele frontu, velitelé leteckých sborů (stíhacího, bombardovacího a bitevního) na VPS velitele MA. U divisí budou návodčí.

V zájmu MA organisuje front vzdušný průzkum s cílem

— do zasazení MA do sražení zjistit, kde jsou nepřátelské zálohy, které mohou zasáhnout při zasazení, upřesnit sestavu nepřátelského dělostřelectva, tanků, protitankových zbraní v prostoru čar zasazení, odhalit ohniska odporu jak před čarami zasazení, tak na křídlech; odhalení zbraní hromadného ničení,
— při zasazení MA sledovat změny v sestavě nepřítele, hlavně na křídlech, hlídat nepřátelské zálohy, zjistit známky odchodu nepřítele na obranná pásma v hloubce a přezkoušet, zda jsou obsazena, navádět letectvo a tanky na cíle, sledovat bojovou činnost MA, prozkoumávat terén v hloubce nepřátelské obrany s hlediska manévrovacích možností MA.

Zprávy jsou dodávány přímo z průzkumných letounů radiem — ve zvláštní radiové síti.

c) Ženijní zabezpečení

K hlavním opatřením ženijního zabezpečení patří:

1. **Úprava komunikací**

Z vyčkávacího prostoru do předního okraje možno úpravu provést předem; přitom se využije komunikací vojsk prvního sledu.

Od předního kraje do čáry zasazení musí být úprava provedena v krátkém čase a za těžkých podmínek. Bude-li se MA zasazovat do sražení již v 1. den, znamená to, že komunikace na hloubku kolem 35 km musí být upraveny za 5 až 6 hodin. Přitom se od čáry rozvinutí do čáry zasazení počet komunikací zdvojnásobuje.

K těmto pracím nebude možno používat sil vševojskových armád prvního sledu, poněvadž by tím bylo narušeno plnění jejich úkolů.

Rovněž síly MA je třeba uchovat pro činnost v hloubce.

Proto za přípravu komunikací odpovídá náčelník ženijního vojska frontu a provádí se silami a prostředky frontu, ovšem v součinnosti s vševojskovými armádami a OZP mechanisované armády.

OZP mechanisované armády musí dorazit na čáru rozvinutí před PO mechanisované armády a na čáru zasazení před hlavními silami MA.

Proto mohou dostávat jen úkoly, které nevyžadují delší pracovní doby.

2. **Ženijní průzkum** nepřátelské obrany v prostorech čar zasazení provádí se ženijními jednotkami zařazenými do průzkumných a předsunutých odřadů prvního sledu MA.

3. **Odminování terénu** v prostorech čáry rozvinutí a zasazení.

Jak bylo už uvedeno, je třeba volit čáru zasazení v terénu, který nemá nepřítel ženijně vybudován, a proto tam pravděpodobně nebude mít souvislá minová pole, nýbrž jen spěšně zaminované dílčí úseky.

Především bude třeba přezkoušet, zda nejsou zaminovány prostory dělostřeleckých palebných postavení a terén, kde se budou rozvinovat divise prvního sledu.

Tento úkol plní svými silami a prostředky front, vševojskové armády prvního sledu a částečně i MA.

4. **Zabezpečení ohrožených boků** minovými zátarasy.

Tento úkol plní POZ frontu a vševojskových armád prvního sledu; POZ MA třeba ponechat k plnění úkolů po zasazení. Pravděpodobně ho bude použito, jen když při zasazení bude nebezpečí silného nepřátelského protiúderu.

5. **Vybudování VS a VPS**

Tyto práce konají ženijní jednotky MA spolu s ženisty jednotek, které zabezpečují zasazení MA.

Při plnění všech uvedených úkolů třeba respektovat zásadu, že ženijní síly a prostředky MA je nutno uchovat pro plnění úkolů v hloubce nepřátelské obrany.

d) Protiatomová ochrana

Organisuje se podle platných zásad a bude záležet hlavně v radiačním průzkumu, v rozčlenění sestavy, v udržení dotyku s nepřítelem prvním sledem, ve využívání terénu, po př. nepřátelských obranných objektů druhým sledem MA a v ničení zjištěných nepřátelských prostředků atomového napadení.

e) Chemické zabezpečení

obsahuje protichemickou ochranu, zabezpečení dýmem a ohňometnými prostředky. Protichemická ochrana musí zabezpečit výstrahu, zmaření nebo zeslabení výsledků chemického napadení, ochranu proti účinku otravných látek a odstranění následků chemického napadení.

Provádějí ji jak organické, tak posilové prostředky MA.

Do PO se zařazují orgány radiačního, biologického a chemického průzkumu. V záloze velitele MA obyčejně je ponechán 1 až 2 prapory pro odmořování terénu.

Dýmové clony na křídlech vytváří obyčejně letectvo; rovněž třeba zabezpečit dýmy přechod soutěskami nebo odkrytými úseky komunikací. Na čáře zasazení může být využito k zadýmování i strojů. Důležité je brát v úvahu směr větru, aby dým nepřekážel v postupu MA.

Ohňometů se použije hlavně k zesílení protitankové obrany boků MA na čáře zasazení.

f) Biologické zabezpečení je organisováno v rámci frontových opatření.

O zabezpečení atomovými zbraněmi se nezmiňuji z důvodů dříve uvedených.

K sladění všech opatření zabezpečujících zasazení MA do sražení zpracuje se »Plán zabezpečení zasazení MA do sražení« jako příloha k plánu útočné operace frontu.

V něm může být uvedeno:

— úkol MA na den, kdy je zasazena, a její operační sestava,
— osy přesunu k čáře zasazení,
— úkoly k zabezpečení zasazení: průzkumu, vševojskových armád prvního sledu, dělostřelectva, letectva, AZ, ženijního a chemického vojska (úkoly ty se plánují pro přesun na čáru zasazení a pro vlastní zabezpečení zasazení),

— organisace velení při zasazení, PVS frontu, VS a VPS velitele MA a armád prvního sledu, signály velení a součinnosti.

K plánu se přiloží plán dělostřeleckého zabezpečení se schematem paleb, rozpočty týkající se ženijního a chemického zabezpečení. Podepisuje ho náčelník štábu a náčelník operační správy frontu a schvaluje velitel frontu.

Vzhledem k tomu, že mohou být voleny záložní čáry zasazení MA, je třeba připravit v plánu zabezpečení zasazení MA i tuto možnost.

VI. Přesun na čáru zasazení a provedení zasazení

Na operační sestavu MA při zasazení bude mít vliv zámysl frontové operace, ráz nepřátelské obrany a pravděpodobný odpor nepřítele a počet pochodových os.

Přitom musí operační sestava zabezpečit rychlý přesun, malou zranitelnost atomovými prostředky a letectvem, výhodné podmínky pro rozvinutí prvního sledu, možnost prvního sledu vést boj do zasazení všech sil MA, možnost rozvinutí nejen čelně, ale i do stran, pohotovost odražení protiúderů, manévr a výhodné velení.

Obyčejně se skládá ze dvou sledů, z dělostřeleckých skupin a ze záloh.

První sled podle úkolů MA, předvídaného odporu nepřítele, šířky průlomu a počtu os pro přesun mohou tvořit dvě až tři divise, zesílené větší částí dělostřelectva, ženijního a chemického vojska a přepravních prostředků.

Druhý sled může být složen z jedné až dvou divisí a je předurčen k narůstání sil z hloubky a k rozvíjení úspěchu.

Výhodné je zařadit tankovou divisi do druhého sledu.

Dělostřelecké zálohy velitele MA může být v hloubce nepřátelské obrany použito k vytváření ADS nebo k zesílení divisí na směru hlavního úderu.

APLDS možno vytvořit jednu až dvě, jednu na ochranu VS a záloh, druhou pro týl.

Vytvořit vševojskovou a tankovou zálohu při zasazení do sražení, má-li velitel armády druhý sled, nezdá se účelné. DPTZ obyčejně bývá do jedné dělostřelecké protitankové brigády. Ženijní záloha se tvoří k plnění nepředvídaných úkolů i k zesílení divisí. Bývají v ní ženijní jednotky, přepravní prostředky a speciální technika.

Chemická záloha obsahuje chemické i dýmovací jednotky.

POZ může být jeden nebo několik v síle do praporu.

Celková hloubka bojové sestavy MA

na 4 osách . . . 110 až 140 km,
na 6 osách . . . 70 až 90 km.

Sestava určená pro zasazení do sražení vytváří se již při vyražení z vyčkávacího prostoru.

Armáda může být posílena jednou až dvěma dělostřeleckými brigádami, jednou protitankovou dělostřeleckou brigádou, do jedné protiletadlové divise, do jedné ženijní brigády a speciálními jednotkami chemického vojska.

Provedení zasazení do sražení

Při průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany může dojít ke změnám v situaci proti tomu, jak bylo při zpracování plánu předvídáno. Tyto změny mohou vyvolat nutnost upřesnit nebo i změnit opatření plánovaná pro zasazení do sražení. Hlavně může jít o upřesnění čáry a doby zasazení.

Nestačí-li nepřítel přisunout zálohy, může příznivá situace pro zasazení uzrát dříve a před předvídanou čarou zasazení. Naopak, brzdí-li nepřítel náš útok, může být někdy třeba změnit čáru zasazení, pokud jde o hloubku, a dokonce volit ji na jiném směru.

Velitel frontu musí sledovat průběh průlomu nepřátelské obrany, dávat doplňkové úkoly vševojskovým armádám k vytvoření výhodných podmínek pro zasazení MA a zavčas informovat velitele MA o všech změnách v předvídaném zasazení.

Důležité je, aby velitel frontu určil správně dobu vyražení hlavních sil MA z vyčkávacího prostoru.

Předčasné vyražení by mělo za následek, že MA bude nucena vejít do sražení dříve za nevýhodných podmínek nebo čekat na čáře rozvinutí, což by znamenalo vystavit MA nebezpečí atomových a leteckých úderů, a mimo to moment překvapení by se ztrácel.

Před vyražením hlavních sil třeba vyslat průzkumné odřady, OZP a PO divisí prvního sledu.

Průzkumné odřady

Po průlomu hlavního obranného postavení postupují hned za PO divisí druhého sledu armád prvního sledu a nepouštějíce se do boje provádějí průzkum nepřítele.

Při dosažení čáry zasazení pokračují ve vedení průzkumu na směrech jim určených, prozkoumávajíce obranu, palebný systém, zátarasy a činnost nepřítele.

Odřady k zabezpečení pohybu

Divise prvního sledu vysílají po každé ose OZP do ženijní roty s mechanisačními prostředky zemních a mostních prací, s četou odminovačů, s regulačními orgány a motorisovanými střeleckými jednotkami. Jejich úkolem je odstraňovat překážky na ose, vytyčit a prozkoumat výpomocné cesty od čáry rozvinutí po čáru zasazení, upravit osy od čáry zasazení v operační hloubce a řídit pohyb na osách.

Z počátku se pohybují za divisemi druhého sledu vševojskových armád před PO mechanisované armády.

Jakmile se PO mechanisované armády rozvinou a vstupují do boje, pracují mezi nimi a hlavními silami MA.

Předsunuté odřady divisí prvního sledu

V součinnosti s divisemi druhého sledu armád 1. sledu zmocňují se úseků čáry zasazení a zabezpečují rozvinutí a zasazeni hlavních sil. Po zasazení zmocňují se důležitých čar nebo prostorů v operační hloubce do příchodu hlavních sil.

Podle úkolů může být jejich síla od motorisovaného střeleckého (tankového) praporu do pluku, zesílených těžkými tanky, dělostřelectvem, že-

nijním vojskem, chemickými jednotkami a přepravními prostředky.

PO vyrazí z vyčkávacího prostoru teprve tehdy, když podle úspěšně se rozvíjejícího průlomu je již rozhodnuto, na kterém směru bude MA zasazena.

Při příchodu k čáře zasazení mechanisované armády se PO podle situace rozvinou a v součinnosti s jednotkami prvního sledu útočí na úzké frontě. Podaří-li se zničit nepřítele na čáře zasazení MA, pokračují PO v postupu a postupně se zmocňují důležitých čar a prostorů na směru postupu MA.

Při neúspěchu zabezpečí dosaženou čáru a v součinnosti s prvním sledem útočících vojsk zabezpečují rozvinutí hlavních sil MA.

Přesun hlavních sil

se provádí po sledech. Do čáry rozvinutí pochodují hlavní síly v proudech se zkrácenými vzdálenostmi, mezi sledy 5 až 8 km, mezi pluky 2 až 3 km, mezi vozidly do 30 m.

Obyčejně se určují 2 až 3 regulační čáry.

Rychlost pohybu musí být maximální, dovolují-li to ovšem konkrétní podmínky. Přibližně možno počítat do předního okraje rychlost 20 km/hod.; od předního okraje 15 km/hod.

Vyražení z prostoru soustředění (vyčkávacího) je třeba propočítat tak, aby čela proudů hlavních sil vyšla na čáru rozvinutí v době, kdy se armáda prvního sledu a PO mechanisované armády zmocnily čáry zasazení.

Na čáře rozvinutí se upřesňují úkoly prvního sledu a otázky součinnosti, upřesňuje se bojové zabezpečení zasazení, přitahují se proudy, a když je to nutné, doplní se i pohonné hmoty.

Způsob postupu z čáry rozvinutí na čáru zasazení závisí na situaci na čáře zasazení.

Neklade-li tam nepřítel odpor, divise prvního sledu MA se nerozvinují a pokračují dále v původní pochodové sestavě.

Klade-li nepřítel před čarou zasazení odpor, první sledy divisí se rozvinují v praporní nebo rotní proudy. S příchodem k čáře zasazení se podle potřeby rozčlení a zahajují boj. Jakmile je odpor nepřítele zlomen, srážejí se opět do proudů a pokračují v jeho pronásledování.

Třeba počítat s tím, že bude-li mechanisovaná armáda zasazena do sražení již první den operace, bude nucena přesunovat se ve dne. V tom případě je třeba přesun organisovat při větším rozptýlení sestavy a rovněž při silnější ochraně letectvem. Přitom rychlost přesunu bude 15 až 20 km/hod.

Bude-li zasazena až po průlomu pásma armádních záloh nepřítele, bude někdy výhodné určit nový vyčkávací prostor za pásmem sborových záloh nepřítele a přesunout tam první den MA, abychom uchovali údernou sílu MA do hloubky nepřátelské obrany. Při přesunu do tohoto vyčkávacího prostoru se PO nevysílají.

VII. Velení

Zásadní otázky velení budou v podstatě shodné s organisací velení vševojskové armády.

Podstatné je, aby na čáře zasazení bylo velení přiblíženo vojskům a rozmístění velitelských stanovišť zabezpečovalo nutnou součinnost s vševojskovou armádou prvního sledu frontu a s frontem.

Proto bude výhodné volit VPS velitele MA v blízkosti čáry zasazení, co možná nedaleko od VPS armády prvního sledu a rovněž nedaleko od předsunutého velitelského stanoviště frontu. K zabezpečení velení třeba využít pojítek všech druhů, při čemž hlavní bude radio.

VIII. Tankové technické zabezpečení

Organisuje se s cílem udržení bojové techniky v stálém bojeschopném stavu k zabezpečení nepřetržité bojové činnosti MA.

Je třeba je organisovat na celou hloubku operace v souladu s úkoly, které bude MA plnit, a s předvídáním situace, za které bude plnění těchto úkolů probíhat.

Hlavní úkoly spojené s přípravou bojové techniky do pohotovosti provádějí se v přípravném období. V něm nutno vytvořit i nutné zásoby součástek a materiálu potřebného pro opravy.

Hlavní úkoly, které bude třeba splnit, jsou:

— doplnění svazků tankovým materiálem a prohlídky stavu bojové techniky,
— dokonalé ošetřování bojových vozidel,
— opravy a navrácení poškozených tanků svazkům,
— odevzdání frontu těch tanků, které není možno prostředky armády opravit,
— odsunutí všeho nepotřebného materiálu od jednotek a doplnění zásob materiálu nutného k provádění oprav.

Je nutné, aby velitel MA před svým rozhodnutím byl informován svým pomocníkem pro tankové technické zabezpečení (termín není zatím upřesněn) o stavu tankové techniky, pokud jde o celkový počet tanků a samohybných děl, doplnění útvarů a svazků, zásobu motohodin, technický stav a možnosti oprav, rozdělení dílenských a odsunových posilových prostředků, způsob a lhůty vytvoření zásob materiálu, nutných k zabezpečení operace.

Plán tankového technického zabezpečení zpracuje pomocník pro tankové technické zabezpečení na podkladě rozhodnutí velitele MA.

V něm třeba řešit tyto zásadní otázky:

— způsob a lhůty přípravy tankové techniky k operaci,
— způsob a doba provedení technických prohlídek,
— místo ASPV,
— způsob rozvinutí a přemístění dílenských prostředků během operace,
— způsob odsunu tankové techniky a rozdělení odsunových prostředků,
— způsob zásobování tankovým materiálem.

Při používání prostředků hromadného ničení je nutné předvídat rozptýlená rozmístění dílenských prostředků a nedopustit hromadění techniky na malém prostoru. Výhodné je vysílat dílenské prostředky k provedení oprav k poškozeným tankům na místo, kde k poškození došlo.

Při vysokém tempu útoku MA je nebezpečí, že by dílenské prostředky mohly zůstat pozadu, a proto je nutné zesílit MA na úkor frontu. Přitom je nutno, aby dílenské prostředky mohly využít plně své kapacity na místě.

Proto je výhodné, aby co možná zůstaly vždy na místě prostředky pluků do 12 hodin, divisní do 24 hodin, armádní do 3 až 4 dnů. Při odsunech nutno dodržovat zásadu odsunovat »k sobě«, to jest od podřízeného prostředky staršího náčelníka. Pokud jde o přibližný odhad ztrát tanků, možno počítat, že první den operace mohou dosahovat 5 až 6%, druhý až pátý den 8 až 12%, v další dny po 6 až 8%. Průměrné denní ztráty za operace kolem 8%.

Ovšem tankové technické zabezpečení třeba organisovat tak, aby dílenské prostředky nezůstaly pozadu a překračovaly se po sledech.

Z toho počtu může být nenávratných ztrát 30%, běžných oprav 35%, středních 20%, generálních 15%.

Průměrná denní potřeba motohodin 8 až 10. Na celou operaci 80 až 120.

Počítáme-li se zesílením MA dopravními prostředky, je schopna v dříve uvedeném složení provádět denně přibližně 50 běžných a 16 středních oprav.

Rozpočty třeba provádět na základě konkrétních údajů a graficky možno pak vyjádřit stupeň zabezpečení MA tankovou technikou na každý den operace.

Tankové technické zabezpečení je jeden z nejdůležitějších úkolů při zabezpečení operace, a proto jsou všichni velitelé povinni věnovat mu stálou pozornost.

Závěr

Zasazení mechanisované armády do sražení je beze sporu velmi odpovědný a přitom i velmi choulostivý moment frontové operace, který vyžaduje spolehlivého zabezpečení. Již z tohoto důvodu zdá se výhodnější používat, dovolují-li to podmínky, mechanisované armády v prvním sledu frontu.

Vývoj tankové techniky a nasycení armády tanky ukazují, že v budoucnu za účelem zvýšení tempa operace, využití momentu překvapení a dokonalého využití účinků zbraní hromadného ničení, že můžeme očekávat tam, kde to terénní podmínky dovolí, budou vševojskové armády nahrazovány MA a jejich úkol rozvíjet úspěch převezmou tankové armády.

Zatím však v našich poměrech je nutno se otázkami MA hlouběji zabývat a malým příspěvkem k tomu měl být i tento článek.

POZNATKY O ORGANISACI PVO PŘI PRŮLOMU PŘIPRAVENÉ OBRANY V TAKTICKÉ NEBO OPERAČNÍ HLOUBCE VE ZKRÁCENÉ LHŮTĚ

Plukovník Jiří Vodňanský

Protivzdušná obrana je jeden ze základních prvků bojového zabezpečení soudobého boje, rozhodující o jeho úspěchu nebo neúspěchu. Současný prudký rozvoj všech prostředků vzdušného napadení vynucuje si proto dobře řízenou, organisovanou a prováděnou protivzdušnou obranu vojsk. Je nutné ovládnout boj proti letectvu a bezpilotním prostředkům jako hlavním prostředkům napadení zbraněmi hromadného ničení.

Útok v operační hloubce je charakterisován tím, že je veden za složité situace na široké frontě, kdy část vojsk může útočit nebo pronásledovat ustupujícího nepřítele a část vojsk ničit obklíčené uskupení nepřítele ve svém týlu.

Často již vyčerpaná vojska musí bojovat s jednotkami, které ustoupily z taktické hloubky, a též se svěžími jednotkami nepřítele, přivedenými z operační hloubky.

Velení v armádě je vzhledem k značné šířce a hloubce jednotlivých svazků armády, plnících uvedené úkoly, značně ztíženo.

Za těchto podmínek a uvedených zvláštností vyžaduje organisace a provádění protivzdušné obrany, aby opatření PVO rychle pronikla k vojskům a byla rychle prováděna.

Pojednám o těchto otázkách:

1. Organisace a plánování PVO ve zkrácené lhůtě.
2. Organisace a činnost hlásné služby a radiolokačního průzkumu.
3. Použití protiletadlového dělostřelectva za boje v operační hloubce.

1. Organisace a plánování PVO ve zkrácené lhůtě

Hlavní potíže jsou ve zpracování potřebných dokumentů ve zkrácené lhůtě a ve včasném vydání rozkazů a nařízení vojskům, aby i nejmenší jednotky měly čas provést náležitá opatření pro boj.

Proto je nutné, aby náčelník PVO i zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo byli na VS (u armády) nebo na VPS (u svazků) nebo v jeho blízkosti. Jen tak je možné rychlé informování velitele a zpracování pokynů velitele pro protivzdušnou obranu do bojového nařízení.

Náčelník PVO i zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo mohou část svých nařízení připravovat ještě před rozhodnutím velitele, doplnit je po vydání pokynů velitele, po případě vydat je velitelům svazků (útvarů) nebo jejich styčným důstojníkům, přítomným na VS nebo VPS.

Náčelníci PVO nesmějí nečinně čekat na podklady od staršího náčelníka, nýbrž musí začít zpracovávat bojové nařízení pro PVO na základě

úkolu stanoveného starším náčelníkem, a jakmile dostanou podklady, zpracované bojové nařízení opravit nebo doplnit. To urychlí dodání nařízení vojskům a zabezpečí plánování boje i u nejmenších jednotek včas.

Nepřítomnost náčelníka PVO na VPS a přenesení vydání pokynů pro PVO na náčelníka štábu na VS, jak to někteří velitelé svazků provádějí, může způsobit, že bojové nařízení útvarům bude vydáno opožděně. Toto opožděné dodání podkladů do štábů a vojsk se projeví hlavně v tom, že plánování je provedeno pod tlakem času v mnoha případech povrchně, nekonkrétně a často je i stěží proveditelné.

Je možné řešení — bojové nařízení pro PVO a bojové nařízení pro PLD zpracovat hned po vydání úkolu starším náčelníkem a vydat je zároveň s rozhodnutím velitele pro útok.

Po přijetí bojového nařízení od staršího náčelníka vydat jen krátké a upřesňující pokyny.

Velitelé nesmějí nedoceňovat otázky PVO. Mají dávat náčelníkům protivzdušné obrany pokyny pro organisaci a plánování protivzdušné obrany. Obsah pokynů může být různý podle konkrétní situace. Pro útočnou operaci může obsahovat asi tyto údaje:

— jak organisovat PVO za přeskupení a vystřídání vojsk, ve výchozích prostorech a výchozím položení k útoku,
— kde položit hlavní důraz a kde soustředit většinu sil a prostředků PVO,
— jak bránit přesun, zasazení a boj druhých sledů, rychlých skupin a záloh s hlediska PVO,
— jak bránit důležité objekty, přechody přes vodní toky a p.,
— jak organisovat a provádět průzkum vzdušného prostoru, jakými prostředky a kde položit těžiště vzdušného průzkumu,
— jak organisovat průzkum za silného radiového a radiolokačního rušení,
— jak provádět uvědomování vojsk a štábů o vzdušném nebezpečí, zvláště za radiového a radiolokačního rušení.

Náčelníci PVO nesmějí vyčkávat a promarnit drahocenný čas, který potřebují hlavně jejich podřízení, ale včas přistupovat k práci.

V přípravném období nesmějí být nedostatky v provádění součinnosti mezi funkcionáři PVO a PLD. Je třeba si uvědomit, že tito funkcionáři plní úkol společně a že mezi nimi musí být nejtěsnější součinnost, která zaručí naplánování a aktivování PVO až do nejnižších jednotek. Součinnost je třeba provádět při každé příležitosti, aby její uskutečnění nečinilo potíže.

Není možné, aby se plánování PVO v přípravném období provádělo odděleně na štábu PVO a odděleně na štábu dělostřelectva, aby tito funkcionáři pracovali odděleně bez jakékoli součinnosti jeden na VS a druhý na VPS. V takovém případě nemůže být mezi nimi prováděna žádná součinnost a práce se musí vyvíjet živelně a nesladěně. Je nesprávné, aby při zpracování bojových dokumentů pro PVO, zpracovaných náčelníkem PVO a jeho štábem, jako je

— Bojové nařízení pro PVO,
— Plán součinnosti protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem,
— Plán PVO (grafický),

nebyl přítomen zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo, protože plánování na štábu protiletadlového dělostřelectva musí vy-

cházet z uvedených dokumentů zpracovaných na oddělení PVO. V opačném případě jde plánování a organisování PVO po dvou liniích, často je odlišné a nemůže splnit svůj účel. Jestliže náčelník PVO odpovídá za organisaci a provádění protivzdušné obrany přímo veliteli, je hlavním a odpovědným funkcionářem pro PVO. Zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo musí s ním být v nejtěsnější součinnosti a podílet se na organisaci a plánování, řídit se rozkazy vydanými velitelem prostřednictvím náčelníka PVO a přenášet je na vykonavatele u svých podřízených vojsk a štábů.

Z toho plyne závěr:

— aby v době plánování byla mezi uvedenými funkcionáři jednota v místě a času (VS nebo VPS),
— aby v průběhu boje udržovali tito funkcionáři co nejtěsnější součinnost ať již osobním stykem nebo po pojítkách,
— aby se zabezpečení PVO nerozcházelo, nýbrž podle pokynů velitele bylo prováděno náčelníkem PVO.

Proto je třeba ve výchozím položení i v boji předem si zabezpečit spojení, a to se zástupcem velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo i s podřízenými štáby. Povinností náčelníka štábu je dbát o zabezpečení spojení. Náčelníci PVO musí se zatím zabezpečením spojení velmi podstatně zabývat, dokud jeho organisování nebude vžito, a prosazovat důležitost provádění protivzdušné obrany nejen funkcionáři PVO, ale všemi důstojníky ve štábech a u vojsk. Náčelník PVO musí mít zabezpečeno spojení přímo do operačního sálu zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo, aby mohl dávat požadavky na provádění hromadných paleb, po případě i manévru protiletadlovým dělostřelectvem nejkratší cestou. Zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo má pak možnost rychle informovat náčelníka PVO o výsledku palebného zásahu protiletadlového dělostřelectva i o jeho situaci.

Sloučení přímého velení všem prostředkům PVO v rukou náčelníka PVO dává lepší předpoklady k plnění úkolů protivzdušné obrany. U svazků, kde je zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo přímo podřízen náčelníkovi PVO, protivzdušná obrana je, jak ukázala i praxe, lépe a rychleji organisována a prováděna než u druhých svazků. Nedochází k odtržení protiletadlových jednotek od vojsk, zásahy jsou rychlejší a nařízení jsou dodána vojskům včas. I za rychlého pohybu jsou reakce na činnost nepřítele včasné. Jinak dochází k odtržení protiletadlového dělostřelectva od chráněných jednotek a vedení hromadných paleb v divisních protiletadlových skupinách se neuskuteční.

2. Organisace a činnost hlásné služby a radiolokačního průzkumu

Prvním předpokladem dokonalého zabezpečení vojsk a štábů před náhlým vzdušným napadením je spolehlivá, dokonale organisovaná a bezvadně pracující hlásná služba. Tato zásada platí tím více, probíhá-li boj v operační hloubce nepřátelské obrany, kdy organisování a uvědomování o vzdušném nebezpečí je do značné míry ztíženo právě odlišností boje v operační hloubce od boje v taktické hloubce nepřátelské obrany. Pohotovost hlásné služby záleží především v správné organisaci a materiálním vybavení. Zvýšené tempo útoku a pronásledování má značný vliv na udrže-

ní spojení mezi jednotkami a hlásnou službou, což se týká zvláště předsunutých odřadů.

Náčelníci PVO a hlásek musí sami iniciativně vymýšlet podmínky pro činnost hlásky tak, aby mohla co nejlépe přijímat zprávy. To znamená, připravit příslušníkům hlásky pracoviště pro jejich činnost tak, aby mohli zprávy o vzdušném nebezpečí přijímat nerušeně, a zabraňovat jakékoli jiné činnosti na pracovišti, která by rušila činnost hlásky při plnění úkolu. Aby hlásná služba přijaté zprávy mohla vyhodnotit včas a neprodleně uvědomovat štáby a vojska o vzdušném nebezpečí, což má zvlášť veliký význam při současných rychlostech prostředků vzdušného napadení, musí mimo jiné mít připraveno a materiálně zabezpečeno pracoviště tak, aby odpovídalo pracovním podmínkám a hláska nebyla nikým rušena. Zkušenosti ukázaly, že nepřipravená a materiálně nedostatečně vybavená pracoviště hlásek způsobila značné opoždění v uvědomování vojsk a štábů, což je za používání atomových zbraní svrchovaně nebezpečné.

Boj v hloubce též vyžaduje, aby hláska byla poblíže náčelníka PVO na PVS (jestliže tam náčelník PVO je), a to zvláště tehdy, není-li možné, aby náčelník PVO mohl přijímat zprávy hlásné služby z mobilního operačního sálu zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo.

Organisace dodávání zpráv o vzdušném nebezpečí je jeden z nejdůležitějších úkolů příslušníků oddělení PVO. Rychlost dodávání zpráv vojskům a štábům záleží

— v dokonalé theoretické i praktické přípravě všech orgánů protivzdušné obrany,
— v dokonalém organisování spojení pro vyhlašování letecké situace,
— v stálé snaze o zvýšení mechanisace v dodávání zpráv podle vývoje současné letecké techniky, aby ztrátové časy byly co nejmenší.

Jinak by se pro jejich opožďování aktivní zásah proti vzdušným cílům nedal uskutečnit. Na jakém stupni bude vycvičena hlásná služba, záleží právě na příslušnících PVO. Tito příslušníci musí výcvik hlásek plánovat a potom ho svědomitě kontrolovat.

Pokud jde o schema uvědomování, nestačí, aby zůstalo nezměněno po celou dobu boje. Schema uvědomování je nutné upravovat v průběhu boje, a to jak na stupni svazku, tak na stupni skupení podle vývoje taktické situace.

Způsob uvědomování pomocí zřízených sítí (dělostřelecké, tankové atd.) se ukazuje nevhodný, protože uvědomování trvá až 5 minut. Je nutné, aby divisní, po případě i armádní hláska vysílala uvědomění o leteckém nebezpečí dělostřeleckým skupinám a zálohám po vlastní síti nebo aby i tyto skupiny a zálohy přijímaly fonickou výstrahu armády.

V podstatě nejde o žádné zvýšení počtů osob, protože se i nyní musí pro příjem výstrahy vyčlenit obsluhy radiových přístrojů. Kdyby do střeleckých a mechanisovaných pluků byla vysílána výstraha grafií, mohla by se vysílat upravená výstraha fonií bez použití map hlásné služby. Buď jak buď je nutné, aby všechny útvary měly přijímač.

Předsunuté odřady svazků musí mít s sebou hlásku jednak pro uvědomování o leteckém nebezpečí, jednak aby mohly uvědomovat svoje svazky o náletech nízko letících letounů. Hláska musí mít přijímač i vysílač.

Budou-li tvořit předsunuté odřady pluky, je samozřejmé, že s nimi

půjde organická hláska. Bude-li v předsunutém odřadu jen část tankového, tankosamohybného nebo mechanisovaného pluku, bude nutno organisovat vybavení předsunutého odřadu hláskou, a to zpravidla náčelníkem PVO svazku.

Provádění radiolokačního a radiového rušení nutí náčelníka PVO a jeho oddělení, aby otázce včasného uvědomění o vzdušném nebezpečí věnovali největší péči.

Provádění letecké činnosti v přízemních a malých výškách vyžaduje, aby se každá jednotka, útvar i štáb zabezpečovaly proti náhlému a překvapivému náletu pečlivě organisovaným kruhovým pozorováním, aby mohly být včas uvědoměny o vzdušném nebezpečí. Proto je třeba věnovat velkou pozornost výcviku rotních (baterijních) pozorovatelů, protože hlásná služba není s to za současné radiolokační techniky nálety nepřátelského letectva s použitím protiradiolokačního manévru včas oznámit.

S včasným uvědoměním souvisí i organisace radiolokačního průzkumu jako jeden z hlavních úkolů protivzdušné obrany. Při boji v operační hloubce nabývá většího významu pro rychlejší spád boje.

Nepřítel bude provádět útoky na cíle podle jejich povahy ze všech výšek. Ve velké míře třeba počítat s prováděním náletů s použitím protiradiolokačního manévru. V tom případě má velký význam hlavně doplňkový průzkum protiletadlového dělostřelectva. Pro činnost protiletadlového dělostřelectva je nutné, aby střelecké radiolokátory zachytily cíl alespoň 40 km od chráněného objektu, aby palba naň mohla být včas zahájena.

Střelecké radiolokátory při vzdálenosti cílů 60 až 90 km a v malých kursových parametrech jsou schopny samostatně zjistit cíle. Velká rozlišovací schopnost těchto radiolokátorů (30 až 60 m) umožňuje zjistit přibližný počet a složení skupiny. Mimo to střelecké radiolokátory pracující na frekvenci okolo 3 cm budou z celého systému radiolokačního asi nejméně rušeny vzhledem na frekvenci střeleckých a palubních radiolokátorů nepřítele, která je s nimi shodná.

Střelecké a mechanisované divise nejsou organisačně vybaveny radiotechnickými hláskami, a proto musí věnovat zvláštní pozornost doplňkovému průzkumu radiolokačními prostředky organického a posilového protiletadlového dělostřelectva z předsunutých postavení. Tím se nijak nechci dotýkat úlohy armády po této stránce, která musí být řídícím orgánem.

Uvědomování vojsk o nepřátelských náletech, prováděné vysilačem výstrahy armády do pluků a praporů, může být nepostačující při činnosti nepřátelského letectva v přízemních a malých výškách. Pro tyto případy je nutné mimo organisaci vzdušného pozorování organisovat vyhlašování výstrahy i z protiletadlových dělostřeleckých skupin, a to buď přímo ze skupiny nebo předáním zpráv na hlásku svazku. K tomu účelu bude právě sloužit doplňkový průzkum protiletadlového dělostřelectva.

Konkrétní řešení může být provedeno radiovým směrem mezi hláskou divisí, armády a příslušnou skupinou protiletadlového dělostřelectva nebo vstupem hlásky do sítě radiolokátoru protiletadlové dělostřelecké skupiny.

Používání tohoto způsobu uvědomování, zvláště pokud jde o uvědomění těch druhů vojsk anebo skupin, které jsou závislé na hláskách útvarů a svazků, jako dělostřelecké skupiny a zálohy, nelze podceňovat.

Náčelníci PVO a zástupci velitelů dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo musí si být vědomi toho, že protiletadlové dělostřelectvo je hlavní prostředek protivzdušné obrany na stupni armády a divise. Soudobá technika mu umožňuje zjistit nepřátelské vzdušné cíle na velké dálky, včas zahájit palbu a uvědomit vojska.

Náčelníci PVO se musí těmto otázkám soustavně věnovat, studovat je, aby byl zabezpečen v rámci armády dokonalý radiolokační průzkum při nejjednodušším a spolehlivém způsobu vyhlašování zpráv o vzdušném nebezpečí, odpovídající taktické situaci.

Americká armáda má k disposici mnoho rušičů pro celé radiolokační pásmo a velmi mnoho prostředků pro pasivní rušení.

Je třeba na tyto prostředky zvyknout vojska a dostatečně vybavit okruhy radiolokačními rušiči, aby mohl být prováděn výcvik za radiolokačního a radiového rušení.

3. Použití protiletadlového dělostřelectva za boje v operační hloubce

Soudobé značné tempo útoku a hloubka úkolů vyžadují bezpečné spojení a rychlý manévr protiletadlového dělostřelectva.

Na jednotky i přepravy mohou být vedeny útoky všemi druhy letectva ze všech výšek. I když v plánu součinnosti je počítáno, že obranu, na příklad nad 5000 m, provádí stíhací letectvo, je nutno i přes nepřetržité přehrazování při nepříznivém umístění letišť učinit účinná opatření, aby vzdušný nepřítel nemohl proniknout. Protiletadlové dělostřelectvo se nesmí odtrhovat od chráněných vojsk, aby nepřátelské letectvo nemohlo provádět bombardování a narušit tak vážně jak bojové akce, tak plynulost pohybu vojsk na přepravách.

To je důležité zvláště při provedení nepřátelského protiúderu.

Do značné míry mohou být nedostatky v tomto směru zaviněny neznalostí skutečných palebných možností středorážního materiálu a schematickým používáním okruhu účinnosti 8,5 km u materiálu 85mm PLK vz. 44 S bez zřetele k rychlosti nepřátelských letounů, výšce, vzdálenosti hranice bombardování, maximálního nadběhu u PUAZO 4a a k době letu střely.

Vzdálenost hranice bombardování od chráněného objektu při různých rychlostech a výškách podle vzorce $V = c \cdot \sqrt{\frac{2H}{G}}$ — 15% H udává tabulka 1.

Tabulka 1

Rychlost Výška	150 m/vt. 540 km/hod.	175 m/vt. 630 km/hod.	200 m/vt. 720 km/hod.	250 m/vt. 900 km/hod.	300 m/vt. 1080 km/hod.
4000	3120	4350	5050	6480	7 880
5000	4000	4770	5600	7150	8 650
6000	4280	5060	6040	7800	9 450
7000	4570	5510	6430	8290	10 150
8000	4800	5800	6800	8800	10 800

Vezmeme-li v úvahu ochranu jednotek ve výchozím položení při vzdálenosti 1,5 km první linie středorážních baterií od předního okraje nepřítele, vycházejí nám pro střelbu s PUAZO 4a tyto vodorovné vzdálenosti (viz tabulku 2).

Tabulka 2

Výška	150 m/vt.	175 m/vt.	200 m/vt.	250 m/vt.	300 m/vt.
4000	**4620**	**5850**	**6550**	7 980	9 380
5000	**5500**	**6270**	**7100**	8 650	10 150
6000	**5780**	**5660**	**7540**	9 300	10 950
7000	**6070**	**7010**	7930	9 790	11 650
8000	**6300**	7300	8300	10 300	12 300

Co nám říkají uvedená čísla? Tak na př. při rychlosti 250 m/vt. a výšce 7000 m je hranice bombardování, to jest čára shození pum, vzdálena od našeho předního okraje 8290 m. Tato vzdálenost se prodlužuje o vzdálenost umístění první linie středorážních baterií od předního okraje, to jest 8290 + 1500 = 9790. Okruh účinnosti středorážního protiletadlového dělostřelectva je však závislý na maximálním nadběhu PUAZO 4a (4500 m) a výšce, po případě době letu střely do předpokládaného bodu střetnutí. Propočtením uvedených činitelů, jak vidět v tabulce, může středorážní dělostřelectvo účinně chránit jen na vzdálenosti uvedené tučnými číslicemi.

Uvedená čísla nám ukazují, že vojska může bránit protiletadlové dělostřelectvo středorážní:

při rychlosti 150 m/vt. do výšky 7 km v okruhu účinnosti 7000 m,

při rychlosti 200 m/vt. do výšky 6 km v okruhu účinnosti 7600 m,

při rychlostech 250 m/vt. a vyšší rychlosti se okruh účinnosti podstatně zmenšuje a nemá praktický význam obrany s hlediska možností nepřátelského bombardování.

Uvedené hodnoty jsou prakticky optimální hodnoty, protože jsou na hranici bombardování.

Kdybychom k číslům uvedeným v tabulkách připočítali ještě pásmo bojových letů, t. j. pásmo, kdy bychom měli nepřátelské letouny postřelovat, abychom je zničili nebo jim zabránili plnit úkoly, došli bychom k číslům ještě nevýhodnějším.

V hloubce sestavy jsou možnosti obrany příznivější, protože můžeme protiletadlové baterie předsunout před bráněný objekt.

Opožďování středorážních baterií za vojsky a zaujímání postavení daleko od vojsk (3 až 4 km) způsobuje, že prakticky vojska nebrání vůbec.

Nedostatky v rychlém manévru protiletadlovým dělostřelectvem, zvláště v provádění průzkumu, podstatně zvětšují mrtvé časy, to jest dobu, po kterou jsou jednotky i za daných omezených možností bráněny jen omezeně nebo jsou zcela bez obrany.

Ještě více vyniknou nepostačující technické vlastnosti materiálu 85mm PLK vz. 44 S při provádění obrany přesunu druhých sledů a záloh armády, zvláště za boje v hloubce nepřátelské obrany. Bráníme-li středorážním protiletadlovým dělostřelectvem vyražení z prostoru soustředění a začátek

pochodu, musíme středorážní protiletadlové dělostřelectvo po velmi krátké době činnosti přemístit do palebných postavení pro obranu vojsk na čáře zasazení a nemáme dostatečně bráněn přesun. Bráníme-li dostatečně přesun, nemáme bráněn dostatečně prostor zasazení, protože časově nestačíme provést přesun středorážního protiletadlového dělostřelectva.

Také obrana druhých sledů armády a hlavně všech týlových útvarů a zařízení není v současné době dost účinná. Pro tento účel by se dobře hodily protiletadlové raketomety a řízené střely.

Vyloučení stupně sboru a přímé velení svazkům z armády vynucuje si i nové uskupení protiletadlového dělostřelectva. Není možné rozdělit svazkům prvního sledu všechno posilové dělostřelectvo. Tím by se velitel armády zbavil možnosti manévru protiletadlového dělostřelectva palbou a pohybem, což by se mohlo v průběhu operace nepříznivě projevit. Proto bude nutné vytvářet u armády armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny nejen k obraně velitelského stanoviště, armádní zásobovací základny a po případě k obraně vodních toků, ale i jednu nebo i více armádních protiletadlových dělostřeleckých skupin, které by měly tyto úkoly:

— zesílení palbou protiletadlové dělostřelecké obrany svazků divisními protiletadlovými dělostřeleckými skupinami v pásmu průlomu nebo ve směru nepřátelského úderu,
— provedení manévru částí sil a prostředků k nahrazení ztrát způsobených napadením nepřátelskými atomovými zbraněmi v divisních protiletadlových dělostřeleckých skupinách,
— zesílení divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin na hlavním směru částí svých sil.

Armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny plnící tyto úkoly byly by prostředkem manévru v rukou velitele dělostřelectva (jeho zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo armády).

Z toho, co bylo uvedeno, plynou tyto závěry:

— Protivzdušnou obranu vojsk proti soudobým prostředkům vzdušného napadení ve výškách nad 6000 m provádět stíhacím letectvem.
— Protiletadlové útvary přezbrojit na materiál schopný účinku až do výšek 10 až 15 km a v dálce 15 až 20 km.
— Ve výcviku protiletadlového dělostřelectva položit důraz na provádění rychlého manévru a na účelné a rychlé provádění průzkumu palebných postavení.

Shrneme-li závěry z předchozích statí, jeví se jako nejdůležitější tyto poznatky:

1. Protiletadlové dělostřelectvo s dosavadním materiálem není s to náležitě zabezpečit obranu vojsk a je nutno je vyzbrojit novou technikou.

2. Protiradiolokační manévr nepřátelského letectva vyžaduje dobře organisovaného průzkumu prostředky armády a protiletadlového dělostřelectva a v pohybových údobích vybavení předsunutých odřadů nejen prostředky k příjmu zpráv vysilače výstrahy, ale i prostředky k včasnému uvědomění vojsk o vzdušném nebezpečí z nízkých a malých výšek.

3. Organisovat pečlivě uvědomování o vzdušném nebezpečí protiletadlovými dělostřeleckými skupinami a štáby svazků.

4. Zabezpečit jednotky, útvary a štáby pečlivě organisovaným kruhovým pozorováním vzdušného prostoru.

5. K získání praktických zkušeností a návyku u vojsk a štábů provádět cvičení v PVO s dobrým materiálním vybavením, a to
— činnosti stíhacího letectva na obou stranách v dostatečném počtu i značkováním náletů bombardovacího letectva,
— vybavit v dostatečném počtu útvary protiletadlového dělostřelectva a vojenské okruhy radiolokátory,
— používat při cvičení rušičů v pásmech používaných radiolokátorů.

Jen tak může cvičení v PVO zcela splnit účel, bude odpovídat soudobým bojovým podmínkám a bude možné získat zkušenosti v organisování PVO veliteli a štáby a vojska mohou získat potřebné praktické návyky.

POUŽITÍ ŘÍZENÝCH PROTILETADLOVÝCH STŘEL V SYSTÉMU PROTIVZDUŠNÉ OBRANY STÁTU

Major Ladislav Soldát, major Antonín Petříček

Podle zásad doktriny »bleskové války«, která zůstává stále ideálem západních stratégů a v níž letectvu přisoudili rozhodující úlohu (Douhet, Mitchell, Fuller), musí jejich letectvo v počátečním období války splnit tento hlavní úkol:

Vzdušnými operacemi velkého rozsahu napadnout státní území protivníka v celé jeho hloubce a údery na důležitá hospodářská, politická a administrativní střediska narušit hospodářský systém, ochromit politické vedení, znemožnit mobilisaci armád, podlomit morálku národa, a tak ochromit obranyschopnost státu v samém počátku války.

Dosažení tohoto cíle je nutným předpokladem pro nástup pozemních armád útočníka a k jeho dosažení má být použito i atomových a thermonukleárních zbraní.

Rychlost moderních letounů přesahuje Machovo číslo 1 (rychlost zvuku) a k boji s nimi se dosavadní klasické protiletadlové prostředky nemohou plně uplatnit. Je proto třeba hledat nové prostředky, moderní, rychlé a vysoce účinné. Tyto podmínky splňují řízené protiletadlové střely.

Na XX. sjezdu KSSS prohlásil mezi jiným ministr obrany SSSR maršál Sovětského svazu Žukov:

»... *Se zřetelem k reálnému nebezpečí ze vzduchu, zejména k řízeným raketovým střelám i k rozvoji proudového strategického letectva, bylo vykonáno mnoho v organisování protivzdušné obrany státu.*

Protivzdušná obrana má dnes k disposici moderní supersonické stíhací letectvo, vysoce kvalitní protiletadlové dělostřelectvo, protiletadlové raketové zbraně a jiné prostředky protivzdušné obrany ...«

Dále řekl maršál Sovětského svazu Žukov ve svém projevu:

»... *Naší povinností je i nadále včas nalézat nejúčinnější způsoby a formy ozbrojeného boje, všestranně je zkoumat a zavádět do výcvikové praxe našich vojsk s přihlédnutím k dalšímu vědeckému a technickému pokroku, k novým bojovým prostředkům a vojenské technice ...*«

Je proto třeba s použitím těchto moderních prostředků protivzdušné obrany počítat a je třeba řešit problematiku zasazení těchto prostředků, a to především v systému protivzdušné obrany státu.

Protiletadlové řízené střely jsou v podstatě rakety. K počátečnímu uvedení do pohybu se běžně používá startovacího raketového stupně. Po uvedení raketového motoru do chodu dosahuje postupně protiletadlová řízená střela rychlosti 2500 až 2800 km/hod., při čemž dostoupí do výše až 25 km. Maximální dálkový dosah těchto střel je až přes 50 km. Tyto údaje mohou se různit podle typu protiletadlové řízené střely.

Protiletadlové řízené střely jsou odpalovány z odpalovací rampy, na kterou se položí ve vodorovné poloze a pomocí hydraulických zvedáků se

zvednou do náměru odpovídajícího střelbě. Odpálení startovací rakety se provede elektricky. Optimálních letových vlastností dosahuje protiletadlová řízená střela po proletění dráhy asi 6000 až 8000 m podle typu.

Navedení na cíl se provádí pomocí radiolokátorů způsobem po paprsku. Při přiblížení k cíli počne se střela navádět na cíl vlastním vnitřním naváděcím zařízením. Zároveň je ve střele vmontován elektronický zapalovač na radiolokačním principu, který v určité vzdálenosti od cíle přivádí protiletadlovou řízenou střelu k výbuchu.

Letové vlastnosti těchto řízených protiletadlových střel, jejichž dobré manévrovací vlastnosti i dobré vnější i vnitřní navádění na cíl a již uvedený elektronický zapalovač zaručují dostatečně velkou matematickou naději zásahu. Vzhledem k velkým rychlostem soudobých reaktivních letounů a vzhledem k rychlostem této řízené protiletadlové střely, která je zhruba trojnásobná než u letounů, je matematická naděje zásahu větší na odletu než na příletu. Odůvodnění vyplývá ze studie dráhy této střely a cíle, úhlů setkání a tolerance iniciace zapalovače.

Protiletadlové řízené střely přes svou vysokou technickou dokonalost nemohou být jedinými aktivními prostředky protivzdušné obrany státu a jejich význam a použití neznehodnocuje použití ostatních klasických prostředků protivzdušné obrany. Naopak význam všech těchto prostředků stoupá v těsné součinnosti mezi sebou, a to hlavně v součinnosti mezi řízenými protiletadlovými střelami, stíhacím letectvem protivzdušné obrany a protiletadlovým dělostřelectvem, hlavně středorážním a velkorážním.

Je třeba řešit použití těchto řízených protiletadlových střel v systému protivzdušné obrany státu.

Při rozmisťování řízených protiletadlových střel je nutno vzít v úvahu
- způsob provádění náletů nepřátelskými prostředky vzdušného napadení;
- směry a výšky těchto náletů;
- počet letounů a skupin a jejich prostorové rozmístění;
- způsob provádění radiolokačního a radiového rušení;
- takticko-technická data vlastních řízených protiletadlových střel, hlavně se zřetelem
  - na maximální výškový dostřel (strop);
  - na minimální výškový dostřel, t. j. působení od nejmenší výšky (podlaha);
  - na maximální dálkový dostřel;
  - na odolnost proti rušení v navádění (kodování řídicích impulsů navádějících protiletadlové řízené střely na cíl);
  - na matematickou naději zásahu cíle;
- množství jednotek protiletadlových řízených střel;
- rozmístění důležitých a nejdůležitějších bráněných míst na území státu;
- takticko-technické vlastnosti a možnosti použití ostatních klasických prostředků protivzdušné obrany státu s důrazem na předpokládané čáry střetnutí vlastního stíhacího letectva se vzdušným nepřítelem;
- systém protivzdušné obrany státu sousedních spřátelených států s důrazem na použití řízených protiletadlových střel.

Všechny tyto okolnosti mají více nebo méně vliv na způsob rozmístění jednotek protiletadlových řízených střel.

Zásadně bude mít vliv na rozmístění jednotek protiletadlových řízených střel jejich počet, který bude k disposici. V celku možno počítat s dvěma variantami:

A. Řízených protiletadlových střel není dostatek.

V tomto případě je nutno zvláště pečlivě vzít v úvahu:
— způsoby provádění úderů nepřátelskými prostředky vzdušného napadení;
— nejpravděpodobnější směry, výšky, počet letounů a počet skupin a jejich prostorové rozmístění;
— možnosti stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva;
— možnosti protiletadlových řízených střel;
— pořadí důležitosti bráněných míst na území státu a jejich vzájemné prostorové rozmístění.

Tuto alternativu je v celku možno řešit hlavně s hlediska rozmístění nejdůležitějších bráněných míst na území státu dvěma způsoby:

1. Vytvořením celokruhových pásem z protiletadlových řízených střel u nejdůležitějších bráněných míst (obr. 1).

2. Vytvořením jednotlivých pásem z protiletadlových řízených střel přehrazujících nejdůležitější náletové směry na nejdůležitější bráněná místa (obr. 2).

Výhody prvního způsobu:
— bráněné místo je řízenými protiletadlovými střelami bráněno ze všech směrů;
— vzhledem k zásahu řízených protiletadlových střel proti nepřátelským prostředkům vzdušného napadení sníží se potřeba protiletadlového dělostřelectva u bráněného místa o něž jde, a to hlavně protiletadlového dělostřelectva působícího do velkých a stratosférických výšek;
— velitel bráněného místa velí přímo všem prostředkům protivzdušné obrany státu nasazeným u bráněného místa;
— zakázaný prostor pro stíhací letectvo (okruhy účinnosti protiletadlového dělostřelectva a řízených protiletadlových střel) bude jednotný pro přímou souvislost těchto okruhů účinnosti, čímž se zjednoduší součinnost stíhacího letectva s pozemními prostředky protivzdušné obrany státu.

Nevýhody prvního způsobu:
— protiletadlových řízených střel není prostorově plně využito, protože brání poměrně malou plochu, a to i ze směrů, které mohou být málo pravděpodobné.

Tohoto způsobu je možno použít, jsou-li bráněná místa ve velkých vzdálenostech mezi sebou.

Výhody druhého způsobu:
— ekonomické prostorové využití řízených protiletadlových střel, které přehrazují nejnebezpečnější směry náletů;
— ničení prostředků nepřátelského vzdušného napadení na vzdálenějších přístupech k bráněným místům;

— možnost obrany většího počtu důležitých bráněných míst, které jsou v poměrné blízkosti u sebe, takže tvoří větší souvislou oblast, a to z nejnebezpečnějších směrů.

Nevýhody druhého způsobu:

— bráněné místo (místa) není řízenými protiletadlovými střelami bráněno celokruhově;
— je ztížena součinnost prostředků protivzdušné obrany státu nasazených k obraně příslušného bráněného místa (bráněných míst);
— ušetření protiletadlového dělostřelectva působícího do velkých a stratosférických výšek je možné jenom na směrech, které jsou přehrazovány řízenými protiletadlovými střelami.

V obou případech je bezpodmínečně nutné skutečně ekonomické využití dosavadních jednotek řízených protiletadlových střel, a to v dokonalé součinnosti s ostatními prostředky protivzdušné obrany státu s důrazem na stíhací letectvo a protiletadlové dělostřelectvo středorážní a velkorážní.

B. Řízených protiletadlových střel je dostatek.

Je nutno vzít v úvahu systém protivzdušné obrany sousedních států s důrazem na rozmístění jejich jednotek řízených protiletadlových střel (obr. 3).

V celku tu bude platit zásada rozdrtit nepřátelské svazy ještě před příletem nad státní území. To znamená vytvořit pásmo již na hranicích přifrontových obvodů protivzdušné obrany státu s navázáním tohoto pásma na obdobné pásmo sousedního spřáteleného státu. Ovšem i vytvoření tohoto jednoho souvislého pásma nebude dostačovat a bude třeba je doplnit jednotkami řízených protiletadlových střel, které uvnitř státního území budou ještě přehrazovat pravděpodobné nejnebezpečnější náletové směry nepřítele a bránit tak přímo nejdůležitější bráněná místa na státním území.

Je tu ještě možnost v hloubce vlastního území vytvářet další souvislá pásma z jednotek protiletadlových řízených střel a tak co nejvíce ztížit a na konec znemožnit nálety vzdušného nepřítele.

Je ještě třeba stanovit, o jakou hodnotu se musí okruhy účinnosti protiletadlových řízených střel překrývat, aby byla v průběhu pásma všude zachována požadovaná minimální matematická naděje sestřelu, aby s tohoto hlediska bylo pásmo z řízených protiletadlových střel homogenní.

Matematická naděje sestřelu E je dána dobou průletu cíle okruhem účinnosti T a počtem vypálených řízených protiletadlových střel za tuto dobu p, při čemž p je závislé na T, takže lze psát, že

$$E = f\,(T)$$

$T_{\text{pro průlet}} = \frac{d}{c}$, kde c je rychlost cíle, o niž jde, a tedy pro naši úvahu je c konstantní a d je dráha cíle v okruhu účinnosti řízených protiletadlových střel. Pak platí

$$E = f\,(d).$$

To znamená, že matematická naděje sestřelu je závislá na dráze cíle v okruhu účinnosti řízených protiletadlových střel, protože ostatní veličiny jsou konstantní.

Požadavek pak může být formulován tak, aby

a) bylo v pásmu řízených protiletadlových střel dosaženo minimální matematické naděje sestřelu dané střední drahou cíle v okruhu účinnosti řízených protiletadlových střel,

b) v místech překrytí bylo dosaženo matematické naděje sestřelu v průměru rovném $E = f(d_s)$,

c) v místech překrytí bylo dosaženo jiné matematické naděje sestřelu, než jsou hodnoty uvedené za a) a b).

V případě za a) je situace tato (obr. 4)

Hodnota překrytí okruhů účinnosti řízených protiletadlových střel se vypočte

$$d_s = \frac{\pi R^2}{2R},$$

$$d_s = \frac{\pi}{2} R,$$

$$R^2 = \left(\frac{d_s}{2}\right)^2 + (R - m)^2$$

$$-2Rm + m^2 = \frac{\pi^2 R^2}{16}$$

$$m^2 - 2Rm + \frac{\pi^2 R^2}{16} = 0,$$

$$m_{1,2} = R \pm \sqrt{R^2 - \frac{\pi^2 R^2}{16}},$$

$$m_{1,2} = R \pm \frac{R}{4}\sqrt{6{,}14},$$

$$m_{1,2} = R\,(1 \pm 0{,}6),$$

$$m_1 = 1{,}6\,R \ldots\ \text{pro naše řešení nepřipadá v úvahu}$$

$$m_2 = 0{,}4\,R.$$

Pro případ za b), zvolí-li se hodnota překrytí $m = 0{,}2\,R$, je výpočet d'_s v prostoru překrytí okruhů účinnosti řízených protiletadlových střel (obr. 5)

$$k_1 = x^2 + y^2 = R^2,$$

$$\frac{P}{2} = \int_{\frac{4}{5}R}^{R} \sqrt{R^2 - x^2}\,dx.$$

Řešením I se dostane

$$\frac{P}{2} = \int_{-\frac{4}{5}R}^{R} \sqrt{R^2 - X^2}\, dx = \frac{R^2}{2}\left[\frac{X}{R^2}\sqrt{R^2 - x^2} + \arcsin\frac{x}{R}\right]_{\frac{4}{5}R}^{R}$$

Výpočtem celé plochy P a dosazením mezních hodnot se dostane výraz

$$P = R^2\left(\frac{\pi}{2} - \frac{12}{5} - \arcsin\frac{4}{5}\right)$$

$$P = R^2\,(1{,}57 - 0{,}48 - 0{,}94),$$

$$P = 0{,}15\,R^2.$$

Pak se střední dráha cíle v této ploše rovná

$$d_s' = \frac{P}{m},$$

po dosazení

$$d_s' = 0{,}75\,R.$$

Protože stejnou plochou zasahuje druhý okruh účinnosti řízených protiletadlových střel o obvodu k_2, bude skutečná d_s' dvojnásobná, než je výše uvedeno, a tedy bude mít hodnotu 1,5 R, což zhruba odpovídá hodnotě d_s z obr. 4.

Bude se tedy střední překrytí pohybovat ve střední hodnotě

$$0{,}2\,R < m < 0{,}4\,R,$$

což je vodítkem pro sestavy řízených protiletadlových střel v uvažovaných pásmech, aby tak byla zaručena homogennost pásu řízených protiletadlových střel s hlediska matematické naděje sestřelu, která je jediným správným kriteriem.

Zbývá ještě upřesnit vzdálenost palebné čáry od bráněného místa (objektu). Tu je třeba vzít v úvahu, že navádění řízených protiletadlových střel je přesnější v odletovém kursu než při vstřícném kursu, a z toho plyne požadavek umisťovat palebnou čáru jednotek řízených protiletadlových střel na takovou vzdálenost od objektu, aby největší matematická naděje sestřelu byla před hranicí bombardování, která byla vypočítána pro nejnepříznivější podmínky, a tedy musí se vzít v úvahu i její posun směrem k objektu, aby palebná čára řízených protiletadlových střel byla co možná o nejmenším obvodu, a tedy též počet jednotek řízených protiletadlových střel byl co nejmenší. To znamená, že palebná čára bude ležet před hranicí bombardování asi o 0,75—0,90 okruhu účinnosti řízených protiletadlových střel.

Ideální řešení rozmístění těchto pásem z řízených protiletadlových střel by byla hlavně s hlediska součinnosti se stíhacím letectvem. To znamená, že jednotky protiletadlových řízených střel těchto pásem jsou rozmístěny na předpokládaných čarách střetnutí vlastního stíhacího le-

tectva se vzdušným nepřítelem a na čarách vyjití vlastního stíhacího letectva z boje.

Srovnáme-li dosavadní takticko-technická data stíhacího letectva a řízených protiletadlových střel, je možno prohlásit, že se řízené protiletadlové střely stanou hlavním prostředkem protivzdušné obrany státu, a to zejména v působení na nepřátelské svazy ve výškách od 6000 m výše, podle typu použitých řízených protiletadlových střel.

Z toho vyplývá závěr, že od této výšky budou mít přednost řízené protiletadlové střely, a tedy prostor jejich účinnosti bude v zásadě stíhacímu letectvu zakázán. Do uvedené výšky vzhledem k účinnosti obou prostředků bude mít přednost stíhací letectvo.

Aby nebyla ztížena činnost stíhacího letectva a bojová nařízení o součinnosti mezi řízenými protiletadlovými střelami a stíhacím letectvem byla co nejjednodušší, je třeba příznivé podmínky pro součinnost mezi řízenými protiletadlovými střelami a stíhacím letectvem vytvořit již při plánování rozmístění těchto prostředků. Nejideálnější případ, kdy by činnost jednoho prostředku nebrzdila činnost druhého prostředku, a při tom, aby se za jejich maximálního využití co nejvíce doplňovaly, by nastal v tomto případě:

Řízené protiletadlové střely a stíhací letectvo rozmisťovat tak, aby řízené protiletadlové střely vytvořily souvislý pás na pravděpodobné čáře střetnutí stíhacího letectva s nepřátelskými svazy, a vytvořením dalších souvislých pásem řízených protiletadlových střel na čáře vyjití stíhacího letectva z boje a tak dále.

Nejideálnější případ součinnosti řízených protiletadlových střel a stíhacího letectva by tedy schematicky popsán vypadal asi takto:

— Nejdříve působí frontové stíhací letectvo až k prvnímu pásmu řízených protiletadlových střel.
— Po vyjití frontového stíhacího letectva z boje provedou úder řízené protiletadlové střely prvního pásma.
— Po provedení úderu řízenými protiletadlovými střelami převezmou boj s nepřátelským svazem první svazky stíhacího letectva protivzdušné obrany státu.
— Po vyjití tohoto stíhacího letectva protivzdušné obrany státu z boje by provedly další úder řízené protiletadlové střely druhého pásma a tak dále.

Ovšem tento ideální případ nenastane vždy, ale naší snahou musí být, abychom se mu co nejvíce přiblížili, protože v tomto případě je maximálně využito obou nejdůležitějších prostředků protivzdušné obrany státu.

Podle situace bude třeba součinnost v průběhu boje stále upřesňovat a to potvrzuje požadavek, že protiletadlové řízené střely je účelné přidělovat maximálně k obvodům protivzdušné obrany státu, což je nejnižší stupeň na kterém se v protivzdušné obraně státu plánuje součinnost se stíhacím letectvem. Zároveň lze na tomto stupni snadno upřesňovat součinnost mezi řízenými protiletadlovými střelami a stíhacím letectvem v průběhu boje.

To bude mít význam též při provádění manévru palbou řízenými protiletadlovými střelami, kdy tento prostředek může na příklad, je-li

vzdušný cíl členěn do hloubky, postřelovat první skupinu, stíhací letectvo vést boj s druhou skupinou, řízenými protiletadlovými střelami provádět úder na třetí skupinu a tak dále.

Také tu může být vzato v úvahu rozdělení cílů mezi řízené protiletadlové střely a stíhací letectvo podle výšky, jak je již výše naznačeno. V celku je tu nejen možnost, ale i nutnost plánovat součinnost jak v horizontální, tak vertikální rovině.

Budou-li nasazeny řízené protiletadlové střely u bráněného místa, jak je schematicky znázorněno na obr. 1, bude třeba řešit součinnost mezi řízenými protiletadlovými střelami, stíhacím letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem navzájem, při čemž u protiletadlového dělostřelectva je třeba zvláště brát v úvahu velkorážní a malorážní protiletadlové dělostřelectvo.

Při řešení součinnosti mezi řízenými protiletadlovými střelami a stíhacím letectvem bude v tomto případě platit zásada, že v okruhu účinnosti řízených protiletadlových střel od výšek asi 6000 m a výše budou mít zásadně přednost řízené protiletadlové střely a do výšek asi 6000 m bude mít zásadní přednost stíhací letectvo, nebude-li tam toto stíhací letectvo působit v okruzích účinnosti středorážního a velkorážního protiletadlového dělostřelectva, kde v celku budou zachovány dosavadní zásady pro součinnost.

Nasazení řízených protiletadlových střel bude mít vliv na tvoření sestav protiletadlového dělostřelectva, a to:

— Vezme-li se v úvahu alternativa A, 1, budou řízené protiletadlové střely bránit místo, o něž jde, celokruhově. Vzhledem k umístění jejich palebné čáry a jejich velkého okruhu účinnosti budou ničit vzdušného nepřítele na vzdálenějších přístupech než protiletadlové dělostřelectvo. Protože působí na vzdušného nepřítele zhruba od výšky asi 6000 m výše, nebudou mít podstatný vliv na sestavu středorážního protiletadlového dělostřelectva. Pokud jde o velkorážní protiletadlové dělostřelectvo, sníží se jeho potřeba vzhledem k stanovenému počtu sestřelu u bráněného místa, o něž jde, proporcionálně podle počtu sestřelů dosažených řízenými protiletadlovými střelami. Jinak činnost řízených protiletadlových střel nevylučuje činnost protiletadlového dělostřelectva a naopak.
— Bere-li se v úvahu alternativa A, 2, platí v zásadě totéž, co bylo řečeno u alternativy A, 1, ovšem musí se uvážit, že řízené protiletadlové střely nebrání místo (místa), o něž jde, ze všech směrů, takže se potřeba velkorážního protiletadlového dělostřelectva sníží jen na směrech bráněných řízenými protiletadlovými střelami; na ostatních směrech, které nejsou bráněny řízenými protiletadlovými střelami, musí samo velkorážní protiletadlové dělostřelectvo dosáhnout požadovaného počtu sestřelů.
— Bere-li se v úvahu alternativa B pro rozmístění řízených protiletadlových střel, působí řízené protiletadlové střely na sestavu protiletadlového dělostřelectva u bráněných míst jen nepřímo, a to tím, že snižují počty nepřátelských vzdušných prostředků, které mohou dosáhnout daných bráněných míst a útočit na ně. Přímý vliv na sestavu protiletadlového dělostřelectva u bráněných míst toto rozmístění protiletadlových řízených střel nemá.

Vzhledem k uvedenému použití řízených protiletadlových střel a vzhledem k jejich vysoké účinnosti a technické složitosti pomocných a naváděcích, hlavně radiolokačních přístrojů, byly by požadavky na organisaci řízených protiletadlových střel asi tyto:

1. Odpalovací základna by měla jedno odpalovací zařízení o 4 až 6 střelách a příslušné pomocné a jiné orgány.

2. Baterie protiletadlových řízených střel by se skládala z palebné skupiny asi o 4 až 6 odpalovacích základnách, dále

— z kontrolní skupiny;
— z radiolokační skupiny, která musí být vybavena jednak řídicím radiolokátorem pro hodnocení vzdušné situace, jednak radiolokátorem pro identifikaci letounů, radiolokátorem pro řízení střely na cíl systémem po paprsku;
— z dalších pomocných složek a orgánů.

Protože lze předpokládat, že nepřítel bude chtít vyřadit tyto jednotky z činnosti útoky bombardovacích stíhacích a bombardovacích letounů z přízemních, malých a středních výšek (pod podlahou činnosti řízených protiletadlových střel), a to těch jednotek, které přehrazují plánovaný směr náletu, bylo by vhodné, aby každá baterie řízených protiletadlových střel byla k vlastní obraně, protože tato baterie je rozmístěna prakticky na jednom místě, vybavena baterií malorážního protiletadlového dělostřelectva.

3. Oddíl řízených protiletadlových střel by se skládal ze 3 až 4 baterií a z příslušných velitelských, týlových a jiných pomocných jednotek.

Větší celky nebudou mít stálou organisaci, ale je tu možno počítat se slučováním oddílů řízených protiletadlových střel podle úkolu a situace ve skupiny. Předpokladem je, že tyto oddíly budou mít obdobný taktický úkol, prostorově jednotný. Na velikost prostoru je ovšem třeba pohlížet s hlediska velkého okruhu účinnosti řízených protiletadlových střel proti nynějším pozemním prostředkům protivzdušné obrany státu (protiletadlové dělostřelectvo), a že velitel této skupiny bude mít takovou možnost vzdušného průzkumu a neselhávající spojení, aby měl stálý jasný přehled o vzdušné situaci a svá rozhodnutí mohl rychle přenášet k podřízeným útvarům řízených protiletadlových střel.

Přímým náčelníkem těchto velitelů skupin by byl velitel protiletadlového dělostřelectva, a to

— u skupin řízených protiletadlových střel v souvislých pásech podle alternativy B velitel protiletadlového dělostřelectva protivzdušné obrany státu;
— u skupin řízených protiletadlových střel podle alternativy A velitel protiletadlového dělostřelectva příslušného obvodu protivzdušné obrany státu.

Toto podřízení by platilo i pro podřízení týlové.

Problematika řízených protiletadlových střel nebyla prozatím u nás v odborných vojenských časopisech ještě řešena.. Tato práce navazuje na rozkaz soudruha ministra národní obrany pro výcvikový rok 1955/1956 a bylo by žádoucí, aby se k tomuto thematu rozvinula živá diskuse, která by přispěla k prohloubení a propracování zásad použití nejmodernějších soudobých prostředků protivzdušné obrany státu — řízených protiletadlových střel.

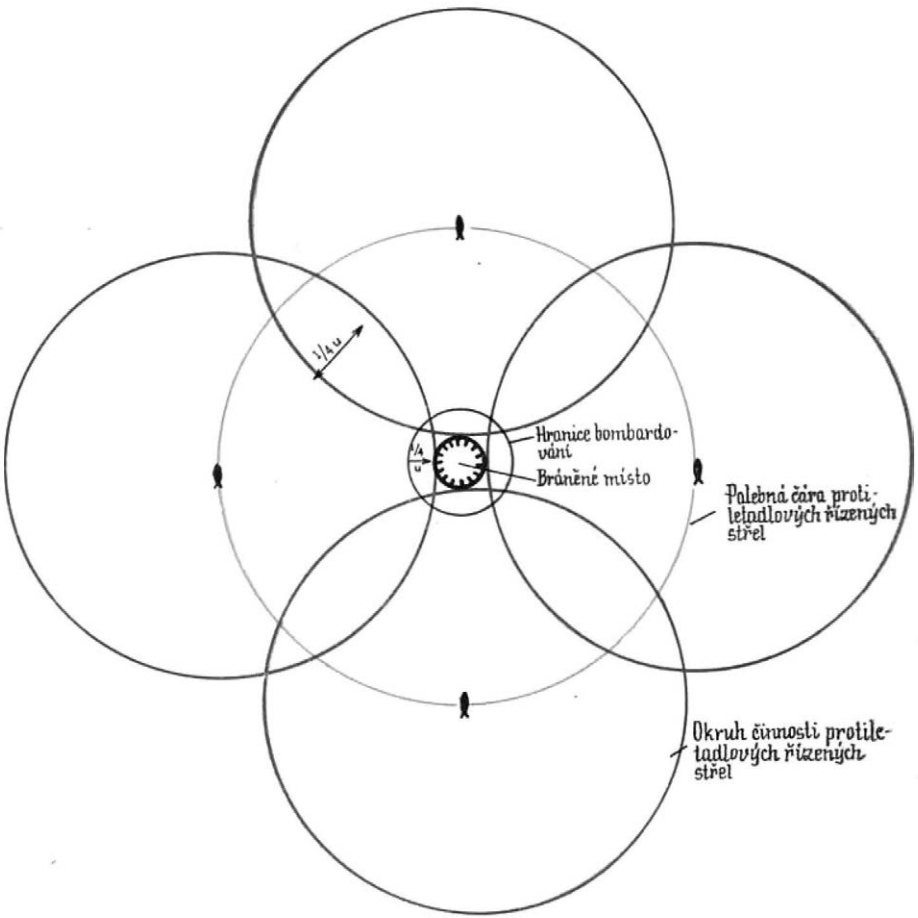

Obr. 1. Schema bojové sestavy protiletadlových řízených střel u bráněného místa

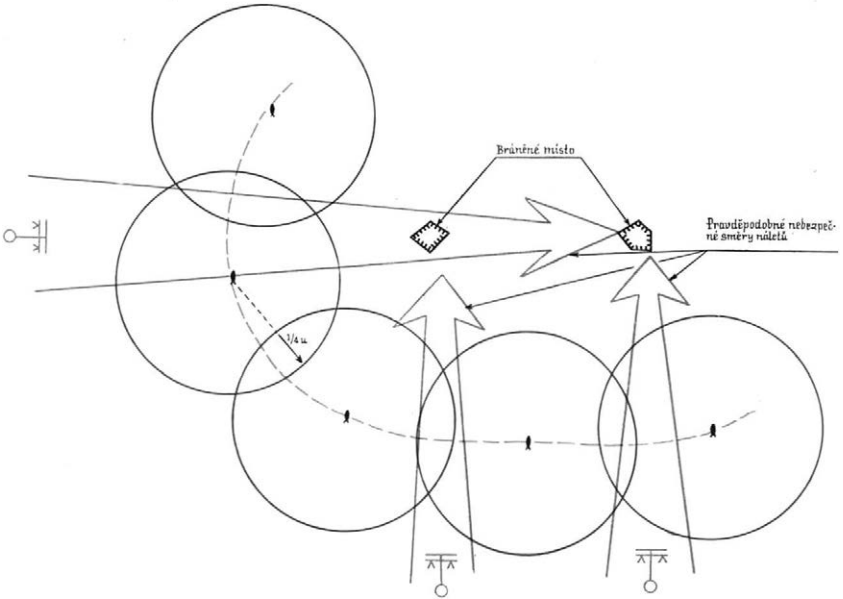

Obr. 2. Schema přehrazování nebezpečných směrů protiletadlovými řízenými střelami

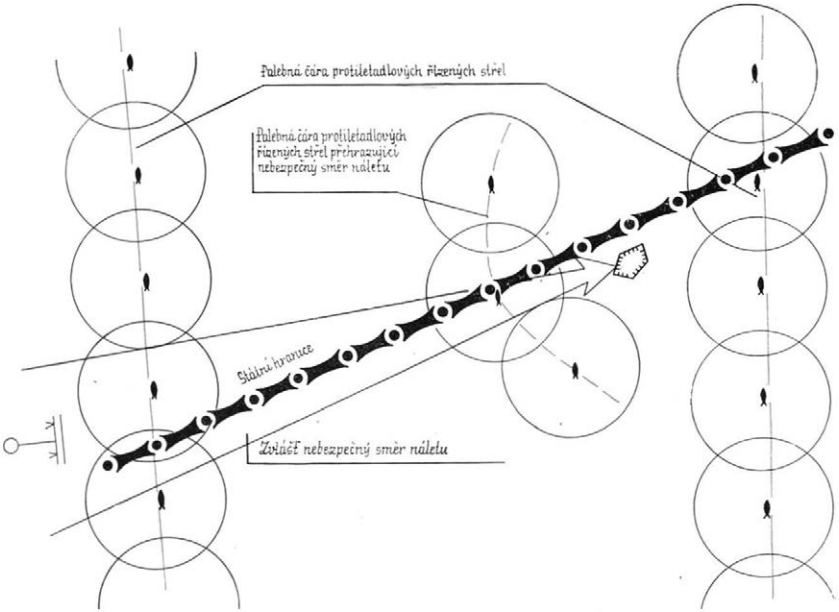

Obr. 3. Schema souvislých pásů protiletadlových řízených střel

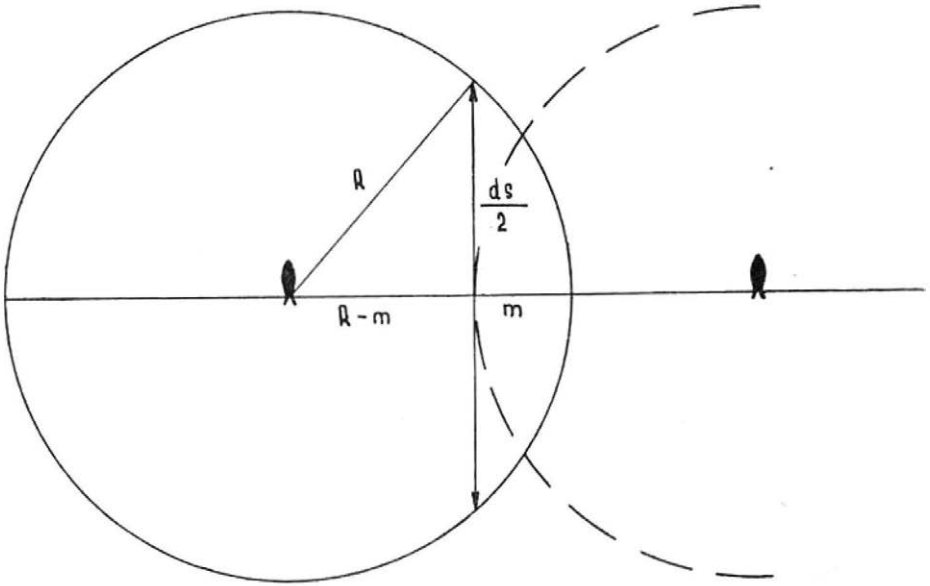

Obr. 4. Výpočet hodnoty překrytí pro případ A

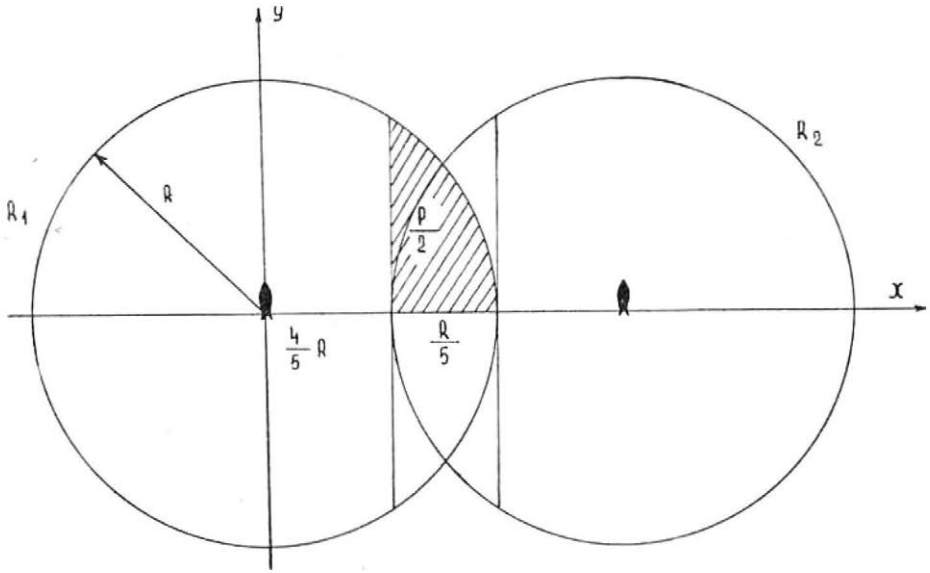

Obr. 5. Výpočet hodnoty překrytí pro případ B

RADIOLOKACE V PROTIVZDUŠNÉ OBRANĚ

Podplukovník Vladimír Lesný

Úvod

Rychlý rozvoj letectva vynutil si rozsáhlý rozvoj radiolokačních prostředků, které v dnešní době jsou nedílnou součástí vojenské výzbroje u protivzdušné obrany, letectva a dělostřelectva.

Radiolokační prostředky slouží dnes velmi rozmanitým účelům a zjišťují za neviditelnosti letouny ve velkých dálkách, umožňují orientaci, rozpoznávání letounů, zabezpečují přistání, řídí střelby protiletadlového dělostřelectva (PLD) a p.

Nejrozsáhlejší využití radiolokace je u letectva a protivzdušné obrany (PVO). Neméně významné využití radiolokačních prostředků je u dělostřelectva, kde radiolokátory zjišťují palebné postavení minometů, děl, odpalovací základny řízených střel a zjišťují též pozemní pohyblivé cíle. Pomocí radiolokátorů je možno zjišťovat výbuchy střel a podle výsledků opravovat vlastní palby.

Některé radiolokační přístroje jsou upraveny k zjišťování meteorologických podmínek a využívá jich jak vojenský, tak i civilní sektor.

Civilní letecká doprava používá pro lety za ztížených podmínek radiolokátorů hlásných, přistávacích, výškových a navigačních. Vědecké a astronomické ústavy používají radiolokačních prostředků k zjišťování letů meteorů, k výzkumu slunečního záření a k zjišťování radiových hvězd se silným elektromagnetickým vysíláním.

Využití radiolokačních přístrojů je již tak rozsáhlé a jejich vývoj tak rychlý, že není možno stanovit jejich přesné rozdělení. Dále omezíme výklad na radiolokační prostředky používané jen v protivzdušné obraně.

Základy radiolokace

Základním principem radiolokačních přístrojů je vysílání usměrněných elektromagnetických vln do prostoru o impulsním výkonu řádově 1 kW až 3000 kW a příjem slabé odražené energie asi 0,00001 W. Z časového rozdílu mezi dobou vyslání a dobou příjmu elektromagnetické vlny vyhodnotí přístroje na obrazových elektronkách (indikátorech) dálku cíle. Bližší údaje o základech radiolokace jsou uvedeny ve Vojenské mysli čís. 4/1954 a v Dělostřelci čís. 6/1953 a 1/1954.

Využití elektromagnetických vln viz obr. 1.

Elektromagnetické vlny (dlouhé, střední a krátké) do 2 až 3 m jsou odráženy horními vrstvami vzduchu (ionosférou) a zemským povrchem. Menší vlnové délky pod 30 cm se v prostoru šíří přímočaře (obdobně jako viditelné světlo), nejsou odráženy ionosférou a vlny nepronikají za terénní překážky. Povětrnostní podmínky na šíření centimetrových vln mají značný vliv; deštivé počasí omezuje šíření 1cm až 3cm vln na několik kilometrů.

V používání jsou zavedeny dva základní systémy radiolokačních přístrojů, a to impulsní a se stálou vlnou. Impulsního systému je nejvíce používáno a vysílá v pravidelných intervalech krátký, ale velmi výkonný impuls, který opět přijímá po odražení od cíle. Přepínání antény z vysílání na příjem se provádí automaticky pomocí iontovek (druh doutnavek) v anténním přepínači. Měření času se provádí časovou základnou a na indikátoru z rozdílu vyslaného a přijatého impulsu se vyhodnotí dálka cíle.

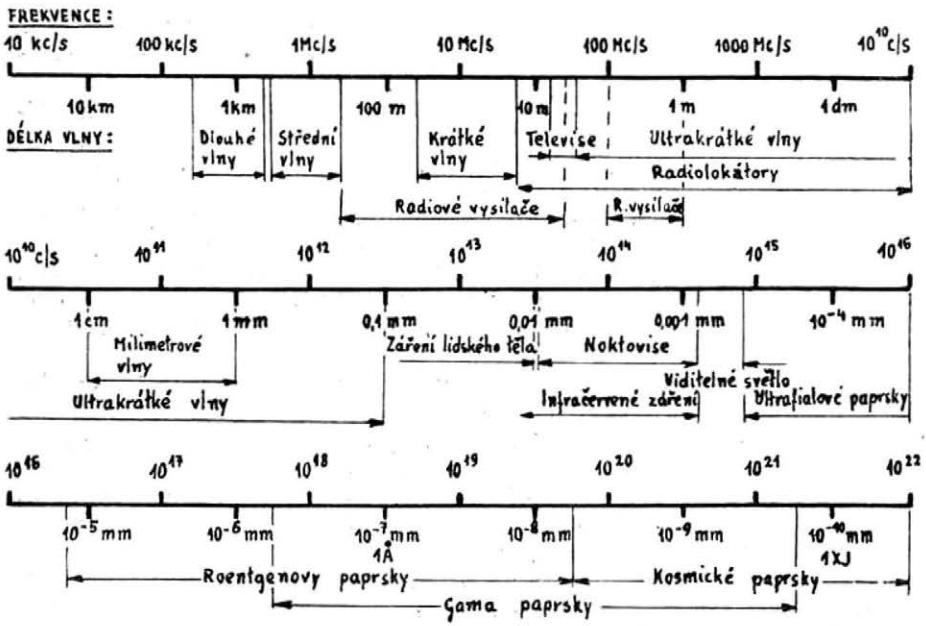

Obr. 1. Rozdělení elektromagnetických vln

Systém se stálou (frekvenčně modulovanou) vlnou vysílá stálý nepřetržitý výkon, s postupně se měnící frekvencí, zpravidla lineárně a časově plynule. Energie odražená od cíle mění též frekvenci podle vysilače. Protože mezi vysíláním a vrácením ozvěny uplyne určitý čas, liší se v okamžiku příjmu obě frekvence. Ze srovnání obou frekvencí dostaneme údaj úměrný dálce. Uvedený systém může však vyhodnotit současně jen tolik cílů, kolik obsahuje počítacích systémů.

Bez ohledu na systém, kterého je u radiolokátoru použito, skládají se radiolokátory z těchto základních částí: z vysilače, z přijimače, z anténního systému a z měřiče dálky (indikátoru).

Stručné schema impulsního radiolokačního systému viz obr. 2.

Radiolokační vysilač je mohutným zdrojem krátkodobých impulsů o vysokém napětí a velkém výkonu. Elektromagnetická energie pro metrové a decimetrové vlny do délky 3 dm je vyráběna normální vysílací elektronkou pro centimetrové vlny a je vyráběna magnetronem.

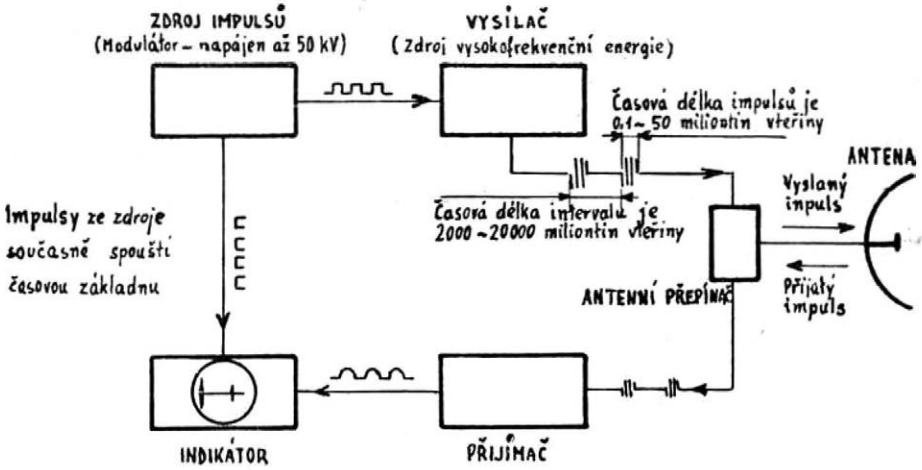

Obr. 2. Schema impulsního radiolokátoru

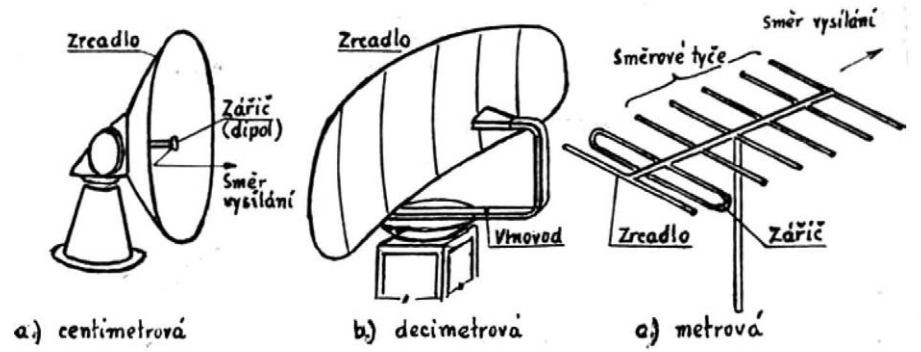

Obr. 3. Druhy radiolokačních antén

Vysokofrekvenční impulsy jsou z vysilače vedeny do anténního systému, který vyzařovanou energii usměrňuje do listového nebo kuželového svazku. Anténní systém se skládá ze zářiče, zrcadla a napaječů. Zářiče se umisťují do ohnisek zrcadel a vysílají elektromagnetickou energii.

Jako zářičů se hlavně používá tyčových dipólů, trychtýřů a štěrbin.

Zrcadla pro centimetrové a decimetrové vlny jsou parabolické kovové plochy nebo sítě. Pro metrové vlny se používá antén tyčových. Některé druhy antén jsou znázorněny na obr. 3.

Aby svazek vyzařované energie byl co největší a obsáhl značný prostor, používá se u jednoho zrcadla několika zářičů. Pro každý zářič musí být však samostatný vysilač a přijimač, čímž radiolokátor nabývá mohutných

rozměrů. Schema uspořádání několikazářičového anténního systému viz obr. 4.

Antény se otáčejí neomezeně v azimutu rychlostí asi 0,5—6—25 otáček v minutě, čímž je možno prohledávat celý prostor o 360°. Antény je možno u některých typů nastavit do libovolného směru nebo jimi prohledávat malý sektor. Směrové charakteristiky antén viz obr. 5.

Antény radiolokátorů současně slouží k přijímání nepatrné odražené energie a přijatý impuls je zesílen v radiolokačním přijímači.

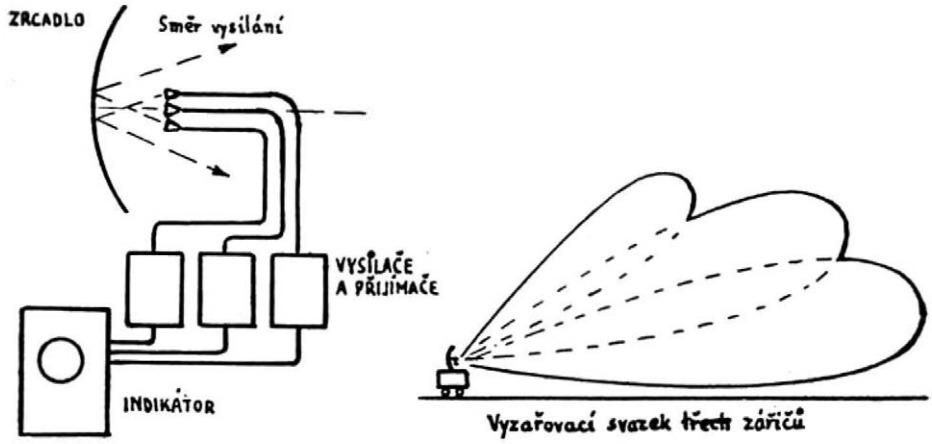

Obr. 4. Schema třízářičového radiolokátoru

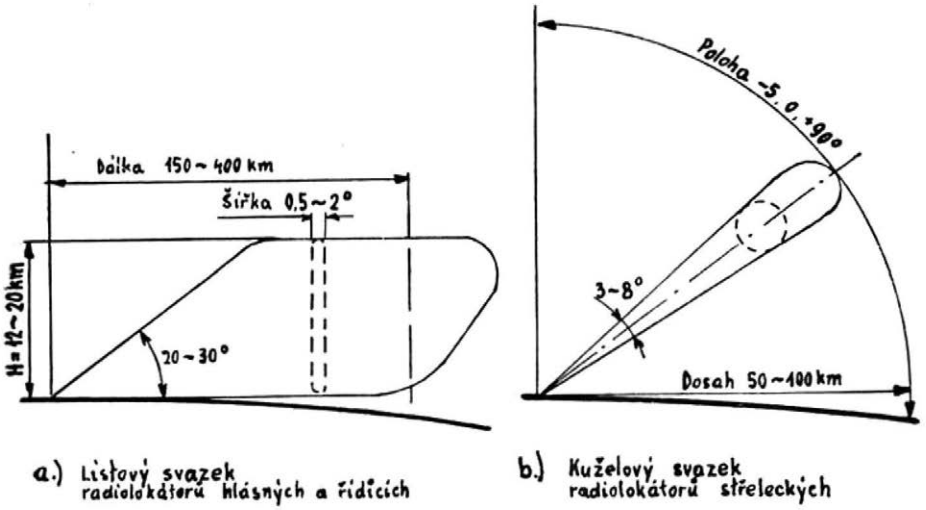

Obr. 5. Směrové charakteristiky antén

Po zesílení a usměrnění je přijatý impuls zobrazen na stínítku obrazové elektronky (indikátoru).

Na stínítkách přehledových indikátorů současně se značkou cíle jsou vyneseny dálkové a azimutální značky, podle kterých je možno vyčíst dálku a azimut, t. j. polohu cíle. Časové základny přímkové nebo kruhové s různými druhy cílů jsou na obr. 6.

Měření dálky na všech radiolokačních přístrojích provádí se elektronickou cestou, a to měřením doby uplynulé mezi vysláním impulsu a jeho návratem po odrazu od cíle pomocí obrazové elektronky.

Schema obrazové elektronky viz obr. 7.

V okamžiku vyslání impulsu přivede se ze zdroje časové základny na destičky 3 a 4 elektrický impuls, který se na stínítku obrazovky projeví světelnou stopou. Po nepatrně krátké přestávce, během které vyslaná energie proběhne prostorem k cíli a zpět, projeví se na obrazovce jako přijatý signál. Vychýlení přijatého signálu provedou destičky 1 a 2, čímž se cíl

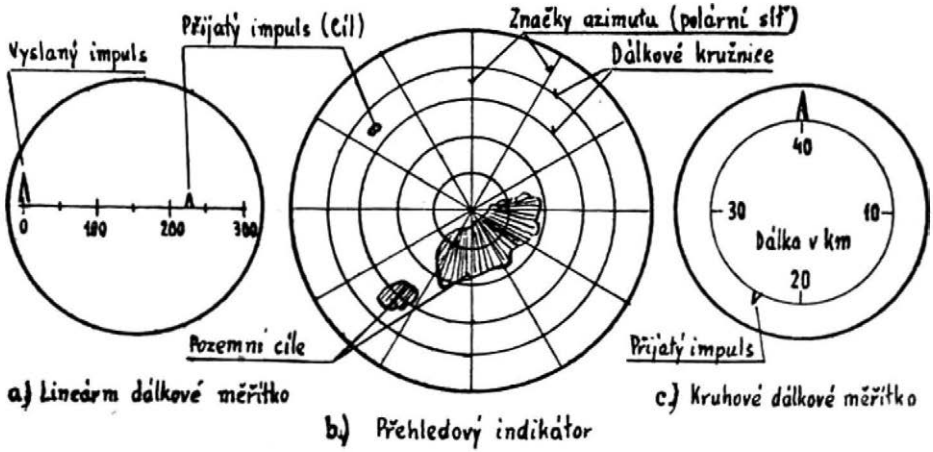

Obr. 6. Stínítka obrazových elektronek

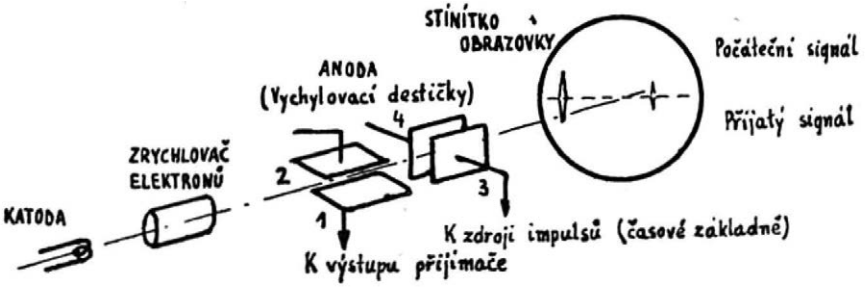

Obr. 7. Schema obrazové elektronky

projeví na časové základně. Vzdálenost přijatého signálu od počátku časové základny podle měřítka nám udává dálku cíle.

Azimut (odměr), v kterém cíl je, vyčítá se na indikátorech různým způsobem podle druhu radiolokátoru. U hlásných radiolokátorů, které mají na přehledovém indikátoru značky azimutu a polární síť orientovánu na sever, vyčítá se odměr přímo na obrazové elektronce (viz obr. 6, b). U jiných druhů radiolokátorů je možno odměr zjišťovat měřením na maximum nebo srovnáním výchylek na časové základně anebo měřením stejných signálů.

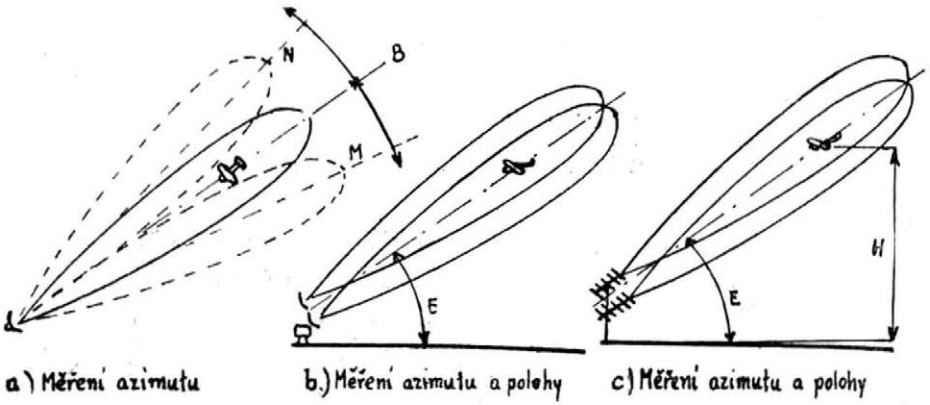

Obr. 8. Měření vyzařovacím svazkem

Při měření odměru na maximum otáčí obsluha radiolokátoru anténou střídavě doprava a doleva od směru cíle a hledá, kdy se na časové základně objeví maximální výchylka. Při zjištění maximální výchylky na časové základně vyčte se na odměrové stupnici odměr.

Při určování odměru srovnáním dvou výchylek na časové základně je vyhodnocení zdlouhavější, avšak přesnější. Vyhodnocení záleží v tom, že obsluha otáčí anténou tak dlouho, až se výchylka na časové základně začne rychle zmenšovat (poloha M obr. 8 a). V tomto okamžiku přestane se otáčet anténou a zaznamená se hodnota odměru. Po dalším otáčení antény přes maximum na opačnou stranu hledá se opět okamžik, kdy se výchylka začne zmenšovat (poloha N), a vyčte se tak druhá hodnota odměru. Aritmetický průměr obou vyčtených odměrů dá hledaný odměr B (viz obr. 8, a).

Určení odměru měřením stejných signálů provádí se u těch typů radiolokátorů, které mají dvě antény spojené na jedné ose. Obsluha otáčí anténním systémem tak dlouho, až dosáhne na obrazové elektronce odražených signálů stejné velikosti, čímž je radiolokátor usměrněn na cíl, a obsluha vyčte hodnotu v odměru (azimut), po případě i hodnotu E v náměru (polohu) — viz obr. 8, b).

Poloha (náměr) a výška cíle u některých typů radiolokátorů se zjišťuje pomocí dvojitého anténního systému tak, že se provádí měření polohového úhlu metodou stejných výchylek signálů na obrazové elektronce (viz obr. 8). Výška se vypočítává z grafikonu podle polohového úhlu E a přímé dálky D nebo z rovnice: výška $H = D \cdot \sin E$.

Měření výšky u jiných typů radiolokátorů provádí se vysíláním dvou vyzařovacích svazků, a to systémem »V« nebo dvojicí samostatných svazků (obr. 9).

Systém »V« řeší zjištění výšky z dvou listových svazků, kolmého a odkloněného o úhel 45° (viz obr. 9, a). Oba paprsky se otáčejí v azimutu současně a z rozdílu času, kdy je zachycen cíl svazkem kolmým a pak odkloněným, vyhodnocuje se přímo výška nad průsečnicí obou svazků. Vyhodnocení jednotlivých cílů je snadné, zhoršení vyhodnocení výšek nastává při sledování hustého leteckého provozu.

Měření výšky dvojicí samostatných vyzařovacích svazků provádí se

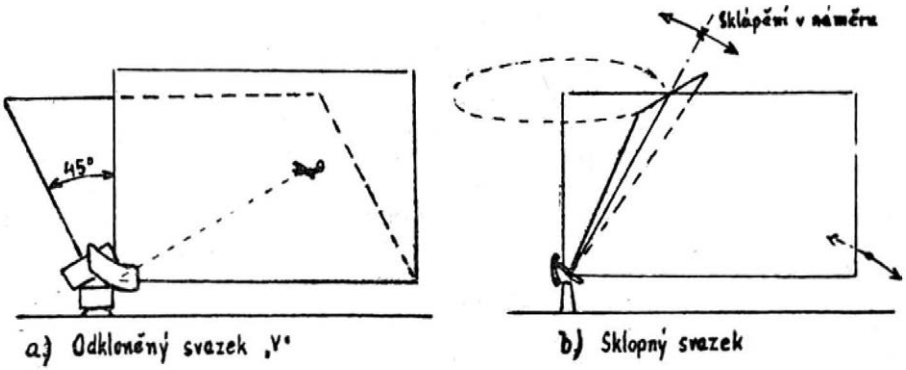

Obr. 9. Měření výšky

zachycením cíle kolmým svazkem a pak zachycením vodorovným svazkem, který se sklápí v náměru (viz obr. 9, b). Obě antény mohou být upraveny na společné části nebo výšková anténa může tvořit samostatnou jednotku.

Typy radiolokátorů a jejich bojové použití

Protivzdušná obrana, aby zavčas zjistila vzdušného nepřítele a úspěšně mohla jej ničit a rušit, používá radiolokačních prostředků

— k zjištění cílů a k navádění vlastních stihačů na ně: vyhledávacích a naváděcích radiolokátorů,
— k řízení palby protiletadlového dělostřelectva: řídicích a střeleckých radiolokátorů,
— k rozpoznání letounů: rozpoznávacích radiových přístrojů (identifikačních),
— k vyhledání a rušení nepřátelských palubních přístrojů: pátracích a rušicích radiolokačních přístrojů.

A. Vyhledávací, naváděcí a řídicí radiolokátory

Vyhledávací a naváděcí radiolokátory slouží k střežení vzdálených vzdušných prostorů, k podávání zpráv o vlastních a nepřátelských letounech a k zjištění drah bezpilotních prostředků a k navádění vlastních stihačů. Uvedené radiolokátory pracují na vlnové délce v pásmu od 10 cm

až 10 m. Neměří-li výšku, používají jednoho listového (plochého) vyzařovacího svazku (viz obr. 5, a). Od svazku se požaduje co největší plocha v kolmé rovině a v horizontále co nejslabší průřez. Při měření dálky se dosahuje přesnosti v rozmezí ± 400—1600 m. Při měření výšky se obyčejně používá dvou vyzařovacích svazků podle obr. 8, c nebo 9. Přesnosti v odhadu výšky se dosahuje v rozmezí ± 500 m—1000 m. Zobrazování cílů se provádí na lineárních nebo přehledových indikátorech s nepřetržitým vyhledáváním v okruhu 360° (viz obr. 6, b).

Tyto radiolokátory jsou v provedení stabilním nebo mobilním. Váha stabilních je v rozsahu 10 až 50 t, anténní části jsou většinou na stožárech a vyhodnocovací indikátory se umisťují do podzemních krytů. K jejich vybudování je třeba i několika dnů.

Mobilní radiolokátory jsou upraveny do skříňových automobilních vozů a automobilních přívěsů. Skládají se ze dvou i více jednotek vážících přibližně 5 až 12 t. Čas potřebný k rozvinutí je 3 až 8 hodin. Dosah těchto radiolokátorů je 150 až 200 km na střední bombardovací letoun. Dosah řídicích radiolokátorů je 100 až 150 km na střední bombardovací letoun. Některé typy řídicích radiolokátorů jsou malých rozměrů a mohou se dopravovat na jednom 3tunovém nákladním terénním automobilu. Váha celé soupravy je 600 až 1500 kg, čas potřebný k rozvinutí řídicího radiolokátoru je 0,5 až 3 hodiny.

Řídicí radiolokátory jsou obdobného provedení jako vyhledávací a naváděcí a slouží k udávání cílů radiolokátorům střeleckým. Usnadňují veliteli posoudit velikost skupiny nepřátelských letounů a zjištění počtu útočících skupin z jedné nebo více stran. Zabezpečují veliteli přehled o vzdušné situaci v okruhu 360°, který potřebuje k svému rozhodnutí o druhu palby a řízení palby na nejnebezpečnější cíle.

Vyhledávací radiolokátory se sestavují po 2 až 3 přístrojích v radiotechnickou hlásku, kde se jednotlivé stanice střídají v provozu.

Navádění vlastních stíhacích letounů se provádí na některých typech radiolokátorů přímo podle značek na stínítku obrazovky, kde se sleduje pohyb obou letounů. Trať obou letounů se označuje barevnou tužkou na stínítku obrazovky a bod střetnutí se řeší tak, aby vlastní stihač nebyl naveden před nepřátelský letoun.

B. Střelecké radiolokátory

Střelecké radiolokátory slouží k zjištění výchozích prvků střelby, a to šikmé dálky, azimutu (odměru) a polohy (náměru). Nahrazují optické dálkoměry a umožňují střelbu protiletadlového dělostřelectva na neviditelné vzdušné cíle.

Střelecké radiolokátory jsou nedílnou výzbrojí všech baterií velkorážního, středorážního a některého malorážního protiletadlového dělostřelectva. Některých střeleckých radiolokátorů zvláštní konstrukce se používá též k řízení a navádění protiletadlových řízených střel.

Střelecké radiolokátory pracují na vlnových délkách 1,25 až 11 cm, vyzařované energie tvoří úzký kuželový svazek (viz obr. 5, b), a proto musí být radiolokátor na cíl uveden pomocí souřadnic získaných od řídicího radiolokátoru.

Antény střeleckých radiolokátorů jsou poměrně malé, tvaru parabolických zrcadel a mají možnost otáčet se v azimutu (odměru) neomezeně, v poloze (náměru) od — 5° do + 90°. Některé přístroje mají — přehledový indikátor (viz obr. 6, b), kde je možno pro určitou omezenou polohu získat přehled o vzdušné situaci podobně jako u vyhledávacích a řídicích radiolokátorů. Hlavním úkolem střeleckých radiolokátorů je zachytit jednotlivý cíl a samočinně nebo ručně jej sledovat, údaje o cíli plynule předávat ústřednímu zaměřovači nebo povelovému přístroji, kde se údaje o cíli vyhodnotí a ihned předají protiletadlovým kanonům. Samočinné sledování se provádí do dálek 40 až 50 km, přehledové sledování do dálek 60 až 70 km.

Přesnost sledování dálky je v rozsahu ± 20—50 m. Přesnost v azimutu a poloze je ± 0,1—0,6°.

Mobilnost střeleckých radiolokátorů musí odpovídat příslušným protiletadlovým bateriím. Radiolokační jednotky se většinou upravují do skříňových automobilů nebo přívěsů. Váhy jednotlivých skupin jsou v rozsahu 1500 a 9000 kg. Čas potřebný k zaujetí postavení a k zahájení provozu je v rozsahu 20 až 60 minut. Některé střelecké radiolokátory je možno upravit na protiletadlový kanon, kde tvoří součást zaměřovače.

C. Zařízení k rozpoznávání příslušnosti letounů

Záleží v tom, že vlastní letoun nese samočinný odpovídací radiový přístroj a radiolokátor je doplněn dotazovacím a přijímacím zařízením. Odpovídací zařízení letounu se samočinně uvádí v činnost, jakmile se letoun dostane do vyzařovacího svazku dotazovacího zařízení. Odpovídací přístroj vysílá k radiolokátoru předem smluvené kody, které se projeví na stínítku obrazové elektronky buď jako zdvojení obrazu nebo jako zvláštní značky podle druhu konstrukce přístroje. Cíle, které se neprojeví kodem, jsou považovány za nepřátelské.

Identifikačními přístroji musí být vybaveny všechny druhy radiolokátorů kromě střeleckých. Odpovídací přístroje do letounů jsou poměrně malých rozměrů a váhy; tvoří nedílnou součást všech bojových letounů.

D. Radiolokační pátrací a rušicí přístroje

Radiolokační pátrací a rušicí přístroje jsou v provedení pozemním a pro letouny v provedení palubním. Pátrací přístroje slouží k zjištění vysílané frekvence a některé přístroje též zaměřují prostor, z kterého radiolokátor vysílá. Palubní radiolokační pátrače jsou širokopásmové přijímače vážící 10 až 30 kg a tvoří převážně výstroj průzkumných letounů. Jeden průzkumný letoun může mít v provozu 6 až 9 pátracích nebo rušicích přístrojů. Každý bombardovací letoun může mít v provozu až tři přístroje. Dosah palubních pátracích přístrojů je značný a přibližuje se hranici přímé viditelnosti (viz obr. 10). Pozemní radiolokační pátrače jsou obdobného provedení jako radiolokátory hlásné nebo řídicí a současně slouží jako velmi silné rušiče. Tyto přístroje samočinně přepínají příjem pátracího přístroje při zachycení nepřátelského radiolokačního vyzařovacího svazku na vysílací rušič, který je samočinně laděn do zjištěného frekvenčního pásma.

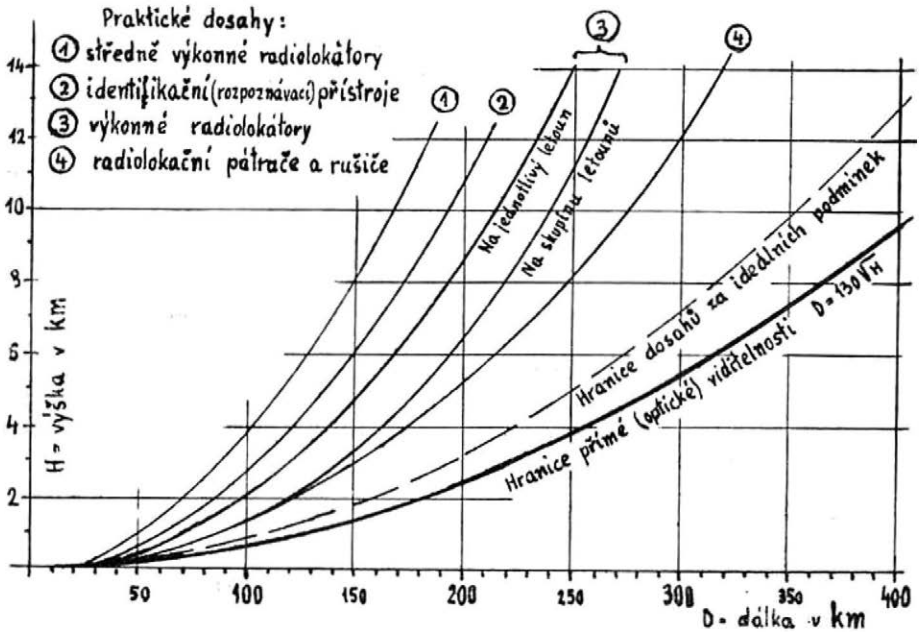

Obr. 10. Dosahy radiolokačních přístrojů

Pozemní radiolokační rušicí a pátrací přístroje, i když jsou mobilní, jsou značných rozměrů a v terénu se umisťují na vrcholky kopců tak, aby převyšovaly okolní terén a aby měly co největší přímou viditelnost.

Volba postavení pro radiolokátory a jejich začlenění

Střelecké radiolokátory jsou organickou součástí protiletadlových baterií a umisťují se v jejich bojové sestavě. Protože pracují na centimetrových vlnách a mají úzký vyzařovací svazek, umisťují se tak, aby měly v terénu co nejvýhodnější optický výhled.

Řídicí radiolokátory jsou organickou součástí velitelství protiletadlových divisí, pluků nebo samostatných oddílů. Umisťují se v terénu u velitelských stanovišť do vzdálenosti 2 až 5 km a jsou součástí bojových sestav útvarů nebo svazků protiletadlového dělostřelectva. Může jich být použito i k doplnění systému hlásné služby armády.

Vyhledávací radiolokátory jsou organickou součástí radiotechnických vojsk armády, frontu a protivzdušné obrany státu.

Radiolokátory o 1 až 3 přístrojích tvoří radiotechnickou hlásku. Jednotlivé radiolokační antény u hlásky umisťují se od sebe asi ve vzdálenostech 300 až 600 m. Několik radiotechnických hlásek (o počtu 3 až 4) tvoří radiotechnickou rotu. Radiotechnická rota je organickým prostředkem armády. Organickým prostředkem frontu je radiotechnický prapor o 2 až 3 radiotechnických rotách. U protivzdušné obrany státu se tvoří radiotech-

nické pluky složené z několika radiotechnických hlásek, doplněné rotními hláskami s pozorováním zrakem.

Radiotechnické hlásky armády jsou zpravidla rozmístěny do dvou sledů. První sled se umisťuje do vzdálenosti 8 až 15 km od předního okraje. druhý sled je umístěn ve vzdálenosti 30 až 40 km od prvního sledu. Rozstupy radiolokátorů v jednotlivých sledech jsou 30 až 40 km, aby byl prohledáváním zajištěn prostor pro nízké výšky cílů.

Radiotechnické hlásky frontu tvoří zpravidla třetí a čtvrtý sled. Jednotlivé hlásky jsou od sebe vzdáleny 50 až 60 km.

Radiolokátory v jednotlivých hláskách pracují v intervalech po 6 až 8 hodinách podle »Grafikonu činnosti« v rámci svazku, což je dáno »Plánem PVO«.

Na volbu postavení vyhledávacích a řídicích radiolokátorů v terénu má vliv druh vlny, na které přístroje pracují. Radiolokátory pracující na centimetrových a decimetrových vlnách umisťují se v terénu tak, aby měly co nejvýhodnější optický výhled. Radiolokátory pracující na metrových vlnách potřebují kolem sebe vodorovné prostranství o poloměru asi 400 až 500 m.

Radiolokační maskování, průzkum a rušení

Vzhledem k tomu, že radiolokátory jsou důležitým prostředkem k velení, k získávání zpráv a navádění letectva, budou vyhledávaným cílem dělostřelectva i letectva a bude na ně zaměřen průzkum a rušení.

Volbě postavení a maskování je nutno věnovat velkou pozornost. Kromě hlavních a záložních stanovišť musí se vybudovat i klamná stanoviště. O prostředcích maskování v soudobé válce a protiradiolokačním maskování podrobně pojednává článek plukovníka Ing. J. Moždíka ve Vojenské mysli čís. 5 z r. 1955.

Proti radiolokačnímu průzkumu se radiolokátory nemohou bránit. Zdroj silného impulsního výkonu po zjištění pracovní frekvence může být zaměřen na velké vzdálenosti. K zjištění širokých pásem slouží řada pátracích přístrojů (viz obr. 11).

Současně jsou v obrázku uvedena frekvenční pásma rušicích přístrojů Některé starší rušicí přístroje byly zaměřeny na vlnové délky radiolokačních přístrojů z 2. světové války.

Radiolokační rušení je poměrně jednoduchý a intensivní prostředek k zabránění radiolokační činnosti v určitém směru. Rozeznáváme v celku tyto druhy radiolokačního rušení: pasivní, aktivní a kombinované. Účinek jednotlivých druhů rušení závisí na způsobu vytváření rušení, na intensitě rušiče, na vzájemných polohách rušiče a radiolokátoru, na typu a konstrukci radiolokátoru.

Pasivní rušení se provádí metalisovanými pásky nebo koutovými reflektory upoutanými na balonech. Metalisované pásky o poloviční délce rušené radiolokační vlny jsou vyhazovány z letounů a v prostoru tvoří mraky.

Intensita tohoto rušení po kratší době slábne, protože se pásky rozptylují a padají k zemi. Skutečný cíl značných rychlostí se dá v klamných značkách někdy rozpoznat.

Na indikátorech se projevují klamné značky stopami (viz obr. 12).

Koutové reflektory upoutané na balonech projevují se na indikátorech jako klamné cíle.

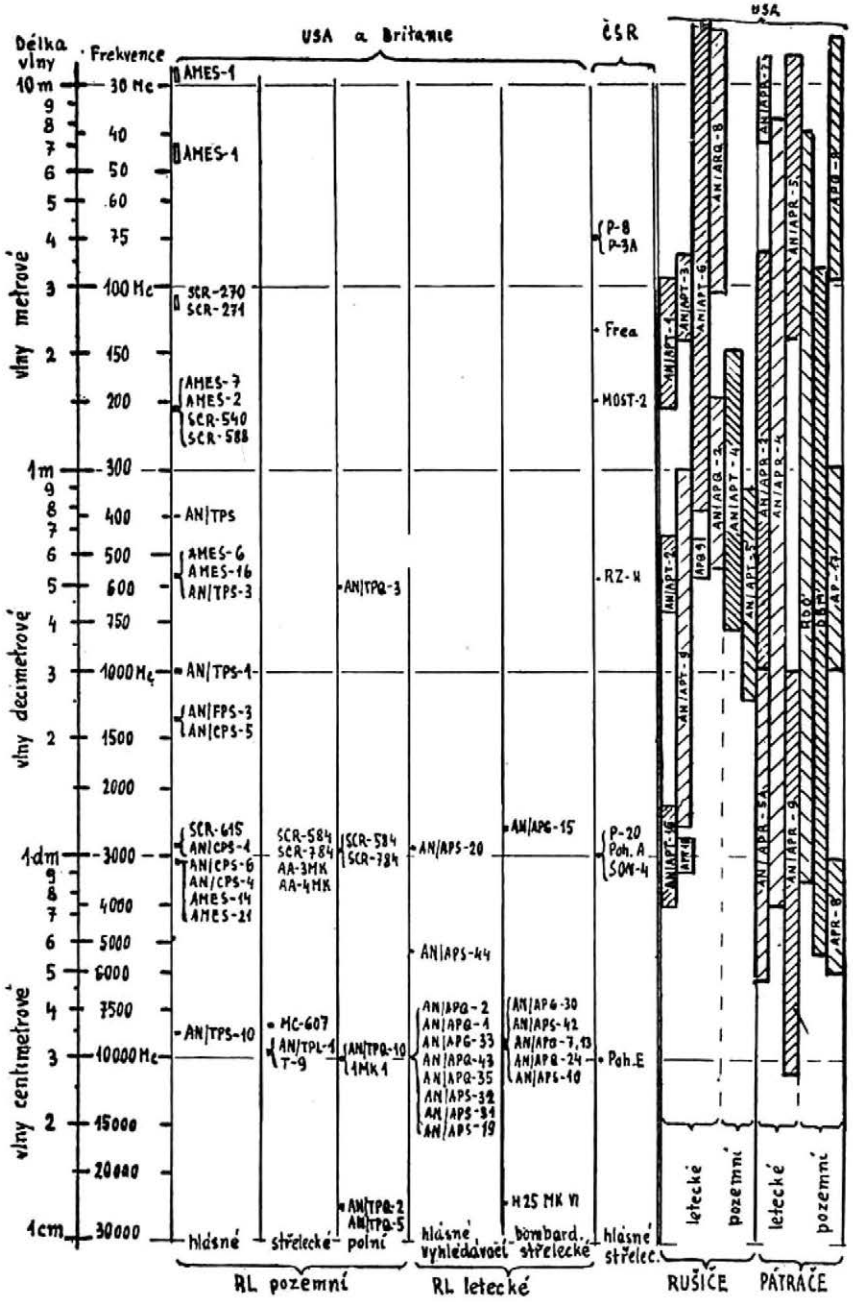

Obr. 11. Přehled radiolokačních přístrojů

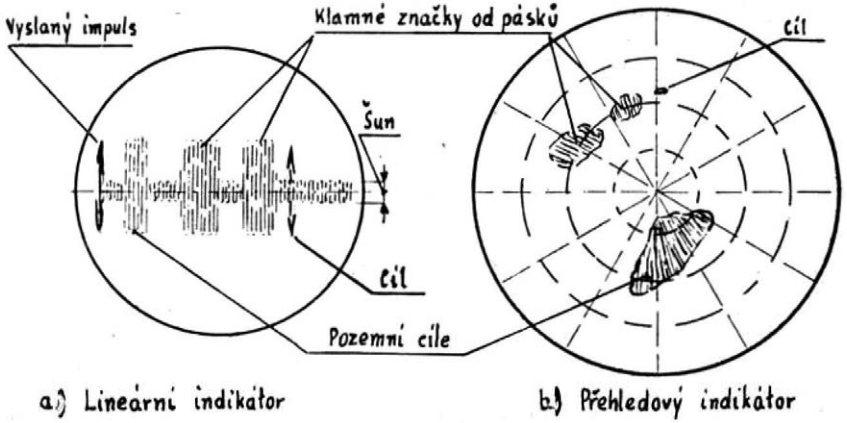

Obr. 12. Účinky pasivního rušení

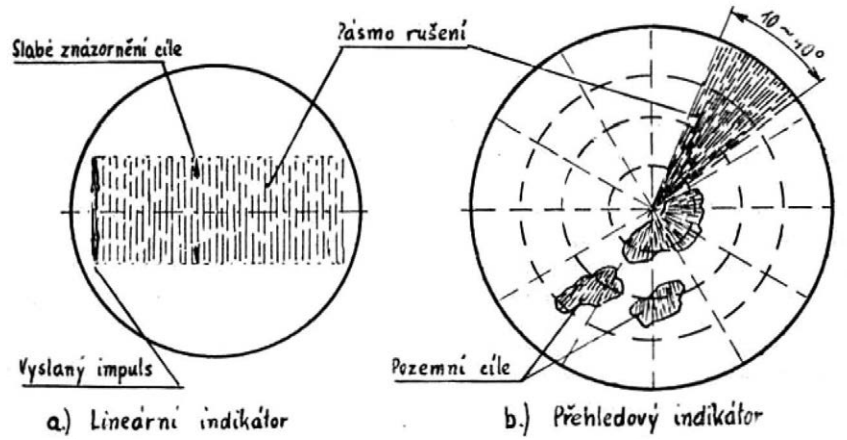

Obr. 13. Účinky aktivního rušení

Uvedeného pasivního rušení se používá k vytváření velkých skupinových cílů pro naznačení klamného náletu a odpoutání pozornosti od skutečného směru nebo k vylákání stíhacího letectva na rozptylující se cíle. Značné zastínění prostoru klamnými značkami umožňuje provádět za tímto prostorem nálety jednotlivými letouny i malými skupinami.

Aktivní rušení se provádí pozemními nebo palubními leteckými rušicími přístroji. Zdrojem aktivního rušení jsou vysilače vysokofrekvenčních kmitů, jejichž frekvence je určitým způsobem měněna (modulována). Jednotlivé druhy aktivnho rušení se nazývají: nemodulované, modulované nízkou nebo vysokou frekvencí, frekvenčně modulované, šumové a impulsové.

Tyto druhy se na lineárních indikátorech projevují tím, že se rozšíří časová základna a zastíní značky cílů (viz obr. 13).

U přehledových indikátorů se zastíní určitá výseč, čímž se v uvedené výseči zakryjí značky cílů.

K zvýšení účinku rušení radiolokátorů se používá kombinací uvedených typů rušení. Vzhledem k tomu, že aktivní rušení poměrně omezí radiolokační průzkum, jsou některé typy radiolokátorů vybaveny zvláštními filtry nebo přeladitelnými magnetrony, což snižuje účinky rušení. U několikakanálových zářičů (viz obr. 4) vypíná se určitý kanál, který je zasažen rušením.

Obranou proti rušení je tedy zlepšení kvality přístrojů, zvýšení stupně výcviku operátorů a rychlé vyhodnocení údajů několika radiolokátorů.

Soudobý boj je dnes nemyslitelný bez použití radiolokačních přístrojů. Přípravné období boje vyžaduje omezení činnosti radiolokátorů na nejmenší míru.

Radiotechnické hlásky musí přísně dodržovat pracovní disciplinu a práci řídit podle grafického plánu činnosti. Ladění radiolokátorů nebo zkušební provozy je třeba provádět na směru odvráceném od nepřítele.

Závěr

Všeobecně lze říci o radiolokačních přístrojích, že značnou měrou přispívají k zvýšení bojeschopnosti armády. Jsou to přístroje poměrně složité, a pokud jde o obsluhování, náročné. Jejich udržování se musí věnovat zvýšená péče.

Přes všechny výhody radiolokátorů je třeba si připomenout, že sám radiolokátor nestačí k zabezpečení vzdušného prostoru proti překvapení. Tím, že elektromagnetické vlny nepronikají za terénní překážky, vzniká na indikátorech řada pozemních cílů, která zastíní značný prostor. V těchto prostorech se mohou pohybovat nepřátelské letouny, aniž jsou zachyceny. Tyto prostory musí být střeženy hláskami s pozorováním letounů zrakem. Jedině takovou kombinací bude dosaženo bezpečného zajištění proti překvapivému napadení nepřátelskými letouny.

ZÁSADY ROZMISŤOVÁNÍ A PŘEMISŤOVÁNÍ TÝLOVÝCH ÚTVARŮ A ZAŘÍZENÍ VOJSKOVÉHO TÝLU V ARMÁDNÍ ÚTOČNÉ OPERACI

Plukovník Jaroslav Šolc

Úvod

Použití nových bojových prostředků čítajíc v to zbraně hromadného ničení přináší řadu zvláštností v celé organisaci a způsobu vedení boje, které se plně odrážejí i v organisaci a činnosti týlu.

Jednou z důležitých otázek, které vojskový týl musí v souvislosti s těmito změnami řešit, je otázka správného rozmisťování týlových jednotek, útvarů a zařízení a včasného a účelného jejich přemisťování v armádní útočné operaci.

Při řešení této otázky třeba vzít v úvahu tyto prvky a podmínky:

— celkové operační učlenění vševojskové armády,
— zámysl vševojskových velitelů, a to především velitele vševojskové armády, a konečně na hlavních směrech útočné operace frontu též velitele frontu,
— dobu zahájení útočné operace (s rozedněním nebo v noci),
— rozmístění týlových jednotek, útvarů a zařízení vojskového a armádního týlu ve výchozím prostoru armády pro útočnou operaci,
— využití vojskového týlového prostoru pro potřebu letectva.

Jako další, avšak ne vždy stejně významné mohou se tu projevit ještě prvky jako hloubka bojových úkolů stanovených útvarům a svazkům prvního sledu armády, čas stanovený k provedení těchto úkolů, množství zásob soustředěných v přípravném období u útvarů a svazků k okamžiku zahájení útočné operace, celkový ráz terénu a možnosti jeho využití pro PAO, počet a stav cest v daném útočném pásmu, roční období a celkový ráz povětrnostních podmínek, celkový ráz týlových útvarů a zařízení a způsob jejich odborné činnosti a p.

Rozeberme si některé tyto hlavní podmínky s cílem zdůvodnit, v jakém rozsahu a smyslu se zřetelem na vedení soudobé útočné operace mají vliv na rozmisťování a přemisťování týlových jednotek, útvarů a zařízení v boji. Vycházejme z předpokládaného možného operačního učlenění armády ve výchozím položení, jak ukazuje příloha 1.

Zásady pro rozmisťování vojskového týlu ve výchozím položení v armádní útočné operaci

Operační učlenění armády na směru hlavního úderu se zpravidla skládá ze dvou sledů, z dělostřeleckých skupin a ze záloh.

Divise prvního sledu se ve výchozím položení k útoku zpravidla uskupují na dva sledy, při čemž se pluky druhého sledu divisí rozmisťují v hloubce 8 až 12 km. Při plánování průlomu hlavního pásma obrany nepřítele nočním bojem zmenšuje se vzdálenost mezi pluky prvního a druhého sledu na 2 až 3 km, výjimečně na 5 km. Veškeré dělostřelectvo za-

bezpečující průlom hlavního pásma obrany nepřítele se rozmisťuje v bojové sestavě pluků prvního sledu a v prostoru za nimi, t. j. před pluky druhého sledu. Stejně tak tomu je se vševojskovými a ostatními zálohami pluků a divisí prvního sledu.

Požadavek, aby bojové jednotky, t. j. střelecké (mechanisované, tankové) prapory a oddíly, měly svoje týlové jednotky co nejblíže své bojové sestavě (ty jsou nejnižším článkem v celé organisaci vojskového týlu a přímo zabezpečují plnění bojových úkolů i životní potřeby jejich příslušníků materiálními prostředky) a aby se neustále v boji v těsné vzdálenosti za jejich sestavou přemisťovaly, vyžaduje, aby také tyto jednotky byly vhodně rozmístěny přímo v tomto prostoru.

To znamená, že celý prostor od linie fronty až do hloubky 8 až 12 km je přeplněn vojsky a prostě neskýtá dost možností a vhodné podmínky k rozmisťování většiny týlových jednotek pluků, které jsou po týlových jednotkách praporů (oddílů) dalším důležitým článkem v organisaci vojskového týlu. Jejich význam se v boji za používání zbraní hromadného ničení podstatně zvyšuje, neboť právě ony musí být vždy pohotovy rychle doplnit zničené materiální prostředky nebo uhradit zvýšenou jejich spotřebu u podřízených jednotek. Proto rozmisťování týlových jednotek útvarů hned za jejich bojovými sestavami (Týl-I-5, čl. 113 a 114) má velký význam s hlediska jejich obrany proti napadení zbraněmi hromadného ničení nepřítelem. Jejich rozmisťování ve vzdálenostech větších, než jak je v předpise uvedeno, není ani účelné, ani, jak uvidíme dále, možné.

Kromě toho je třeba v prostoru za bojovou sestavou divisí prvního sledu a před prostorem rozmístění divisí druhého sledu rozmístit některé týlové útvary a zařízení divisí prvního sledu, část nebo všechny vyprošťovací a dílenské prostředky pohyblivých tankových opraven, pohyblivou zálohu materiálních prostředků, divisní obvaziště a konečně zpravidla i chirurgické polní pohyblivé nemocnice první linie.

Svazky prvního sledu armády (zpravidla 3 až 4 divise) na směru hlavního úderu prolamují nepřátelskou obranu v pásmu 18 až 24 km. K splnění jejich stanoveného úkolu, t. j. k prolomení taktické hloubky nepřátelské obrany, bude třeba zesílit je zpravidla 1 dělostřeleckou divisí, nejméně 1 ženijní brigádou, 1 až 3 kanonovými dělostřeleckými brigádami, 1 až 2 protiletadlovými divisemi, 1 protiletadlovým plukem řízených střel, 1 až 3 protitankovými dělostřeleckými brigádami a 1 chemickou brigádou. Kromě toho však v pásmu průlomu vševojskové armády bude rozmístěna většina nebo v určitých případech veškeré armádní dělostřelectvo.

Týlové jednotky všech těchto pluků (útvarů), jejichž počet — podle počtu divisí v prvním sledu — dosahuje 45 až 50, a předsunuté týlové útvary a zařízení divisí prvního sledu potřebují k svému rozptýlenému rozmístění zhruba plochy 120 až 160 km². I když připustíme určité rozšíření vojskového týlového prostoru divisí prvního sledu armády na směru hlavního úderu na úkor divise na směru podružném, bude na př. v našem případě třeba průměrně k rozmístění uvedených týlů prostoru širokého 20 km (15 km pásmo průlomu + 3 km rozšířený týlový prostor na úkor 4 sd; viz náčrt 1) a hlubokého 6 až 7 km (120 : 18).

Zvětšovat tento prostor posunutím jeho zadní hranice směrem od fronty nelze, neboť tomu brání prostor rozmístění divisí druhého sledu a záloh armády, který se volí ve vzdálenosti 20 až 30 km od linie fronty (na dru-

hém pásmu obrany) v rozloze 100 až 150 km² pro jednu divisi. Za prostorem divisí druhého sledu armády, t. j. ve vzdálenosti 25 km a více od linie fronty je možné již rozmisťovat týlové útvary a zařízení divisí prvního sledu a podle potřeby i týlové útvary a zařízení dělostřeleckých a protiletadlových divisí, a to tak, aby nebyly blíže než 3 až 5 km od prostoru rozmístění divisi druhého sledu armády, po př. od prostorů rozmístění vojsk záloh velitele armády.

Do jaké největší hloubky od linie fronty budou rozmístěny, o tom rozhodne především možnost jejich rozptýleného a krytého rozmístění se zřetelem na PAO, PVO, PCHO, PBO a protivýsadkovou obranu. Počítáme-li, že je třeba mezi jednotlivými divisními týlovými útvary a zařízeními dodržovat bezpečnostní vzdálenost 1,5 až 2 km a divisní dělostřelecké sklady a sklady PHM volit od ostatních nejméně na vzdálenost 3 km, je k jejich rozmístění v průměrně členitém terénu třeba zhruba plochy 16 až 24 km² pro jednu divisi. Pro týlové útvary a zařízení 9 divisí (3 vševojskové divise prvního sledu, 2 vševojskové divise druhého sledu, 2 dělostřelecké a 2 protiletadlové divise) a pro týlové jednotky útvarů tvořících zálohu velitele armády je třeba prostoru o průměrné rozloze 180 km². Pro rozptýlené rozmístění těchto týlů, divisí druhého sledu a vojsk záloh velitele armády je pak třeba průměrně 430 až 530 km², což při šířce útočného pásma armády 40 km vyžaduje hloubku prostoru 10 až 15 km (viz přílohu 1).

Rozmisťovat týlové útvary a zařízení divisí prvního sledu a dělostřeleckých divisí ve výchozím prostoru ve větší hloubce, než jak je uvedeno, není možné. V hloubce 35 až 50 km se již rozvinují nemocniční útvary a zařízení prvního sledu armádní nemocniční základny a rozmisťují se tam rovněž svazky druhého sledu armády. Není to také účelné, neboť by se zbytečně týlové útvary a zařízení již hned na počátku vzdalovaly od svých divisí a vznikly by značné obtíže jak při velení týlu, tak při organisaci přísunu a odsunu.

Konečně nelze v této souvislosti přehlédnout skutečnost, že v hloubce 30 až 50 km od linie fronty budou ve výchozím prostoru v mnohých případech vyhrazeny prostory pro letiště bitevního letectva. Přitom však již v přípravném období, ale též během boje bude často značná část sil a prostředků ženijně letištní služby pracovat daleko blíže k linii fronty (až 8 km) s cílem připravit další nová letiště předvídané pro bitevní a stíhací letectvo.

Srovnejme nyní, zda některým všeobecně platným zásadám vedení armádní útočné operace v celku odpovídají vpředu zdůvodněné zásady rozmisťování týlových jednotek, útvarů a zařízení svazků a útvarů působících v prvním sledu operačního učlenění armády a jaké zásady třeba odvodit tu pro jejich přemisťování během útočné operace.

Vliv operačního učlenění armády

Všeobecným úkolem prvního a druhého sledu v armádní útočné operaci je prolomit taktickou hloubku nepřátelské obrany a vytvořit výhodné podmínky pro zasazení třetího sledu armády k rychlému rozvíjení úspěchu do operační hloubky.

Divise druhého sledu, jehož úkolem bude zpravidla dokončit průlom pásma sborových záloh, zahajují přesun k plnění tohoto svého úkolu zpra-

vidla v době krátce po zahájení zteče hlavního pásma obrany divisemi prvního sledu.

K tomu je nezbytné vyhradit největší možný počet podélných cest. Je nasnadě, že to budou prakticky všechny divisní i plukovní přísunové cesty divisí prvního sledu, kterých tak nejméně 3 až 4 hodiny nebude možno pro potřeby přísunu použít.

Jakmile jednotlivé prvky bojové sestavy po zahájení zteče začnou postupovat a přemisťovat se vpřed (střelecké a jiné prapory, minometné a raketometné a některé dělostřelecké oddíly), znamená to, že potřebné materiální prostředky (hlavně munici) pro boj čerpají ze svých pohyblivých zásob vezených na dopravních prostředcích svých týlových jednotek, které jim zabezpečují kromě toho potřebnou zdravotnickou a technickou pomoc. Tyto zásoby, jak ukazují zkušenosti z Veliké vlastenecké války a jak zatím ukazuje současný stav výzkumu v tomto směru, zpravidla postačí krýt spotřebu plánovanou k průlomu celého hlavního pásma nepřátelské obrany. Pro boj o toto pásmo a pro další postup do hloubky nepřátelské obrany je však třeba spotřebované pohyblivé zásoby (především munici a PHM pro samohybná děla a tanky) nesené a vezené u jednotek doplnit ze zásob pluků. Rychlé doplnění zásob po ztrátách materiálních prostředků, způsobených nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení, třeba zabezpečit přiblížením pohyblivých záloh materiálu. V boji o průlom taktické hloubky třeba počítat i se zvýšenými ztrátami osob a bojové techniky. K jejich účinné a rychlé likvidaci třeba přiblížit k prostoru největších ztrát plukovní obvaziště, vyprošťovací a dílenské prostředky. Z toho vyplývá požadavek tyto týlové jednotky

— přesunout, nejsou-li plně rozvinuty, za čelními jednotkami ještě před divisemi druhého sledu; jinak je nebezpečí, že se odtrhnou od svých jednotek na příliš velkou vzdálenost a že přijdou se svými zásobami materiálních prostředků, zdravotnickou a technickou pomocí pozdě; další jejich přesun možno provést po průchodu vojsk druhého sledu armády;
— nezatěžovat nadměrnými zásobami materiálních prostředků. Bezpodmínečně však musí mít úplné pohyblivé zásoby a všechny musí být pohotovy rychle se přesunout po stanovených osách přesunu v stanovenou dobu a v určeném pořadí za svými jednotkami.

Zůstává otevřena otázka, zda takto postupovat stejně u dělostřeleckých brigád tvořících divisní dělostřelecké skupiny. U tohoto dělostřelectva je k začátku útoku v palebných postaveních složena munice pro dělostřeleckou přípravu zteče a munice, které bude použito k podpoře zteče a útoku v hloubce obrany do doby, než se jednotlivé dělostřelecké oddíly začnou přemisťovat.

V době, kdy se přesunují vojska druhého sledu armády za divisemi prvního sledu, aby po prolomení hlavního pásma nepřátelské obrany rychle pronikla k pásmu sborových záloh, plní část dělostřelectva své úkoly ještě z původních palebných postavení. Dopředu se začne přemisťovat zpravidla v době, kdy hlavní síly vojsk druhého sledu již prošly nebo dokončují svůj průchod prostorem jejich palebných postavení.

Boj o pásmo sborových záloh musí být ovšem zabezpečen již veškerým dělostřelectvem. Průměrná spotřeba munice pro boj o toto pásmo může

dosáhnout výše 0,3 až 0,5 p/p; musí být zabezpečena přísunem munice z plukovních (brigádních), po př. z divisních skladů, aby u zbraně byly opět úplné pohyblivé zásoby k plnění dalšího úkolu.

Pokud jde o přemisťování dělostřeleckých plukovních (brigádních) obvazišť, po př. obvaziště dělostřeleckých divisí, je tu třeba uvážit, že jednotky dělostřelectva mohou s výhodou využít pomoci vševojskových zdravotnických zařízení a není třeba vždy tak úzkostlivě dbát, aby tato obvaziště bezpodmínečně následovala za svými útvary, i když toto řešení má svoje nesporné výhody. Konečně jejich přesuny budou často řízeny staršími náčelníky zdravotnické služby v rámci jednotlivých divisí, v některých případech zdravotnického oddělení armády.

Přemisťování prostředků technického zabezpečení dělostřelectva třeba organisovat tak, aby tyto prostředky byly připraveny poskytovat potřebnou pomoc v prostorech rozmístění největší část dělostřelectva. Možno tedy učinit závěr, že

— pokud jde o přemisťování týlových jednotek dělostřeleckých pluků (brigád), možno tyto jednotky, a to v přísném souladu s plánem přemístění dělostřelectva, přemístit buď hned s dělostřeleckými útvary ještě před příchodem divisí druhého sledu nebo až za hlavními silami divisí druhého sledu,

— včasnému přemisťování týlových jednotek dělostřelectva v rámci vojskového týlu třeba věnovat velikou pozornost již v době plánování útočné operace a dále během vedení boje a že tato otázka musí být zpravidla řešena zásahem staršího náčelníka,

— jako nejvýhodnější prostor pro rozmístění týlových jednotek dělostřeleckých útvarů zabezpečujících boj o pásmo sborových záloh nepřítele se jeví prostor postavení divisních záloh hlavního pásma nepřátelské obrany, kde bude zpravidla, a to i přes značné zničení účinkem našich zbraní, ještě dost možností k využití ženijních staveb vybudovaných nepřítelem k ukrytí bojové techniky (před tímto postavením, v něm a za ním nepřítel na př. rozmisťuje část svého dělostřelectva, hlavně sborové, armádní, atomové a p.).

Po zasazení divisí druhého sledu do útoku na pásmo sborových záloh nepřítele se situace v celé hloubce vojskového týlového prostoru, pokud jde o možnosti rozmístění týlových jednotek útvarů a zařízení, podstatně zlepšuje, neboť jeho hloubka se z 25 až 30 km zvětšila již na 45 až 55 km a s východem divisí do prostoru za pásmo sborových záloh se zvětšuje dokonce až na 60 až 70 km. Kromě toho zpravidla lze počítat též se zvětšením celkového prostoru i do šířky. Toto zvětšení prostoru do hloubky bude ovšem jen přechodné, neboť velitel armády ho bude posunutím zadní hranice vojskového týlového prostoru vpřed zkracovat.

Zbývá tedy jen vyřešit otázku, kdy a kam přemístit týlové útvary a zařízení svazků prvního sledu, svazků druhů vojsk a týlové jednotky útvarů vyčleněných do záloh velitele armády, jež všechny jsou ve výchozím položení k útoku rozmisťovány v hloubce do 25 až 30 km (t. j. za druhým obranným pásmem ve výchozím prostoru).

Na řešení této otázky má především vliv zámysl velitele armády (frontu), kdy, na kterém směru, po kterých a po kolika cestách zasadit divise třetího sledu armády, po př. v dalším průběhu útočné operace druhý sled frontu, mechanisovanou armádu.

Vliv zámyslu vedení operace vševojskového velitele na přemístění vojskového týlu

K úspěšnému rozvíjení soudobé útočné operace po prolomení taktické hloubky nepřátelské obrany je třeba, aby třetí sled armády byl připraven k zasazení již během prvního dne operace (byla-li zahájena na př. nočním průlomem hlavního pásma obrany) nebo na začátku druhého dne operace.

K dosažení čáry (prostoru) svého zasazení potřebuje překonat ještě během prvního dne operace zhruba 100 km i více (podle vzdálenosti prostoru rozmístění ve výchozím položení od linie fronty), což vyžaduje v prvním případě 6 až 8 hodin denního světla nebo 8 až 10 hodin noční doby v druhém případě.

Na směru hlavního úderu frontu bude zpravidla použito k rozvíjení úspěchu armádní operace do operační hloubky nepřítele druhého sledu frontu, mechanisované armády. K jejímu zasazení bude třeba 2 až 3 nočních přesunů, a to se zřetelem na celkovou vzdálenost prostoru jejího soustředění k začátku armádní operace. K vytvoření podmínek k jejímu úspěšnému zasazení je třeba zpravidla prolomit nepřátelskou obranu dvěma vševojskovými armádami v těsné součinnosti.

K přesunu mechanisované armády, který sám časově bude zpravidla zabírat značnou dobu, bude rovněž třeba vyhradit většinu nejlepších cest připravených vojsky vševojskových armád prvního sledu, v jejichž útočném pásmu bude mechanisovaná armáda zasazována do průlomu. Po dobu jejího přesunu bude využití těchto cest pro potřeby přísunu svazků vševojskových armád dočasně nemožné nebo bude značně omezeno.

Z těchto skutečností možno vyvodit závěr, že

a) je-li plánováno zasazení třetího sledu armády v první den operace, bude nejlépe přemisťovat týlové útvary a zařízení svazků prvního a druhého sledu armády za vojsky takto:

— zdravotnické prapory (divisní obvaziště), nutné vyprošťovací a dílenské prostředky, dopravní prostředky se zásobami, které nutno doplnit podřízeným útvarům během dne (hlavně munici a PHM pro tanky a samohybná děla), a konečně pohyblivou zálohu materiálních prostředků před svazky třetího sledu armády,
— ostatní týlové útvary a zařízení, t. j. dopravní prostředky a materiálem proviantních, intendančních, technických skladů, skladů PHM a dělostřeleckých (zbytek zásob), intendanční a autotraktorové dílny, polní pekárny, polní jatky a p., až po přesunu svazků třetího sledu armády;

b) při plánování zasazení svazků mechanisované armády v útočném pásmu armády přemístit do nových prostorů blíže k vojskům všechna týlová zařízení a útvary divisí vševojskové armády prvního sledu ještě před průchodem mechanisované armády vojskovým týlovým prostorem vševojskové armády.

Vliv zahájení a vedení útočné operace v noci na přemisťování vojskového týlu

Při průlomu nepřátelské obrany v noci zmenšuje se zpravidla vzdálenost mezi jednotlivými sledy operačního učlenění armády ve výchozím položení. Tím jsou též vytvářeny nutné podmínky pro přiblížení týlových jednotek pluků (útvarů) a týlových útvarů a zařízení svazků k linii fronty.

Toto zkrácení vzdáleností ve výchozím položení k útoku v souladu se zpravidla dřívějším zasazením druhého sledu armády (může být zasazen na př. ještě před rozedněním anebo za svítání při dokončení průlomu hlavního pásma obrany) a konečně obtíže při zaujímání nových prostorů rozmístění týlovými jednotkami si vynucuje změnu v jejich přemístění. Zatím co při útoku zahájeném ve dne je třeba první jejich přemístění provést ještě před přesunem divisí druhého sledu armády, v tomto případě je účelnější přemístit je až za druhým sledem armády, kdy tento sled uvolní cesty. Týlové jednotky se pak přesunou zpravidla jen jedním posunem za bojovými sestavami svých útvarů, aby je v nejkratším čase zabezpečily vším potřebným k nastávajícímu dalšímu boji ve dne, a to ještě před rozedněním.

Divisní týlové útvary a zařízení divisí prvního sledu budou v tomto případě vzdáleny od linie fronty (v okamžiku prolomení třetího postavení) do 30 až 35 km.

Pro další útok ve dne třeba v takovémto případě počítat opět s vyšším tempem útoku. Na konci dne budou tedy vojska o 40 až 50 km dále vpředu, čímž se zvětší vzdálenost týlových útvarů a zařízení, dokud zůstanou ve výchozím prostoru, na 60 až 75 km. Jeví se tu v podstatě dvě možná řešení v jejich přemisťování.

První řešení: Přiblížit ještě na sklonku první noci všechny týlové útvary a zařízení divise k vojskům posunem o 10 až 15 km, tam vyčkat a přesunout se za vojsky na sklonku dne boje. Nevýhoda tohoto řešení: zbytečný pohyb, zaujímání nových prostorů v noci nebo za ranního rozbřesku s možností prozradit se.

Druhé, podle mého názoru výhodnější řešení: Přiblížit k vojskům jen ty týlové útvary a zařízení, kterých je k vedení boje ve dne vojskům divisí nezbytně třeba (divisní zdravotnický prapor, vyprošťovací a dílenské prostředky, pohyblivé zálohy materiálních prostředků). Ostatní týlové útvary a zařízení ponechat v původním prostoru a přemístit je za vojska až ve dne nebo na sklonku dne boje (se setměním anebo v noci), kdy budou anebo dokud budou veškeré cesty volné. Toto řešení má ještě další výhodu, a to, že týlový průzkum může být proveden ve dne; to se pochopitelně kladně odrazí na rychlejším zaujímání nového prostoru, na rychlejším rozvinutí týlových jednotek a tím i v lepších výsledcích jejich vlastní činnosti.

Vliv rozmístění vojskového a armádního týlu ve výchozím položení na přemisťování vojskového týlu během útočné operace

Vycházejme při rozboru této otázky z ustanovení předpisu Týl-II-1, hlavy 3, která určuje zásady pro zřizování čelních oddělení armádní zásobovací základny a pro přemisťování armádních polních skladů.

Při hloubce armádní útočné operace 150 až 200 km to znamená, že ve výchozím položení k útoku třeba armádní polní sklady rozmístit v hloubce (podle stupně použitelnosti železnice a podle rozptýlení zásobovacích stanic) 60 až 90 km od linie frontu. Při tempu útoku 30 až 40 km za den, v operační hloubce až 50 km i více, na konci jednotlivých dní operace narůstá délka armádního úseku přísunu v prvním období operace o 30 až 40 km, v druhém období dokonce až o 50 km. Situace se pak jeví tak, jak ukazuje příloha 2.

Tyto vzdálenosti není možno překlenout jedním denním koloběhem automobilních dopravních prostředků (při průměrném denním výkonu 200 až 250 km, při velmi dobrých cestách anebo při vybavení vozidel pro jízdu v noci až 300 km). Proto je třeba zkrátit je tak, aby jednotlivé hlavní úseky přísunu bylo možno překonat alespoň jednodenním koloběhem, t. j. o celkové délce jednotlivých úseků do 100 až 125 km, ve výjimečných případech 150 km.

K zabezpečení včasného a pravidelného přísunu všech materiálních prostředků vojskům armáda rozvinuje v průběhu útočné operace podél armádní vojenské automobilní silnice čelní oddělení armádních polních skladů na zemi.

Jak schema 2 ukazuje, bude třeba rozvinout je přibližně co nejblíže divisním skladům a na vzdálenost nepřesahující polovinu denního koloběhu automobilních dopravních prostředků, t. j. na celkovou vzdálenost zhruba 100 až 125 km, t. j. průměrně vždy již po 2, výjimkou po 3 dnech útočné operace.

Obdobně tomu bude i v dalším průběhu útočné operace, avšak s určitými změnami v organisaci armádního týlu, a to se zřetelem na rychlost obnovy železničního úseku, zřizování vykládacích nebo zásobovacích stanic, po př. na čelní oddělení polních frontových skladů, budou-li péčí frontu rozvinuta koncem útočné operace armády k zabezpečení rozvíjení frontové operace.

Přemisťování týlových útvarů a zařízení divisí častěji než jednou za den při dosavadní jejich organisaci a při velmi nepatrném stupni mechanisace prací není účelné, neboť ztěžuje jejich vlastní odbornou činnost. Naproti tomu je třeba, aby se týlové útvary zbytečně od vojsk nevzdálily. To vyžaduje, aby se tedy přemisťovaly za vojsky zpravidla jednou za den.

Usilovat o to musí jednak velitelé divisí, jednak starší náčelníci (velitel armády a náčelník týlu armády) jako funkcionáři odpovědní za přísun zásob z armádních skladů podřízeným útvarům a svazkům.

Zvláštní místo při řešení otázky přemisťování týlových útvarů a zařízení svazků zaujímá přemisťování polních pekáren. Způsob jejich práce vyžaduje, při stávající organisaci, jejich přemisťování jednou za dva dny. Denní přemisťování znamená u nich tak vysoký stupeň ztrát na výkonu, že by byly jen pro svazek přítěží. Bude proto třeba věnovat této otázce více pozornosti a zkoumat, zda a za jakých podmínek by bylo výhodnější polní pekárny soustředit u armády a řídit jejich činnost centrálně orgány týlu armády.

Odpovědnost za rozmisťování a přemisťování vojskového týlu v armádní útočné operaci

Prostory pro rozmístění týlových jednotek, útvarů a zařízení vojskového týlu, jakož i způsob pořadí a dobu jejich přemisťování v průběhu boje určuje vždy vševojskový velitel. Podle jeho rozhodnutí vlastní organisace celé této otázky a její provádění je hlavním úkolem náčelníka týlu.

Soudobý útočný boj však vyžaduje, aby byly tyto otázky řešeny centralisovaně, a to náčelníky týlu svazků.

Náčelníci týlu svazků pak si musí uvědomit, že k úspěšnému vyřešení této otázky nutno vycházet z dokonalého ujasnění plánu boje (operace), a proto že je nutno ji řešit v úplné součinnosti se štábem divise a veliteli druhů vojsk a pro dokonalé ujasnění některých základních otázek často též s náčelníkem týlu armády.

Náčelník týlu armády je totiž do značné míry odpověden za včasné přemisťování týlových útvarů a zařízení podřízených divisí, jakož i týlových jednotek armádních útvarů a posilových útvarů, dokud zůstávají během operace v podřízenosti velitele armády (na př. armádní protiletadlová skupina, armádní zálohy atd.). Tato odpovědnost vyplývá ze skutečnosti, že včasné přemisťování vojskového týlu musí být v naprostém souladu s plánovaným zasazením divisí druhého a třetího sledu armády, s plánem přísunu materiálních prostředků armádou divisím prvního sledu a jejich posilovým prostředkům, jakož i s manévrem týlových útvarů a zařízení armády, předsunovaných a rozvinovaných ve vojskovém týlovém prostoru (CHPPN první linie, první sled armádní nemocniční základny, SPV armády, ČOPAS a p.).

Proto je náčelník týlu armády, který organisuje přísun materiálu vojskovému týlu, rozmístění a přemístění týlových útvarů a zařízení armády, povinen navrhnout veliteli čáry divisních skladů, podle situace čáry divisních obvazišť a CHPPN 1. linie, vyhrazené prostory pro týly armádních útvarů, pro týly divisí druhého (třetího) sledu, jakož i zadní hranici vojskového týlového prostoru ve výchozím prostoru armády pro útočnou operaci a v průběhu útočné operace.

Tyto návrhy musí vycházet nejen z vlastních potřeb materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení armády, ale především též z operačního zámyslu velitele armády. Doba a pásmo přesunu a zasazení druhého a třetího sledu armády a stejně tak všech záloh velitele armády, doba a pásmo přesunu a zasazení mechanisované armády v útočném pásmu armády, prostory plánované pro letiště bitevního a stíhacího letectva, cesty vyhrazené pro přesuny leteckých technických útvarů a svazků, jakož i pro přísuny a odsuny materiálních prostředků letectva a p., to jsou základní podmínky, jež si musí náčelník týlu předem v součinnosti se štábem armády a veliteli druhů vojsk ujasnit, neboť ony mají po této stránce významnou úlohu.

Teprve po důkladném zhodnocení všech těchto operačních a všech operačně týlových prvků (dopravní spoje, jejich druh a výkonnost, množství materiálních prostředků, jež nutno denně vojskům v průběhu operace přisunovat, a p.), může náčelník týlu podat situaci odpovídající návrh veliteli

armády o otázce: plánu posunování zadní hranice vojskového týlového prostoru během útočné operace a tím i v podstatě určit, kdy nejpozději třeba přemístit týlové útvary a zařízení tam rozmístěné dále vpřed.

Celkový závěr

Z rozboru jednotlivých, podle mého soudu nejdůležitějších otázek, s nimiž je nutno se vyrovnat při řešení problému nejvhodnějšího způsobu přemisťování vojskového týlu v armádní útočné operaci, při dosavadní organisaci vojsk a jejich týlů, lze vyvodit tyto hlavní zásady:

a) Při rozmisťování týlových jednotek, útvarů a zařízení vojskového týlu ve výchozím prostoru armádní útočné operace (viz příloha 3):

— týlové jednotky útvarů (i s posilovými útvary) divisí prvního sledu armády rozmisťovat se zřetelem na jejich odbornost (zdravotnické zabezpečení, technické zabezpečení bojových vozidel, materiální zabezpečení) rozptýleně v prostoru co nejblíže za bojovou sestavou divisí prvního sledu;

— týlové útvary a zařízení divisí prvního sledu, posilových svazků a zpravidla týlové jednotky útvarů vyčleněných do záloh velitele armády, rozmisťovat rozptýleně v prostoru nejdále za prostorem divisí druhého sledu armády. Týlové útvary a zařízení, jež vzhledem k plnění svých úkolů musí být přiblíženy k vojskům (divisní zdravotnické prapory, potřebné prostředky technického zabezpečení, pohyblivé zálohy materiálních prostředků a j.) rozmisťovat v prostoru týlových jednotek útvarů divisí prvního sledu.

b) Při přemisťování týlových jednotek, útvarů a zařízení během útočné operace:

— dbát přísně zásady, že týlové jednotky praporů (oddílů) a pluků jsou neoddělitelnou součástí bojových jednotek. Během boje proto musí neustále za nimi následovat. K tomu cíli organisovat jejich přemisťování během boje tak, aby se od svých čelních jednotek (od linie fronty) nevzdálily: praporní (oddílové) více než na 2 až 3 km, plukovní obvaziště a prostředky technického zabezpečení a bojové výdejny více než do 10 až 15 km, ostatní více než do 15 až 20 km. Provádění této zásady se musí stát jedním z hlavních úkolů vševojskových štábů;

— týlové útvary a zařízení svazků přemisťovat:

  — divisní obvaziště, shromaždiště porouchaných vozidel pro boj. vozidla (tanky a samohybná děla), pohyblivé zálohy materiálních prostředků a podle situace i další potřebné zásoby zpravidla dvakrát denně a tak, aby byly vždy pohotovy poskytnout potřebnou pomoc tehdy, když to situace bude nejvíce vyžadovat,

  — ostatní týlové útvary a zařízení přemisťovat zpravidla jednou za den, a to především s využitím noční doby nebo omezené viditelnosti;

— přemisťování týlových jednotek, útvarů a zařízení plánovat a organisovat vždy se zřetelem na předvídaný a skutečný vývoj boje, t. j. v součinnosti se vševojskovými štáby a štáby druhů vojsk (dělostřelectva, leteckých technických útvarů);

Příloha 1

SCHEMA OPERAČNÍHO UČLENĚNÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY V ÚTOČNÉ OPERACI VE VÝCHOZÍM POLOŽENÍ

(Možný způsob)

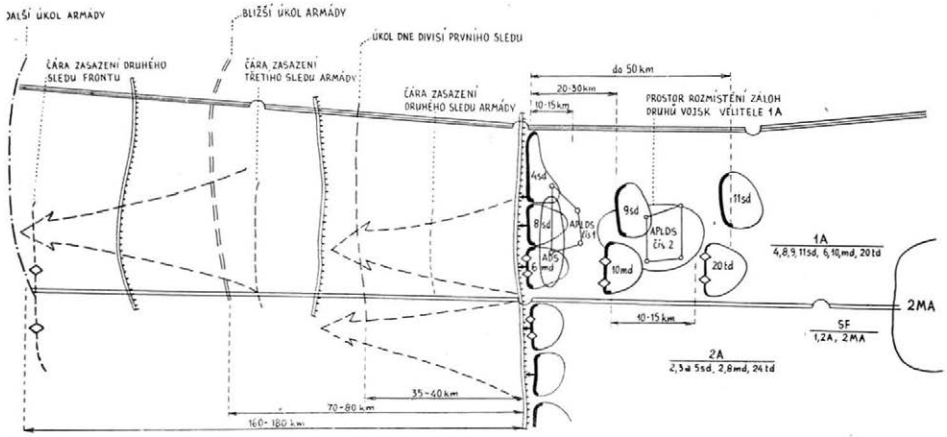

SCHEMA NARŮSTÁNÍ DÉLKY ÚSEKU ARMÁDNÍHO PŘÍSUNU V ÚTOČNÉ OPERACI

(Možný způsob)

1. D–1 útočné operace:
   - divisní sklady (a ostatní týlové útvary a zařízení) se po přesunu divisí druhého (po př. i třetího) sledu armády, nejpozději však v noci na druhý den operace rozmístí v novém prostoru (B),
   - délka úseku armádního přísunu vzroste na 60—90 km, délka koloběhu na 120—180 km

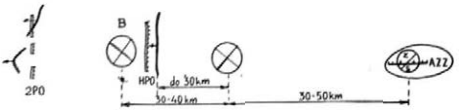

2. D–2 útočné operace:
   - po přemístění divisních skladů z B do prostoru C (posun v operační hloubce může být i větší než 30—40 km, a to s cílem přiblížit se více bojové sestavě divise) zvětší se délka úseku armádního přísunu na 90—130 km, délka koloběhu na 180—260 km. Ke zkrácení délky koloběhu v dalších dnech operace na úseku armádního přísunu třeba rozvinout ČOAZZ

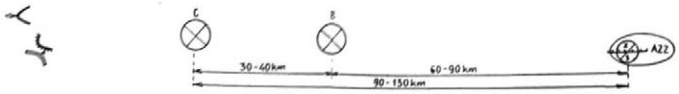

3. D–3 a D–4 útočné operace
   - přísun zásob je uskutečňován z ČOAZZ

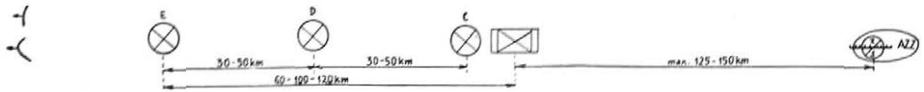

4. D–5 a D–6 útočné operace:
   - vzdálenost vojsk od AZZ se zvětší na 220—280 a dále 250 až 370 km, od ČOAZZ na 150—200 km. Zřízením dalšího ČOAZZ, přemístěním AZZ nebo rozvinutím ČOFZZ je třeba zase úsek armádního přísunu zkrátit

SCHEMA ROZDĚLENÍ A VYUŽITÍ VÝCHOZÍHO PROSTORU V ARMÁDNÍ ÚTOČNÉ OPERACI PRO ROZMÍSTĚNÍ VOJSK A JEJICH TÝLU

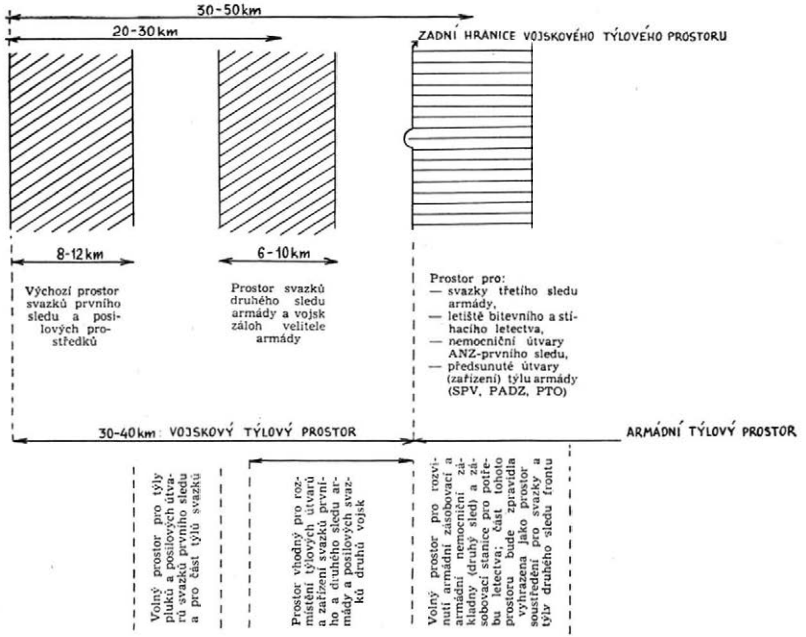

— přemisťování týlových jednotek, útvarů a zařízení plánovat a organisovat centrálně, a to zpravidla za přímé pomoci a pokynů staršího náčelníka týlu. Přemisťování týlových jednotek útvarů v rámci divisí plánují a organisují náčelníci týlu divisí v součinnosti se štábem divise a štábem dělostřelectva divise. Přemisťování týlových útvarů a zařízení divisí organisují náčelníci týlu divisí v součinnosti se štáby svých divisí, ale též podle pokynů (nařízení) náčelníka týlu armády;
— týlové jednotky, útvary a zařízení musí vzhledem k vysokému tempu útoku a k možnostem náhlých změn v situaci být kdykoli schopny v nejkratším čase zahájit přesun do nových prostorů. To vyžaduje, aby se v prostorech svého rozmístění rozvinovaly jen v nejnutnějším rozsahu a rychle. Ve výchozím položení k útoku se zpravidla, je-li zaujímáno krátkou dobu před útokem, vůbec nerozvinují;
— znát dokonale účinky zbraní hromadného ničení nejen na osoby a vlastní týlovou techniku a materiální prostředky, ale též na různé druhy objektů, ženijních staveb, terénu a jeho tvarů s cílem rychle a účinně jich využít na svou ochranu;
— ovládat všechny zásady ochrany a obrany proti účinkům zbraní hromadného ničení a dovést rychle tyto účinky odstraňovat. Návyky v provádění částečné hygienické očisty a částečné desaktivace musí být příslušníky týlu tak osvojeny, že provedení částečné očisty a desaktivace nesmí v žádném případě narušit jejich stálou pohotovost k plnění odborných úkolů;
— prakticky dokonale ovládat všechny zásady maskování.

c) K rychlejšímu způsobu přemisťování týlových jednotek, útvarů a zařízení, než tomu bylo dosud, jakož i ke zkrácení lhůt při jejich rozvinování, svinování a provádění vlastní odborné činnosti (přísuny, odsuny) zavést nejvyšší stupeň mechanisace jejich práce a vybavit je vhodnými prostředky k vidění v noci a dokonalejšími prostředky radiového spojení, než tomu je dosud.

OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

VOLIT NOVÉ FORMY PŘI ZPRACOVÁVÁNÍ CVIČENÍ

Major Ladislav Jaček

Forma zpracovávání cvičení je již mnoho let v naší armádě v podstatě zachovávána. Byly obsahově změněny některé dokumenty pro řízení cvičení, na příklad místo mnohastránkových námětů dnes zpravidla ředitelství cvičení vypracuje stručnou základní výchozí situaci, rozhodčí nedostávají již řadu písemných pomůcek jako kdysi.

Přesto však je třeba přemýšlet o nových formách při zpracovávání cvičení. Podněcují k tomu v podstatě dva důvody. Především je neustále vytýkáno, že řídící cvičení a rozhodčí příliš usměrňují cvičící velitele a štáby na tak zvaná autorská řešení předvídaná plánem provedení cvičení a nedovolují tak tvůrčímu přístupu k řešení problémů, ke smělému a iniciativnímu rozhodování.

Příčinu tohoto stavu je třeba vidět především v tom, že štábem ředitelství cvičení je připraven příliš podrobný písemný i grafický plán provedení cvičení a všichni rozhodčí jsou podrobně v jeho smyslu instruováni a doslova nacvičeni. Důsledek je potom ten, že štáb ředitelství cvičení a rozhodčí služba vyžaduje rozhodování jen v intencích plánu provedení cvičení, aby totiž cvičící do další situace vyšli tak, jak předvídal zpracovatel cvičení.

Vždyť ještě doposud jsou rozhodčí v době svého nácviku nuceni ke zpracovávání detailních hlášení a zpráv, které mají v průběhu cvičení předávat cvičícím. Připravený plán nahrávání zpráv je potom obyčejně dodržen až do konce cvičení.

Podobný způsob práce je možný při skupinovém cvičení nebo nejvýš při štábním cvičení. Je však odsouzeníhodný při velitelsko-štábních cvičeních a při cvičeních s vojsky.

Tento systém práce má i mnoho jiných důsledků, neboť podobný podrobný plán je zpracován nejen vševojskově, ale i po druzích vojsk do celé hloubky cvičení, takže dříve, než cvičící vyjdou do terénu, je celý průběh cvičení do všech podrobností promyšlen a připraven, takže cvičící jsou jen loutkami pohybujícími se podle schváleného plánu. Rozhodčí nerozhodují, nýbrž usměrňují.

Druhým důvodem pro zamyšlení se nad formami zpracovávání a řízení cvičení je skutečnost, že v letošním výcvikovém roce má být prvně použito některých nových druhů cvičení. Na příklad se u nás doposud neprovádělo dvoustupňové, dvoustranné velitelsko-štábní cvičení v terénu s pojítky. Přitom i tu, a zejména tu, je třeba zachovat podmínku iniciativního rozhodování velitelů.

Nikdo zasvěcený nepopře, že dvoustranná cvičení s vojsky, prováděná v rámci divise, byla fakticky cvičením jen pro stranu »červenou«, zatím co »modří« byli ve skutečnosti jen značkaři, které bylo třeba od samého

počátku usměrnit a nacvičit jejich manévr do celé hloubky boje. I tento systém je třeba likvidovat, chceme-li splnit ustanovení rozkazu ministra národní obrany na tento výcvikový rok.

Domnívám se, že jde v podstatě o vzájemný vztah mezi podrobností plánu provedení cvičení a samostatností v rozhodování velitelů. Čím podrobnější je plán, tím více jsou velitelé omezováni, čím bude plán povšechnější, tím samostatněji se velitelé budou moci rozhodovat.

Pokládám tento problém za vhodný pro diskusi proto, že se již nyní vyskytují snahy připravovat několik variant plánu provedení cvičení. Je to snad možný způsob, ale kam vede! Vezměme na příklad cvičení na thema »Střetný boj«. V jedné situaci se velitelé obou stran mohou rozhodnout podle několika (dvou nebo tří) variant. Na základě jejich rozhodnutí může se další situace vyvinout ve dvou nebo třech způsobech. Na každou tuto situaci však mohou velitelé reagovat opět podle několika variant. Kdybychom tak pokračovali, dostali bychom celý rozšiřující se počet variant situací a rozhodnutí, které není s to žádná zpracovatelská skupina předem připravit.

Obdobně je tomu u plánu provedení cvičení druhů vojsk a služeb, kde má podstatnou úlohu i rozdělení prostředků a změny v tomto přidělení v průběhu boje. A těchto variant je nesčíslné množství.

A to vůbec nechci řešit obtíže grafického nebo písemného vyjádření podobného plánu.

Je zřejmé, že zpracovávat plán provedení ve variantách je utopie.

Otázky tedy znějí — jak připravit plán provedení cvičení a jak instruovat rozhodčí službu.

Domnívám se, že všem rozhodčím je třeba vydat zámysl obou stran, a to jak písemně, tak graficky. Je nasnadě, že grafický zámysl nemusí být na mapě, nýbrž postačí na schematickém náčrtu.

Místo plánu provedení cvičení je třeba vydat ředitelstvím cvičení a rozhodčím hrubý časový a místní plán, který by obsahoval dobu, přibližnou čáru, na kterou vojska vyjdou, a velmi hrubou předvídanou činnost velitelů. Přibližnou čáru opět vyjádřit graficky na schematu.

Situace volit jen rozhodující a základní — podle stupně cvičící jednotky a přitom předem stanovit, že tento plán je jen směrným plánem, který nemusí být dodržen. Pokud jde o střetný boj, mohlo by dojít k té choulostivé situaci, že by vlivem rozhodnější činnosti mohl získat iniciativu a přejít do útoku »protivník«, který by tak úplně zvrátil zámysl a učební cíle. Mám za to, že v tomto případě je třeba předem vybavit »útočníka« větším množstvím prostředků a mimo to v kritickém případě provést »zásahy« prostředků nadřízeného velitele k usměrnění cvičení podle zámyslu.

Kromě uvedeného materiálu bude třeba rozhodčím vydat mapu potřebného měřítka a na ní co možná vyznačit základní situaci, stanovená rozhraní a hloubky úkolů v základním rozkazu. Do této mapy si rozhodčí v průběhu boje bude zaznamenávat nahrávanou situaci jako podklad pro další řešení.

Navrhovaný plán provedení cvičení lze provést na papíře formátu A 5, který svou velikostí je daleko výhodnější než dosud používané velké formáty.

Dílčí plány druhů vojsk pak připravit obdobně. Tento navrhovaný způsob na jedné straně usnadní přípravu cvičení, která se v poslední době neúměrně časově rozrůstala a zbytečně vyčerpávala štáb autorů cvičení, ale na druhé straně bude třeba klást vysoké nároky na štáb ředitelství cvičení a aparát rozhodčích v průběhu cvičení, kdy ředitelství cvičení bude muset podle vzniklé situace zpracovávat a vydávat podklady nadřízeného štábu.

Nebude tedy napříště možné připravit dokumentaci nadřízeného štábu na příklad na tři dny vedení boje předem, nýbrž ředitelství cvičení ji zpracuje a vydá teprve při cvičení.

Cvičení bude tedy i výcvikem pro štáb ředitelství cvičení. Nabízí se při tom otázka, zda ponechat — jako dosud — jediný štáb představující obě strany nebo vytvořit dvě skupiny, každou jako představitele jedné strany.

Zdá se, že by druhý případ byl ideálnější, ovšem pravděpodobně snaha ušetřit na počtech osob a konečně i lepší koordinace činnosti obou stran si vynutí jediný štáb.

Další otázkou je způsob instruktáže rozhodčích. Dříve než si na ni odpovíme, bude výhodné vyřešit rozsah rozhodčí služby. Skutečnost je taková, že dosud jsme se snažili obsadit v co nejširším rozsahu rozhodčím aparátem kdekterého velitele a náčelníka. Ředitelství cvičení to zdůvodňovalo tím, že je třeba náčelníky cvičit, mít nad nimi neustálou kontrolu a hlavně, nebudou-li tam rozhodčí, cvičení neskončí úspěchem.

Jsem toho názoru, že při velitelsko-štábním cvičení stačí u každého štábu jeden nebo dva rozhodčí. Jejich hlavním úkolem by bylo vytvářet doplňkové situace pro velitele a štáb, být styčným orgánem řídícího cvičení a spolupracovat na vyhodnocení cvičení.

Naši velitelé a štáby jsou již na takovém stupni, že není třeba ke každému náčelníkovi dávat rozhodčího ve funkci poradce. Štáb minimálně získá více klidu pro svou práci.

Bezpodmínečně je však třeba rozšířit aparát koncových rozhodčích tak, aby všichni cvičící velitelé měli komu velet a ukládat úkoly. Ve skupině koncových rozhodčích musí být zastoupeny všechny druhy vojsk a služeb, jejichž náčelníci jsou na posledním cvičícím stupni.

Na druhé straně je třeba vytvořit širší štáb ředitelství cvičení, který by byl schopen představovat nadřízený štáb obou cvičících stran, řídil při tom rozhodčí a slaďoval činnost obou stran.

Personální obsazení záleží ovšem na stupni prováděného cvičení.

Při tomto způsobu budou tedy především obsazeny podřízené a nadřízené stupně, čímž má řídící dánu nejlepší možnost poznat, jak velitel a štáb plní své základní povinnosti ve prospěch vojsk a starších náčelníků. Rozhodčí tím nebudou podporovat samoúčelné obkreslování a opisování situací a zpráv složkami štábu navzájem, nýbrž budou vyžadovat, aby se rozhodnutí dostalo k vojskům, a včasné podklady pro rozhodnutí staršího náčelníka.

Konečně — jak tedy nacvičit rozhodčí? Domnívám se, že především je — jako dosud — seznámíme na učebně se zámyslem a organisačními zásadami cvičení. Potom projdeme s nimi v terénu nejdůležitější předvídané situace, kde řídící cvičení vylíčí situaci a nechá ji řešit příslušným rozhodčím. Jeho řešení schválí nebo poopraví. V řešení se zabývá však jen

jeho všeobecnou podstatou. Rozdíl proti dosavadnímu způsobu je především v tom, že klademe daleko větší důraz na pochopení zámyslu cvičení, procházíme v terénu jen několik situací a neprobíráme je do celé hloubky.

Tento způsob umožní podstatně zkrátit dobu potřebnou k nácviku rozhodčích. Doposud byla tato doba nejméně tak dlouhá jako samo cvičení, někdy dokonce i delší. Myslím, že je možné zkrátit ji o třetinu až polovinu.

Samostatným problémem je otázka spojení. Dosud bylo zvykem předem naplánovat velitelská stanoviště, spojit je linkovými pojítky ředitelství cvičení a v průběhu cvičení dovedně navést cvičící, aby právě je zaujali. Při současném vedení velitelsko-štábních cvičení to nebude možné, neboť připravená linková síť po zahájení boje nemusí být vůbec použitelná.

Bude třeba přejít v řízení cvičení úplně na radiová a směrová pojítka a linková ponechat jen pro přípravné období. V souvislosti s tím bude třeba vyřešit stručné, jasné a přitom úplné pomůcky pro utajení velení, umožňující ředitelství cvičení získat co nejrychleji přehled o situaci a vydat rozhodčím pokyny pro další průběh cvičení. Přitom urychleně vyvíjet přístroj umožňující otevřené hovory na radiových pojítkách.

Radiové sítě bude třeba volit tak, aby sloužily co nejpružnějšímu řízení cvičení.

Situaci na frontě by bylo možno na příklad řešit tímto způsobem:

Velitel strany »červené« se rozhodne — podá o tom hlášení nadřízenému veliteli, to jest řídícímu cvičení. Podobně učiní velitel strany »modré«. U obou velitelů jsou rozhodčí, kteří po síti ředitelství cvičení hlásí rozhodnutí velitele a svůj závěr.

Rozhodnutí obou velitelů jsou předávána cvičícími podřízeným velitelům. Ti se rozhodnou a vydají rozkazy podřízeným, to jest koncovým rozhodčím.

Této doby využije řídící cvičení, aby v zásadě rozhodl o dalším vývoji situace na frontě. Po hlášení koncových rozhodčích, že dostali rozkazy, vydá jim štáb ředitelství cvičeni pokyn, jak hlásit další situaci.

Koncoví rozhodčí obou stran předávají potom situaci cvičícím podle pokynů ředitelství cvičení.

Je pochopitelné, že vylíčený způsob je schematický, jeho zásadní dodržení zabezpečuje však ředitelství cvičení dostatek času k rozhodnutí o dalším průběhu cvičení. Je v moci ředitelství cvičení, aby tímto způsobem zabezpečilo splnění všech učebních cílů a úkolů daných pro cvičení.

Poněkud odlišná situace bude při cvičení s vojsky, a to zejména při divisních cvičeních. I při nich však tímto systémem je třeba především vést k tomu, aby vojska byla řízena veliteli a nikoli rozhodčími.

Úsekoví rozhodčí se svým aparátem tu budou mít rozhodující úlohu. Jim bude třeba dát taková pojítka, aby se rychle dohovořili s veliteli obou stran příslušného úseku a s hlavním řídícím, jemuž předloží návrhy na řešení v nejdůležitějších údobích boje.

Otázky řízení podobných cvičení vyžadují daleko hlubšího rozboru. Tyto mé poznámky jsou jen na okraj diskuse, která vzniká na našich pracovištích. Beze sporu vlastní provedení cvičení ukáže teprve celou hloubku problémů, které je třeba řešit.

Je naším úkolem co nejlépe předvídat, aby nejasností v samém průběhu bylo co nejméně. Bude především záviset na našich organisačních schopnostech, aby byly zvládnuty nové formy řízení cvičení.

Nezvratným faktem zůstane, že provádění tohoto způsobu cvičení vyžaduje vyspělého aparátu rozhodčí služby a ředitelství cvičení, který musí být schopen na místě, iniciativně, rozhodně a v intencích zámyslu cvičení vytvářet poučné situace. Tím odpovědnější musí být výběr rozhodčích do jejich funkcí. Tomuto rozhledu nelze však naučit v době instruktáže. K tomu musí být vedeni důstojníci celoroční prací, celým systémem velitelské přípravy.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

NĚKTERÉ OTÁZKY STUDIA HODNOTY AMERICKÉ ARMÁDY

Major František Cvrček

Úvod

Každý ví, že studium hodnoty americké armády se opírá o řadu pramenů. Podle tvrzení některých našich theoretiků je vždy nutno posuzovat americkou armádu podle jejího vystoupení ve válce. Výsledkem tohoto hodnocení pak ve všech případech je, že ve válce Američané nedovedli udělat nic úspěšně. Na závěr takovéto myšlenky pak je prohlašována neschopnost Američanů v tom nebo onom oboru.

Ověřování a srovnávání schopností Američanů s výsledkem a zkušenostmi z válek, které v posledních 15 letech USA vedly, je namnoze zcela nesprávné. Válka s Německem, Japonskem a intervence v Koreji nemůže být rozhodujícím zdrojem poznání o bojeschopnosti armády USA. Je řada důkazů k tomu, proč se Američané v těchto válkách nemohli plně projevit a ukázat svoje schopnosti a možnosti.

Dnes, v zcela jiných podmínkách vývoje americké armády, je nesprávné stále se dovolávat neúspěchů USA v těchto válkách a aplikovat to na dnešní situaci. Ještě nesprávnější je snaha srovnávat tehdejší výsledky a podmínky s možnostmi americké armády v eventuální budoucí válce. Je pravda, že práce našich theoretiků končí vždy připomínkou, že přes nedostatky, které armáda USA má, nesmíme imperialisty podceňovat. To ovšem je jen poznámka. Celá práce obyčejně zcela bagatelisuje cokoli, na čem Američané pracují nebo co zavádějí. V nejlepším případě je stať bez závěru, co je nutno s naší strany provést, abychom úspěšně čelili novému způsobu boje nebo novému druhu zbraně.

Myslím, že každý souhlasí s tím, že imperialisty nelze podceňovat.

Chtěl bych v této stati aspoň v krátkosti osvětlit, proč nemůže být válka USA s Německem, Japonskem a intervence v Koreji pokládána za podklad k ohodnocení opravdových možností a schopností americké armády.

1. Válka s Německem

Hlavním a určujícím činitelem průběhu války ve Francii, Italii a Africe byla nejednotnost cílů politických s cíli na válčištích. Vládnoucí kruhy USA nechtěly přivodit rychlou a rozhodující porážku Němců na válčišti. Politickým cílem bylo protahovat válku a dávat fašistům možnost vyčerpávat SSSR. Tento záměr byl, jak známo, plně pochopen fašistickými vládci a v průběhu bojů také uskutečňován. Přirozeně, že takové záměry pronikaly ve formě nezdravých názorů do vojsk a nikterak nepřispěly k bojeschopnosti americké armády. V nepříteli byl často spatřován budoucí spojenec a podle toho byla válka vedena.

Je zde ovšem ještě řada dalších skutečností.

Často se dokazuje, že výsledky bojové činnosti americké armády nebyly úměrné zdrcující převaze její techniky. Je pravda, že početní převahu Američané měli po celou dobu války. Ovšem nelze takto mluvit o převaze kvality techniky, když až na letectvo nebyly USA po celou dobu války s to postavit proti německým zbraním rovnocennou sílu. Stačí jen připomenout tankovou techniku USA proti německým Pantherům, Tigrům a Královským tigrům. Americká protitanková děla byla bezcennými hračkami ve srovnání s německými kanony ráže 75 a 88 mm. Polní dělostřelectvo silně pokulhávalo za německým. Pěchotní zbraně se vyrovnaly jen v částech materiálu a spojovací technika stála rovněž ve stínu německé. Takové okolnosti do značné míry vyrovnávaly početní převahu Američanů. Proč americká technika zaostávala za německou? Nebyl snad průmysl USA schopen vyrobit kvalitní zbraně?

V této době nikoli. Zejména proto, že Američanům chyběla bojová zkušenost a tím možnost usměrnění a opravování technického výzkumu a vývoje zbraní podle praxe bojových podmínek. Další nevýhodou Američanů byla jejich nezkušenost v řízení hospodářství pro válečné potřeby, kdežto fašisté od roku 1933 plně militarisovali hospodářství. To ovšem neznamená, že proto jsou dnes všechny americké zbraně málo kvalitní a že vývoj a výzkum v americkém zbrojním průmyslu je v podobné situaci jako v podmínkách roku 1943—1945.

Dalším závažným činitelem zmenšujícím hodnotu bojeschopnosti byla úplná bojová nezkušenost a theoretická bezradnost v problémech moderní války.

Je nutno vidět pětileté zkušenosti fašistů, získané v bojích, a mimo to třicetiletou theoretickou vojenskou práci revanšistických generálů na jedné straně a americkou armádu na straně druhé.

Od první světové války nevedly USA do roku 1941 žádné velké tažení. Velitelský sbor z první světové války byl v armádě zastoupen jen nepatrně a mládež neměla o válce vůbec žádné představy. Vojenskovědecká činnost v USA mezi dvěma válkami se vlivem politických, geografických a jiných podmínek nemohla ani srovnat s touž prací v Německu.

Zkušenosti získané v Africe se nedaly v širší míře uplatnit v daleko jiných podminkách evropského válčiště. Rovněž Tichomoří nedávalo podklad pro činnost v Evropě.

Z toho je vidět, že na straně USA byla co do bojových zkušeností taková řada nevýhod ve srovnání s Němci, že jejich neúspěchy stojí v poněkud jiném světle.

Ovšem nejde jen o bojové zkušenosti. Je zde další činitel. Tím je politická a psychologická příprava národa k válce. Ta nebyla prováděna do vypuknutí války vůbec a po jejím začátku málo. O obou obdobích nutno připomenout, že cíle finančních kruhů, tlumočené tiskem, rozhlasem atd., nejen že často bojeschopnosti nepomáhaly, ale přímo ji narušovaly. Vždyť je známo vystoupení řady amerických politiků proti válce s Německem, za přerušení nepřátelství, za skončení války v Evropě atd.

Není tajemstvím, že veřejnost v USA byla pod vlivem vládnoucích kruhů rozdělena po celou válku na dva tábory. Jedni chtěli skončit válku s Japonskem i za cenu přerušení nepřátelství s Němci a učinit tak Tichomoří jediným válčištěm, druzí chtěli válčit s Japonskem i s Německem,

ale Německa využít jako budoucího spojence proti SSSR. Ohlasy takových názorů amerického vojáka mohly jen mást, což se také skutečně stalo. Jakých tedy může armáda dosahovat výkonů, když její vláda provádí takovou zhoubnou politiku?

Ovšem i s hlediska vedení války mezi spojenci docházelo k nesrovnalostem plynoucím z toho nedostatku, že po celou dobu války Američané s Angličany urovnávali mezi sebou spory v kompetenci velení. Nebylo pevně stanoveno, kdy kdo komu podléhá. 21. SkA nedokázala organisovat s Američany součinnost. Totéž se opakovalo i ve výsadkové operaci v prostoru ARNHEIM, NIMWEGEN. Tyto okolnosti přispívaly k nezdarům americké armády.

2. Válka s Japonskem

Skutečnosti a podmínky vedení této války nemohou naprosto sloužit k tvoření závěrů o síle a schopnostech americké armády v dnešní době.

Jen ráz válčiště mluví jasně o tom, že japonské tažení je tak specifické, že nedává možnost aplikace na jakékoli jiné kontinentální válčiště.

Taktika »skoku s ostrova na ostrov« znamenala v podstatě lodní a letecké bombardování a pak vysazení nevelkého výsadku a likvidaci obránců ostrova.

Masové použití tanků, dělostřelectva a pěchoty nebylo v džungli možné. Muž proti muži rozhodoval boj. Tyto boje by snad šlo tedy přirovnat k boji o město nebo opevněný prostor.

K těmto skutečnostem nutno opět připojit nezkušenost Američanů, jejich politickou a psychologickou nepřipravenost.

Vysoce specifický ráz ostrovní války nedává žádnou možnost aplikovat poznatky na skutečné možnosti americké armády na kontinentálním válčišti. Ani srovnání s japonskou armádou, jak se s oblibou uvádí, neobstojí. Říká se totiž: Japonci obsadili Tichomoří za 14 měsíců a Američanům to trvalo tři roky. Ovšem je nutno k tomu podotknout: Japonci překvapením dosáhli vyřazení letectva USA na první období války zničením základny na HAWAI. Obsazovali ostrovy bráněné demoralisovanou koloniální armádou a domorodými vojsky, která neznala smysl války a cíle Japonců. Japonci měli zkušenosti z několikaleté války v Číně. Byli zvyklí na tropické podnebí. Udržování jednoho japonského vojáka zvyklého na zcela jinou životní úroveň než Američané bylo daleko lehčí. Japonci měli na začátku války beze sporu více a lepší techniku než Američané. Japonci manévrovali na nesrovnatelně kratších směrech než USA. Na začátku války disponovali dobře soustředěným a ještě mohutným loďstvem pod vzdušnou ochranou letounů startujících s blízkých letišť nebo letadlových lodí. Tyto všechny výhody bylo třeba Japoncům postupně odejmout a vytvořit převahu vojsk USA. Proto tedy dobytí trvalo 14 měsíců a znovudobytí 3 roky.

Japonci založili svůj úspěch na překvapení a na dlouhou dobu tím vyrovnali ekonomickou převahu USA.

To jsou některé příčiny, proč americká armáda nemohla plně využít svých možností a schopností. Není tedy možno dnes, kdy podmínky jsou naprosto jiné, dovolávat se bojových hodnot tehdejší armády a vyvozovat z toho závěry o stavu a možnostech dnešních vojsk USA.

3. Válka v Koreji

Je známo, že tato válka skončila morální porážkou Američanů. Je známo, že cílů války nebylo dosaženo. Ale je proto možno soudit, že USA nejsou schopny v další válce dosáhnout vůbec nějakých úspěchů?

Podívejme se na některé okolnosti blíže. Především na jihokorejskou armádu, hlavního spojence USA na válčišti. Tato armáda se nemohla svou hodnotou ani zdaleka srovnávat s armádou severní Koreje. Téměř při všech příležitostech selhala. V prvním období války hlavní tíhu nesla právě ona. Panický útěk na jih nijak neprospěl několika divisím USA, které naprosto podceňovaly lidovou armádu a byly donuceny se k ústupu přidat.

V druhém období měli Američané úspěch. Přispělo k tomu již ve značné míře to, že učinili bojové zkušenosti s lidovou armádou a přestali ji podceňovat. V třetím období se opakovala historie ze začátku války. Američané přecenili význam techniky a tento názor vštěpovali vojákům. V korejských horách nemohli techniky plně využít, v boji muže proti muži zklamali a nakonec upustili od dalších operací. Stojí zato připomenout, že v Koreji nebylo použito ani jediné obrněné divise, tedy síly, na kterou se nejvíce spoléhají. Horský ráz země a podcenění nepřítele, v konečné fázi pak přecenění techniky a upadající morálka Jihokorejců a některých jednotek vlastních vojsk způsobily nezdar. Špatná morální příprava vojsk je hlavním důvodem slabin armády USA. Je známo, že tato příprava se děla za naprostého podcenění sil lidu Severní Koreje a jeho armády. Vojákům byl systematicky vysvětlován útok na Sever jako procházka do podzimu, pak do vánoc atd.

Neschopnost štábu Mac Artura, který z politických důvodů rozšiřoval fantastická čísla divisí čínských dobrovolníků — zavinila, že se z čísel určených pro oklamání světové veřejnosti stala čísla vyvolávající u amerického vojáka paniku. Mimo to morálka vojska nebyla od začátku války dobrá proto, že málokdo věřil v obranu USA tisíce kilometrů za mořem od hranic země před státem, který USA nenapadl. Jak fronta, tak zápolí nemělo chuť věřit tomu, že Korea ohrožuje USA a tamější způsob života. Složení americké armády nebylo kádrově zabezpečeno. Jen některé divise byly na úrovni. Do armády rostl příliv pochybných dobrovolníků-dobrodruhů, kteří šli do války jedině za kořistí a za lehkým životem. Američané se po nezdařeném třetím období snažili učinit z Koreje cvičiště pro použití nových druhů zbraní a také to skutečně provedli. Přes všechny neúspěchy obrátili Koreu v prach a spáleniště, vyvraždili statisíce lidí a zdrželi vývoj o několik let.

Především si z Koreje odnesli důležitý poznatek — nepodceňovat lidové armády. Kdyby jen tento poznatek — stačil by. Ale mimo to vyzkoušeli a ověřili si některé nové zbraně, způsoby boje a řadu dalších zkušeností. Je třeba říci, že jich využívají. Není tedy nikterak možno činit závěr, že válka v Koreji dokázala úplnou neschopnost americké armády. Ukázala její velké nedostatky v boji s lidovými armádami, kterýžto boj byl armádě od roku 1919 neznámý. A nezapomínejme, že od konce války pokročila již fašisace USA mílovými kroky a s ní ruku v ruce i zdokonalení psychologické přípravy armády a zápolí pro kandidátství světovlády.

4. Rozdíly mezi situací 1941—1945 a 1950—1953 a situací dnes

Především si řekněme, jaké cíle měla válka 1941—1945 a jaké cíle by měla pro USA eventuální válka příští.

Protože každá válka revolucionisuje pracující masy kapitalistických zemí, byli si vládcové USA i v 2. světové válce vědomi toho, že je nutno tomuto vzmachu čelit. Použili k tomu Německa jak před válkou, tak i ve válce samé. Fašistické Německo tedy bylo četníkem proti lidovým masám Evropy a proti socialistickému SSSR. Že je to pravda i nyní, plně se projevuje v těchto dnech remilitarisací Německa.

USA tedy ve válce nešlo o to všemi prostředky zničit německou fašistickou mašinerii. Podle toho vypadala činnost armád USA ve válce proti fašistům. Politickým cílem bylo jen omezení přílišného vlivu, který fašisté začali po roku 1941 na světovou politiku uplatňovat.

Válka s Japonskem nese podobné znaky. Nejprve se Japonsko vyzbrojilo za podpory USA jako protiváha Anglii na Dálném Východě. Potom když začalo samo zabírat trhy a zvyšovat vliv na situaci v této části světa, šlo USA o zkrocení neposlušného odchovance a použít ho v budoucnosti jako protiváhy SSSR a k likvidaci snah čínského lidu o vymanění z koloniálního područí USA.

Cílem války v Koreji bylo zahalit se pod plášť OSN a čelit domnělé agresivní činnosti lidové Koreje. Ve válce pak zlikvidovat Severní Koreu, upravit si nástupiště na asijské pevnině proti Číně a incidentem oživit občanskou válku v této zemi.

Nebylo tedy možno mluvit o tom, že do služeb těchto omezených cílů bylo nutno postavit celou váhu ekonomického a vojenského potenciálu USA.

Americká vojska měla jen přispět a být jádrem intervenčních vojsk, kolem kterých se v první fázi seskupila vojska Lysinmanova a v druhé, ve válce v Číně, vojska Čankajškova.

To byly cíle tehdejší doby.

Jaké cíle sledují vládci USA nyní? Otevřeně prohlašují, že jsou povoláni vládnout světu. Kapitalistickému již vládnou. V světovládě jim překážejí jen socialistické státy. Proto jejich politickým cílem je zničit svobodné státy pracujících a nastolit definitivní vládu nad světem.

Tomuto politickému cíli podřizují svůj hlavní mocenský nástroj — armádu. S jiným nástrojem se nemohou v dnešní době pokusit o dobytí světovlády. Vojenské cíle budou tedy v příští válce souhlasné s politickými, se všemi z toho plynoucími důsledky.

K tomu již je řadu let připravována americká veřejnost. Tisk, rozhlas, film, televise, literatura, divadlo, výtvarné umění a všechny jiné prostředky masového vlivu na občanstvo stojí plně ve službách propagace války a americké světovlády. Nacionalismus, fašismus, fašistické metody státního dozoru a kontroly nad svědomím člověka po řadu let vtloukají Američanům do hlavy dobyvatelské nálady. Budiž řečeno, že na rozdíl od 2. světové války jsou tyto prostředky a způsoby vzácně jednotné a dosud se jim daří pěstování válečné hysterie. Pokrokový tisk a kultura živoří pod persekucí a nemá bohužel velkého vlivu na průměrného Američana.

Atomové poplachy, hysterická požární a protiletecká cvičení, militarisace škol, i těch nejnižších, jsou další fašistické metody ohlupování lidí.

Nemůžeme tedy říci jako v 2. světové válce, že státní aparát nepřipravuje masy lidi na válku a že jsou desorientovány. Amerika je na cestě stát se vzorovým fašistickým státem. Víme ze svých vlastních zkušeností, co podobná výchova dokázala udělat z Němců. Přitom nezapomínejme, že v Německu bylo před nástupem Hitlera 6 milionů lidí hlasujících pro Komunistickou stranu Německa. V USA není takových lidí ani 300 000 a přitom má USA dnes třikrát více obyvatelstva než tehdejší Německo. Psychosa Američana je velmi odlišná od psychosy Francouze, Itala nebo kteréhokoli z nás.

Mnoho Američanů, i těch, kteří nejsou fašisty, je nezvratně přesvědčeno o přednostech amerického způsobu života a je ochotno ho nejen obhajovat, ale vnucovat ho i jiným národům. V takových lidech je živná půda pro fašismus. V příští válce, kdy by šlo o bytí nebo nebytí kapitalismu a s ním spojeného amerického způsobu života, budou tito lidé plně ochotni bojovat za imperialistické zájmy. Morálka vojsk USA v Koreji nebyla sice v mnoha případech na výši, ale vojáci bojující v Koreji věděli, že nebojují za bytí nebo nebytí zřízení v USA. Mnozí šli do války proto, aby si obstarali lehký způsob života, finančně se na dlouhou dobu zabezpečili a po válce plně užívali v USA. Je známo, že se řada vojáků rekrutovala z propuštěných zločinců a pochybných individuí. Ti pochopitelně neměli na válce zájem, když již neviděli možnost se obohatit, a nasazovat život se jim proto nechtělo. Ovšem i tito lidé dovedli z kvetoucí země udělat poušť, vraždit a znásilňovat a zabrzdit mírový vývoj severní Koreje o řadu let.

Zmíním se o dalším nedostatku z 2. světové války a i z války v Koreji. Jde o bojovou techniku. Intensivní výzkum a vývoj nových zbraní začal v USA přibližně řečeno v letech 1943. Za tuto dobu Američané v tomto směru odstranili řadu nedostatků. Svoje theoretické výzkumy podložili zkušenostmi z 2. světové války, z války v Číně, Koreji a Vietnamu.

Američané v plné míře využili nebo přímo zcizili výzkumy německé techniky. Nestojí dnes již v té situaci, že se přijeli do Evropy učit válčit, jako tomu bylo v roce 1943. Není sporu o tom, že zkušeností z Koreje je plně u nich využíváno, a máme zprávy, že byla již provedena řada opatření vyplývajících z této války. Podmínky vývoje používané bojové techniky americké armády jsou ve srovnání s naší bojovou technikou nynější doby daleko jiné, než tomu bylo v letech 1943—1945 ve srovnání s technikou německou. Ve válce s Německem se projevila nepřipravenost velitelských kádrů americké armády. Podívejme se, zda tento nedostatek nyní Američané odstraňují. Musíme říci, že ano. Velitelské kádry prošly světovou válkou, mají zkušenosti z intervence v Číně, v Koreji a je známo, že tyto zkušenosti zevšeobecňují. V armádě je prováděna řada velitelsko-štábních cvičení, cvičení s vojsky a celkový ráz příprav velitelského sboru je jiný než před 2. světovou válkou. Americký důstojník nestojí dnes v Evropě jako žáček z roku 1943, ale jako hrdlořez prošlý ohněm několika válečných tažení za moderních podmínek vedení boje. Není tedy ani odkaz na kvalitu velitelského sboru USA v porovnání s Němci z let války na místě ve srovnání s dnešními poměry.

Nesourodost spojeneckých akcí v minulosti byla známa. Proto se učinila celá řada opatření k odstranění těchto závad. Je známo, že v průběhu 2. světové války nebyla nikdy cvičena součinnost v rozsahu operace ně-

kolika skupin armád, ba ani na nižším stupni. Ale od doby podepsání Severoatlantického paktu již proběhla řada takových cvičení, a to na nejvyšších stupních, za účasti odborníků z řady členských zemí agresivního paktu. Mimo to nezapomínejme, že Američané začali rozvíjet používání atomových a jiných zbraní hromadného ničení dříve než my.

Součinnost mezi imperialisty je tedy cvičena a neponechávána živelnému řešení z dob 2. světové války.

Není možno opominout otázku spojenců USA. Jako hlavní partner nestojí po boku žárlící a kličkující Anglie z roku 1943, ale fašistické západní Německo, jehož armáda je zcela jednoznačně připravována na revanš, na nový »Útok na východ«. Fašisovaný režim západního Německa kráčí důsledně v Hitlerových šlépějích ve fašistické výchově a přípravě armády. Co dovedou zfašisovaní Němci, známe z vlastních zkušeností.

5. Správné hodnocení možností a stavu americké armády a některá opatření v naší operačně taktické přípravě

Není mým úkolem pojednat nyní o našich přednostech a srovnat je se situací v americké armádě. To je nám všem známo. Šlo o to upozornit na některé opomíjené skutečnosti při posuzování americké armády, které se mohou stát silnými stránkami této armády.

Jaká opatření by bylo třeba provést?

Předně by posloužilo k poznání organisace a techniky americké armády zrušení paušálního označení stupně tajnosti těchto pramenů. Je nesporné, že tajný předpis se daleko tíž studuje než předpis obyčejný. Myslím tím ta všechna bezpečnostní opatření, která jsou s tím spojena a brzdí z těch nebo oněch důvodů rozšíření a denní využití faktů, které někdy přináší ve velké míře i nevojenský tisk západních států.

Dále by bylo třeba se zamyslet nad takovou otázkou, jako je skutečně reálné zpracování předpokládané činnosti protivníka v našich cvičeních. V rozkazech pro přípravu štábů to bylo již nesčetněkrát nařízeno. Ale podívejme se, jaká je praxe. Podmínky současného boje jsou se strany nepřítele vždy ulehčeny. Jde téměř o každé cvičení. Je jasné, že chci-li procvičit některý učební úkol, musím k němu cvičení přizpůsobit. Na př. bude-li se cvičit útok, jde o to, za jakých podmínek bude tento náš útok při cvičení procvičen. Zda bude situace vyhrána tak, jako doposud, že se nepřítel nestačil přesunout, že nepřítel nezasadil do protiúderu všechny síly a prostředky, že my jsme mu zasadili zdrcující údery všech druhů a on sám nám v podstatě nezpůsobil žádné potíže atd.

Uvedu několik takových příkladů. V kolika cvičeních se objevila ona nezničitelná střelecká divise nebo sbor, který prodělal nepřátelskou protipřípravu, prolomil taktickou a operační hloubku obrany, přitom přešel jeden až dva bráněné vodní toky, odrazil nebo se zúčastnil odrážení protiúderu nepřítele, pak ho ničil a obklíčoval, pronásledoval ustupujícího, vešel do hor a ještě se někdy podílel na rozbití záloh přicházejících z hloubky. Je pravda, soudruzi, že naše vojska budou řešit složité a různé druhy bojové činnosti, v tom je ono vytváření těžkých podmínek. Ale na druhé straně tyto podmínky způsobí také odpovídající tomu ztráty a z toho opět další obtíže při vedení boje. Ale takto se otázka již nepropracovává.

Otázka protitankové zálohy je příznačná. Počítáme, že v útoku je nutno proti jednomu tanku použít jedné dělostřelecké hlavně (tanku atd.). Tato kalkulace vyšla ovšem z toho, že než bude zničen jeden protitankový kanon, zničí sám jeden tank. Je to kalkulace průměrná, nemusí tomu tak být vždy, záleží ještě na dalších faktorech, ale my tuto kalkulaci pokládáme za pouhou kalkulaci a pak s ní v praxi již vůbec nepočítáme. Kdybychom s ní počítali, museli bychom počet zničených tanků na straně nepřítele zhruba »nahradit« stejným počtem zničených protitankových prostředků. Ovšem nahrávané ztráty při cvičeních mluví vždy o 10—20%. Je to příprava na boj ve ztížených podmínkách, nebo je to ulehčování podmínek? Je tedy třeba především vidět v těžkých bojových podmínkách ztráty a zdržení našich vojsk. Dosavadní chápání řeší boj se silným nepřítelem jen jako boj ve zkrácených lhůtách, při plnění mnohostranných úkolů ve dne v noci. Ovšem to vše se »vyřeší« jen na mapě. Důsledky z těchto těžkých bojů, ztráty, se reálně nepočítají.

Další takovou otázkou je naprosté podcenění a nereálné výpočty, nebo vůbec opomíjení takových věcí, jako je zásobování municí. Naplánovaný počet spotřeby munice se ovšem nevyřeší napsáním na papír, ale dovezením za bojujícími vojsky. Při cvičeních se ovšem často stává, že se návrh příslušného náčelníka týlu nebere v úvahu a munice se vozí »včas a v dostatečné míře« po mapách. Ve skutečnosti však by ji nebylo možno dovézt pro nedostatek dopravních prostředků, lidí a pro řadu dalších okolností. Není to ulehčování podmínek? Připravujeme se opravdu odpovědně pro boj se silným a nebezpečným nepřítelem? Je tedy třeba v tomto případě vycházet z možností týlu a ne ze stanoveného množství munice potřebné k boji. Normou se věc nevyřeší. Jde o to, počítat, zda jsem za určitých podmínek schopen požadavek zabezpečení splnit či ne. Je velmi »náročné« odvolávat se v tomto případě na bezpodmínečné splnění rozkazu za všech podmínek. To ovšem by znamenalo, že ať stojí před jednotkami jakýkoli nereálný úkol, jakmile se vydá rozkaz, aby se splnil, je věc vyřešena. Hle — cesta k »vítězství«.

Není tajemstvím, že stanovení hustoty provádí ten, kdo k tomu má jen jediný »podklad« — vlastní síly a prostředky. Je to totiž operační oddělení. Poměr sil »musí vždycky vyjít«. Pokud se nám nedostává prostředků, neřešíme tuto okolnost smělým manévrem, ale tím, že se nepříteli »nanesou ztráty«, že se hustota upraví tak, aby poměr vyšel. Ovšem toto není jenom chyba cvičících, ale i zpracovatelů cvičení, kteří postupují podobně. Potom se stane, že tuto okolnost nikomu nevytýkají ani v průběhu cvičení. Poměr sil sestavuje podle řádu náčelník operačního oddělení, který vypočítá hustotu vlastních vojsk, a náčelník průzkumu, který hodnotí hustotu nepřítele. Tato zásada musí být dodržena. Řídící a vedoucí úlohu operačního oddělení ve štábu si nesmějí v praxi vykládat jeho příslušníci tím, že v tomto případě budou »upravovat« nepřátelské hustoty podle hustot vlastních.

Při počítání poměrů je nutno uvážit, proč se do hustoty nepřítele nepočítají lehké tanky. Tyto tanky přece mají bojový úkol, jsou jako tanky ozbrojeny a je nutno je jako tanky ničit — týmiž zbraněmi jako tanky střední. Uvažujeme-li jen o lehkém obrněném pluku, vynecháme 70 tanků atd. Není však možno mluvit o reálném hodnocení možností nepřítele.

Jinou takovou nereálnou věcí je ohodnocení účinků zbraní hromadného ničení na vojska vlastní a na nepřítele. Ačkoli je při cvičení používáno pum

stejných účinků jak u našich vojsk, tak i na straně nepřítele, výsledky jsou zcela jednoznačné. Naše vojska unikají s malými ztrátami, nepřítel je ochromen. Budeme-li stále počítat s tím, že nepřítel shodil pumu nepřesně, že naše vojska byla skryta, zabezpečena atd. a nepřítel prováděl při použití naší pumy všechno tak, aby ztráty byly co největší, budeme stále podmínky ulehčovat a brát nepřítele na lehkou váhu, za jakousi kulisu k splnění našich učebních úkolů při cvičení. K odstranění tohoto nedostatku je třeba vytvářet přibližně stejné podmínky v použití zbraní hromadného ničení jak u nás, tak u nepřítele — zejména ve výsledcích jejich použití.

Mistrovství se získává jen tím, že za těžkých podmínek a za výhod na straně nepřítele je nakonec dosaženo vítězství překonáním těchto těžkých podmínek a likvidací těchto výhod. Jinak nemůže být o přípravě k mistrovství ani řeči. Nesmíme říkat na jedné straně, že je třeba znát silná a slabá místa nepřítele, ale na druhé straně cvičit jen s těmi slabými a silnými se neobírat.

Dojde-li k válce, bude to válka za bytí nebo nebytí kapitalismu, ale také za bytí nebo nebytí socialismu. Jiného řešení není. Nepochybujeme, že máme všechny předpoklady válku vyhrát. Ale je třeba se na ni reálně připravit, opravdu reálně, za nejtěžších podmínek a situací. Nemůžeme říci, že se předpoklady změní samy ve vítězství a že ať budeme dělat co chceme, musíme vyhrát.

To je nesprávný názor. Předpoklady pro socialistickou revoluci v naší republice také byly, ale kdyby si byla strana řekla »co bychom se namáhali, máme předpoklady«, tak bychom asi nebyli dnes tam, kde jsme.

Obrana naší vlasti je naší svatou povinností a stojí za námahu se pro ní připravovat. Připravovat hodnotně a nehazardovat.

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU PLUKOVNÍKA J. KUDRNOVSKÉHO »O některých otázkách nových forem velení«

(Vojenská mysl čís. 3/1956)

V uvedeném článku uveřejněném ve Vojenské mysli čís. 3/1956 se v jeho závěrečné části zmiňuje plukovník Kudrnovský o rozmisťování VS a TVS ve výchozím položení k útoku a v obraně a o všeobecných zásadách jejich přemisťování v útočném boji.

Všimneme-li si blíže těchto údajů, je na první pohled jasné, že TVS útvarů a svazků jsou již ve výchozím položení k útoku rozmístěna mimo prostor rozmístění svých podřízených týlových jednotek, útvarů a zařízení, jimž mají velet, a že se od nich v průběhu boje soustavně vzdalují.

Domnívám se, že plukovník Kudrnovský prostě tyto údaje jen převzal jako dosavadní normy spojovacího vojska, aby svému pojednání dal jakýsi ucelený rámec. Proto pokládám za nutné rozvést poněkud tuto otázku, a to s cílem, aby se jak theoreticky, tak při praktických cvičeních prověřilo, zda je správné přidržovat se těchto uvedených norem anebo řešit tuto otázku s přihlédnutím k hlavnímu úkolu každého TVS, t. j. být skutečným centrem a mozkem celého týlu, jak to vyplývá z jejich úkolů.

Štáby týlu jsou totiž povinny

— provádět včasnou přípravu a organisaci týlu jako celku k plnění stanovených mu úkolů,
— neustále provádět manévr zásobami materiálních prostředků, dopravními prostředky, jakož i týlovými útvary a zařízeními,
— organisovat a uskutečňovat ochranu a obranu týlových útvarů a zařízení za všech situací,
— organisovat a uskutečňovat odstranění následků nepřátelských útoků v nejkratší době a tak, aby odborná činnost týlových útvarů a zařízení nebyla podstatně narušena,
— zabezpečit úspěšné plnění úkolů týlovými útvary a zařízeními správně vedenou politickou prací,
— neustále kontrolovat plnění vydaných týlových rozkazů a nařízení, a to jak u přímo podřízených týlových útvarů (jednotek) a zařízení (svazků), tak u týlu podřízených vojsk.

K úspěšnému plnění těchto povinností je nezbytné, aby štáby týlu měly stálé a bezpečné, neselhávající spojení s těmito »objekty velení«, t. j. především s přímo podřízenými týlovými útvary a zařízeními, které v soudobých podmínkách budou zpravidla (s hlediska PAO) značně od sebe vzdáleny, a potom s týlovými štáby, jednotkami, útvary a zařízeními podřízených vojsk. Tu je však nutno si hned uvědomit, že týlovým jednotkám, útvarům a zařízením podřízených svazků (útvarů) nevelí nadřízené

štáby týlu přímo. Ony totiž, zabezpečujíce život a bojovou činnost svých svazků (útvarů), plní úkoly materiálně technického a zdravotnického zabezpečení podle rozhodnutí svých vševojskových velitelů, i když v rámci celkového úkolu týlu svazku (armády).

Podívejme se nyní, jaké podmínky k plnění těchto úkolů jim jsou s hlediska spojení, jednoho ze základních prvků velení, vytvářeny při dodržení zásad uvedených v článku plukovníka Kudrnovského pro rozmisťování a přemisťování TVS v útočném boji.

Vyjděme při tomto rozboru z podmínek, jež se vytvářejí v tomto směru u týlu svazků, který je základním, středním článkem v celém systému organisace týlu v rámci vševojskové armády.

Při prvním řešení předpokládejme, že útok probíhá tempem 30—40 km za den, že se TVS svazku přemístí jednou za den, t. j. prakticky na sklonku dne, nebo v noci na druhý den, kdy se budou také přemisťovat týlové útvary a zařízení divise a kdy se podle všeobecně platných zásad bude přemisťovat i TVS armády. TVS útvarů se v té době přemístila dvakrát, celkem o 30—40 km (jeden posun 15—20 km).

Jaké budou v tomto případě vzdálenosti mezi jednotlivými místy (objekty) velení, jež bude nutno pro vlastní výkon velení překlenout?

Ve výchozím položení budou tyto vzdálenosti:

TVS svazku — prostor divisních skladů	12—20 km,
TVS svazku — VS svazku	5—8 km,
TVS svazku — TVS armády	20—30 km,
TVS svazku — TVS útvarů	6—7 km;

po prvním přemístění TVS útvarů během útoku se tato zvětší na 20—27 km.

Na konci prvního dne boje (při postupu vojsk o 30—40 km, před přemístěním TVS svazků, divisních skladů a TVS armády) změní se tyto vzdálenosti takto:

TVS svazku — prostor divisních skladů	12—20 km, t. j. beze změny,
TVS svazku — VS svazku	35—38 km,
TVS svazku — TVS armády	20—30 km, t. j. beze změny,
TVS svazku — TVS útvarů	32—40 km.

Z toho vyplývá naprosto jasně, že při nynějších prostředcích týlového radiového spojení (typ radiových stanic RS s praktickou výkonností na fonii průměrně 30 km ve dne a v noci o 1/3 až o 1/2 menší) je ve výchozím položení k útoku vcelku zabezpečeno velení týlu mezi VS a TVS svazku a směrem dolů, t. j. k TVS útvarů. Mezi TVS svazku a prostorem divisních skladů je však vzdušná vzdálenost 12—20 km, t. j. po cestě kolem 20 až 25 km (podle terénu, počtu a průběhu cest). Tu nutno překonávat motocyklisty, neboť pro prostor divisních skladů není s další radiovou stanicí počítáno. Uvážíme-li pak ještě skutečnost, že týlové útvary a zařízení v prostoru divisních skladů jsou rozptýleny na značné ploše (16—25 km^2), znamená to, že spojení s nimi je naprosto nevyhovující.

Po denním postupu vojsk o 30—40 km, t. j. v době, kdy nutně musí dojít k přemisťování TVS svazků a divisních skladů, k přemisťování TVS armády, kdy jsou zpravidla již v plném běhu přísuny a odsuny v rámci svazků i v rámci armády, kdy musí být vydávána nařízení pro materiální,

zdravotnické a technické zabezpečení vojsk pro další bojovou činnost a předávána důležitá hlášení o celkovém stavu materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení vojsk, velmi podstatně se zhoršují podmínky spojení mezi TVS svazků a VS svazků, mezi TVS svazků a TVS útvarů. Pokud jde o spojení mezi TVS svazku a prostorem divisních skladů, je situace stejně nevýhodná jako ve výchozím položení k útoku.

Jestliže by se TVS svazků přesunula za VS svazků ještě před přemístěním divisních skladů, zlepší se podmínky spojení s VS a TVS útvarů, ale krajně nepříznivě se zhorší podmínky spojeni s divisními sklady (tu nutno pak překonávat spojkami vzdušnou vzdálenost dokonce 30—60 km, což po cestě může znamenat 40—75 km). Stejně tak se zvětší vzdálenost, jež musí být překonána radiovým spojením mezi TVS svazku a TVS armády, jestliže se rovněž již nepřemístila. Vzdálenost mezi nimi se zvětší na 50—70 km. Tu překlenou nynější prostředky radiového spojení u týlu armády, nikoli však radiové stanice svazků.

Při druhém řešení předpokládejme, že se při stejném tempu útoku TVS svazků přemístí 2krát za den, t. j. po prvé zhruba po postupu vojsk o 15 až 20 km a pravděpodobně po druhém přemístění VS divise a po přemístění VS střeleckého sboru.

V tomto případě bude ve výchozím položení k útoku situace stejná jako při prvním řešení. Po prvním přemístění TVS vzrostou vzdálenosti takto:

TVS svazku — prostor divisních skladů	30—40 km,
TVS svazku — VS svazku	3—5 km,
TVS svazku — TVS armády	35—50 km,
TVS svazku — TVS útvarů	6—7 km.

Po dalším postupu vojsk o 15—20 km a před druhým přemístěním TVS svazků, před přemístěním divisních skladů a TVS armády změní se vzdálenosti takto:

TVS svazků — prostor divisních skladů	30—40 km,	t. j. beze změny,
TVS svazku — VS svazku	15—23 km,	
TVS svazku — TVS armády	35—50 km,	t. j. beze změny,
TVS svazku — TVS útvarů	15—25 km.	

Tato řešení se liší proti prvnímu těmito podstatnými znaky:

a) po prvním přemístění TVS svazků:

— velmi se zlepšují podmínky radiového spojení mezi TVS a VS. To je nesporný klad;

— současně se však zhoršují podmínky pro spojení s divisními sklady, jimž bude třeba velet opět jen motocyklisty na vzdušnou vzdálenost 30—40 km. To znamená, že jednotlivá. i sebedůležitější hlášení bude možno jim předávat »úžasnou rychlostí«, vyžadující průměrně 1 hodinu jízdy a někdy i více;

— radiové spojení (fonií) s TVS armády prakticky již bude nemožné. To jsou ovšem dva velmi závažné nedostatky;

b) před druhým přemístěním TVS, t. j. po celkovém denním postupu vojsk o 30—40 km a po dalším přemístění VS svazku se zhoršuje i v celku velmi příznivá podmínka uvedená za a). Ostatní nepříznivé podmínky však zůstávají.

Bylo-li by nutné TVS svazku přemístit blíže k VS ještě před přemístěním divisních skladů a před přemístěním VS armády, jsou tu opět stejné nevýhody jako při prvním řešení po celkovém denním postupu vojsk o 30 až 40 km.

Tyto úvahy nepřihlížejí k situaci, kdy denní tempo útoku bude vyšší (50—60 km), a není ani hodnocena další nevýhoda, že rozmisťováním TVS svazku mimo prostor rozmístění divisních skladů a většiny týlových útvarů a zařízení svazku bude TVS do značné míry zbaveno všech možností využít jejich systému, sil a prostředků ochrany a obrany ve svůj prospěch.

Posuďme ještě, jaké výhody nám skýtá řešení, jež vcelku vyplývá ze základních ustanovení předpisů Týl-I-5 a Oper-II-1 (čl. 55), které požadují, aby TVS bylo rozmisťováno a přemisťováno s týlovými útvary a zařízeními.

Situace ve výchozím položení se jeví takto:

TVS svazku — divisní sklady — v průměru nepřesáhne 2—5 km,
TVS svazku — VS svazku 20—25 km,
TVS svazku — TVS armády 15—20 km,
TVS svazku — TVS útvarů do 15—25 km.

Situace před přesunem za vojsky po jejich denním postupu o 30 až 40 km:

TVS svazku — divisní sklady beze změny,
TVS svazku — VS svazku do 50—55 km,
TVS svazku — TVS armády do 45—55 km,
TVS svazku — TVS útvarů do 45—55 km,
TVS svazku — TVS armády 15—20 km, t. j. beze změny.

Toto řešení ukazuje, že jsou vytvořeny velmi výhodné podmínky pro velení týlovým útvarům a zařízením svazků a rovněž v celku velmi příznivé pro velení týlu na stupni svazek-armáda.

Na druhé straně však jsou velmi nevýhodné podmínky velení týlu se strany velitele svazku a pro součinnost, tedy podmínky, bez nichž reálné velení týlu rovněž není možné.

Tato nevýhoda se dá odstranit vybavením týlu svazku výkonnějšími radiovými stanicemi zaručujícími za všech okolností bezpečné překlenutí vzdálenosti 60—80 km fonií.

K rychlé přepravě náčelníka týlu nebo styčných důstojníků z TVS na VS anebo k TVS podřízených útvarů (pluků) je třeba týlu divise přidělit vrtulník, a to ve všech případech.

Se stejnými obtížemi při velení týlu je třeba se vyrovnat i v obraně, kde se podle článku podplukovníka Kudrnovského rozmisťují TVS svazku ve vzdálenosti: od VS svazku 15—17 km, od VS střeleckého sboru 5 až 10 km, od TVS armády 50—70 km a od prostoru rozmístění většiny týlových útvarů a zařízení svazku (prostor divisních skladů) 20—25 km. V tomto případě je největší vzdálenost, již nutno s hlediska velení překonávat, mezi TVS svazku a TVS armády a mezi TVS svazku a prostorem divisních skladů.

Závěrem z rozboru některých těchto otázek vyplývá:

— v materiálním, zdravotnickém a technickém zabezpečení soudobého boje nabývá nebývalého významu nepřetržité týlové spojení v rámci

svazku a mezi týlem svazku a týlem armády. Je proto nezbytné podrobit tuto otázku nejen dalšímu theoretickému zkoumání, ale praktickému prověření při cvičeních s vojsky, což se dosud v potřebném rozsahu nedělo;

— jako nejúčelnější místo pro TVS svazku (TVS útvaru) se jeví prostor rozmístění týlových útvarů a zařízení svazků (týlových jednotek, útvarů). Tu jsou totiž vytvořeny nejlepší podmínky pro řízení činnosti týlových útvarů a zařízení příslušnými náčelníky týlu, jejich štábem a náčelníky služeb a pro velení nižšímu týlovému stupni starším náčelníkem týlu (viz též Oper-II-1, čl. 55).

K zabezpečení tohoto požadavku je ovšem nezbytně nutné dosavadní organisaci a vybavení pojítek týlového spojení v rámci svazku znovu prověřit. Dosavadní zkušenosti ukazují, že radiová stanice středního typu pro potřebu týlového spojení svazku nestačí, a to ani co do své praktické průměrné výkonnosti (30 km fonií ve dne), ani co do svého počtu.

Neváhám tvrdit, že právě tato nynější a nevyhovující organisace je hlavní příčinou myšlenky rozmisťovat TVS svazku a útvaru zcela mimo prostor rozmístění největšího počtu týlových útvarů (jednotek) a zařízení, přiblížit je tak blíže k veliteli a štábu, jimž bojové řády ukládají, a to zcela oprávněně, velikou odpovědnost v materiálním, zdravotnickém a technickém zabezpečení boje. Tato snaha vševojskových velitelů s jejich hlediska je ovšem pochopitelná a je konečně i v souladu s tou částí textu uvedeného čl. 55 Oper-II-1, v níž je stanoveno, že »týlový sled velitelství se zpravidla rozmisťuje ... na takovém místě, odkud náčelník týlu (ZVZ) a náčelníci služeb mohou udržovat spojení s VS, s příslušnými náčelníky týlu (ZVZ) a velet podřízeným jim týlovým útvarům (jednotkám) a zařízením«.

Je však naprosto nesprávné zapomínat při tom na skutečnost, že orgány »velení«, t. j. TVS, jsou sobě a také přímo podřízeným týlovým útvarům a zařízením tímto řešením nutně oddalovány, což je v zásadním rozporu s požadavkem soudobého boje »orgány velení přiblížit objektům velení«.

Pro týlové spojení již na stupni svazku je zapotřebí organisačně přidělit tak výkonné radiové prostředky, které zaručí bezpečné předávání zpráv fonií za všech okolností na vzdálenost 60—70 km.

Dokud nebude možné dát týlu svazků tak výkonné prostředky radiového spojení (místo dosavadního typu radiových stanic RS), nutno týlu přidělit alespoň další dvě radiové stanice dosavadního typu: jednu z nich pro spojení TVS, rozmisťovaného mimo prostor divisních skladů s cílem překlenout příliš velkou vzdálenost mezi TVS—VS a TVS útvarů na jedné straně, a TVS a divisními sklady, po případě TVS svazků a TVS armády na druhé straně; druhou přidělit divisnímu obvazišti (CHPPN první linie, bude-li jí divise posílena).

Zpracoval plukovník Jaroslav Šolc.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU PODPLUKOVNÍKA JIŘÍHO KAVENY, »Některé otázky práce štábu«

(Vojenská mysl čís. 5/1956)

Pro nás příslušníky štábu je radostné konstatování, že v poslední době se mnoho diskutuje a píše o organisaci a zabezpečení pevného a nepřetržitého velení vojskům v soudobých podmínkách boje a operace. Je to proto, že velení vojskům se stává za použití zbraní hromadného ničení jednou ze stěžejních otázek soudobé taktiky a operačního umění a také proto, že v tomto oboru činnosti velitelů a štábů se při všech prováděných cvičeních stále ještě vyskytuje nejvíc nedostatků.

Třeba si otevřeně říci, jestliže jsme nedovedli, zejména na stupni armády, se vypořádat se všemi problémy velení vojskům v podmínkách staré organisace, budeme se ještě s většími potížemi střetávat po zavedení nové organisace bez stupně střeleckých sborů. Proč? Ne všichni máme smysl přizpůsobovat se změněným podmínkám a každý z nás ze zákonité setrvačnosti raději se ubírá po staré cestě. Bylo by velkým prohřeškem si namlouvat, že organisační řez do struktury armády vyřeší vše, co jsme nedokázali za několik let, a to tím více, že pro nové podmínky nemáme ještě vytvořeny předpoklady a zkušenosti.

Dokud se nám nepodaří zavést do štábu mechanisaci práce jako základní předpoklad k zvýšení produktivity práce a dokonalou nejnovější techniku, nebudou naše štáby s to pevně a nepřetržitě velet vojskům v složitých a rychle se měnících situacích, které se budou vytvářet na soudobém bojišti.

Podplukovník K a v e n a ve svém příspěvku analysuje štábní práci a zcela správně vidí těžkosti, s kterými zápasí důstojníci štábů při zpracování štábní a bojové dokumentace. Z pera článku mluví autor, který má již několikaleté zkušenosti ze štábní praxe.

Je možno plně souhlasit s vývody autora až po odstavec »Technické vybavení štábu ke kreslení a rozmnožování . . . «. Až potud je článek pro důstojníky a zejména pro příslušníky vyšších štábů užitečný a je ho třeba nejen vítat, ale i prostudovat a seznámit se s praktikou provádění součinnosti při zpracování štábní a bojové dokumentace.

Jelikož nesouhlasím plně se všemi závěry autora v uvedené stati, považuji za svou povinnost vyjádřit svůj názor a požádat ostatní čtenáře o to, jak se oni staví k nadhozeným problémům.

Nelze plně souhlasit s autorem, že by se naši soudruzi z továren divili, proč přední okraj obrany namáhavě a zdlouhavě »chlupatí« důstojníci, kteří bojují s každou minutou času a průměrně během cvičení spí 4 hodiny denně, když oni dostávají nejmodernější stroje, aby co nejvíce vyrobili a neztráceli čas. Myslím, že by se divili ne proto, že to děláme, ale proto, že jsme dosud ještě nezavedli do štábů pomůcku, která je již vyřešena. U našeho štábu si ji zatím opatřujeme ruční výrobou a mohu říci, že při posledním velitelsko-štábním cvičení se nám osvědčila. Dělá se s ní

dobře a hlavně zvyšuje produktivitu práce až desetinásobně. A to je přece pádný důvod, aby tato pomůcka byla vyrobena buď v navrhované úpravě nebo po případě po určitém zlepšení. A naši technici by nám jistě v tomto pomohli. Je třeba je ovšem o to požádat a vysvětlit jim účel pomůcky, aby nám ji lépe konstrukčně vyřešili.

Rovněž je vyřešena a předložena ke schválení i pomůcka pro rychlé kreslení rozhraní. Žel, obě pomůcky jsou již delší dobu ve schvalovacím řízení.

Pokud jde o kvalitu našich tuší a barev, domnívám se, že není třeba na ně tak nadávat. Vyhovují vcelku dobře našim technikům, malířům a školám a nám vojákům najednou vůbec nevyhovují.

Nechci být nepřítelem štábní kultury, ale myslím, že tu někdy přeháníme. Třeba si uvědomit, že při posuzování zpracovaných dokumentů bude nutno vycházet z konkrétní situace, v které se ten nebo onen dokument zpracovává a hlavně zda splnil účel, to jest jak urychlil nebo zpomalil velení vojskům. Dokument zpracovaný sebelepší štábní kulturou se stane bezcenným cárem papíru, jestli vojska nedostanou včas bojová nařízení zpracovaná na základě tohoto dokumentu. Tato otázka se dere dnes ještě více do popředí, protože doba na přípravu operace se zkracuje a štáby budou velmi často pracovat buď za přesunů nebo v krátkých přestávkách mezi přesuny. Myslím, že za takové situace nebude čas hrát si při zpracování dokumentů barvami a tušemi a že budou plně postačovat tužky. Když bude o něco více času, místo vodových barev budeme používat raději barevné křídy. Pracuje se s nimi daleko rychleji než barvami, nerozpíjejí se na mapách, není třeba čekat na vysušení, jsou vzhledné a po zafixírování se nestírají z mapy.

Jiné štáby mají určitě své zkušenosti a nebylo by na škodu občas si je vyměnit. Konference důstojníků štábů za účelem výměny zkušeností a předvedení zlepšovacích návrhů nebo způsobů a postupů práce na některém dokumentu by též mohly přispět k zvýšení produktivity práce v našich štábech. Je ovšem třeba je usměrnit centrálně vojenskovědeckou správou za spolupráce vojenských techniků, aby se staly přínosem a neřešily zbytečně problémy, které jsou sice již vyřešeny, ale dosud nebyly zavedeny. Na těchto konferencích by se mohly dát náměty pro další bádání, po případě pozvat i odborníky z civilního sektoru, kteří budou ochotni s námi spolupracovat.

A ještě jednu poznámku.

Při zavádění nové organisace vševojskové armády očekáváme, že kromě jiného bude usnadněno utajení zámyslu armádní operace, neboť ze štábu armády nebudou vycházet dokumenty operačního charakteru, jako dosud na střelecké sbory, ale jen dílčí úkoly divisím. Nelze proto souhlasit s autorem, aby bojový rozkaz velitele armády byl rozmnožen 12krát a v plném znění zaslán všem vykonavatelům.

Velitelství armády musí více v nových podmínkách organisace ovlivňovat vojska, neboť k nim bude mít blíže a tím bude i lépe zabezpečeno prosazení zámyslu velitele armády. Je třeba učit naše velitele a štáby, aby při přípravě operace (boje) ve zkrácené době velení vojskům uskutečňovali především ústními rozkazy nebo prostřednictvím důstojníků štábu. Takovým způsobem uskutečňování velení bude právě dosaženo přiblížení k vojskům.

Velitelství 3. armády

PŘÍSNĚ TAJNÉ
VÝTISK č. 1
Serie »K«

Posilové prostředky 15 sd:
23 tdb, 1a 2/17 minb
265/13 ptb
19/45 pldd
5 ttsp
2/205žb
113 rlpo
1/365 chpr

BOJOVÉ NAŘÍZENÍ VELITELI 15 sd 001

štáb 3A, les 4 km sv. BYSTRICA n. OSLAVOU 24. 10. 14.00

Mapa 100.000.

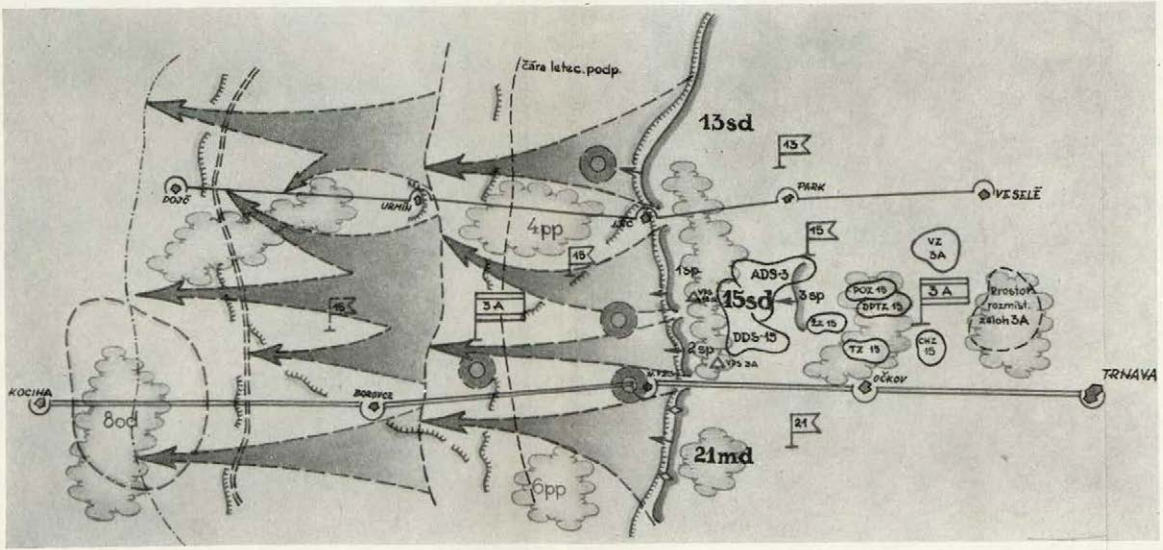

Odpovědný za styk: sousedé zprava.
Dělostřelecká, let. a atomová příprava: 30'; pohot. děl.: 20.00 25. 10.
Útok 15 sd podporuje 25 bld hodnotou . . . . . .
Pohotovost ke zteči: 03.00 26. 10.

Zpracoval v jednom výtisku:

PNOO:

Velitel 3. armády:

generálporučík

Když bude odevzdávat veliteli divise bojové nařízení sám velitel armády (náčelník štábu nebo zástupce velitele armády), může tak nejlépe provést ze své pracovní mapy. Důstojník štábu může bojové nařízení veliteli divise odevzdat podle svého funkčního zařazení buď ze své pracovní mapy nebo výhodněji připravené bojové nařízení na mapě graficky. Toto bojové nařízení (graficky na mapě) bude nutné podle mého názoru široce užívat nebo se dá rychle zpracovat, je přehledné a vylučuje jakékoli omyly. Kromě toho jeho výhoda je také v tom, že velitel divise má ihned po ruce zakreslenou mapu, která mu značně uspíší práci na rozhodování a vydávání rozkazů velitelům pluků bez toho, že by ztrácel čas zakreslováním. Příklad možného grafického bojového nařízení velitele armády veliteli divise uvádím v příloze. Je na velitelích divisí, aby se vyjádřili, zda jim lépe vyhovuje bojové nařízení graficky na mapě tak, jak ho uvádím v příloze, nebo písemně na 5—6 stranách, jak to navrhuje autor článku.

V souvislosti s touto otázkou bych chtěl požádat naše velitele a štáby, aby všechna budoucí cvičení zahajovali vydáním nového úkolu v grafické formě na mapě. Vytvoříme tak lepší podmínky pro práci nižších velitelů a štábů pro rychlé rozhodování a vydávání bojových rozkazů a kromě toho získáme nové zkušenosti účelnějšího velení vojskům.

Zpracoval plukovník Josef Tvaroška

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU PODPLUKOVNÍKA KAVENY

»Některé otázky práce štábů«

(VM čís. 5/1956)

Článek podplukovníka Kaveny, uveřejněný v stati Bojová a operační příprava je napsán s hlediska plánujícího důstojníka štábu.

Popsaný způsob práce tvoří podle mého názoru základní učebně metodický stupeň přípravy vyšších štábů.

Na druhé straně potvrzuje známou skutečnost, že plánování je stále chápáno jako hlavní činnost štábů. V budoucnu však zpracovávání potřebné dokumentace bude nutně zaujímat podružné místo v činnosti štábů. Vezme na sebe formu technicky přesného a rychlého, jednoduchého plánování úkolů. Bez brzdění nutné činnosti na bojišti.

Základním požadavkem na důstojníka štábu bude soustavné shromažďování zpráv všech druhů a jejich rychlé a správné vyhodnocování. Vyžaduje to tedy pomáhat valnou částí štábu v přímém řízení vojsk.

Avšak celý ráz vedení operací za použití zbraní hromadného ničení vnáší i podstatné změny do vlastního plánování. Nelze totiž dobře předpokládat, že v situaci nenastanou i značné změny během celého přípravného období, 5 až 7 dní u armády.

Aby štáb armády byl ušetřen zbytečné, detailní práce, je třeba uvažovat i o stylu práce štábu, jenž odpovídá rázu soudobého boje. Mám za to, že čím vyšší stupeň, tím hrubšího plánování bude třeba. Příslušný štáb však musí mít vždy pohotově nejnovější údaje o časových a prostorových možnostech celého operačního učlenění armády. Právě tak i poslední nepřátelskou vzdušnou i pozemní situaci.

Tolik považuji za nutné říci k článku jako celku.

V jednotlivostech mám tyto připomínky:

Na počátku článku mluví autor o nutném zrychlení zpracovávání bojové dokumentace. Jedním z činitelů, který urychluje vlastní plánování, je i účelná organisace a dělba práce shora dolů. Neboť včasné a vhodné přizvání důstojníků podřízeného štábu do nadřízeného štábu a určení rozsahu a obsahu plánování sho-

ra dolů daruje podřízenému štábu několik drahocenných hodin.

Doporučovaný návod k zpracování určitého dokumentu musí být nutně pojímán jako výcviková pomůcka.

Pokud se autor přimlouvá za specialisaci, je třeba ho doplnit v tom smyslu, že v soudobých podmínkách je nutné, aby na stupni armáda byl technik specialista pro zbraně hromadného ničení. Vedle četných přímých úkolů vzniknou armádě i nové povinnosti, jestliže v jejím pásmu budou taktické prostředky zbraní hromadného ničení.

V této souvislosti bude třeba uvážit jejich plánovitý výcvik zavedením příslušného směru na VTA AZ a p.

Kalendářní plán práce štábu doporučuji zpracovávat samostatně jen výjimečně. Zpravidla bude vhodnější jen připojit potřebné údaje k všeobecnému kalendářnímu plánu.

Rovněž rozvrh zpracování každého jednotlivého dokumentu je možno nahradit jednoduchým grafikonem v pracovním sešitě řídícího zpracovatele. Zvláště uvedený příklad úkolů dělostřelectva je zbytečný. Rozmnožuje jen vedlejší a pomocné dokumenty.

Psaní makulářů nemůže mít v soudobých podmínkách místa.

Forma bojového rozkazu je stanovena předpisem Oper-II-1. Mám za to, že jeho vydání ve stejném znění všem divisím nebude vždy možné, ani účelné.

Zdá se, že forma vydání rozhodnutí jednotlivými nařízeními podle operačního učlenění armády a zámyslu bude častější.

Při zpracování bojové dokumentace nemluví autor o nutnosti nepřetržitého sledování situace na bojišti a o jejím vlivu na náplň dokumentů.

Podstatně mohou usnadnit mechanickou práci dobře školení štábní poddůstojníci, používaní k tomu účelu ve všech armádách.

Za několikrát požadované technické vybavení štábu jen z VA KG se ovšem přimlouvám. Jeho využití uvnitř štábu ušetří čas i fysickou námahu přecházením důstojníků při nutných dohovorech.

Na konec nelze neodpovědět na výtku na vrub vojenské akademie, že nedává posluchačům dostatečné odborné vzdělání ve štábní práci. Především, že posluchači nezpracují za tři léta studia mnohdy ani jednou úplný dokument, na př. plán přesunu, plán vystřídání a p. Chyba prý je na učitelích.

Učební plán a program akademie vychází z přesně rozdělených učebních hodin podle důležitosti jednotlivých předmětů stanovených MNO. Daných hodin je využito co nejhospodárněji. Přitom je dbáno, aby posluchač theoreticky probral a prakticky provedl všechnu hlavní dokumentaci studovaného stupně.

Naopak zatím na dokumentaci byl kladen až příliš velký důraz na úkor tvůrčí činnosti. Struktura cvičení a kabinety školy to dokazují přesvědčivě.

Závěrem shrnuji:

Ráz soudobého boje nutně má vliv i na způsoby plánování bojové činnosti.

Podle mého názoru několikadenní plánování vyšším štábem vyžaduje plánování rámcové s možností provedení několika připravených variant;

vlastní plánování pak zaujme jen menší část činnosti štábu. Jádro činnosti štábu v současnosti nutno vidět v zabezpečení pružného a trvalého velení vojskům.

Zpracoval podplukovník Václav Votava

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU PODPLUKOVNÍKA MICHALA SPIŠIAKA

»Některé otázky útoku na nepřítele vedoucího mobilní obranu«

(VM čís. 3/1956)

I.

Podplukovník Spišiak ve svém článku stanoví a odůvodňuje p o t ř e b u dělostřelectva při průlomu nepřátelské mobilní obrany. Vzhledem k tomu, že potřeba dělostřelectva je počítána jen na umlčení jednoho opěrného bodu roty a nevychází se z orientačních norem používaných u dělostřelectva, je nutno některé autorovy názory poopravit.

Třeba předeslat, že by nebylo správné počítat potřebu dělostřelectva při průlomu nepřátelské mobilní obrany jen na

jednotlivé opěrné body. K tomuto názoru by totiž mohlo vést autorovo zdůvodnění.

Při výpočtu potřeby dělostřelectva nutno počítat potřebu na 1 km fronty nepřátelské obrany v celém úseku průlomu.

To znamená, že bude nutno počítat zvlášť potřebu dělostřelectva na jednotlivé opěrné body (uzly odporu) a zvlášť na jednotlivé mezery mezi nimi. K tomu je třeba připočítat potřebu na umlčení dělostřeleckých, minometných a protiletadlových baterií, po případě na umlčení záloh v prostorech soustředění, VS a jiných objektů v hloubce nepřátelské obrany.

Při výpočtu potřeby dělostřelectva ve štábu dělostřelectva armády je nutno se přidržet těchto orientačních norem:

— k umlčení palebných prostředků živé síly nepřítele rozmístěných v zákopech — 1 dělo nebo minomet průměrně na každých 30 běžných metrů zákopu;
— k umlčení nepřátelských palebných prostředků a živé síly v ohniscích odporu, záloh v prostorech soustředění, VS a jiných objektů v hloubce — 1 baterie (4dělová) na každé 2 ha plochy cíle;
— k umlčení nepřátelských dělostřeleckých, minometných a protiletadlových baterií (6dělových) — 9 hlavní na 1 baterii;
— k umlčení nepřátelské minometné čety (4 minomety) — 1 6dělová baterie;
— k zboření a zničení nepřátelských obranných objektů, pozorovatelen, tanků, samohybných děl v okopech, protitankových děl a těžkých kulometů — 2 až 4 děla na cíl při střelbě ze zakrytých palebných postavení a 1 dělo na 1 až 2 cíle při střelbě přímou střelbou.

Srovnáme-li tyto orientační normy s normami, které uvádí ve svém článku podplukovník Spišiak, vidíme tyto rozdíly:

— k umlčení zákopové sítě (t. j. palebných prostředků a živé síly v zákopech) počítá autor ještě s normou na 25 m 1 hlaveň, ačkoli podle posledních poznatků je třeba počítat na 30 m 1 hlaveň;
— k umlčení odporů mimo zákopy počítá autor s normou na 1 cíl 1,5 hlavně, při čemž není jasné, jaké odpory tím myslí;
— k umlčení dělostřeleckých a minometných hlavní počítá autor s normou na 1 hlaveň 4 hlavně, při čemž není jasné, jde-li o jednotlivá děla (na př. bezzákluzové kanony) a minomety či o dělostřelecké, minometné a protiletadlové baterie.

Jde-li o baterie, znamená tato norma, že k umlčení 6dělové baterie je třeba 24 hlavní, což je zcela nesprávné.

Jde-li však jen o jednotlivá děla a minomety v opěrném bodě roty, je autorův postup také nesprávný v tom smyslu, že v celkově potřebě 90 až 120 hlavní nemá vůbec započtenu potřebu k umlčování dělostřeleckých, minometných a protiletadlových baterií.

Potřebu dělostřeleckých hlavní pro průlom mobilní obrany je třeba počítat vždy na konkrétní situaci. Uvádíme proto jen možný metodický postup při výpočtu.

Do výpočtu je třeba zahrnout všechny objekty (cíle) nepřítele ať na předsunutém (prvním) obranném postavení nebo i v hloubce, mají-li být za dělostřelecké přípravy zteče současně umlčovány.

1. Při výpočtu potřeby dělostřelectva stanovíme nejdříve potřebu k umlčení těch úseků obrany, ktetré jsou tvořeny (obsazeny) opěrnými body nebo uzly odporu. Na těchto úsecích musíme počítat
— umlčení živé síly a palebných prostředků nepřítele v zákopech;
— umlčení živé síly a palebných prostředků nepřítele v ohniscích odporu;
— zboření a zničení obranných objektů, pozorovatelen, tanků, protitankových děl a těžkých kulometů mimo zákopy nebo ohniska odporu;
— umlčení minometných čet.

2. Poté stanovíme potřebu k umlčení těch úseků obrany, které nejsou tvořeny (obsazeny) opěrnými body nebo uzly odporu, nýbrž mezerami mezi nimi.

V těchto mezerách je však zčásti také vybudován zákopový systém obsazený jednotlivými družstvy (hlídkami) nepřítele. Na těchto úsecích musíme počítat:
— umlčení živé síly a palebných prostředků nepřítele v zákopech;
— zboření a zničení obranných objektů, pozorovatelen, tanků, protitankových děl a těžkých kulometů mimo zákopy.

Je jasné, že potřeba dělostřelectva k umlčení těchto úseků bude mnohem nižší, neboť hustota jak zákopů, tak i jednotlivých cílů mimo zákopy je rovněž mnohem menší.

3. Nakonec stanovíme potřebu umlčení těch objektů (cílů) nepřítele, které jsou rozmístěny mimo jednotlivé opěrné body a působí v celém pásmu obrany, takže není možno je počítat ani do potřeby k umlčení opěrných bodů, ani

k umlčení mezer mezi nimi. Tu musíme počítat:
— umlčení dělostřeleckých, minometných a protiletadlových baterií;
— umlčení záloh v prostorech soustředění, VS a jiných objektů v hloubce (radiolokačních stanic a p.).

Sečteme-li potřebu dělostřelectva, stanovenou podle odstavce 1 a 3, dostaneme celkovou potřebu na úsecích obsazených, a sečteme-li potřebu dělostřelectva, stanovenou podle odstavce 2 a 3, dostaneme celkovou potřebu na úsecích neobsazených.

Přesnou orientační potřebu dělostřelectva na 1 km fronty dostaneme, jestliže při výpočtu střední hodnoty obou uvedených čísel vezmeme v úvahu vzájemný podíl šířky úseků obsazených a úseků neobsazených na celé šířce úseku průlomu.

Zpracoval major H. Ondrášek, major M. Vepřek

II.

Ve Vojenské mysli čís. 2/1956, čís. 3/1956, čís. 5/1956 byly rozvedeny některé otázky organisace a vedení mobilní obrany americkou armádou, její výhody i nevýhody, jakož i otázky spojené s vedením útočného boje.

Vyjasnění těchto otázek má v současné době pro velitele a štáby našich vojsk zvláštní význam. Jednak pro důsledné, vědecké rozpracování různých forem útočného boje, otázek souvisících s novou organisací a výzbrojí naší armády, jednak i pro řešení úkolů operační a taktické přípravy velitelů a štábů v příštím výcvikovém roce. Výcvikový rozkaz MNO na r. 1956/57 ukládá úkol, aby za základ přípravy štábů byla považována dvoustranná, dvoustupňová, velitelsko-štábní a štábní cvičení, při čemž jednou stranou má být organisován a veden boj podle organisace a taktických zásad možného nepřítele.

Především je třeba zdůraznit, že názory na mobilní obranu nejsou neoficiálními úvahami některých vojenských theoretiků USA, jak by snad mohlo vyplývat z dosud uveřejněných pojednání v jednotlivých číslech Vojenské mysli, ale že zásady organisace a vedení mobilní obrany byly kodifikovány v Polním řádu armády USA FM 100-5, vydaném v září 1954. Tento Polní řád rozlišuje dva hlavní druhy obrany:

1. posiční (Position Defense) a
2. mobilní (Mobile Defense).

Bylo by chyba dívat se na mobilní obranu jako na kompromis mezi posiční obranou a bojem na zdrženou. Pojem boje na zdrženou zachovává i tento Polní řád. Avšak obsah těchto bojových činností se od sebe podstatně liší svým cílem i formou vedení boje.

Cílem obou druhů obrany je získat čas k vytvoření výhodnějších podmínek k přechodu do útoku, ušetřit síly a prostředky potřebné k vytvoření převahy sil na jiném úseku fronty. Úkolem obrany je nedopustit ovládnutí důležitých prostorů (objektů) protivníkem, poutat a vyčerpávat jej palbou před přední okraj a při jeho proniknutí do hloubky zničit ho protiútoky. Tyto cíle a úkoly obrany mohou být plněny posiční nebo mobilní obranou nebo kombinací obou.

Boj na zdrženou je chápán americkým Polním řádem jako jeden z druhů ústupu (Retrograde Movements). Boj na zdrženou je taková činnost, kdy vojska, aby získala čas, opouštějí území, nepouštějí se do rozhodného boje a způsobují protivníkovi maximální ztráty hlavně palbami na velkou vzdálenost a dílčími protiútoky. Cílem ústupu je:

1. odpoutat se od protivníka,
2. vyhnout se boji v nepříznivých podmínkách,
3. uvést protivníka do situace pro něho nevýhodné,
4. získat čas a nepouštět se do rozhodného boje,
5. vyrovnat linii fronty,
6. dát možnost použít části sil na jiném úseku fronty.

Z cílů ústupu i z jeho forem je jasně vidět, že boj na zdrženou a mobilní obranu nelze směšovat.

Polní řád USA rovněž konkretisuje, kdy je účelné organisovat posiční a kdy mobilní obranu. Posiční obrana se organisuje:

1. vyžadují-li úkoly vojsk stůj co stůj udržet určené prostory terénu,
2. omezuje-li ráz terénu volnost manévru protivníka a je-li výhodný pro organisaci obrany s využitím přirozených překážek,
3. má-li velitel k disposici jen převážně pěší útvary (svazky) s omezenou pohyblivostí,

4. omezují-li ráz terénu a nadvláda protivníka ve vzduchu volnost manévru záloh bránících se vojsk,
5. je-li dostatek času na přípravu a vybudování obranných postavení,
6. má-li nadřízený velitel dostatečně silné zálohy.

Naproti tomu základem mobilní obrany jsou především silné a rychlé zálohy i při méně dokonalém vybudování obranných postavení. Mobilní obranu je účelné organisovat:

1. předpokládá-li úkol zničit protivníka v hloubce,
2. nebrání-li ráz terénu manévru silami a prostředky bránících se vojsk,
3. jsou-li bránící se vojska rychlejší než vojska útočníka,
4. umožňuje-li vzdušná situace poměrně volně manévrovat zálohami na bojišti,
5. není-li dostatek času na přípravu a vybudování obranných postavení,
6. jsou-li zálohy nadřízeného velitele slabé,
7. lze-li předpokládat, že protivník použije zbraní hromadného ničení.

Účelnost volby toho nebo onoho druhu obrany je tedy dána objektivními podmínkami vedení bojové činnosti obou protivníků a řešení této otázky není tedy zcela ponecháno na vůli vševojskových velitelů.

Ve Vojenské mysli čís. 3/1956 je proveden rozbor nedostatků mobilní obrany. Máme však za to, že v této práci jsou některé nevýhody mobilní obrany poněkud jednostranně hodnoceny. Je pravda, že základní podmínkou k provedení úspěšné a rozhodné protizteče je vyčerpání útočníka, způsobení mu značných ztrát, aby byl nucen předčasně zasadit zálohy a druhé sledy. Avšak ničení a vyčerpání útočníka není dnes založeno na výsledcích palby pěchotních zbraní během vedení boje, ale je nutno vidět, že obránce může dnes způsobit značné ztráty na živé síle a materiálu svazku prvního sledu útočníka atomovou, dělostřeleckou a leteckou protipřípravou nebo úderem vojsk před přední okraj. Rovněž během vedení boje může obránce hromadným používáním chemických zbraní, ženijních výbušných zátarasů, jakož i uložených atomových náloží, radioaktivních látek, zápalných a ohňometných prostředků, palbami dělostřelectva a údery letectva způsobit útočícím vojskům takové ztráty, že donutí útočníka předčasně zasazovat druhé sledy a zálohy. S tím souvisí i otázka tempa útoku, které bude závislé na stupni zničení a zatarasení komunikační sítě, na průchodnosti terénu mimo komunikace a na účinnosti a rychlosti práce odtarasovacích prostředků. Dnešní úroveň ženijní bojové techniky jen stěží může zjistit odtarasování v taktické hloubce k dosažení průměrného tempa útoku 4 km/hod.

Důležitou skutečností zůstává, že nepřátelská divise, i když vyčlení do předního postavení jednu třetinu sil, je schopna systémem opěrných bodů rot plně obsadit pásmo 8 až 10 km široké. S využitím mezer přehrazovaných bočními palbami a zátarasy, terénu nedostupného tankům (lesů, strží, osad) je schopna těmito silami přehradit pásmo 15 až 20 km široké. Přitom hustota živé síly na předním postavení není taková, aby skýtala výhodný cíl pro použití atomových pum. Rovněž velikost rotního opěrného bodu (1,5×1,5 km) nezaručuje přesnost shozu atomové pumy ze střední výšky, neboť nutno počítat s odchylkou až do 1 km. Přitom však umlčení živé síly a palebných prostředků v opěrných bodech prvního postavení, jakož i dělostřelectva vyčleněného k jeho podpoře vyžaduje dosáhnout hustoty 70 až 90 hlavní na 1 km, t. j. kolem pěti oddílů na 1 km. K umlčení živé síly na 8—10 km bylo by třeba soustředit 40 až 50 dělostřeleckých oddílů. To znamená veškeré dělostřelectvo dvou až tří svazků prvního sledu a organické a posilové dělostřelectvo vševojskové armády. Protože rotní opěrné body budou zpravidla přehrazovat jen důležité komunikační směry, bude nutno se jich zpravidla zmocnit, aby bylo umožněno přemisťování dělostřeleckých skupin, přesuny druhých sledů a záloh a plnění přísunových a odsunových úkolů. K průlomu předního postavení bude nutné dosáhnout na směrech obsazených nepřítelem hustoty kolem 15 až 20 tanků/1 km. To znamená, že střelecká divise útočící v pásmu 8 až 10 km potřebuje k prolomení 4 až 5 km obsazeného postavení rozvinout a použít kolem dvou třetin ze svých tankových jednotek. Vidíme tedy, že $^1/_3$ sil divise dovedně a účelně rozmístěných na předním okraji mobilní obrany může přimět útočníka rozvinout a použít nejméně $^1/_2$ sil každé z dvou až tří divisí prvního sledu, aby dosáhl rychlého a bezpečného průlomu na důležitých směrech. Kladem mobilní obrany je i to, že uskupení většiny sil do větší hloubky (12 až 18 km) neumožňuje útočníkovi tak plně využít během dělostřelecké přípravy palebné síly dělostřelectva (minometných a houfnicových oddílů) vzhledem k malé dálce dostřelu. Zvyšuje tedy potřebu dělostřelectva s větším dostřelem nebo nutí útočníka přibližovat bojové se-

stavy dělostřelectva co nejblíže k přednímu okraji, s čímž je spojeno nebezpečí odhalení přípravy k útoku. Útočník je nucen přemisťovat mnohem dříve dělostřelectvo, čímž se hodnota paleb během vedení boje oslabuje. Na druhé straně je skutečností, že na uskupení většiny sil a prostředků bude soustředěno hlavní úsilí použití zbraní hromadného ničení. Jejich použití však na rozptýlené a dobře maskované sestavy v prostorech rozmístění v období dělostřelecké a atomové přípravy nebude tak účinné, jako na bojové sestavy útvarů a jednotek v dotyku. Nelze popřít, že veliteli nepřátelské divise takovým uspořádáním bojové sestavy je dána podstatně větší možnost projevovat iniciativu a aktivitu než v posiční obraně. Má po ruce dostatek sil, kterými může manévrovat na směry již projevivšího se úderu útočníka, přecházet jimi rychle do obrany nebo k protitečí.

Nepodaří-li se jednotkám na předním postavení jejich bojem na mezilehlých ústupových postaveních, systémem zátarasů a údery zbraní hromadného ničení, palbou dělostřelectva a letectva vyčerpat síly a prostředky útočníka a nebudou-li tedy výhodné podmínky k provedení protitečí hlavních sil divisí prvního sledu, mají tito velitelé možnost splnit tento úkol zaujetím obrany na některé z připravených čar v hloubce, na př. použitím dvou pluků (bojových uskupení) k obraně příčných postavení a zadního ústupového postavení může velitel nepřátelské divise přehradit šířku kolem 15 km a více, tedy šířku pásma průlomu vševojskové armády útočníka.

Uskutečněním takového manévru obránce lze těžko předpokládat, že by útočníkovy svazky prvního sledu měly dostatek sil a prostředků k dokončení průlomu zbytku taktické hloubky obránce. Možno předpokládat, že by divise prvního sledu během svého postupu do hloubky 10 až 15 km byly nuceny vyčleňovat značné síly k zabezpečení svých boků a odporem na bocích by byly nuceny roztáhnout frontu na šířku 15 km i více. Na takto široké frontě nemůže mít divise dostatečnou hustotu sil a prostředků, kterými by byla schopna z chodu prolomit nepřátelské postavení zaujaté čerstvými silami v hodnotě pěšího pluku (bojového skupení).

K zabezpečení průlomu příčných postavení a zadního postavení mobilní obrany byl by velitel armády nucen zasadit alespoň jednu divisi z druhého sledu, přeskupit síly prvního sledu a přemístit jejich dělostřelecké skupiny. Uskutečnění těchto opatření je pro útočníka spojeno se ztrátou času a tím i tempa útoku.

Tím mohou být vytvořeny podmínky pro rozhodnou protitečí velitele nepřátelského armádního sboru, který bude mít po ruce celou obrněnou divisi a nejméně dva pěší pluky divise bránící podružný směr, po případě lehký obrněný pluk. To představuje sílu 12 až 13 pěších praporů podporovaných 450 až 500 organickými tanky sboru.

Uvážíme-li možnost použití části záloh některého ze sousedních svazků, nelze hodnotu takového úderu již v taktické hloubce nepřátelské obrany podceňovat.

Provedení rozsáhlého manévru v mobilní obraně je však podmíněno:

1. výhodnou vzdušnou situací, která musí zabezpečit co největší volnost manévru protitečných skupin a záloh,

2. plnou mechanisací protitečných skupin a záloh k zabezpečení spolehlivého přesunu i mimo komunikace,

3. účinnou protivzdušnou obranou útvarů a svazků protitečných skupin (zavedením protiletadlových řízených i neřízených střel),

4. spolehlivou spojovací technikou již na stupni pluku, která by zabezpečila nepřetržité velení na tak širokých frontách (20 až 25 km).

Organisace a materiál obrněné divise z větší části zaručuje splnění posledních tří podmínek. Proto také Američané zdůrazňují, že obrněné divise je nejvýhodnější používat v sestavě protitečných skupin.

Mobilní obrana má tedy své podstatné klady i nedostatky. Je nutno přiznat, že za určitých podmínek může být mnohem úspěšnější formou vedení obranného boje než posiční obrana.

Organisace útoku proti nepříteli vedoucímu mobilní obranu musí směřovat k všestrannému využití nedostatků a slabin předního obranného postavení a k poskytnutí co nejméně času a možnosti provést rozhodný manévr protitečných skupin. Bude mít tedy své zvláštnosti. K těmto otázkám se vyjádřili podplukovník Spišiak a generálmajor Suchomel ve VM čís. 3/1956 a VM čís. 5/1956. K tomu považuji za nutné dodat, že

1. do zahájení útočné operace nutno vybojovat rozhodnou nadvládu ve vzduchu k spolehlivému zabezpečení ochrany vojsk armády a k zabezpečení účinného ničení a omezování manévru protitečných skupin údery bitevního a bombardovacího letectva.

2. Vševojsková armáda (front) musí se snažit útočit a prolamovat na široké frontě, aby
a) nepřítel nemohl organisovat účinnou protipřípravu,
b) nemohl vyhodnotit včas směr hlavního úderu a učinit protiopatření,
c) neměl možnost palbami a protiztečemi (nebo obranou) druhých sledů přehradit celou šířku útočného pásma,
d) nemohl manévrovat volnými divisními a sborovými zálohami z pasivních směrů,
e) aby velitel útočící armády mohl snáze manévrovat svazky druhého sledu, jestliže se nepříteli na některém směru podaří použitím zbraní hromadného ničení vyrovnat poměr sil a zálohami zastavit útok.

3. Hlavní údery prvních sledů bude nejúčelnější vést k rozdrcení a zmocnění se uzlů odporu na bocích, bráněných zesílenými pluky a kryjících přístupy k čarám rozvinutí nepřátelských záloh, i přes to, že budou vedeny v méně výhodném terénu a na směrech od sebe odlehlých. Zároveň bude třeba útočit slabšími silami čelně proti útvarům a jednotkám protiztečných skupin, aby možnost jejich manévru byla omezena a aby byly vytvořeny podmínky k úderu do jejich boku nebo k přenesení hlavního úderu na jiný směr.

4. Operační učlenění armády a bojové sestavy musí odpovídat zámyslu velitele armády a zvláštnostem mobilní obrany. Bude-li mít vševojsková armáda za úkol prolomit pásmo obrany nepřátelského armádního sboru, který dvěma divisemi povede mobilní obranu, bude účelnější do prvního sledu vyčlenit nejméně čtyři divise, aby mohla útočit v celé šíři pásma jeho obrany. Přitom hlavní úderná uskupení vytvořit na křídlech s cílem rozdrtit čepy obrany, zmocnit se výhodných čar rozvinutí nepřátelských záloh, obklíčit a zničit protiztečné skupiny divisí prvního sledu nepřítele a zabezpečit rozvinutí útoku do hloubky. Za každým úderným uskupením vést nejméně jednu divisi z druhého sledu armády a všechny druhy záloh s úkolem rozvíjet útok do operační hloubky nebo převzít úkol prolomit taktickou hloubku nepřátelské mobilní obrany (jestliže se nepříteli podaří vyřadit z boje některý ze svazků prvního sledu), po případě k odražení silné protizteče (protiúderu) nepřítele.

Bojové sestavy divisí prvního sledu bude účelné členit do dvou sledů, při čemž v druhém sledu je možno mít 1/2 i více sil. Vzhledem k tomu, že přední obranné postavení nepřátelské obrany je palebně slabé, jsou v něm značné mezery a dělostřeleckou a leteckou přípravou útoku se jeho hodnota ještě více sníží, mohou být v prvním sledu divise: silný předsunutý odřad a jeden ze střeleckých (mechanisovaných) pluků. Tyto síly zpravidla postačí k zničení nepřátelských jednotek na předsunutém postavení, k proniknutí do hloubky a zmocnění se ústupových postavení nebo čar rozvinutí nepřátelských záloh. Síla druhých sledů divisí zajistí narůstání úderů, po případě manévr k obchvácení nepřátelských záloh.

6. Co se týká formy útoku, skýtá mobilní obrana (její slabé krycí prvky) neobyčejně výhodné podmínky pro útok z chodu. Bude-li k útoku z chodu použito armády druhého sledu frontu nebo HV, bude někdy možno využít druhých sledů a tankových pluků divisí v dotyku k útoku na podružném směru armády s cílem:
— chránit boky útočného uskupení armády,
— poutat útvary divisních protiztečných skupin nepřítele,
— bránit manévru záloh z pasivních úseků.

Možno předpokládat, že v útočném pásmu armády na 30 až 40 km budou v dotyku asi dva svazky, z nichž by mohlo být využito nejméně tří až čtyř pěších pluků a dvou tankových pluků, což představuje hodnotu téměř dvou svazků. Tyto útvary by mohly prolomit přední obranné postavení a proniknout do hloubky 10 až 12 km, navázat dotyk s divisními zálohami nepřítele a přejít na této čáře do obrany, zabezpečit zasazení prvních sledů armády provádějících útok z chodu. Vyjití těchto útvarů do tak malé hloubky nevyžadovalo by rozsáhlého přemisťování dělostřelectva ani zvláštního materiálního doplňování. Těchto útvarů by bylo možné použít také k obchvácení a isolování uzlů odporu na předním okraji, které by mohly ohrožovat postup svazků vedoucích hlavní úder.

Uvedeným úvahám by nejlépe odpovídalo schema operačního učlenění vševojskové armády generálmajora Suchomela ve VM čís. 5/1956, kde se použitím čtyř svazků v prvním sledu vytvářejí podmínky k průlomu nepřátelské mobilní obrany v celé šíři pásma obrany nepřátelského sboru.

Myslím však, že lze pochybovat o úspěchu formy manévru vyjádřeného na náčrtu 2. Jak vyplývá z uvedeného náčrtu, hlavní úder vedou dvě divise, které při šířce útočného pásma kolem 8 km pro divisi, mohou rychle prolomit přední postavení a další mezilehlá ústupová posta-

vení. Avšak divise útočící na podružném směru na frontě 20 až 25 km může být ve svém postupu podstatně brzděna a čtyřmi až pěti prapory, systémem zátarasů, palbami dělostřelectva i zastavena. V tomto případě by divise vedoucí hlavní úder byly nuceny vyčleňovat značné síly k zabezpečení svých boků a při vyjití před zadní ústupové postavení silně obsazené by neměly dostatek sil k jeho prolomení. Ustoupivšími jednotkami a zasazením jednoho až dvou pluků (7. a 9. pp.) do obrany na zadním postavení byl by nepřítel schopen spolehlivě přehradit pásmo 15 km i více a zastavit postup obou divisí. Nelze čekat, že by nepřítel provedl ihned protiúder zbylými zálohami (15., 17. pp. a od.). Velitel útočící vševojskové armády by byl nucen k doprolomení prvního pásma obrany zasadit jednu divisi z druhého sledu armády. Více mu ani šířka průlomu 12 až 16 km nedovolí, počítáme-li s potřebnými rozstupy 5 km mezi plukovními proudy. Zasazením druhého sledu je nepříteli odhalován směr hlavního úderu. Nepřítel by vyčkal, až by divise druhého sledu postoupila do prostoru průlomu a zahájila rozvinování. Pak by na nahromaděné jednotky použil zbraní hromadného ničení a vyrazil by k protiúderu.

Toto řešení má tedy tyto hlavní nedostatky:

1. Zasazením jen tří divisí do prvního sledu lze prolamovat zhruba jen v polovině pásma obrany nepřátelského sboru. Malá šířka útočného pásma neváže zálohy nepřítele, umožňuje jim manévrovat podle situace.

2. Nepříteli je umožněno provést na správně vyhodnoceném směru hlavního úderu účinnou protipřípravu.

3. Nepřátelský armádní sbor má možnost zasazením části sil do obrany v hloubce zastavit útok svazků na směru hlavního úderu a přitom mu zbývá k provedení rozhodné protiúderu hodnota téměř dvou divisí (12 až 13 praporů pěchoty, 400 až 450 tanků).

4. Velitel útočící armády by byl nucen zasadit brzy po zahájení útočné operace další síly, čímž odhaluje směr hlavního úderu, ztrácí čas a tím i tempo útočné operace.

5. Takovým způsobem by veliteli nepřátelského armádního sboru bylo přímo napomáháno v jeho zámyslu, totiž k analisování vojsk útočníka do určitého prostoru, jeho donucení předčasně zasazovat zálohy, v době nahromadění jeho vojsk v ženijně neupraveném terénu ho zničit údery zbraní hromadného ničení a silnými protiúderu volných záloh.

Kapitán Ladislav Vaněk

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU PODPLUKOVNÍKA B. OLIVY

»Úkoly vědeckovýzkumné práce v otázkách organisace a činnosti týlu«

(VM čís. 5/1956)

Ve svém diskusním příspěvku se zaměřím na sedlové vozy navrhované autorem jako dopravní prostředek v týlu a na autorův návrh na dvojí výcvik, organisaci a použití jednotlivých týlových jednotek a zařízení.

V soudobých podmínkách vedení boje a operace vzniká důležitost a tím i význam automobilní dopravy. Ovšem velkou nevýhodou při dosud používané technice a při dosavadním systému zásobování je nutnost překládat materiál z jednoho dopravního prostředku na druhý na styku jednotlivých úseků přísunu. Snahou všech náčelníků týlu vždy bylo, aby materiál byl přísunován přímo; na př. z armádního skladu až na místo spotřeby. Na příklad přísun munice na dělostřeleckou přípravu v přípravném období operace atd. Tímto způsobem je daleko více využito dopravních prostředků, materiál není překládán v daném případě na třech zásobovacích místech (divisní sklady, plukovní sklady a týl praporu), čímž se ušetří i velké množství pracovních sil a prostředků.

Právě tuto možnost sleduje autor článku a navrhuje zavést do výzbroje armády sedlové vozy, kde by byl materiál přísunován v podstatě systémem výměny naloženého přívěsu za prázdný. To znamená, že by materiál byl naložen na příklad v armádní zásobovací základně nebo v čelním oddělení armádní zásobovací

základny, někdy i ve frontových skladech a takto naložený přívěs by byl postupně na jednotlivých zásobovacích etapách odpojován od trakční síly a předáván jako celek, takže materiál by nebyl překládán. Odpojená trakční síla by převzala prázdný přívěs a vracela se zpět. Stejný průběh by byl na nižších zásobovacích etapách, až na místo spotřeby.

Z toho, co bylo uvedeno, by se zdálo, že zavedením sedlových vozů bude v podstatě vyřešen problém dopravy v soudobých podmínkách vedení boje a operace. Materiál by byl jednou naložen a pak bez překládání dopraven až na místo spotřeby. Znamenalo by to velkou úsporu pracovních sil, což je v soudobých podmínkách rozhodující, trakční síly by bylo plně využito a p.

Rozeberme však konkrétně navrhovaný systém přísunu pomocí sedlových vozů v současném způsobu zásobování.

Je možné říci, že by sedlových vozů mohlo být plně využito k dopravě a současně i k ukládání PHM (jako cisteren). V plné míře je možné zavést sedlové vozy pro dopravu PHM pro tanky a samohybná děla, ovšem za předpokladu, že sedlový vůz se zavěšenou cisternou bude mít takové vlastnosti, že bude schopen dostat se až k tanku ve všech terénních podmínkách. Přísun tímto způsobem až k bojovému vozidlu je umožněn tím, že tanky a samohybná děla je nejvýhodnější plnit přímo z cisteren. Na stupni armády divise, pluku a někdy i praporu (tankového) by byly přívěsy sedlových vozů vyměňovány plné za prázdné. Obrovská výhoda tohoto způsobu přísunu spočívá v tom, že jednou načerpané PHM v armádní zásobovací základně se dostanou bez dalšího přečerpávání v divisních a plukovních skladech PHM až k vozidlům (hlavně tankům a samohybným dělům). Nevznikají tak ztráty PHM přečerpáváním a podobně. Navrhované závěsy za sedlové vozy je možné použít i jako skladovacího prostoru. Mimo to další výhoda v tomto způsobu provádění přísunu spočívá i v tom, že přečerpávání z přívěsů sedlových vozů do vozidel, sudů, po případě i baněk, se může provádět nezávisle na přísunu od armády, na jeho zdržení. Vzhledem k této výhodě by byl potřebný i menší počet pracovních sil a prostředků k přečerpávání PHM.

Rovněž za útočného pochodu a střetného boje mohou být přívěsy sedlových vozů vhodně uplatněny, poněvadž bude možné rychle vyměňovat plné přívěsy předsunuté péčí staršího náčelníka k jednotlivým proudům za prázdné. Naprosto tím odpadne nutnost překládání zásob.

Ovšem jiná situace je u přísunu PHM pro kolová vozidla. Tato je nutno doplňovat systémem výměny baněk. PHM je však nutno z cisteren a sudů do baněk přečerpat. Přečerpávání je nutné provádět v soudobých podmínkách u svazku. Na nižším nebo vyšším stupni, než je svazek není přečerpávání PHM do baněk prakticky proveditelné. Je možné tedy učinit závěr, že sedlové vozy (cisterny) by se pro přísun tohoto druhu PHM nehodily. K tomu účelu je možné v plné míře využít stávajících cisteren a cisternových přívěsů.

Závěrem je možno říci k této dílčí otázce, že sedlové vozy je vhodné používat k přísunu PHM pro tanky a samohybná děla.

Jaké jsou však možnosti v používání sedlových vozů pro provádění přísunů ostatních druhů možno říci kusového materiálu. Je pravda, že zde nám největší potíže působí překládání materiálu, které značně zdržuje dopravu a vyčerpá velké množství pracovních sil a prostředků. Autor ve svém článku uvádí, že by odpadly všechny překládací práce a efektivní délka koloběhu by se zvětšila. To by ovšem znamenalo naložit, řekněme ve skladech armádní zásobovací základny přívěsy sedlových vozů určitým druhem materiálu (municí, proviantem a podobně) a naložený přívěs přisunovat již osvětleným systémem výměny prázdných sedlových vozů za plné až k spotřebiteli. Myšlenka ideální! Podstatně ulehčuje a zjednodušuje činnost týlu, zvláště v soudobých podmínkách vedení boje a operace.

Je však třeba si uvědomit celkovou různorodost materiálních prostředků, velké množství různých druhů vojsk se spotřebou nejrůznějšího materiálu a přisunování materiálu podle skutečných potřeb bojujících vojsk.

V praxi by se asi nedalo provést, aby materiál byl připravován v armádním týlu podle jednotlivých praporů, oddílů, když si uvědomíme velké množství těchto praporů, oddílů a jiných jednotek v armádě. Jen na příklad při soudobém systému zásobování proviantem příprava a výdej proviantu v armádním skladu proviantu trvá 18 až 20 hodin (pro armádu o počtu 100 000 osobách a vydává-li se proviant asi 105 svazkům, armádním útvarům a ostatním samostatným jednotkám a zařízením). V navrhovaném systému přísunu pomocí sedlových vozů by se počet těchto útvarů, kterým by byl materiál v armádních skladech připravován, značně zvýšil.

Při tom jde nejen o velký počet útva-

rů, ale i o útvary s nejrůznější výzbrojí. Každý druh tohoto útvaru potřebuje speciální materiál v různém počtu, který u jiného útvaru je vůbec nepoužitelný nebo přebytečný. Nelze přece dopustit, aby se na příklad vozila ke střeleckému útvaru dělostřelecká munice a opačně.

Při řešení této otázky je třeba vzít v úvahu množství potřebného druhu materiálu, který je nutno k vojskům přisunovat. Útvary mají různé počty druhů zbraní i osob. Spotřeba materiálu a zvlášť munice je velmi nestejnoměrná nejen podle druhů materiálu, ale i podle druhu boje a prostoru (směru), na kterém útvar bojuje. Je proto nutné materiál přisunovat podle skutečné potřeby. Navrhovaný způsob použití sedlových vozů by podle mého názoru tento požadavek nesplňoval. Materiál v daném případě by musel být přisunován v kompletních dávkách, více méně pravidelně. To by vedlo v mnohých případech k nedostatku materiálu, na druhé straně u některých útvarů k nadbytku materiálu, který by útvar zbytečně zatěžoval a činil nepohyblivým.

Jsou tu však ještě i jiné problémy související s autorovým návrhem v článku na zavedení sedlových vozů do týlu.

Především je to otázka dopravní. Autor navrhuje zavést sedlové vozy velké tonáže — 20 t. Je třeba si uvědomit, kde tato velmi výkonná, ale těžká vozidla mohou jezdit. Najisto není možno s nimi počítat v armádním úseku přísunu. Připadala by k použití v úseku přísunu front-armáda. Je však věcí praktického přezkoušení, zda by nebylo výhodnější používat v tomto úseku přísunu desetitunových (T-111) aut s pětitunovým přívěsem. Uvedená auta jsou již v praxi vyzkoušena a plně se osvědčila. Jistě nelze počítat s takto těžkým vozidlem k přísunu do vojskového týlu.

Autor článku je si vědom této nemožnosti použití tak těžkého dopravního prostředku v armádním úseku přísunu, a proto také navrhuje zavést přívěsy nižší dopravní únosnosti, při čemž by několik přívěsů vytvořilo za trakční silou automobilní vlak. Ve vojskovém týlu navrhuje autor rozvážet tyto přívěsy jednotlivě.

Při řešení této otázky je třeba si uvědomit stav komunikací v prostoru na příklad Šumavy i západního bojiště, ostré zatáčky a délku navrhovaného automobilního vlaku. V mnohých zatáčkách i dobře udržovaných komunikací činí potíže projetí většího nákladního auta nebo autobusu. V zimě jsou pro automobilní dopravu podmínky ještě těžší. V některých prostorech ani sama auta (bez přívěsu) nemohou vyjet. Důkazem tu mohou být příklady z bojů 1. čs. armádního sboru o průsmyk Duklu, kde v některých prostorech na udržovaných komunikacích nemohla sama auta vyjet. Bude skutečně věcí praktických zkoušek reálně posoudit tento návrh.

Autor zdůvodňuje svůj návrh tím, že se tímto způsobem ušetří řidiči a trakční síly bude plně využito. Je pravda, že u navrhovaného automobilního vlaku bude skutečně jen jeden řidič, ovšem na každém přívěsu stejně bude muset být závozník (brzdění a p.). Rovněž plné využití trakční síly nelze v soudobých podmínkách vedení boje přeceňovat. Je pravda, že při nakládání a vykládání automobilního dopravního prostředku motor nepracuje, vznikají určité prostoje. Ovšem vozidlo je třeba řádně technicky ošetřovat, řidiči je třeba dát alespoň krátký odpočinek po únavné jízdě konané mnohdy úplně bez světel. Motorické síly auta v době jeho nakládání a vykládání je možné alespoň v menší míře využít k pohánění určitých mechanismů k dosažení rychlejší nakládky a vykládky.

Autor článku navrhuje k dosažení plného využití motorické síly automobilu používat tohoto systému zásobování: jeden přívěs se nakládá ve skladu, druhý se vykládá na nižší zásobovací etapě a třetí v této době právě provádí přísun. Uvedený způsob přísunu by bylo možno podle mého názoru v plné míře uskutečnit na příklad ve frontových skladech, v armádní zásobovací základně a p. Zaměnit jen automobilní a traktorovou rotu v armádní zásobovací základně za rotu sedlových vozů.

Uskutečnění tohoto návrhu v celém systému přísunu by ovšem mělo za následek zhruba ztrojnásobení počtu dosavadních třítunových aut (beru-li v úvahu, že přívěsy budou 3t, budou-li přívěsy menší únosnosti, bude tento poměr ještě vyšší). Jsem toho názoru, že by to nemělo za následek zrychlení práce týlu, zkrácení proudů a zvětšení rychlosti na komunikacích, nýbrž naopak.

Je třeba si uvědomit, že týl v soudobých podmínkách vedení boje a operace je skutečnou součástí fronty. Nelze počítat s tím, že týl bude zabezpečen sestavou vojsk, jako tomu bylo v minulosti. Týl v soudobých podmínkách musí být plně pohyblivý, schopen přemístit se co nejrychleji do jiného prostoru.

Jsem toho mínění, že by vybavením týlu sedlovými vozy nemohl být splněn tento základní požadavek, poněvadž nejméně jedna třetina přívěsů je bez okamžité motorické síly a není tedy schopna

okamžitého přemístění. To znamená, že by přemístění týlů muselo být prováděno po částech, což v soudobých podmínkách vedení boje a operace je podle mého soudu nesprávné. Tím by se týl stal ještě těžkopádnějším, než je dosud.

V této části diskusního příspěvku jsem se v podstatě zaměřil na hlavní nevýhody sedlových vozů. Přes tyto nevýhody bude účelné a správné rozvinout diskusi na toto thema, které sleduje vyřešení dosavadní neutěšené situace v organisaci a provádění dopravy. Přes všechny uvedené nevýhody možná že v praxi budou plně vyváženy výhodou, že materiál nebude překládán (přečerpáván). Některé nevýhody sedlových vozů mohou být v budoucnosti odstraněny, na př. zavedením jednotypové divise.

Autor ve svém článku navrhuje dvojí organisaci, dvojí výcvik a dvojí použití týlů. Jako příklad uvádí použití divisního týlu, který by měl být s to plnit bojový úkol nejméně jako střelecký prapor.

Je naprosto správný názor autora článku, že v soudobých podmínkách nebude rozdílu v ohrožení bojujících vojsk a týlu, ať již ve vojskovém nebo armádním týlu. Příklady z války z Koreje jsou toho jasným důkazem.

Z těchto důvodů je jistě naprosto správný požadavek autora článku na dokonalejší výcvik a výzbroj příslušníků týlových útvarů, jednotek a zařízení. Týl musí být v soudobých podmínkách schopen odrazit údery nepřítele ještě při plnění svých odborných úkolů.

Při stanovení požadavků na organisaci, výcvik a vyzbrojení příslušníků týlu nelze podle mého názoru vycházet jen ze všeobecného konstatování, že týl může být napaden všemi druhy nepřátelských zbraní. Uvedenou otázku je třeba řešit především s hlediska hlavního úkolu, který má týl plnit, t. j. odborného úkolu. Teprve potom je nutno přihlédnout k jiným otázkám, na př. k zvýšení obranyschopnosti týlů.

Nevidím účelnost v tom, aby týlové útvary, jednotky a zařízení měly dvojí organisaci. Vždyť dosavadní organisace po této stránce je zpracována na stejném podkladě jako organisace vševojskových jednotek. U každého týlového útvaru je velitel (náčelník) a ostatní týloví příslušníci jsou organisováni do rot, čet a p. (automobilní dopravní prapor, zdravotnická rota, polní pekárna). Týl je schopen s touto organisací se bránit. Mimo to týl neplní odborné úkoly stále jako jeden celek, nýbrž jednotlivé jeho části jsou neustále v pohybu, takže by druhá organisace navrhovaná autorem stejně nesplnila účel. Mimo to každý správce posádky (při umístění několika týlových jednotek pohromadě) je povinen si organisovat ochranu a obranu podle konkrétní situace.

Myslím, že současný problém není v dvojí organisaci, nýbrž v naprosto nedostatečném vyzbrojení týlových útvarů a zařízení zbraněmi. Týly jsou v současné době vyzbrojeny naprosto nedostatečně, zvláště proti tankům, letectvu a výsadkům nepřítele. A od těch hrozí týlům podle taktiky pravděpodobného nepřítele největší nebezpečí. Na příklad u všech týlových jednotek střeleckého pluku jsou jen dvě pancéřovky, u týlových útvarů a zařízení divise je jen 22 pancéřovek, u armádního týlu, kde je okolo 10 000 lidí, je jen 114 pancéřovek.

Z uvedených příkladů je jasně vidět naprosto nedostatečné vybavení týlových útvarů, jednotek a zařízení účinnými zbraněmi. Při řešení této otázky je třeba vycházet z toho, čím týl může být v soudobých podmínkách napaden. Současné vybavení týlů stačí k odražení a zničení jednotlivých záškodníků nebo menších skupin nepřítele. V soudobých podmínkách hrozí však týlům největší nebezpečí od letectva, výsadků a tanků (kromě zbraní hromadného ničení). A proti těmto zbraním je týl prakticky bezmocný a je plně odkázán na pomoc vševojskového velitele. K dosažení větší samostatnosti a zvýšení obranyschopnosti týlů je nutné vybavit týly alespoň 14,5mm protiletadlovými kulomety, divisní a armádní týly i 30mm dvojkanony. I když nelze podceňovat salvovou palbu a palbu výtečných střelců (zkušenosti z Koreje), přesto je naprosto nutné mít u týlů lehké výkonnější prostředky. Tytéž zásady je třeba uplatňovat i u protivýsadkové obrany. K dosažení větší palebné síly je třeba týly vybavit hlavně lehkými a těžkými kulomety.

Velkým problémem je v soudobých podmínkách obrana týlů proti tankům. Nyní již nestačí jen ochrana u týlů, je nutné i u nich přejít k obraně. Bude to jistě velmi vítaným přínosem do celkové organisace protitankové obrany, když si uvědomíme roztroušenost jednotlivých týlů mezi jednotlivými obrannými postaveními a pásmy a p. Při dostatečném vybavení týlů výkonnými zbraněmi proti tankům mohou pak vytvářet jednotlivá chniska v hloubce, která mohou působit nepřátelským tankům citelné ztráty. Co se týká druhu protitankových zbraní, bude nejlépe vybavit týly lehkými, účinnými zbraněmi, které nevyžadují zvláštní obsluhy, t. j. pancéřovkami, tarasnicemi,

a větší týlové útvary vybavit i lehkými bezzákluzovými kanony.

Je naprosto správný autorův názor na důkladnější výcvik příslušníků týlů. Je třeba si uvědomit, že v soudobých podmínkách vedení boje jsou i příslušníci týlů především vojáky. Jak však tento požadavek splnit, když na příklad na bojový výcvik příslušníků týlů je určeno jen asi 30 hodin. Uvedeným způsobem je to nemyslitelné. Je tu možné dvojí řešení. Buďto zvýšit počet hodin na bojovou přípravu nebo do týlových útvarů, jednotek a zařízení zařazovat vojáky, kteří konali první rok základní služby u bojové jednotky.

Závěrem k této otázce bych chtěl říci, že je naprosto správný autorův názor na nutnost zvýšit obranyschopnost týlů. Není však třeba, podle mého názoru, k tomuto účelu dvojí organisace ani dvojího vyzbrojení týlů. Je třeba zařazovat k týlům vycvičené vojáky, kteří umějí zacházet se zbraněmi, které u týlu budou, a organisačně vybavit týlové útvary, jednotky a zařízení účinnými zbraněmi proti nízko létajícím letounům, výsadkům a tankům. Podstatně tak zvýšit palebnou sílu týlu. Uvedeným způsobem bude alespoň částečně zmenšen rozdíl mezi bojovými jednotkami a týlem.

Zpracoval major Vojtěch Machulda

URČOVÁNÍ PRAVDĚPODOBNÝCH ZTRÁT NA ŽIVÉ SÍLE A BOJOVÉ TECHNICE PO NAPADENÍ VOJSK ATOMOVÝMI VÝBUŠNÝMI ZBRANĚMI

Podplukovník Bohumil Malý, kapitán Bohuslav Havlíček

ÚVOD

Z nejdůležitějších druhů bojového zabezpečení vojsk za soudobých podmínek vedení operací je protiatomová, protichemická a protibiologická ochrana, jejichž organisováním se zabezpečují vojska před účinky zbraní hromadného ničení, čímž vytvářejí předpoklady k udržení své stálé bojové pohotovosti.

Organisace ochrany proti zbraním hromadného ničení záleží v mnoha opatřeních, která mají umožnit vojskům, aby za jakékoli situace mohla včas a organisovaně zahájit boj, a která by zabezpečovala vojska před překvapivým napadením ať pozemním nebo vzdušným nepřítelem.

Jedním z těchto opatření je i odstranění následků nepřátelského napadení zbraněmi hromadného ničení. S operačního hlediska je však třeba mít na zřeteli, že s odstraňováním následků nepřátelského napadení zbraněmi hromadného ničení, která je chápána všeobecně jako řada opatření převážně technického rázu, těsně souvisí i správná reakce velitele na novou situaci, dovednost rychle se vypořádat se způsobenými ztrátami, účelné použití druhých sledů a záloh všech druhů a z toho vyplývající velitelské rozhodnutí.

Metody velení vojskům v nových podmínkách musí zabezpečit přípravu operace ve zkrácené lhůtě a zasazení svazků do boje s minimální potřebou času na organisaci přípravy a zabezpečení bojové činnosti. K rychlému a správnému rozhodnutí velitele je však třeba, aby měl včas co možná nejpřesnější podklady, které mají vliv na jeho rozhodnutí. Jedním z podkladů pro správné rozhodnutí je znalost ztrát na živé síle a bojové technice jako následek nepřátelského napadení některou ze zbraní hromadného ničení.

Prováděná velitelsko-štábní operační cvičení ukázala, že propočty sil a prostředků, rozkazy a bojová nařízení štábů nejsou podloženy reálnými kalkulačními daty. Jsou často vydávány rozkazy a nařízení, které musí být později měněny, což se nepříznivě odráží v činnosti podřízených štábů. Při cvičeních dochází často k rozporům, pokud jde o předpoklady ztrát při použití zbraní hromadného ničení, a to jak u samých zpracovatelů cvičení a u rozhodčích, tak i u cvičících. Někdy jsou účinky těchto zbraní přeceňovány, jindy jsou — a to se vyskytuje častěji — podceňovány. To pak má za následek nahrávání nereálných ztrát jak na živé síle, tak i na bojové technice, což vede k chybným rozhodnutím a ke skreslování vývoje bojových situací.

Dalším nedostatkem, který se ukázal při cvičeních jak loni, tak i letos, je ta skutečnost, že po napadení vojsk zbraněmi hromadného ničení museli velitelé čekat až několik hodin, než dostali od podřízených velitelů reálné počty ztrát na živé síle a bojové technice a než se mohli správně rozhodnout. Aby mohli včas reagovat na změněnou bojovou situaci, někteří velitelé odhadovali ztráty předběžně a na jejich podkladě vydávali svá rozhodnutí. A tu se opět vyskytovala další nejednotnost názorů na určení ztrát, čímž se jednotliví velitelé dále dopouštěli již uvedených chyb.

Zkušenosti z velitelsko-štábních operačních cvičení ukazují, že při cvičení, v němž se klade velký důraz na nezasahování do dobrých rozhodnutí velitelů, i když se tato rozhodnutí podstatně liší od autorského řešení, je nutné, aby všichni rozhodčí byli na náležité výši a mohli v nově vzniklé situaci správně reagovat novými nahrávkami. S tím zase souvisí i správné a reálné nahrávání ztrát po napadení vojsk nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení. Je třeba, aby velitelé a štáby, jakož i zpracovatelé cvičení a rozhodčí získali správný názor na výši ztrát při použití zbraní hromadného ničení a aby se odhady ztrát co nejvíce přibližovaly skutečnosti, alespoň v rozsahu dostupné nám literatury.

Ve snaze odstranit tyto nedostatky a vytvořit předpoklady pro správné určování ztrát, byl předložen operační správě generálního štábu k využití pomocný materiál pro určování pravděpodobných ztrát na živé síle a bojové technice při použití zbraní hromadného ničení nepřítelem za různých bojových situací a stupňů ženijních úprav terénu vlastních vojsk. Jako podkladů pro zpracování těchto pomůcek bylo použito zejména předpisů Pěch-VIII-3, Oper-I-2, Pom-žen-9 a Pom-žen-10, jakož i přednášek sovětských vojenských akademií a expertů.

Vzhledem k charakteru jednotlivých druhů zbraní hromadného ničení jsou navrhované pomůcky zpracovány jednak formou grafů, jednak formou tabulek tak, aby poskytovaly jednotnou představu o možných ztrátách.

Cílem tohoto článku je rozebrat, zdůvodnit a zevšeobecnit především první část navrhované pomůcky, pojednávající o určování pravděpodobných ztrát na živé síle a bojové technice za použití atomových výbušných zbraní.

URČOVÁNÍ PRAVDĚPODOBNÝCH ZTRÁT NA ŽIVÉ SÍLE A BOJOVÉ TECHNICE ZA POUŽITÍ VÝBUŠNÝCH ATOMOVÝCH ZBRANÍ NEPŘÍTELEM

A. Všeobecně

Při zpracování této pomůcky k určování pravděpodobných ztrát bylo přihlíženo hlavně k požadavku, aby pomůcka byla co nejpřehlednější a aby vševojskové štáby mohly co nejrychleji určovat pravděpodobné ztráty vlastních jednotek po použití atomové pumy malé nebo střední ráže nepřítelem. Dále bylo třeba, aby tyto ztráty plně odpovídaly různým bojovým situacím za různého stupně provedení ženijní úpravy terénu k ochraně živé síly a bojové techniky.

Po rozboru možností znázornění těchto ztrát, ať již pomocí různých tabulek nebo kruhů a grafů, došlo se k závěru, že pro malé jednotky je přesnější a výhodnější používat systému mezikruží, zatím co pro pluk jako celek a zejména divisi je vhodnější používat grafů. Pro menší taktické

jednotky než pluk grafy plně nevyhovují. Je to způsobeno tím, že prapor, rota nebo četa při svém rozmístění zaujímají menší plochu, než je celková plocha ničivých účinků atomové pumy. Za těchto okolností může být napadená jednotka též v různých vzdálenostech od epicentra a tím také více nebo méně vystavena nejintensivnějším účinkům atomového výbuchu.

Pro tyto případy se hodí pomůcka, založená na principu soustředných kruhů, jež vytvářejí jednotlivá mezikruží s přibližně stejným průměrným počtem ztrát vzhledem k stejným předpokladům ukrytí.

Přesáhne-li však plocha rozmístěné jednotky plochu ničivých účinků atomové pumy stanovené ráže, lze pravděpodobné ztráty nejrychleji zjistit pomocí grafu.

Byla proto pomůcka pro určování ztrát na živé síle a bojové technice zásadně rozdělena do dvou typů: pro malé jednotky — kruhy, pro velké jednotky — grafy.

Za základní bojové situace byly vzaty tyto fáze boje, při nichž může dojít k napadení atomovými výbušnými zbraněmi:

1. jednotky jsou na přesunu,
2. jednotky jsou v útoku nebo přecházejí do obrany (jednotky nekryté),
3. jednotky jsou v obraně, ve výchozím položení nebo v prostoru soustředění, při čemž mají hotovy ženijní práce prvního pořadí,
4. napadené jednotky provedly již ženijní práce druhého, po případě třetího pořadí.

Předpokládá se, že vojska jsou rozmístěna rovnoměrně.

Pro tyto fáze, jakož i pro malou i střední ráž atomové pumy jsou sestaveny potřebné tabulky a grafy zvlášť.

K určování ztrát jednotek na přesunu slouží jen grafy, neboť rozdělení na malé a velké jednotky tu pozbývá významu.

Rozdělení atomových pum podle ráže na malou a střední je ponecháno v souhlase s Pěch-VIII-3, str. 76 a 91 (malá ráž — trit. ekvivalent = $= 8 . 10^6$ kg, střední ráž — trit. ekvivalent = $30 . 10^6$ kg), i když podle amerických údajů jsou atomové pumy děleny na taktické a strategické, při čemž do taktických pum jsou počítány pumy s tritolovým ekvivalentem od 1000 do 50 000 t.

Rozdělení atomových pum na malou a střední ráž je ponecháno také proto, že metoda zjišťování ekvivalentů atomové výbušné zbraně, kterou bylo provedeno napadení, není u nás dosud rozpracována a vojska se touto otázkou dosud nezabývají.

Při určování vlivu ukrytí živé síly a bojové techniky na stupeň ztrát bylo vzato za základ dělení ženijních prací na první, druhé a třetí pořadí (Pom-žen-9, Pom-žen-10) a dále ustanovení Oper-I-2, čl. 166 o vzdálenostech, v kterých provedení ženijních prací jednotlivých pořadí zabezpečuje živou sílu před vyřazením při vzdušném výbuchu atomové pumy malé ráže.

Podle uvedených pramenů mají chránit při výbuchu atomové pumy malé ráže:

— ženijní práce prvního pořadí na vzdálenost 800 m a více od epicentra,
— ženijní práce druhého pořadí na vzdálenost 500 m a více od epicentra,
— ženijní práce třetího pořadí na vzdálenost 300 m a více od epicentra.

Pro atomovou pumu střední ráže byly obdobné potřebné hodnoty (vzdálenosti) stanoveny na grafu-příl. 1 (sestaveném podle Pěch-VIII-3, tab. 13), kde odpovídá:

— prvnímu pořadí vzdálenost 1300 m a více,

— druhému pořadí vzdálenost 800 m a více,

— třetímu pořadí vzdálenost 480 m (dále počítáno 500 m) a více od epicentra.

Stanovení pravděpodobných ztrát bylo provedeno za předpokladu rozmístění jednotek v rovinatém terénu. Vliv členitosti terénu na ochranu vojsk je rozebrán ve zvláštní stati.

Živá síla

U ženijních prací prvního pořadí je v souhlase s dříve uvedeným nejvyšším typem ochrany osob nakrytý zákop, který chrání živou sílu před zničením na vzdálenost 800 m od epicentra vzdušného výbuchu atomové pumy malé ráže a 1300 m od epicentra u atomové pumy střední ráže. Podobně pracím druhého pořadí odpovídá pohotovostní úkryt jako nejvyšší typ (chrání od vzdálenosti 500 m u pumy malé ráže a od 800 m u pumy střední ráže). Pracím třetího pořadí odpovídají úkryty lehkého a vyšších typů, které chrání na požadovanou vzdálenost 300 m (při AP m), po případě 500 m (při AP s).

U nekryté živé síly se předpokládá její stoprocentní vyřazení (na mrtvých i raněných) jako následek středně těžkých zranění tlakovou vlnou (Pěch-VIII-3, tab. 44); lehká zranění mohou vyřadit živou sílu ze 75%, popáleniny I. stupně ještě ze 25%. U atomové pumy malé ráže budou těmto předpokladům odpovídat vzdálenosti 1200, 1600 a 2000 m od epicentra, u atomové pumy střední ráže 1900, 2500 a 3500 m od epicentra.

Při jednotlivých pořadích ženijních prací se předpokládá toto ukrytí živé síly v objektech různé odolnosti:

— při prvním pořadí ženijních prací bude chráněno 50% živé síly v nakrytých zákopech, dalších 40% ve střeleckých zákopech a 10% osob se bude pohybovat mimo úkryty (jako spojky a p.);

— při druhém pořadí ženijních prací budou pohotovostní úkryty chránit 30% osob, nakryté zákopy dalších 40% osob, střelecké zákopy dalších 20% a zbytek 10% osob bude opět mimo zákopy;

— při třetím pořadí ženijních prací budou osoby chráněny takto:

— v úkrytech lehkého a vyšších typů	30%,
— v pohotovostních úkrytech	30%,
— v nakrytých zákopech	20%,
— ve střeleckých zákopech	10%,
— mimo úkryty	10%.

Přehled těchto základních předpokladů ukrytí a z toho vyplývajících možných ztrát na živé síle v jednotlivých oblastech je uveden v příloze 2.

Bojová technika

V souhlase s předpisem Oper-I-2, čl. 15 a 16 a s využitím grafu-příl. 1 byly stanoveny tyto předpoklady stoprocentního vyřazení bojové techniky:

Stupeň ukrytí	Poloměry okruhů v metrech pro					
	auta		děla		tanky	
	AP m	AP s	AP m	AP s	AP m	AP s
nekryto	1200	1900	700	1150	500	800
v okopech	700	1150	500	800	400	600

Předpokládá se, že ochranné okopy pro bojovou techniku budou vybudovány již v prvním pořadí ženijních prací. Výjimkou je automobilní a traktorová technika, kde se předpokládá, že v prvním pořadí ženijních prací bude provedeno jen asi 50% těchto okopů a zbytek dokončen při pracích druhého pořadí.

K jednotlivým typům pomůcek pro určování pravděpodobných ztrát na živé síle a bojové technice za použití výbušných atomových zbraní nepřítelem:

B. Pomůcka k zjišťování pravděpodobných ztrát malých jednotek (příloha 3)

Návrh na tuto pomůcku je založen na principu soustředných kruhů, kde jednotlivé plochy mezikruží značí oblasti o stejném průměru pravděpodobných ztrát, podle předpokladů uvedených v příloze 2. Uvedené kruhy se shodují s okruhy, za nimiž se již projevuje určitý ochranný vliv ženijních prací jednotlivých pořadí, po případě se snižuje procento ztrát v otevřeném terénu.

Při volbě provedení vlastní pomůcky došlo se k závěru, že je třeba, aby byla co nejmenšího formátu, ale aby přitom obsahovala maximální část údajů. Z toho důvodu se upustilo od zakreslení úplných kruhů a na pomůcce z průsvitného materiálu se uvádějí jen kruhové výseče, které v plné míře dostačují k stanovení oblastí, v kterých je napadená jednotka rozmístěna.

Protože se vedení boje malých jednotek zpravidla zakresluje na mapy v měřítku 1 : 25 000 nebo 1 : 50 000, je i pomůcka k určování ztrát těchto jednotek provedena v těchto dvou měřítkách. V tabulce jsou pak uvedena procenta pravděpodobných ztrát podle ráže pumy, stupně ženijních prací a oblastí, v nichž napadená jednotka může být rozmístěna.

Výše ztrát pro jednotlivá mezikruží nebo pro několik různých mezikruží (oblasti) byly vypočteny způsobem, který je naznačen v dále uvedeném příkladě.

Příklad výpočtu pravděpodobných ztrát na živé síle po výbuchu atomové pumy malé ráže při vybudování ženijních prací třetího pořadí:

Oblast	Plocha oblasti v km²	Z plochy celé uvažované oblasti zaujímá			Procento ztrát v dílčích oblastech	Celkové ztráty v oblasti (% osob)
		dílčí oblast	plochu	%		
1	0,3 (= 3,14× 0,3²)	1	0,3	100	100 (= 100 % ze 100)	100
1—2	0,8 (= 3,14 × 0,5²)	1	0,3	37,5	37,5 (= 100 % ze 37,5)	81,3
		2	0,5	62,5	43,5 (= 70 % ze 62,7)	≐ 80
1—3	2 (=3,14 × 0,8²)	1—2	0,8	40	32,5 (= 81,3 % ze 40)	56,5
		3	1,2	60	24 (= 40 % ze 60)	≐ 55
1—4	4,5 (= 3,14 × 1,2²)	1—3	2	44,5	25,2 (= 56,5 % ze 44,5)	34,7 ≐ 35
		4	1,8	40	8 (= 20 % ze 40)	
			0,7	15,5	1,5 (= 10 % z 15,5)	
atd.						
2	0,5 (= 0,8 — 0,3)	2	0,5	100	70 (= 70 % ze 100)	70
2—3	1,7 (= 2 — 0,3)	2	0,5	29,5	21,7 (= 70 % z 29,5)	49,9
		3	1,2	70,5	28,2 (= 40 % z 70,5)	≐ 50
atd.						

Obdobným způsobem byla vypočtena i procenta pravděpodobných ztrát pro ostatní pořadí ženijních prací a pro nekrytou živou sílu.

U bojové techniky jsou pro každý její druh (tanky a samohybná děla, děla a minomety, automobilní a traktorovou techniku) zakresleny dvě kružnice, a to pro dvě možné varianty podle stupně ukrytí (v okopech nebo nekryto). Každá kružnice podle podmínek ukrytí bojové techniky představuje její stoprocentní vyřazení. Jen při vybudování ženijních prací prvního pořadí (kdy je kryto v okopech jen 50% aut) je třeba u automobilní a traktorové techniky, jestliže jednotka přesahuje kruh stoprocentního vyřazení »v okopech« nejméně do poloviny stoprocentního vyřazení »nekryto«, uvažovat ztráty podle kruhu »nekryto«, avšak snížené o 1/3.

Používání pomůcky soustředných kruhů a tabulky ztrát

K pochopení určování ztrát tímto způsobem se uvádí příklad.

Předpoklad: 1. střelecký pluk v obraně za normálních podmínek při vybudování ženijních prací prvního pořadí. Rozmístění pluku viz náčrt 1. (Představuje ve skutečnosti zakreslenou mapu 1 : 50 000.)

Živá síla pluku je rozdělena takto: 3/4 živé síly tvoří 1., 2. a 3. spr., 1/4 živé síly PDS a ostatní jednotky rozmístěné mezi prvním a druhým postavením. Předpokládá se, že byla shozena atomová puma střední ráže s epicentrem podle náčrtu 1.

Postup práce

Přiložíme příslušné kruhové výseče středem na epicentrum pumy (v našem případě výseče pro atomovou pumu střední ráže — mapa 1 : 50 000) a zjistíme u každé jednotky, které mezikruží zaujímá:
— 1 spr. a 2. spr. jsou v mezikruží 3 až 6, což podle tabulky v pomůcce odpovídá 20% ztrát,
— 3. spr. je v prostoru 5 a 6, tomu odpovídá 5% ztrát,
— PDS s ostatními jednotkami zaujímá prostor 1 až 5, to značí 40% ztrát.

Ztráty tedy budou u
— 1. spr. 20%,
— 2. spr. 20%,
— 3. spr. 5%,
— ostatní 40%;
v průměru u pluku 85 : 4 = 21,5%.

Ztráty na bojové technice, na př. u PDS, která má rovněž provedeny ženijní práce prvního pořadí, zjišťují se obdobně.

Podle náčrtu 1 jsou v PDS dva oddíly 122mm houfnic, jeden oddíl 85mm kanonů a jeden oddíl 120mm minometů.

Pomocí příslušné kruhové výseče zjistíme ztráty u severního oddílu houfnic:
— děla: ztráty na dělech žádné, protože oddíl leží mimo kruh pro děla »v okopech«,
— auta: při ženijních pracích prvního pořadí počítáme jen s 50% zakopaných aut; použijeme kruhu pro auta »nekryto« a zjistíme, že zasahuje asi do poloviny oddílu, t. zn. ztráty 50%. Tyto ztráty však musíme ještě o 1/3 zmenšit (protože polovina aut je zakopána), takže oddíl bude mít asi 34% ztrát na automobilní technice.

Obdobně ztráty u oddílu 85mm kanonů budou:
— děla: kruh pro děla »v okopech« zasahuje oddíl asi do poloviny — ztráty na dělech budou asi 50%,
— auta: kruh pro auta »v okopech« zasahuje téměř celý oddíl — ztráty na autech budou téměř 100% atd.

C. Pomůcka k zjišťování pravděpodobných ztrát na živé síle a bojové technice pluků a svazků (příloha 4)

Grafy pravděpodobných ztrát na živé síle a bojové technice při vzdušném výbuchu atomové pumy malé nebo střední ráže byly rovněž zpracovány podle vpředu uvedených předpokladů (a s využitím přílohy 2).

Vzhledem k tomu, že každá bojová situace je zakreslena do mapy, podle které každý velitel může snadno zjistit plochu, kterou jeho jednotka zaujímá (v km²), byl přehodnocen přístupný materiál pojednávající o ničivých účincích atomových zbraní na km² (po př. pro proudy na kilometry běžné) tak, že v uvedených grafech je možné podle plochy jednotky v km²

(po př. běžných) na jedné stupnici číst pomocí křivky již přímo procenta pravděpodobných ztrát na stupnici druhé, a to jak pro živou sílu, tak i pro bojovou techniku.

U vojsk za přesunu (graf 1 a 5) se předpokládá, že mohou být jedním výbuchem atomové pumy zasažena jen na jedné ose. Podle těchto předpokladů může při použití atomové pumy malé ráže dojít ke stoprocentnímu vyřazení (nekryté) živé síly v délce 2400 m pochodového proudu. V celém rozsahu účinnosti atomové pumy malé ráže na pochodovou osu, t. j. v délce 4000 m, dojde podle uvedených předpokladů (100% ztrát do vzdálenosti 1200 m, 75% ztrát do 1600 m a 25% ztrát do 2000 m od epicentra) k 80% vyřazení živé síly. Z toho vyvozeno: při délce pochodového proudu 8 km bude výbuchem atomové pumy malé ráže vyřazeno již jen 40% osob, při délce 16 km 20% osob atd. Takto zjištěné procento ztrát bylo zaznamenáno do grafu, který vzhledem na přesnější čtení byl rozdělen a velikost dílků na jednotlivých stupnicích vhodně upravena.

Obdobně byly sestaveny grafy pravděpodobných ztrát bojové techniky, kde za základ grafu je vzata plocha 100% vyřazení a dále nepřímo úměrně k velikosti proudu jednotky se procento pravděpodobných ztrát snižuje.

Grafy pravděpodobných ztrát na živé síle a bojové technice za různých fází boje a při různém stupni ženijních úprav terénu (graf 2 až 4 a 6 až 8) byly sestaveny zčásti podle obdobných výpočtů, jak je uvedeno na straně 116, zčásti byla procenta pravděpodobných ztrát vypočtena jako nepřímo úměrná k zvětšující se ploše.

Používání grafů

K pochopení manipulace s uvedenými grafy se uvádí příklad a návod k vyhodnocení pravděpodobných ztrát na živé síle a bojové technice po výbuchu atomové pumy.

Předpoklad je stejný jako u příkladu pro malé jednotky na straně 117.

Postup práce:

— Jakmile dostane zprávu o shozu atomové pumy střední ráže s udáním přibližného epicentra, zakreslí si příslušný velitel zásah atomové pumy do mapy (viz náčrt 2),
— zjistí, že 1. sp. byl plně zasažen atomovou pumou střední ráže,
— podle náčrtu (situace na mapě) zaujímá 1. sp. plochu přibližně 6 km × × 6,5 km = 40 km²,
— z grafu 7 je vidět, že přibližné ztráty na živé síle jsou u 1. sp. 21%.

Obdobným způsobem podle známé plochy stanovíme z téhož grafu i ztráty na bojové technice:

— automobilní a traktorová technika, raketomety 19%,
— děla a minomety, obrněné transportéry a lehká samohybná děla 5%,
— tanky a těžká samohybná děla . . . . . do 3%.

Z uvedeného příkladu vyplývá, že u jednotky, která je plně zasažena ničivými účinky atomové pumy, čteme z grafů přímo procento ztrát.

U jednotky, která bude zasažena jen částí plochy ničivých účinků atomové pumy, bere se též ve stejném poměru i menší procento ztrát, a to jak na živé síle, tak i na bojové technice.

Příklad

1. sd., rozmístěná ve vybudovaném prostoru soustředění, byla zasažena výbuchem atomové pumy střední ráže s epicentrem, jak naznačeno na náčrtu 3.

K určení pravděpodobných ztrát použijeme grafu 7 (vybudovaný prostor soustředění má odolnost prvního pořadí ženijních prací).

Divise je rozložena na 120 km², kterým podle uvedeného grafu odpovídá přibližně

— 7% ztrát na živé síle,
— 1% ztrát na tancích,
— do 2% ztrát na dělech a minometech (1,6%),
— do 7% ztrát na automobilní a traktorové technice (6,4%).

Protože však 1. sd. je zasažena jen ze $^2/_3$ plochou ničivých účinků atomové pumy, je třeba takto vyčtené ztráty snížit přibližně o $^1/_3$.

Celkové ztráty u 1. sd. tedy budou:

— na živé síle asi 4%,
— na tancích do 1% (0,6%),
— na dělech a minometech asi 1% (1,1%),
— na automobilní a traktorové technice asi 4% (4,1%).

D. Vliv členitosti a porostu terénu na určování pravděpodobných ztrát živé síly a bojové techniky

Při určování ztrát má též důležitou úlohu členitost a pokrytost terénu, který má významné vlastnosti v ochraně proti účinkům atomového výbuchu. Zejména horský a zalesněný terén může značně zeslabit šíření jak tlakové vlny, tak i tepelného záření a pronikavé radiace.

Uvedené pomůcky k určování ztrát nepřihlížejí k členitosti a porostu terénu. Předpokládá se rovinatý terén, kde vliv ničivých faktorů atomového výbuchu je charakterisován soustřednými kruhy. Při výbuchu atomové pumy v členitém terénu vytváří tento terén v závislosti na výšce výbuchu atomové pumy a na vzdálenosti od epicentra různě zacloněné prostory, které většinou chrání před účinky atomové pumy nebo je podstatně snižují. Proti pronikavé radiaci a světelnému záření, jež se šíří přímočaře, chrání tyto zacloněné prostory úplně. Účinek tlakové vlny se bude ve směru údolí a úžlabin prodlužovat; stejně tak pásma ničení se budou rozšiřovat i ve směru svahů přivrácených k epicentru výbuchu, kdežto na odvrácených svazích se budou zkracovat.

Ve středně členitém a zalesněném terénu (převýšení větší než 100 m, svahy minimálně 12°) je podle dostupné literatury možno předpokládat, že se pásma ničení tlakové vlny, tepelného záření a pronikavé radiace proti otevřenému a rovinatému terénu zmenšují 1,5krát až 2krát. Podle toho bude třeba v takovém terénu snížit počet ztrát jednotek (které jsou mimo oblast padající vlny), stanovených podle uvedených pomůcek, asi o 50%.

Je však nutno též zdůraznit, že při zhodnocení a využití ochranných vlastností terénu je třeba si všímat i menší místní členitosti terénu (terénních stupňů, úvozů, zářezů a p.), která sama o sobě nejenže snižuje při jejím využití ztráty na živé síle, ale též podstatně působí i na zvýšení odol-

nosti jednotlivých obranných a ochranných objektů a tím opět i na snižování ztrát.

Podobně jako členitý terén mají i lesní masivy ochranné vlastnosti proti ničivým účinkům atomových zbraní.

Rozhodujícím činitelem, zda les bude chránit proti ničivým účinkům atomové pumy, je i jeho hustota, vzrostlost a hloubka. Les rovněž nesnižuje účinky tlakové vlny v bližší oblasti (v oblasti padající vlny), jejíž poloměr se přibližně rovná výšce výbuchu atomové pumy.

Ve středních vzdálenostech od epicentra (u atomové pumy malé ráže 700 až 1000 m, u atomové pumy střední ráže 1200 až 1500 m) se v hustém vzrostlém lese, jehož kmeny nejsou odvětvovány, zmenšuje účinek tlakové vlny o 10—15% proti otevřenému terénu. Tím se zmenšují vzdálenosti účinku tlakové vlny na osobu a techniku asi o 30%, to znamená, že se ztráty na živé síle a bojové technice snižují až na 1/2.

Lesní porost zeslabuje též účinky světelného záření. Je však třeba mít neustále na mysli možnost vzniku požáru, i když je málo pravděpodobné, že se požár rozšíří od korun stromů, jejichž vznícení je v zárodku utlumeno tlakovou vlnou působící hned za účinkem světelného záření.

Lokalisování ohnisek možných požárů vzniklých vzplanutím suchého podrostu lesa, chrastí a suchých stromů nečiní za přítomnosti vojsk v lese zvláštních potíží. Je však nutné plánovat a provádět opatření proti možným požárům a též opatření k ochraně osob i techniky proti padajícím stromům.

ZÁVĚR

Ztrátám způsobeným atomovými pumami je věnována pozornost zejména proto, že jejich účinek je všestranný jak na živou sílu, tak i na bojovou techniku, a též proto, že atomové pumy nejsou imperialistickými vojenskými činiteli z pochopitelných důvodů pokládány za zbraně hromadného ničení. Z téhož důvodu jsou i v tomto článku podrobněji rozpracovány pravděpodobné ztráty na živé síle a bojové technice po výbuchu atomové pumy. Toto podrobné rozpracování pravděpodobných ztrát po napadení atomovými pumami umožňuje vytvořit si správný názor na příklad na nutnost využít ochranných vlastností terénu nebo na provádění jeho ženijní úpravy a p. Materiál může být i podkladem k rozboru dalších otázek, souvisících s těmito problémy, jako na př. hlubší rozpracování thematiky ochrany proti atomovým zbraním, konkrétní vývody z uvedených hodnot atd.

Z grafů na příklad je vidět, že ženijní práce prvního pořadí snižují ztráty na živé síle a bojové technice až o 2/3. Při srovnání tohoto značného snížení ztrát s tím, že ženijní práce druhého pořadí snižují ztráty asi o 25% proti prvnímu pořadí a ženijní práce třetího pořadí asi jen o 15% proti druhému pořadí, vidíme, jak je důležité v každé bojové situaci co nejdříve přikročit k vybudování ženijních prací prvního pořadí. V tomto případě dosáhneme přibližně s 1/3 sil a 1/2 prostředků téměř 3krát většího efektivního výsledku (snížení zranitelnosti o 2/3) než u obou ostatních pořadí ženijních prací. Budování druhého a zvláště pak třetího pořadí ženijních prací se jeví vzhledem k potřebě času, sil a prostředků a k dosaženému výsledku ve snížení zranitelnosti již méně účinné.

K tomu, aby bylo možno přesněji odhadovat plochu zasažené jednotky, bylo by vhodné, aby se stanovené zakreslování výbuchů atomových pum do mapy dvěma kruhy provádělo v měřítku příslušné mapy. Přitom by vnější kruh značil maximální dosah ničivých faktorů atomové pumy na živou sílu, vnitřní kruh pak stoprocentní zničení živé síly podle stupně vybudovaných ženijních prací. Po případě by mohl být zevšeobecněn ten nejčastější případ, t. j. vybudování ženijních prací prvního pořadí. Tomu by odpovídaly tyto rozměry:

AP malé ráže — vnější kruh 2 km, vnitřní kruh 0,8 km,

AP střední ráže — vnější kruh 3,5 km, vnitřní kruh 1,3 km.

Takto zakreslený zásah atomové pumy by dal velitelům přehled o tom, do jaké vzdálenosti a které jednotky jsou stoprocentně vyřazeny a do jaké vzdálenosti musí ještě vůbec počítat se ztrátami na živé síle.

O tom, že rychlé stanovení pravděpodobných ztrát po napadení vojsk atomovou pumou je věcí potřebnou nejen k zabezpečení okamžitého rozhodování vševojskových velitelů, ale i pro činnost týlu, zvláště zdravotnické služby, svědčí článek majora J. Hořejšího, otištěný ve sborníku »Týl a zásobování«, čís. 1 až 2 z roku 1956, v němž autor předkládá k diskusi a využití pomůcku pro zjišťování ztrát při vzdušném výbuchu atomových pum.

Pomůcka ta má svou přednost v tom, že rozvádí zvlášť ztráty na mrtvých a zvlášť na zasažených, takže dává podklady i pro zdravotnickou službu.

Nelze však souhlasit s tím, že by **pohotově** podala přehled o ztrátách u velkých útvarů, dokonce svazků. Z příkladu, který je v článku uveden, je vidět, že je třeba nejdříve propočítat, kolik je osob na ploše zasažené atomovou pumou, a teprve z toho je možno brát příslušné procento podle tabulky ztrát. To je zdlouhavé.

Po prostudování vývodů z předpokladů pro zhotovení pomůcky nelze však souhlasit ani s tabulkou poloměrů kružnic, ani s tabulkou možných procent ztrát.

Jestliže na př. v obraně pro třetí pořadí ženijních prací jsou stanoveny poloměry kružnice »2« — jimž odpovídají stejné celkové ztráty 100% (95+5) — u atomové pumy malé ráže 3 mm, u atomové pumy střední ráže 5 mm a u atomové pumy velké ráže 8 mm, musí za stejných předpokladů (bere-li se za základ atomová puma malé ráže) odpovídat ženijním pracím druhého pořadí u atomové pumy střední ráže 6 mm (nikoli 8) a u atomové pumy velké ráže 10 mm (nikoli 14). To z toho důvodu, že v obraně nutno uvažovat hlavně tlakovou vlnu (živá síla je skryta před světelným zářením i pronikavou radiací), a proto při stejném procentu ztrát (100%) musí být brány v úvahu stejné tlakové podmínky. Vyřadí-li totiž atomová puma malé ráže ještě 100% živé síly ve vybudované obraně přetlakem v čele tlakové vlny 1,75 kg/cm², není možné, aby atomová puma střední ráže vyřadila za stejných ženijních podmínek stejné procento živé síly jen přetlakem 1,45 kg/cm² a atomová puma velké ráže dokonce 1,4 kg/cm². Tato nesrovnalost se vyskytuje téměř ve všech poloměrech.

Ani za útoku nelze s vyvozenými poloměry plně souhlasit, neboť i na nekrytou živou sílu bude více působit faktor tlaku než světelného záření.

Pokud jde o tabulku ztrát (vychází-li se z přílohy 7 předp. Zdrav-IV-2), bude v obraně na ploše o poloměru 600 m, t. j. rozsah 1 a 2, celkem 96% ztrát a nikoli 100% (95+5). Na celkové ploše 1 až 7 (r = 2000 m, plocha 12,6 km²) by mělo být podle daných předpokladů (Zdrav-IV-2) celkem 35% ztrát a nikoli, jak uvádí autor, 65% (36,4+28,6). Tyto nesrovnalosti se projevují i v dalších údajích tabulky ztrát.

Na konec k samému základu této pomůcky — k příloze 7 Zdrav-IV-2. Z tabulky není jednak jasno, o jaký stupeň ženijního vybudování obrany běží, jednak se tabulka nezdá dost důvěryhodná, když konstatuje, že v prostoru mezi kruhem 600 a 800 m od E je u nekryté živé síly (za útoku) celkem 95% (50+45) ztrát a u ukryté (v obraně) 85% (20+65) ztrát. Rozdíl mezi ztrátami u zcela nekryté a zakopané živé síly 10% na stejné vzdálenosti od E je poněkud nepravděpodobný.

Z těchto důvodů by bylo třeba nejprve získat hodnověrný podklad (obdobu příl. 7 Zdrav-IV-2 vzhledem na různé stupně ženijních prací), pak provést správné vývody a podle nich upravit uvedenou pomůcku. Jedním z podkladů k řešení obdobné pomůcky by mohla být data o procentním rozdělení celkových ztrát nekryté živé síly, přednášená na Vojenské lékařské akademii S. M. Kirova v Leningradě.

Přehled o pravděpodobných ztrátách a jejich rozdělení udává tato tabulka:

Oblast	Vzdálenost od E v m		Stupeň zasažení	Ztráty na živé síle v %		
	AP m	AP s		nenávratné	zdravotnické	celkem
	od — do	od — do				
1	do 600	do 750	smrt na místě	100	—	100
2	600—1100	750—1200	velmi těžká zranění	50	50	100
3	1100—1300	1200—1600	těžká zranění	10—15	85—90	100
4	1300—1600	1600—2500	středně těžká zranění	—	75	75
5	1600—2000	2500—3000	lehká zranění	—	25	25

Podklady pro rozdělení pravděpodobných celkových ztrát při různém stupni ochrany živé síly (ženijních staveb) nebyly v dostupné literatuře dosud uveřejněny.

Z těchto důvodů byla námi navrhovaná pomůcka vypracována jen k zjišťování pravděpodobných celkových ztrát, což pro okamžité rozhodování vševojskových velitelů plně dostačuje.

Uvedený rozbor článku majora J. Hořejšího ukazuje, jak důležitým činitelem k vytvoření dokonalé pomůcky je široká diskuse.

Grafické znázornění přibližných hodnot přetlaku v čele tlakové vlny v různých vzdálenostech od epicentra při vzdušném výbuchu AP malé a střední ráže

(sestaveno podle Pěch-VIII-3, tabulka 13)

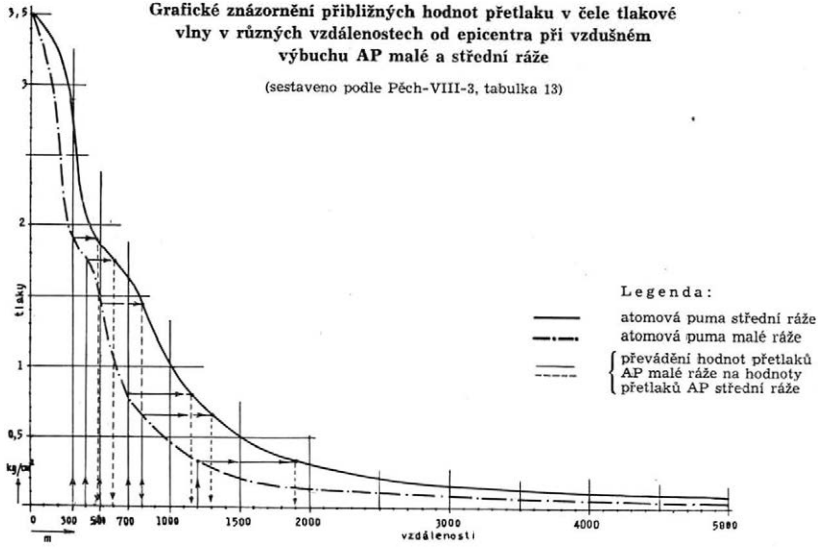

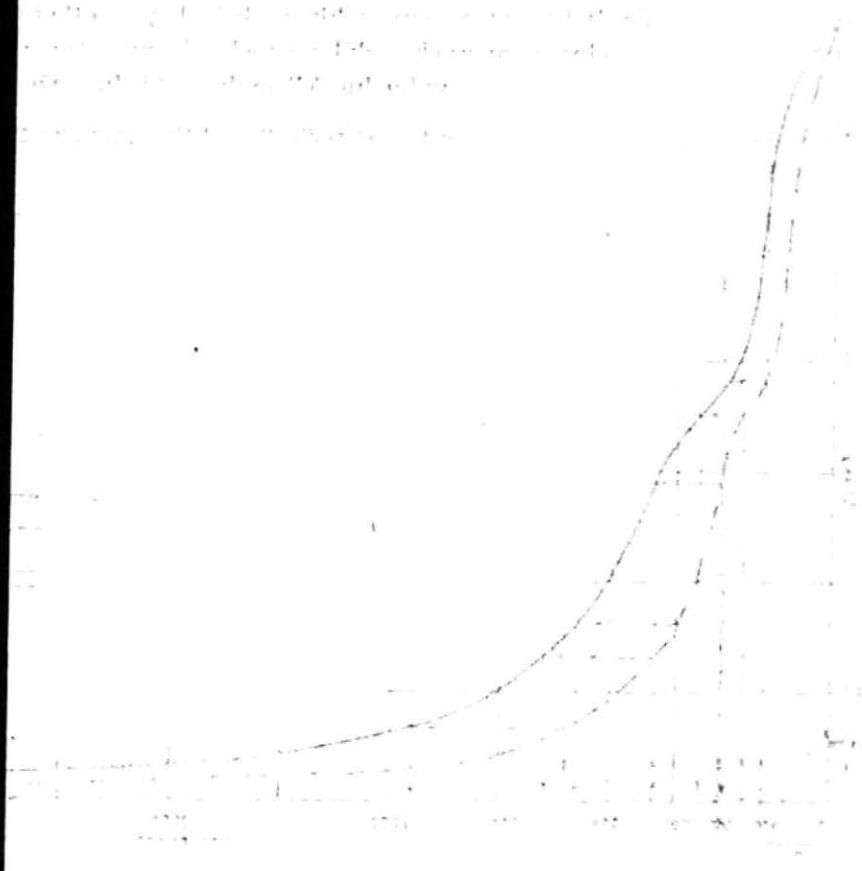

Tabulka

předpokládaných procent ukrytí a ztrát na živé síle

při vzdušném výbuchu atomové pumy

Příloha 2

V místech vzdálených od epicentra (vzdálenost v metrech)				Při vybudování ženijních prací						Při nekryté živé síle jsou ztráty	
				3. pořadí		2. pořadí		1. pořadí			
označeno jako oblast	u atomové pumy ráže		chrání již (typ úkrytu)	chráněno	ztrát	chráněno	ztrát	chráněno	ztrát		
	malé	střední		v procentech						v %	jako následek
1	0—300	0—500	—	0	100	0	100	0	100	100	Středně těžkých zranění tlakovou vlnou
2	300—500	500—800	lehký úkryt a vyšší typ	30	70	0	100	0	100		
3	500—800	800—1300	pohotovostní úkryt	dalších 30	40	30	70	0	100		
4	800—1100	1300—1700	nakrytý zákop	dalších 20	20	dalších 40	30	50	50		
	1100—1200	1700—1900	střelecký zákop	dalších 10	10	dalších 20	10	dalších 40	10		
5	1200—1600	1900—2500	všechny uvedené typy úkrytů	*)	7,5	*)	7,5	*)	7,5	75	lehkých zranění tlakovou vlnou
6	1600—2000	2500—3500			2,5		2,5		2,5	25	popálenin 1. stupně

*) Předpokládá se, že 10% osob bude mimo úkryty (jako spojky a podobně).

Tabulka pravděpodobných ztrát

při vzdušném výbuchu atomové pumy malé a střední ráže

Jednotka rozmístěna v oblasti	% ztrát na živé síle							
	nekryté		při vybudování ženijních prací					
			1. pořadí		2. pořadí		3. pořadí	
	APm	APs	APm	APs	APm	APs	APm	APs
1	100		100		100		100	
1—2	100		100		100		80	
1—3	100		100		80		55	
1—4	100		65		50		35	
1—5	90		40		30		25	
1—6	65	60	25	60	20		15	
2	100		100		100		70	
2—3	100		100		80		50	
2—4	100		65		45		30	
2—5	90		40		30		20	
2—6	65	60	25	20	20	15	15	10
3	100		100		70		40	
3—4	100		60		40		25	
3—5	90		35		25		15	
3—6	65	60	20		15		10	
4	100		40	35	25		15	
4—5	85		20		15		10	
4—6	60	50	10		10	5	10	5
5	75		10		10		10	
5—6	45	40	5		5		5	
6	25		2		2		2	

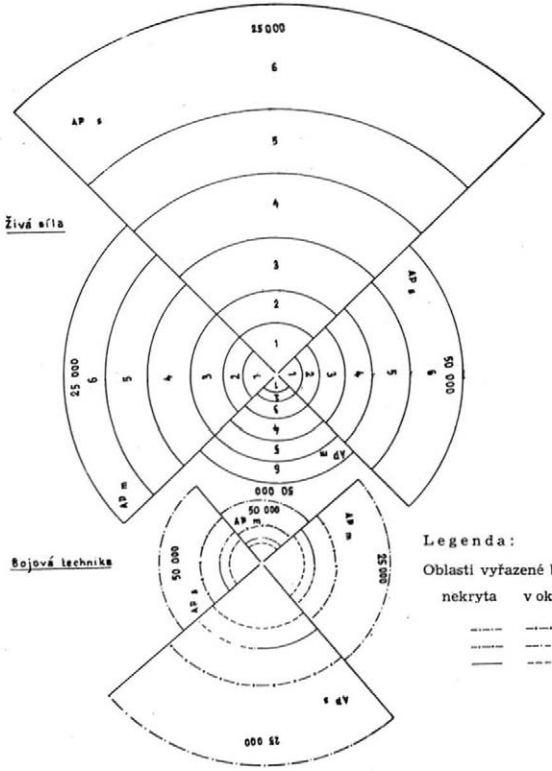

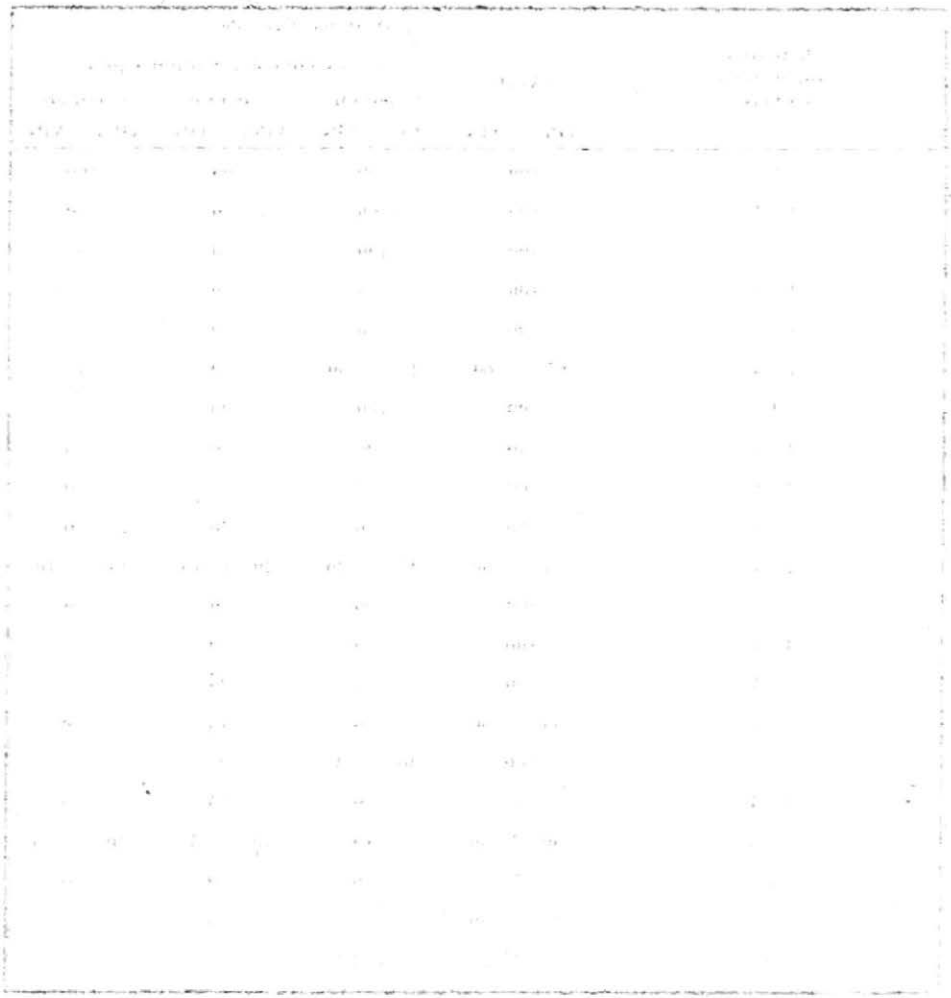

1. Grafické znázornění pravděpodobných ztrát živé síly a bojové techniky při vzdušném výbuchu AP malé ráže za přesunu

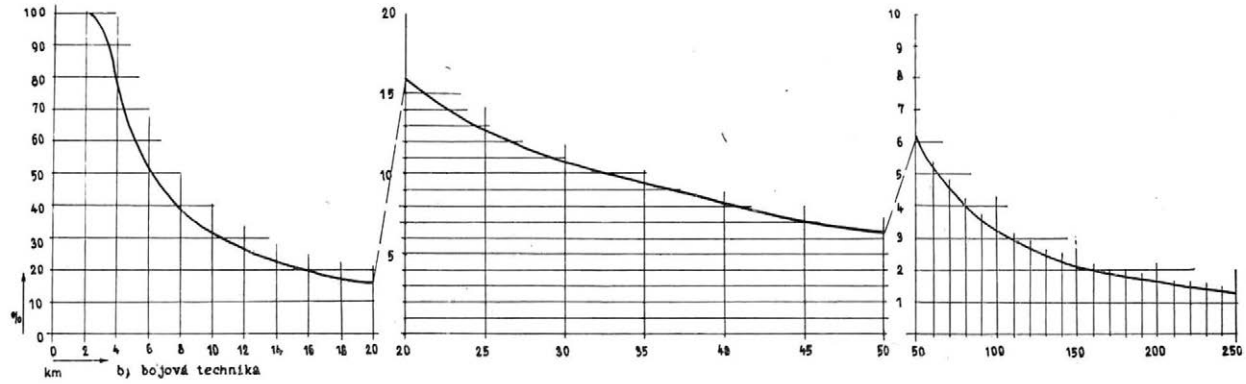

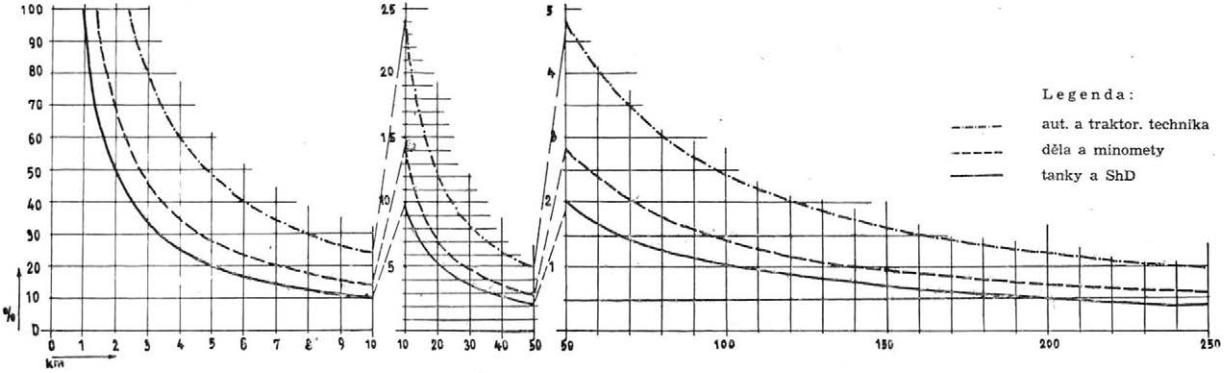

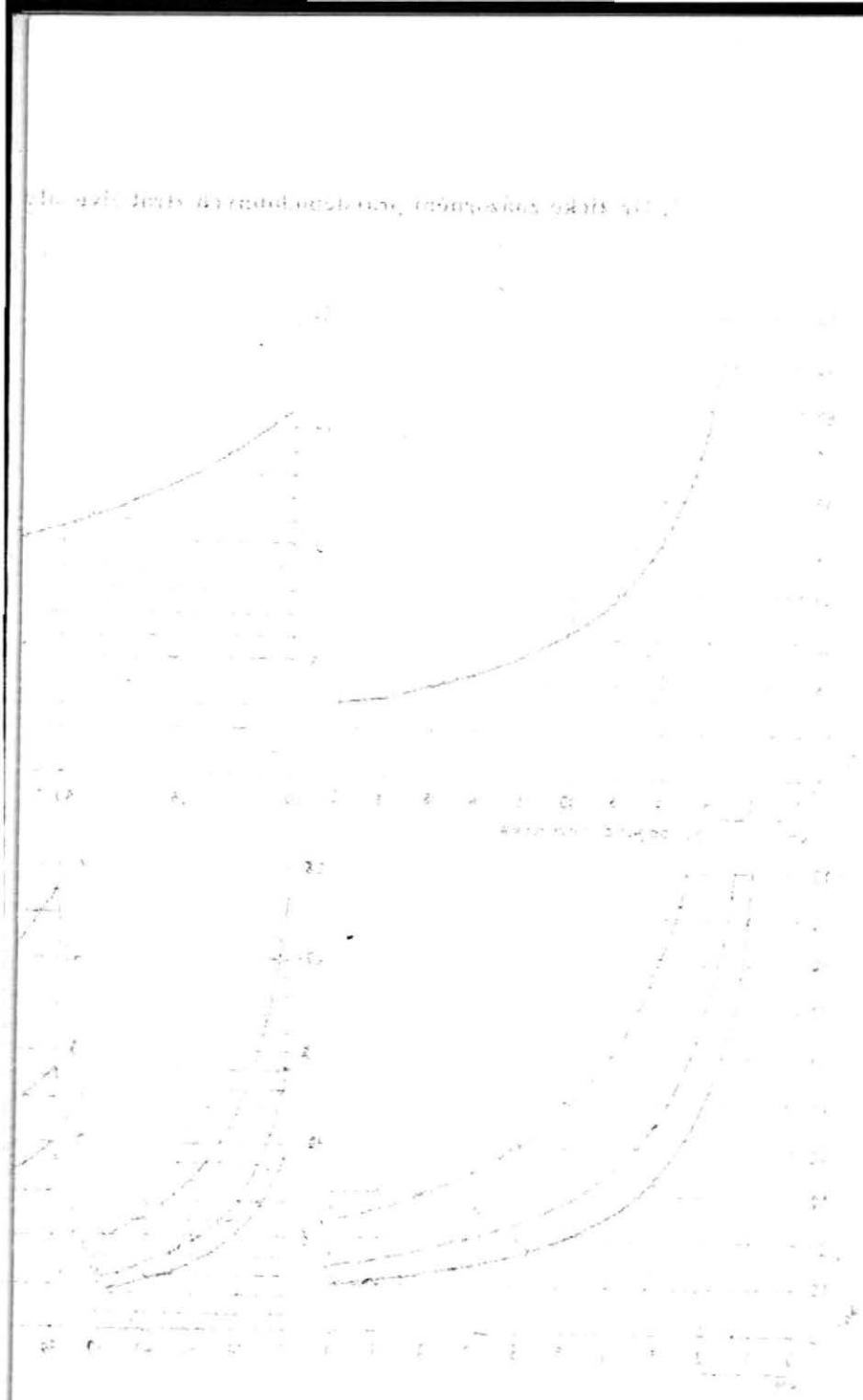

2. Grafické znázornění pravděpodobných ztrát živé síly a bojové techniky při vzdušném výbuchu AP malé ráže za útoku nebo při náhlém přechodu do obrany

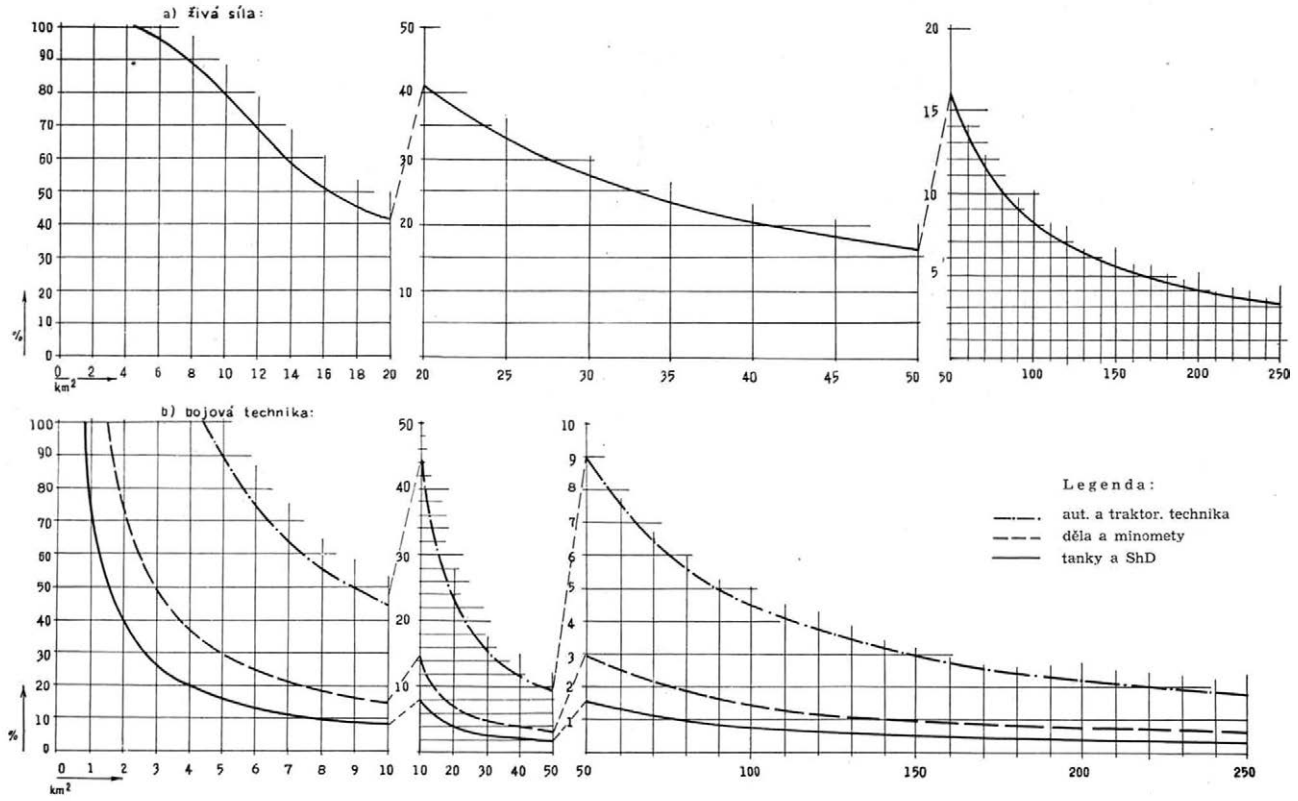

3. Grafické znázornění pravděpodobných ztrát živé síly a bojové techniky při vzdušném výbuchu AP malé ráže při vybudování opevňovacích prací 1. pořadí

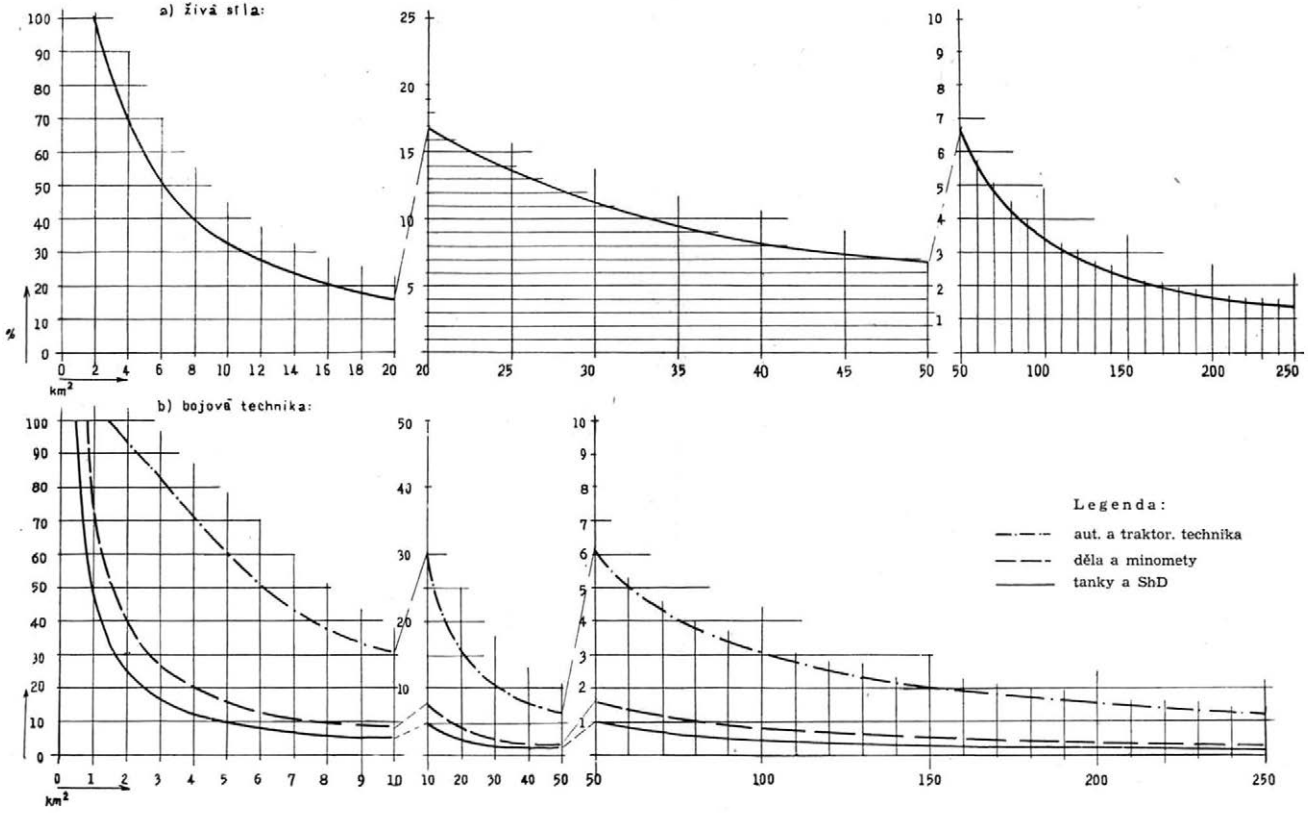

4. Grafické znázornění pravděpodobných ztrát živé síly a bojové techniky při vzdušném výbuchu AP malé ráže při vybudování opevňovacích prací 2. a 3. pořadí

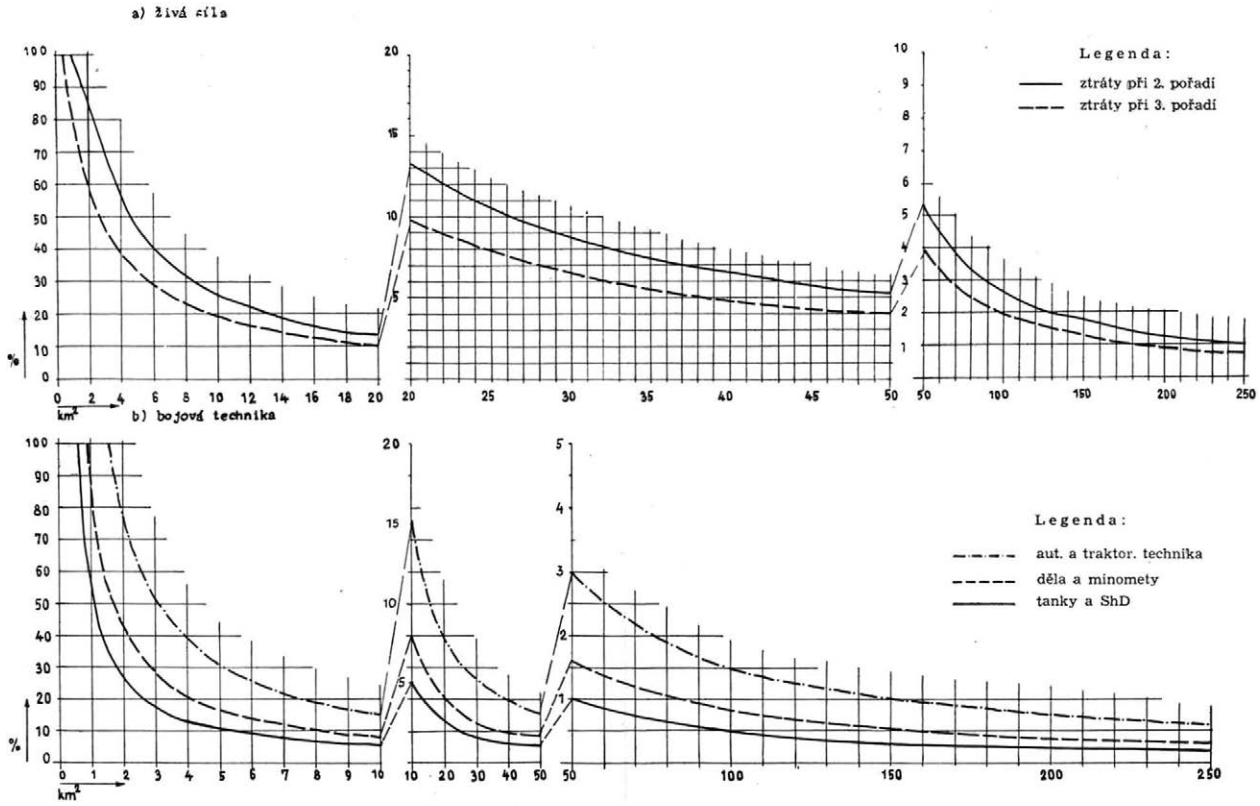

5. Grafické znázornění pravděpodobných ztrát živé síly a bojové techniky při vzdušném výbuchu AP střední ráže za přesunu

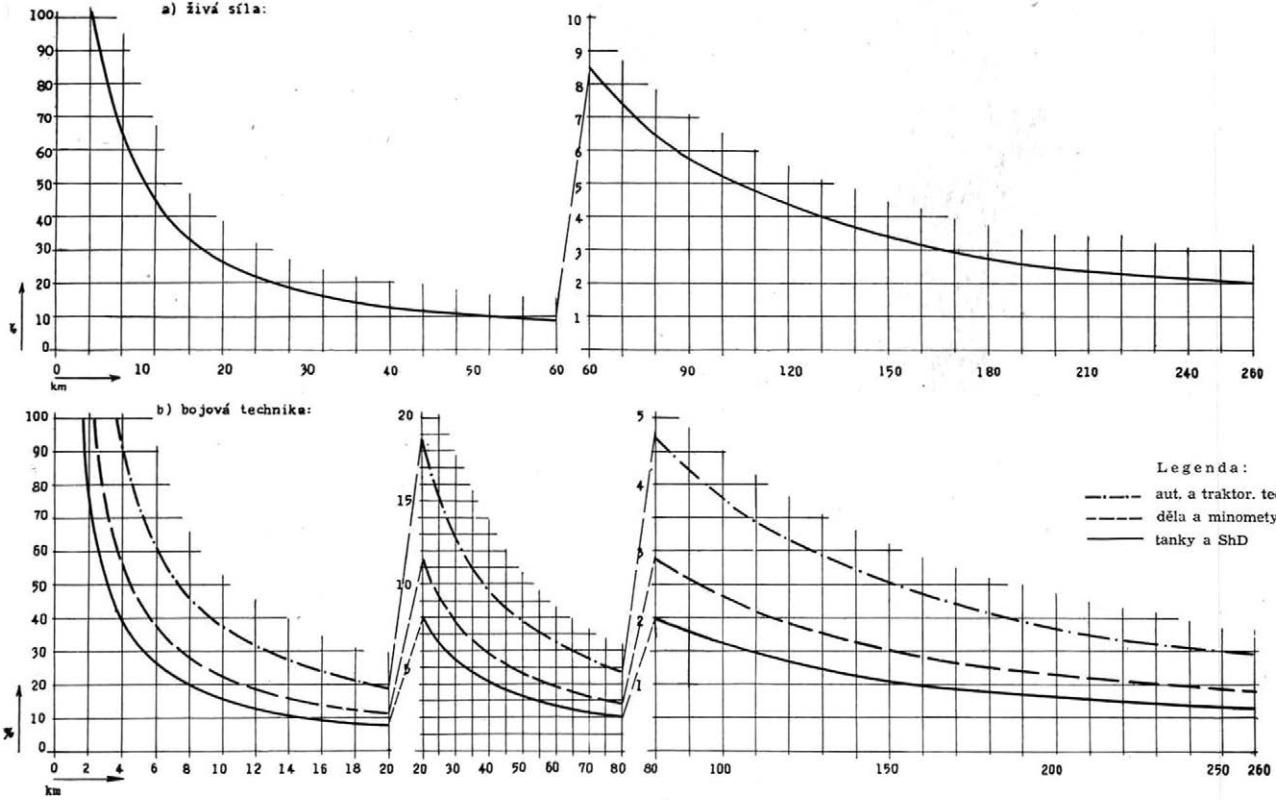

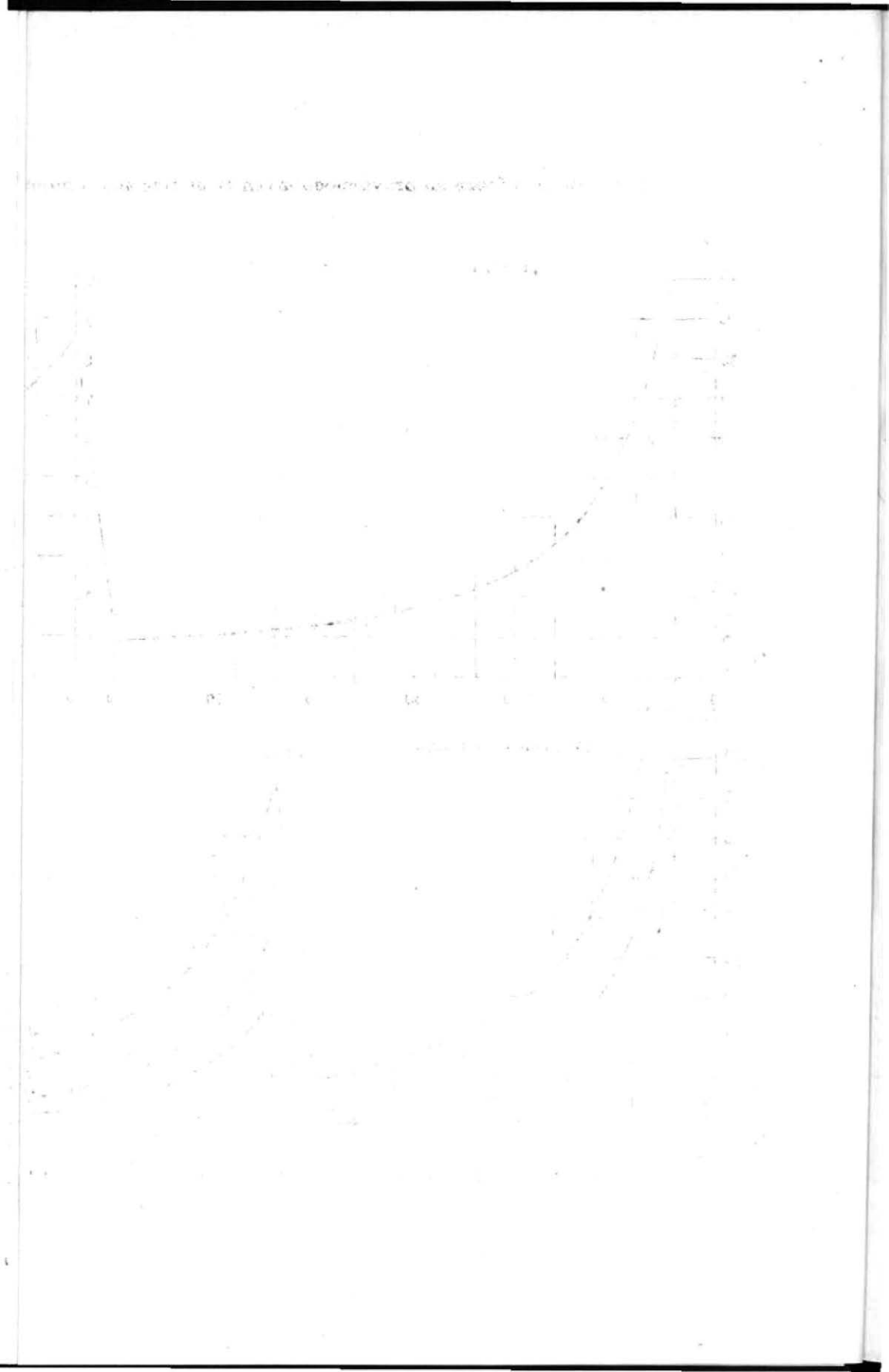

6. Grafické znázornění pravděpodobných ztrát živé síly a bojové techniky při vzdušném výbuchu AP střední ráže za útoku nebo náhlého přechodu do obrany

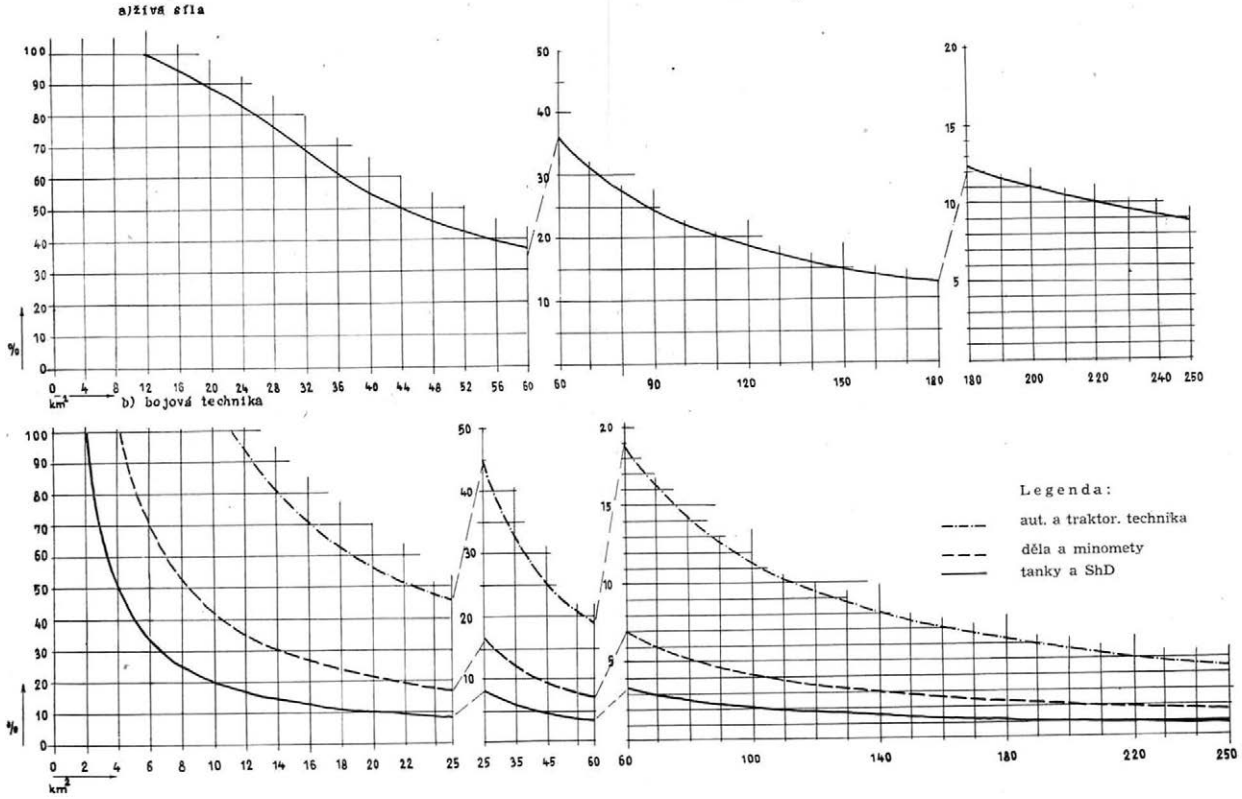

7. Grafické znázornění pravděpodobných ztrát živé síly a bojové techniky při vzdušném výbuchu AP střední ráže při vybudování opevňovacích prací 1. pořadí

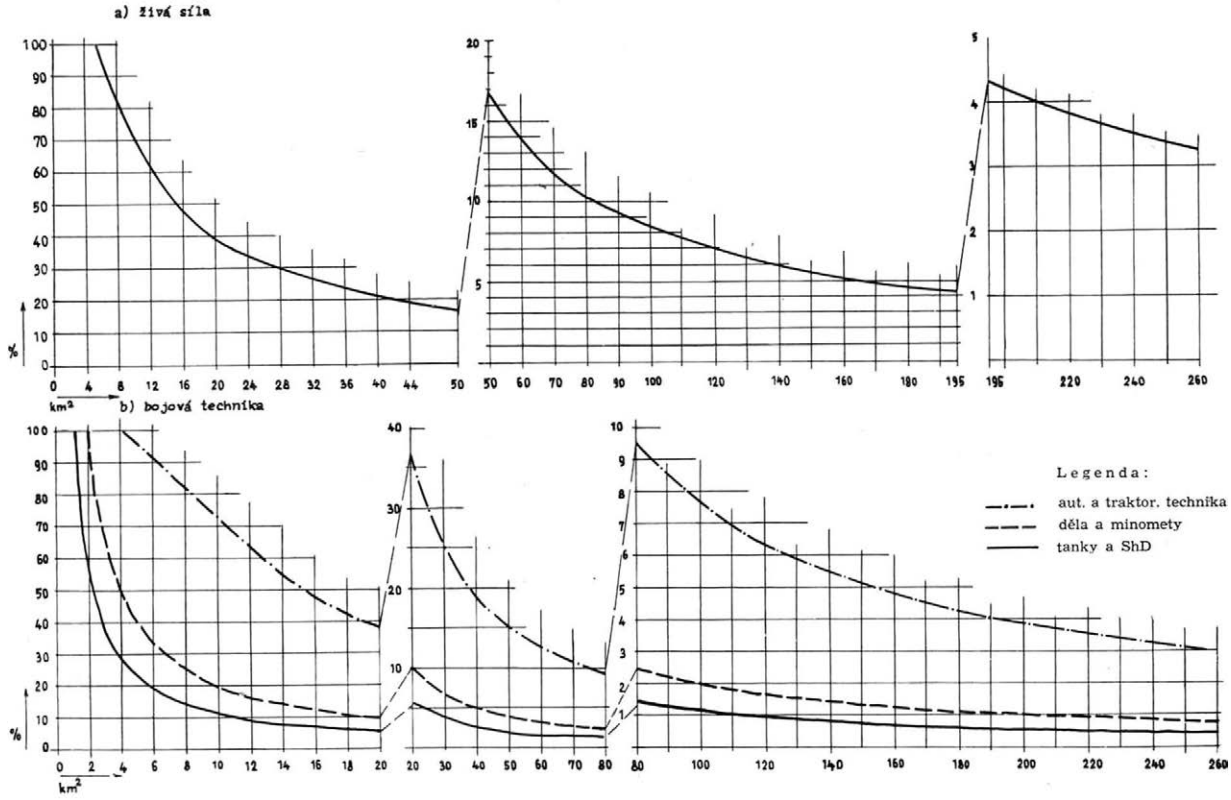

8. Grafické znázornění pravděpodobných ztrát živé síly a bojové techniky při vzdušném výbuchu AP střední ráže při vybudování opevňovacích prací 2. a 3. pořadí

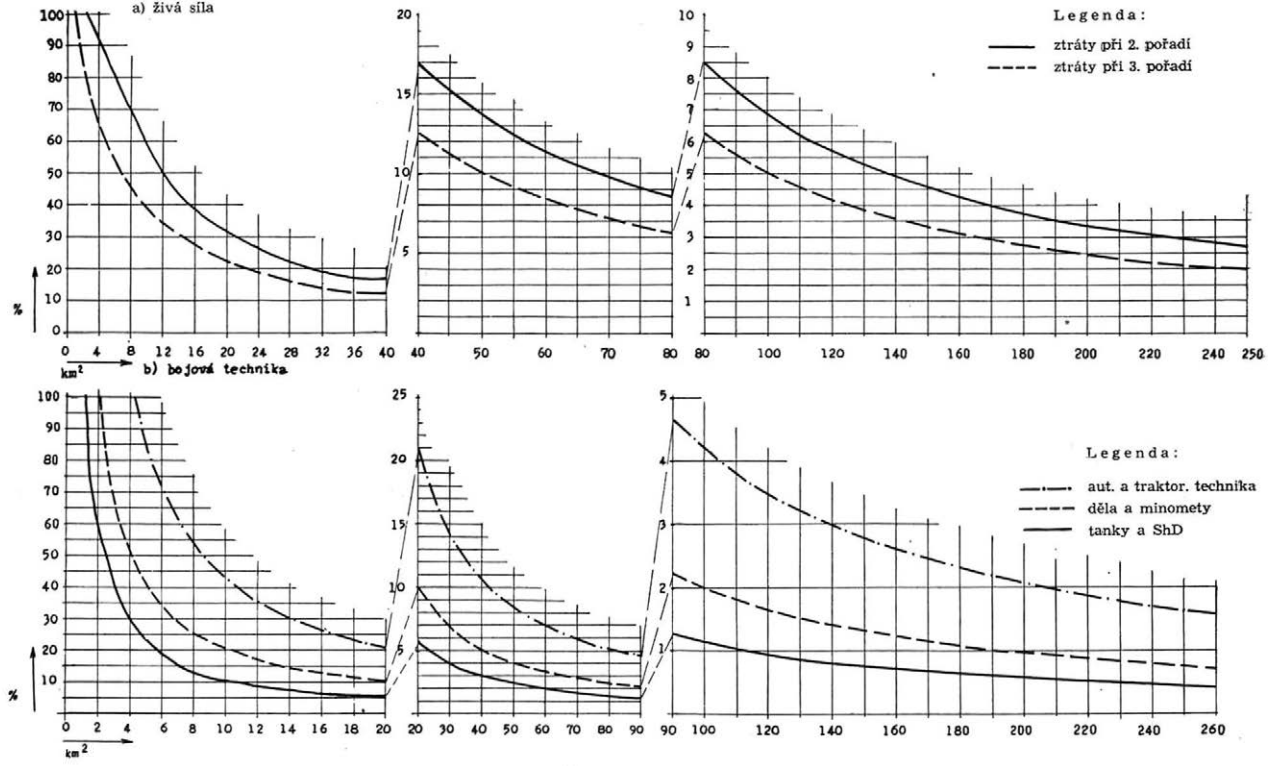

Náčrt 1

Měřítko:

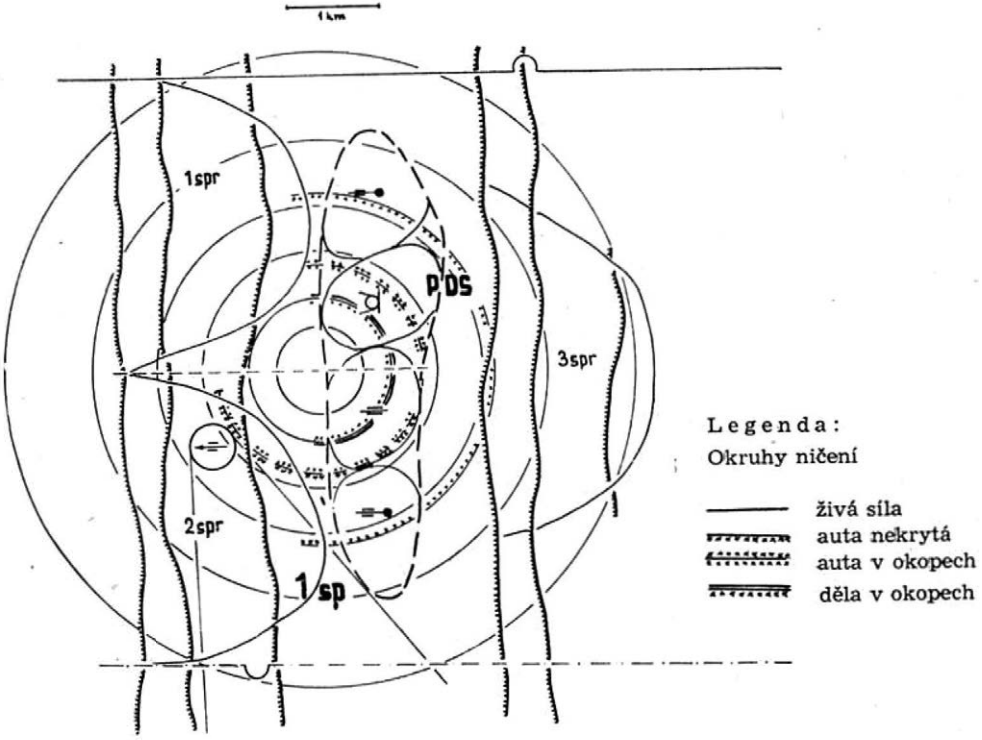

Náčrt 2

Měřítko:

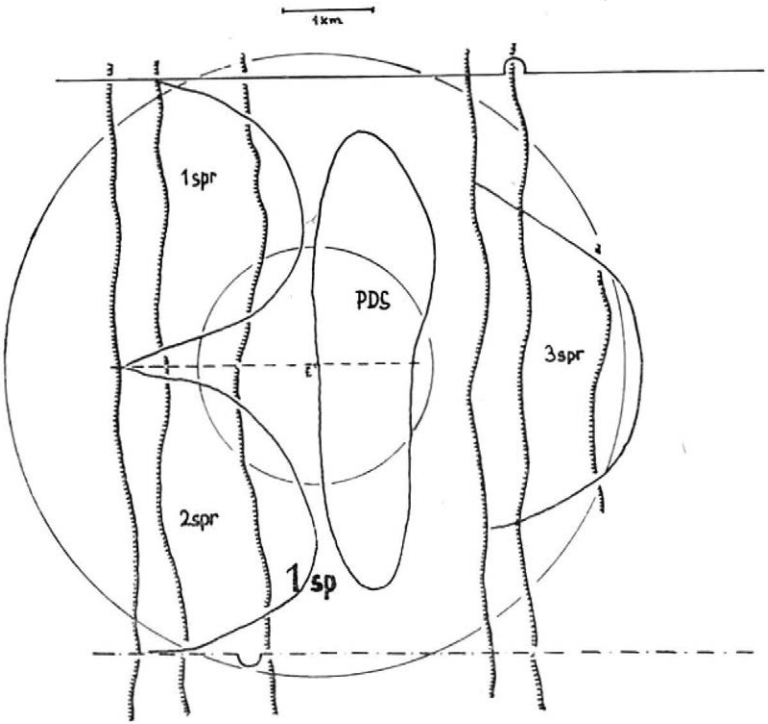

Náčrt 3

Měřítko:

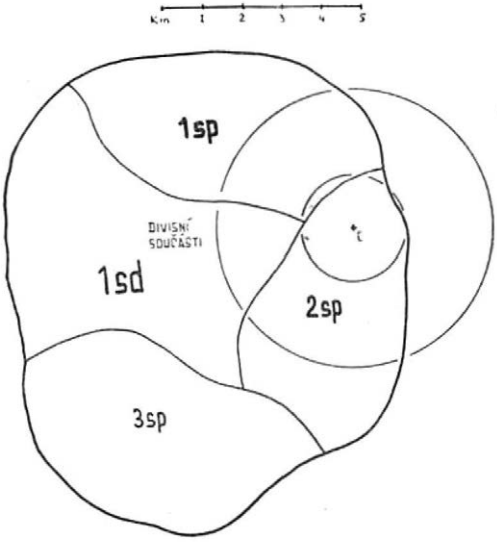

Z téhož důvodu se domníváme, že by bylo správné provést k návrhu pomůcky námi předloženému diskusi, která by ujednotila různé dohady na množství ztrát živé síly a bojové techniky po atomovém výbuchu na počty přibližující se co nejvíce pravděpodobnosti a umožnila by tak dát velitelům všech stupňů dostatečné podklady pro jejich práci.

V průběhu celého článku jsou uváděny názvy atomová puma malé a střední ráže. Pod těmito pojmy je třeba vidět nejen vlastní atomové pumy, ale i všechny atomové výbušné zbraně (atomové granáty, bezpilotní prostředky) o stejných tritolových ekvivalentech jako uváděná atomová puma malé, po případě střední ráže.

ZAJÍMAVOSTI Z ORGANISACE A TECHNIKY CIZÍCH ARMÁD

18. července 1956 uveřejnilo ministerstvo obrany USA zprávu, že k 1. červnu 1957 bude velitelství amerických ozbrojených sil na Dálném Východě, které je nyní v Japonsku, zrušeno, a řízení amerických vojsk rozmístěných v dálnovýchodním pásmu přejde pod velitelství ozbrojených sil USA na Tichém oceáně, jehož štáb je na Havajských ostrovech.

Od 1. června 1957 bude velitelem všech vojsk v oblasti Tichého oceánu admirál Felix Stamp.

Štáb »vojsk OSN«, zřízený r. 1950 v souvislosti s válkou v Koreji, přemístí se z Japonska do jižní Koreje.

*

V časopise »The United services and home defence review« z června 1956 bylo uveřejněno, že anglické velitelství dokončilo reorganisaci svých vojsk v západním Německu. Z jedné pěší a tří obrněných divisí tam umístěných byly utvořeny dvě pěší a dvě nově organisované obrněné divise.

Podstatou reorganisace je zvýšení palebné mohutnosti a manévrovací schopnosti vojsk. Nová reorganisace — podle mínění anglického velení — musí především zabezpečit vytvoření bojových skupin, které jsou schopny poměrně dlouhou dobu vést samostatně boj.

V pěších divisích byly provedeny tyto hlavní změny: každé ze tří pěších brigád, z nichž se skládá pěší divise, byl přidán tankový pluk (původně neměla pěší brigáda anglické pěší divise tanky) a dělostřelectvo divise doplněno středorážním dělostřeleckým plukem (do reorganisace se dělostřelectvo pěší divise skládalo ze tří polních dělostřeleckých pluků, z pluku lehkého protiletadlového dělostřelectva a z minometného pluku).

Nová reorganisace obrněné divise, jak bylo v časopise uvedeno, je na zkoušku: obrněné divise, které jsou v Německu, skládají se nyní ze čtyř tankových pluků a z jednoho pěšího praporu (štáby obrněné a pěší brigády jsou zrušeny).

*

USA dodávají tvořené západoněmecké armádě leteckou, tankovou a dělostřeleckou výzbroj v ceně 3 miliard dolarů.

V příručce »Ozbrojené síly NATO«, vydané v létě 1956 v západním Německu, se uvádí, že západoněmecké vojenské letectvo je vyzbrojováno

- americkými bombardovacími stíhacími letouny Republic F-84 »Thunderjet« — jimi bude vyzbrojeno osm bombardovacích eskáder (eskádra ma tři eskadrily), v každé po 75 letounech;
- francouzskými stíhacími letouny »Mystère«, americkými stíhacími letouny Nord American F-100 »Super Sabre« a Nord American F-86 »Sabre« — pro čtyři stíhací eskádry po 75 letounech;
- americkými stíhacími letouny Northrop F-89 »Scorpion« a Lockheed F-94 »Starfire« — k vyzbrojení tří stíhacích eskáder (po 36 letounech), určených k činnosti za jakéhokoli počasí;
- americkými průzkumnými letouny Republic RF-84 F »Thunderflash« — pro tři výzvědné eskádry (po 54 letounech);
- francouzskými vojenskými dopravními letouny »Nord« 2501 (»Noratlas«) — k vyzbrojení dvou dopravních eskáder (po 48 letounech), při čemž, jak uveřejnila 10. července 1956 agentura »France Presse«, objednalo bonnské ministerstvo obrany ve Francii dalších 137 letounů.

Americké letouny docházejí přímo na americké základny vojenského letectva v západním Německu, kde se cvičí i němečtí letci.

Z tankové techniky je dodáván k vyzbrojení tankových a pěších divisí střední americký tank M-47. Celkem bude dodáno 2000 tanků, z nichž značné množství již došlo.

Rovněž i děla, těžké pěchotní zbraně (minomety, reaktivní zbraně, bezzákluzové kanony) jsou dodávány z USA.

*

Pěší jednotky západoněmecké armády jsou vyzbrojovány samopaly MP-43/1 (Maschinenpistole) a kulomety MG-42 (Maschinengewehr). Časopis »Der Frontsoldat erzählt« čís. 12 uvádí, že samopal MP-43/1 byl zaveden do výzbroje německé armády již v první polovici r. 1944.

Jeho takticko-technická data: ráž — 7,92 mm, délka — 0,94 m, váha — 4,2 kg, obsah zásobníku — 35 až 38 nábojů, hlední dálka — 800 m, počáteční rychlost — 671 m/vt., rychlost střelby — 5 až 6 ran za vteřinu.

Později byl samopal několikrát modernisován a upraven ke střelbě granáty, k čemuž má při ústí zvláštní zařízení (nástavek).

Jsou jím vyzbrojeni všichni příslušníci pěšího praporu — od vojína až po velitele praporu.

Kulomet MG-42 je ve výzbroji pěšího praporu. Má tato takticko-technická data: ráž — 7,92 mm, váhu — 6,5 kg, hlední dálku — 2000 m, rychlost střelby — 40 ran za vteřinu.

Používá se obyčejných (puškových) nábojů, jimiž se plní kovové pásy.

*

Časopis »South China Morning Post« z 29. května 1956 přinesl článek, že v přítomné době vyrábí japonský průmysl 75mm bezzákluzové protitankové kanony a 105 a 150mm houfnice. Těmito děly budou nahrazovány opotřebované kanony a houfnice americké výroby, zavedené do výzbroje v japonském pozemním vojsku.

Ve zbrojních závodech byla započata výroba tanků vážících 32 t, vyzbrojených 90mm kanony.

V Japonsku se organisuje i výroba řízených střel. Byla vyrobena raketová střela ráže 80 mm, určená pro zkoušky v pozemním vojsku. Pokud jde o řízené střely typu »země-letoun«, je Japonsko nuceno kupovat je v zahraničí. Vlastní výroba tohoto druhu výzbroje bude započata po dokončení zkoušek s nejlépe vyhovujícími vzory.

Jak uvedla agentura »Kiodo Cusin« 10. června 1956, předložilo velení obrany Japonska americkým činitelům k prozkoumání technický plán japonské výroby 12 druhů výzbroje. Plán byl vypracován Vědeckovýzkumným technickým ústavem velení obrany a schválen na poradě se zástupci velení a příslušných ministerstev. Bude-li plán přijat, dostane Japonsko od USA finanční i technickou pomoc podle čl. 103 americko-japonské smlouvy o vzájemné pomoci a vědecké spolupráci v oboru vyzbrojování. V plánu jsou zahrnuty tyto důležitější druhy výzbroje: 105mm bezzákluzový kanon, střední tanky, výzbroj ponorek pod názvem »Si«, samonaváděcí torpeda, radiolokátory daleké činnosti k zjišťování ponorek, reaktivní školní letouny a p.

*

Americké noviny otiskly zprávy o tom, že 16. května a 19. června 1956 provedli Angličané třetí serii zkoušek s atomovými zbraněmi na ostrovech Monte Bello (na severozápadním pobřeží Australie). První atomový výbuch provedli Angličané roku 1952 rovněž na ostrově Monte Bello, druhá serie zkoušek (dva výbuchy) byla provedena r. 1953 na australské pevnině.

Provedení třetí serie zkoušek se zúčastnilo loďstvo, letouny a vrtulníky anglického a australského námořnictva a letectva.

Pokusy řídil G. Adams, náčelník oddělení pro výzkum v oboru atomových zbraní. Při zkouškách byly provedeny dva výbuchy na kovových věžích. Tritolový ekvivalent prvního výbuchu činil necelých 50 tisíc tun. Předpokládá se, že byl zkoušen vzor atomové počinové náplně pro vodíkové pumy nebo atomová náplň pro řízenou střelu. Před druhým výbuchem bylo oficiálně oznámeno, že druhý výbuch bude slabší. Avšak ve skutečnosti byl mohutnější, neboť pozorovatelé spatřili velmi intensivní světlo ohnivé koule a velkou rychlost šíření kuželovitého oblaku po výbuchu nad obzorem.

Koncem roku zamýšlejí Angličané provést čtvrtou serii zkoušek atomové zbraně v jižní Australii. Těchto zkoušek se zúčastní, jak prohlásil ministr zásobování Australie, anglická a kanadská vojska.

Svou první vodíkovou pumu s tritolovým ekvivalentem několika milionů tun zamýšlejí Angličané vyzkoušet v první polovině r. 1957 ve střední části Tichého oceánu nedaleko ostrova Narození, na němž budou mít základny vojenské

vzdušné síly zúčastněné při zkoušce. Puma má být shozena z anglického reaktivního bombardovacího letounu »Valiant« a má vybuchnout ve velké výšce (ke zmenšení nebezpečí pronikavé radiace radioaktivních částic snášejících se po výbuchu).

*

Podle zprávy časopisu »Military Review« z dubna 1956 byl v USA dokončen a připraven k masové výrobě individuální dosimetr typu »věčného pera« (oficiální název »Radiaometr IM-93«), určený pro vojska. Dosimetr ukazuje celkovou dávku radiace gama, kterou voják dostal za celou dobu nošení dosimetru, nejvýše však 600 rentgenů.

Váha dosimetru — kolem 75 g, délka — 11,4 cm, průměr — 1,2 cm.

Nosí se obyčejně v kapse. K zjištění velikosti dávky nutno dosimetrem zamířit proti světlu a dívat se do okuláru, v němž je možno na stupnici vyčíst velikost dávky. Na rozdíl od dosimetrů s fotografickým filmem může se nový dosimetr uchovávat neomezenou dobu před použitím a lze ho po opětném nabití použít několikrát.

*

Švédský časopis »Technikens word« čís. 3 z r. 1956 uveřejnil článek o t. zv. »kinostřelnici«, které se používá ve švédské armádě k výcviku ve střelbě z pěchotních a reaktivních zbraní.

»Kinostřelnice« je zřízena ve zvláštních místnostech, v nichž je promítací stěna, promítací přístroj a zesilovací zařízení. Na promítací stěnu z bílého papíru, ve vzdálenosti 7,5 m od promítacího přístroje, promítají se obrazy cílů.

Střelec je umístěn v jedné přímce s promítacím přístrojem; cíl se jeví tak jako ve skutečné vzdálenosti. Zvuku výstřelu se využívá k tomu, aby pomocí mikrofonu a zesilovacího zařízení zastavil pohyb filmového pásu v okamžiku, kdy střela zasáhla cíl; pak se promítací stěna jasně osvětlí a určí se místo zásahu. Bílý papír promítací stěny se obnoví převinutím.

Zpracoval
technik podplukovník Miloslav Novotný

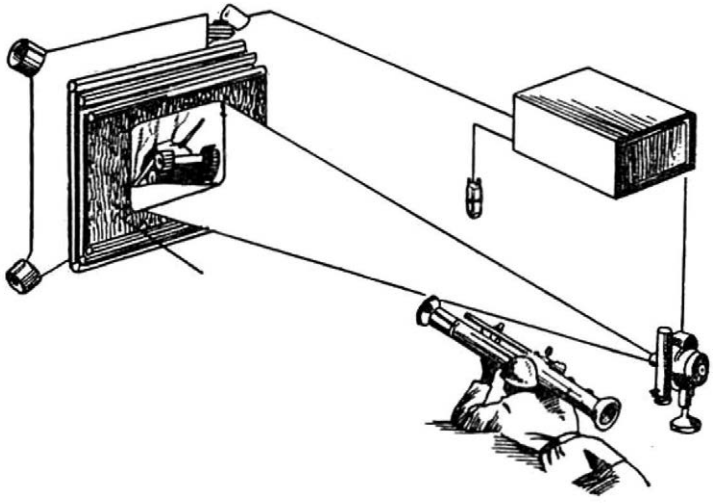

Schema uspořádání »kinostřelnice«

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu maďarského vojenského odborného časopisu Katonai figyelö

Číslo 2/1956

Vojenské otázky v pracích V. I. Lenina.

Některé otázky vojenskovědecké práce.

Plukovník Szücs Miklós: Problém plánování a provedení protipřípravy za použití atomových a chemických zbraní.

Major Aradi Ede: Zabezpečení tempa útoku v různých údobích operace.

Podplukovník Görgényi László: Úloha a zvláštnosti použití dělostřelectva v útoku s průlomem připravené obrany nepřítele v noci.

Plukovník Szakatsits Gyözö: Ženijní zabezpečení útočného boje mechanisované divise v rámci střeleckého sboru s násilným přechodem vodního toku.

O cizích armádách

Americká polní armáda v obraně za použití atomových zbraní.

Vojenská technika

Kapitán Szereday Pál: Technické prostředky k zničení vzdušných cílů v noci nebo za ztížené viditelnosti.

Diskuse

Podplukovník Gráber György: O článku »Některé otázky organisace pochodu při předvídání střetného boje«.

Vojenská historie
(samostatná příloha)

Nagy Laszló: Bočkajovo vojenské umění v boji za osvobození.

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu Voenna mysl

Číslo 5/1956

Docent plukovník L. Danailov: Vzájemná souvislost mezi ekonomikou, politikou a válkou.

Plukovník K. Patev, plukovník G. Georgiev: Příprava i provedení taktického cvičení zesíleného střeleckého praporu s bojovou střelbou.

Docent plukovník Chr. Kalamov: Dělostřelectvo, jeho vývoj a vliv na rozvoj vojenského umění.

Plukovník Iv. Tučev: Boj s nepřátelskými zálohami při útoku.

Major Chr. Kobačev: Protitanková obrana vojsk za útoku v horském zalesněném terénu.

Plukovník Chr. Pejčev: Boj o nadvládu ve vzduchu v útočné operaci.

Podplukovník Chr. Granitov: Ženijní zabezpečení upevnění úspěchu.

Plukovník Iv. Želev: Činnost zástupců velitelů ve druhé fázi Vlastenecké války.

Vojenskohistorická část

Major Chr. Christov, kapitán D. Gospodinov: Ženijní zabezpečení drávské obranné operace 1. bulharské armády.

Z cizích armád

Kapitán N. Nedjalkov: Americký názor na použití záloh (druhých sledů) v obranném boji za použití atomových zbraní.

Číslo 6/1956

Úvodník: Nezlomná opora svobody a nezávislosti republiky.

Docent plukovník D. Josifov: Místo vojenské vědy v soustavě věd.

Major B. Petrov, major K. Krastanov: Příprava, organisace a provedení taktického cvičení s vojsky.

Podplukovník Chr. Toškov: Příprava a provedení takticko-pořadového cvičení střeleckého pluku v noci.

Major I. Blažev: Zvláštnosti v činnosti dělostřelectva při obraně mořského pobřeží.

Major At. Atanasov: Zabezpečení útočného boje dýmem při násilném přechodu vodního toku.

Diskuse a posudky

Podplukovník B. Čolpanov: K otázce předsunutých postavení.

Vojenskohistorická část

Major N. Gornenski: Využití revolučních zkušeností KSSS bulharskou komunistickou stranou.

Z cizích armád

Plukovník Iv. Ivanov: Rozvoj tankové techniky v kapitalistických zemích.

Kritika a bibliografie

Docent plukovník J. Mitev: Přínos pro bulharskou marxistickou historiografii.

UPOZORNĚNÍ REDAKCE

Redakce Vojenské mysli žádá své přispěvatele, aby příspěvky k uveřejnění ve Vojenské mysli zasílali pokud možno ve čtyřech výtiscích (náčrty jen v jednom výtisku); usnadní tak recensní a schvalovací řízení.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal, Ján Lipový, Jaromír Vyhnánek, Ladislav Hálek, Miroslav Rybníček, Jaroslav Foršt, Karel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vitanovský, František Houra, Václav Sadílek, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« MNO, Praha. — Vydává MNO v Našem vojsku, vydavatelství, n. p., Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provoz. 2.

V roce 1956 vyšlo 6 čísel normálních a 2 zvláštní čísla.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.